

รายงานวิจัย

ปัญหาการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของรัฐในพื้นที่ชาวไทย
มุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ.
2547-2557

Problem of Developing Society and Economic in
the Area of Thai- Malay Muslims in southern
border provinces of Thailand between 2004-2014

โดย

วันฮารงค์ บินอิสริส

ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ

พ.ศ. 2559

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

หัวข้อวิจัย	ปัญหาการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของรัฐในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. 2547-2557
ชื่อผู้วิจัย	วันฮารัค บินอิสริส
คณะ/หน่วยงาน	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัย	ราชภัฏยะลา
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ หาแนวคิดที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายและนำมาปฏิบัติในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ยะลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา กำหนดตัวแปรต้นดังนี้คือ ก. ปัจจัยภายนอก 1) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ 2) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ 3) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ และ ข. ปัจจัยภายใน 1) ความเคร่งครัดในศาสนา 2) ทศนคติเปลี่ยนแปลงด้านลบ 3) การหวงแหนในอัตลักษณ์ 4) สถานภาพด้อยทางการศึกษา ส่วนตัวแปรตามคือ “รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” การวิจัยนี้ดำเนินการรอบแนวคิดตามความเชื่อของ Anthony D. Smith (1981) และ Samuel P. Huntington (1991) ฉะนั้นการวิจัยนี้ เป็นทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในเชิงปริมาณนั้น มีการจัดทำชุดแบบสอบถามจำนวน 500 ชุด เพื่อสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ตอบคำถามซึ่งเป็นผู้นำชุมชนชาวไทยเชื้อสายมลายูจำนวน 500 คนคำถามหลักคือ “เพราะเหตุใดนโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ส่วนเชิงคุณภาพนั้น ได้มีจัดทำโฟกัสกรุ๊ปจำนวนสามกลุ่ม กลุ่มละ 10 คนรวมจำนวน 30 คน และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อีกจำนวน 6 คนในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้โดยการวัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มาจากตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม ซึ่งระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตัวแปรต้นกับตัวแปรตามที่มีความถี่สูงสุดหรือมากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปจะถือเป็นค่าความเป็นไปได้หรือคำตอบโจทย์ปัญหาวิจัย ที่เป็นสาเหตุนโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเป็นไปได้มากที่สุดสู่ปัจจัยที่ลำดับค่าความเป็นไปได้น้อยสุด มีดังนี้คือ ลำดับที่ 1) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจมีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 61.7 ลำดับที่ 2) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ ค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 59.6 ลำดับที่ 3) ความเคร่งครัดในศาสนา ค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 59.6 ลำดับที่ 4) การหวงแหนในอัตลักษณ์ ค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 58.0 ลำดับที่ 5) สถานภาพด้อยทางการศึกษา ค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 57.4 ลำดับที่ 6) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ ค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 53.2 และลำดับที่ 7) ทศนคติเปลี่ยนแปลงด้านลบ ค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 49.0

Research Title	Problem of Developing Society and Economic in the Area of Thai- Malay Muslims in southern border provinces of Thailand between 2004-2014
Researchers	Wanharong Binisris
Facultu/Section	Humanities and Social Sciences
University	Rajabhat Yala
Academic Year	2016

ABSTRACT

The objective of the study was to find out a suitable approach to provide a policy and employed it in Malay Muslim majority areas. This study provided the two categories of independent variables: a. external factors such as 1) influence of globalization, 2) operation of military and policemen, 3) discrimination in the local development and b. Internal factors such as 1) strictness in religion 2) negative change in attitude 3) cherished identity 4) poor education and, the dependent variable is “the state failed to develop society and economy in the southern border provinces areas”. This project proceeded within the conceptual frames of Anthony D. Smith (1981) and Samuel P. Huntington (1991). Thus, this study was processed in both quantitative and qualitative methods. In quantitative, it prepared a set of questionnaires and distributed to the ethnic Malay Muslim leaders in the local areas totaling 500 people as the sampling group to obtain the answer of the research question “why government policies failed to develop society and economy in the areas of southern border provinces of Thailand”. In qualitative, it managed such a focus-group method with three groups, 10 people per group totaling 30 people and interviewed 6 local people. Regarding the data analysis of this study, it measured the level of relations between the factors of dependent variables and the factor of dependent variable. Then, the outcome of the measurement from the analysis process (the highest frequency or the percentage more than 50 percent of the relationship between the factors of independent variable and the factor of dependent variable) that were accounted as the probability or the answer to the research question that why government policies failed to develop society and economy in the areas of southern border provinces of Thailand).

This study was sorting the probability from the highest degree to the lowest degree and that found as the following: 1) the factor of operation of military and policemen was with the probability value 61.7%, 2) the influence of globalization with the probability value 59.6%, 3) the strictness in religion with the probability value 59.6%, 4) the factor of cherished identity with the probability value 58.0%, 5)

the factor of poor education with the probability value 57.4%, 6) the discrimination in the local development with the probability value 53.2% and, 7) The negative change in attitude with the probability value 49.0%

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือของผู้นำชุมชนและผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ที่ร่วมกันให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานอีกด้วย ขอขอบคุณผู้นำศาสนาทุกท่านสำหรับคำแนะนำและความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านในการทำวิจัย นอกจากนี้ขอขอบคุณทีมงานคณะวิจัยทุกคนที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยเรื่องนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษาและบรรลุนางวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างสมบูรณ์

วันฮารงค์ บินอิสริส

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
ABSTRACT	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	7
สมมติฐาน	7
ขอบเขตการศึกษา	8
ประโยชน์ที่จะได้รับ	9
นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
ทฤษฎีการพัฒนาสังคม	12
ทฤษฎีการพัฒนาสังคมของเอนสมิงเจอร์	15
ทฤษฎีพัฒนาการเศรษฐกิจ	17
ทฤษฎีความขัดแย้ง	23
แนวคิดที่เกี่ยวกับความขัดแย้งด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	24
แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในคุณค่าหรือค่านิยม	26
ทฤษฎีบทบาท	27
ทฤษฎีความขัดแย้งแบบรวมมือ	27
ระดับความขัดแย้ง	29
ผลของความขัดแย้ง	30
การบริหารความขัดแย้ง	31
อิทธิพลโลกาภิวัตน์	32
การแลกเปลี่ยนของวัฒนธรรมสากล	34
การใช้กำลังทหารตำรวจ	35
การเลือกปฏิบัติ	36
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	42
อิสลามกับการเมือง	44
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ	47
อัตลักษณ์	49
สภาพด้อยทางการศึกษา	51

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
กรอบแนวคิด	59
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	60
เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	62
บทที่ 4 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	66
พื้นที่ลงสนามวิจัย	66
ปัจจัยด้านกระแสโลกาภิวัตน์	67
ปัจจัยด้านการปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ	69
ปัจจัยด้านการเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่	70
ปัจจัยด้านศาสนา	73
ปัจจัยด้านทัศนคติ	75
ปัจจัยด้านการหวงแหนในอัตลักษณ์	77
ปัจจัยด้านการศึกษา	80
บทที่ 5 ผลลัพธ์เชิงคุณภาพ	83
ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด	83
ข้อมูลจากการออกแบบสอบถามโฟกัสกรุป	91
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์	95
บทที่ 6 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
สรุปผล	99
อภิปรายผล	100
ข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	113
ประวัติผู้วิจัย	118

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 3.1	ระยะเวลาและแผนการดำเนินงานตลอดโครงการ	63
ตารางที่ 4.1	กระแสโลกาภิวัตน์	67
ตารางที่ 4.2	การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ	69
ตารางที่ 4.3	การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่	71
ตารางที่ 4.4	ศาสนา	73
ตารางที่ 4.5	ทัศนคติ	75
ตารางที่ 4.6	การหวนแหวนในอัตลักษณ์	77
ตารางที่ 4.7	การศึกษา	80

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา อาจเป็นกุญแจสำคัญประการหนึ่งสู่ความเข้าใจในการศึกษาความล้มเหลวของรัฐต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานภาพทางการเมือง การต่อต้านรัฐบาลในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ถือเป็นการณ์รณรงค์ ยุทธศาสตร์แบ่งแยกดินแดนที่มีศูนย์กลางอยู่ในเขตดินแดนที่เรียกว่าปัตตานี คือในส่วนของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งมีการก่อความไม่สงบที่ลุกลามไปถึงจังหวัดใกล้เคียง เกิดการขู่เชิญไปถึงเมืองหลวงของประเทศคือกรุงเทพมหานคร ความขัดแย้งเหล่านี้ได้คร่าชีวิตประชาชนไม่น้อยกว่า 3,000 คนในรอบสิบปีที่ผ่านมา ซึ่งมีประชาชนมากกว่า 2,300 คนเสียชีวิตในช่วงที่เกิดปัญหาความไม่สงบในปี พ.ศ. 2547 หลังจากนั้น ในเดือนกรกฎาคมปี พ.ศ. 2548 ท่านนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในขณะนั้นคือ ท่านพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้สรุปเหตุการณ์ไม่สงบว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการคิดขบถต่อแผ่นดิน ในเดือนกันยายนปี พ.ศ. 2549 ผู้บัญชาการทหารบก พลเอกสนธิ บุญรติกุลได้รับบัญชาการให้มีอำนาจในการปราบปรามเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แห่งนี้ อย่างไรก็ตาม วันที่ 19 กันยายนในปีเดียวกัน พลเอกสนธิได้มีกระทำการยึดอำนาจจากท่านนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร แต่เหตุการณ์รุนแรงก็ไม่มีทีท่าว่าจะสงบลงการกลับมาของเหตุการณ์ไม่สงบจากกลุ่มขบวนการกองโจรแห่งรัฐปัตตานีได้เริ่มมีขึ้นใหม่อีกครั้งในปี พ.ศ. 2544 ส่วนสัญชาติของผู้ปฏิบัติการที่ผลักดันให้เกิดความขัดแย้งนั้นยังคงมีดমন

อย่างไรก็ตาม ผู้สันักศรัทธาจากประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวก็พลอยโดนกล่าวหาว่ามีการพัวพันกับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่เกี่ยวข้องกันทางด้านวัฒนธรรมและภูมิศาสตร์ อย่างเช่นกลุ่มพูโล (PULO) กลุ่มบีอาร์เอ็น (BRN) และกลุ่มจีเอ็มไอพี (GMIP) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มบีอาร์เอ็น-โคออร์ดิเนต (BRN-Coordinate) (แยกสาขามาจากกลุ่ม BRN) ส่วนกลุ่มใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นที่คาดว่า จะมาจากกลุ่มต่างๆ ที่มีสาขาโยงใยกับกลุ่มศาสนาหัวรุนแรง ผู้สันักศรัทธาบางกลุ่มให้ความเห็นได้ว่า ได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่ม Islamist Groups จากต่างประเทศอย่างเช่น อัลกออิดะ (Al-Qaeda) และเจมีอะห์อัลอิสลามียะห์ (Jemaah Islamiyah) มีบางกระแสรายงานว่า กลุ่มขบวนการปลดแอกปัตตานีได้รับการฝึกฝนจาก Al-Qaeda ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ประเทศปากีสถาน แม้ว่าจะมีผู้สันักศรัทธาหลายท่านไม่เชื่อว่าจะเป็นไปได้ เพราะการต่อสู้ของชาวปัตตานีไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการญihadสากล (Global Jihadism)

อย่างไรก็ตาม บางท่านเชื่อว่า ขบวนการเหล่านี้ มีความเกี่ยวข้องกับขบวนการโมโรอิสลามิกเพื่ออิสรภาพ (Moro Islamic Liberation Front) ในประเทศฟิลิปปินส์ หรือไม่ก็เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่ออิสรภาพอาเจห์ (Free Aceh Movement-GAM) ในประเทศอินโดนีเซีย

เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ในวันที่ 4 มกราคม 2547 มีมือปืนที่ไม่ทราบฝ่ายได้ลอบโจมตีที่มั่นทางทหารในจังหวัดนราธิวาส ในเวลาเช้าตรู่ โขมยปืนชนิดไรเฟิลส์ (rifles) ไปจำนวน 100 กระบอกและพร้อมอาวุธอื่นๆ อีก ในเหตุการณ์เหล่านี้ มีทหารที่เฝ้าดูแล 4 นายถูกสังหาร และหลังจากนี้เหตุการณ์ก็ทวีความรุนแรงขึ้น มีประชาชนเสียชีวิตจำนวน 600 คนจากระเบิดและลอบยิงที่มุ่งเป้าไปที่ตำรวจทหาร แม้แต่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ บางครั้งมุ่งเป้าไปที่ประชาชนที่ไม่ใช่มุสลิมในพื้นที่ ทำให้มีการอพยพ

ของประชาชนออกจากพื้นที่ ได้สร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจในพื้นที่เป็นอย่างมากจนทำให้เกิดการโดดเดี่ยวจากส่วนอื่น ๆ ของประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2548 ประชาชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูจำนวน 131 คน จากจังหวัดนราธิวาสอพยพหนีเข้าไปยังประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย) เพื่อขอลี้ภัยจากการกระทำที่รุนแรงของเจ้าหน้าที่ไทย ทำให้ประเทศไทยกล่าวหาผู้อพยพอย่างทันทีว่าเป็นพวกผู้ก่อการร้าย (แม้ว่าผู้อพยพเหล่านั้นจะเป็นสตรีและเด็กที่เดินทาง เป็นกลุ่มๆ เข้าไปก็ตาม) และทางรัฐบาลไทยได้ขอร้องไปยังประเทศมาเลเซียเพื่อให้ทางการมาเลเซียส่งผู้อพยพกลับมาเมืองไทย ทำให้เกิดการเจรจาทางการทูตระหว่างไทยกับมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม แม้แต่ในปัจจุบัน ประชาชน ผู้อพยพดังกล่าวก็ยังเลือกที่จะอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซียมากกว่าที่ต้องกลับมาอยู่ในประเทศไทย

ในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 มีนักรบฝ่ายตรงกันข้ามมากกว่า 100 คน ได้ทำการโจมตีป้อมตำรวจจำนวน 10 แห่งที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และสงขลา (AFP, 22 November 2006) มีจำนวน 32 รายที่ปักหลักอยู่ที่มัสยิดกรือเซะ ซึ่งชาวปัตตานีมีความเชื่อว่าเป็นมัสยิดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของปัตตานี

ท่านพลเอกพัลลภ ปิ่นมณี หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมความสงบสุขภาคใต้และรองผู้อำนวยการกองรักษาความมั่นคงภายในแห่งชาติ (ที่มีพลเอกเชาวลิต ยงใจยุทธเป็นผู้อำนวยการ) เป็นผู้ตัดสินใจครั้งสำคัญที่สุดในเหตุการณ์ครั้งนี้ หลังจากที่มีความตึงเครียดจากการที่ทหารล้อมรอบมัสยิดกรือเซะอยู่เป็นเวลา 7 ชั่วโมง ท่านพลเอกพัลลภ ได้สั่งการโจมตีมัสยิดดังกล่าว นักรบทั้งหมดที่อยู่ในมัสยิดถูกสังหารทั้งหมด ท่านได้กล่าวภายหลังว่า “ผมไม่มีทางเลือก ผมกลัวว่าหากยิ่งประวิงเวลา ผุ่งชนก็จะแห่กันมาและแสดงความสงสารต่อฝ่ายตรงกันข้าม จึงจำเป็นต้องรีบแก้สถานการณ์ไว้อีก่อน (โจมตีมัสยิดด้วยอาวุธ)” (Nanuam, 2004:24)

ในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2547 ที่บริเวณหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ ในจังหวัดนราธิวาสได้เกิดเหตุการณ์ที่มีการปราบปรามชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูอย่างรุนแรง ซึ่งทางรัฐเชื่อว่าผู้ประท้วงนั้นเป็นฝ่ายตรงกันข้าม นับได้ว่าเป็นการเขย่าขวัญคนทั้งโลก สาเหตุของเรื่อง คือ มีชายในพื้นที่ 6 คนถูกจับ ซึ่งถูกทางการสงสัยและกล่าวหาว่าได้สนับสนุนและมีการส่งอาวุธให้แก่ฝ่ายตรงกันข้ามจึงถูกจับกุมไป เลยเกิดการประท้วงเพื่อเรียกร้องให้มีการปล่อยตัวชายทั้ง 6 คนดังกล่าว แต่ทางตำรวจได้ขอกำลังจากทหารเพื่อเข้าไปปราบปรามเหตุการณ์ ทหารได้ใช้แก๊สน้ำตาและปืนฉีดน้ำในการสลายฝูงชน และมีการยิงฝูงชนด้วยกระสุนปืนจริงซึ่งทำให้ชาวบ้านเสียชีวิตในที่เกิดเหตุทันทีจำนวน 7 คน

ในเหตุการณ์ครั้งนั้น มีหลายร้อยคนซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นถูกจับกุม พวกเขาถูกถอดเสื้อและมัดมือไว้ไว้หลังนอนราบคว่ำหน้ากับพื้น หลังจากนั้น ในตอนบ่าย พวกเขาได้ถูกจับโยนเข้าไปในรถบรรทุกของทหารและพาไปยังค่ายทหารอิงคยุทธบริหารที่ตำบลบ่อทอง จังหวัดปัตตานี ผู้ที่ถูกจับจะถูกวางทับซ้อนกันห้าถึงหกชั้นและในรถบรรทุกแต่ละคันนั้น ด้านบนได้วางผ้ายางปูปิดไว้เป็นที่สำหรับรองทหารนั่ง และหลังจากที่รถบรรทุกถึงค่ายทหารเป็นเวลาห้าชั่วโมงต่อมา (ปรกติใช้เวลาเดินทางไม่เกินสองชั่วโมง) ด้วยอากาศที่ร้อนระอุและขาดช่องระบายอากาศจึงทำให้มีผู้เสียชีวิตเนื่องจากขาดอากาศหายใจมีจำนวนสูงถึง 78 ราย (The Nation, 28 October 2006:3)

สำหรับสถานภาพทางเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจนนั้น มีรายงานของ กอส. (2549:26) กล่าวว่ารายได้เฉลี่ยและการกระจายรายได้ก็ล้วนเป็นภาพนิ่งที่ไม่แสดงให้เห็นพลวัตของปัญหาเศรษฐกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งพึงพิงภาคเกษตรกรรมมากเกินไป ภาคเกษตรในทุกพื้นที่จะต้องมี

ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เป็นปัจจัยรองรับกระบวนการผลิต แต่ทรัพยากรธรรมชาติในสามจังหวัดชายแดนใต้กำลังถูกแรงกดดันอย่างมากเมื่อภาคที่ใช้แรงงานมากที่สุดถูกแรงกดดันเช่นนี้ ผู้คนที่หาเลี้ยงชีพในภาคเกษตรก็มีเหตุผลอันชอบที่จะออกไปแสวงหางานหรืออาชีพในภาคอื่นๆ แต่กลับเป็นว่าโอกาสในการมีงานทำของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างน้อย เป็นเหตุให้แรงงานโดยเฉพาะกลุ่มคนที่อยู่ในวัย 20-24 ปี ในสามจังหวัดดังกล่าวมีสัดส่วนว่างงานสูงกว่าภาคอื่นๆ ทั้งนี้สืบเนื่องจากภาวะความไม่สงบในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ภาคธุรกิจเอกชนไม่มีความมั่นใจในการลงทุนและประกอบธุรกิจในพื้นที่ภาคประชาชนได้รับความเดือดร้อนในด้านของการว่างงาน และรายได้ที่ไม่พอเพียงต่อการดำรงชีพ แม้ว่าภาครัฐ จะมีโครงการต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ เช่น การสนับสนุนการจ้างงานเร่งด่วน การสนับสนุนกลุ่มอาชีพ เป็นต้น ทว่า โครงการเหล่านั้นไม่มีความต่อเนื่องและไม่ยั่งยืนพอที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของพื้นที่ให้เข้มแข็งได้ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.2555. กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. <http://www.handinhands.com> [2/10/2555])

ที่จริงแล้ว การดำรงชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนคนไทยในประเทศสยามที่เป็นพหุสังคม ตั้งแต่รัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชแห่งกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงรัตนโกสินทร์จนถึงรัชกาลปัจจุบัน มีความสงบสุขภายใต้ร่มบารมีของพระมหากษัตริย์ คนไทยและคนมุสลิมที่สืบสายพันธุ์มาจากกลุ่ม 7 สายพันธุ์ (สมัย เจริญช่าง, 2555: 18-99) มีการกลืนกลายเป็นทางสังคมทั้งทางชีวภาพและทางสังคมวัฒนธรรม เช่น ในสมัยกรุงศรีอยุธยา คนมุสลิมเชื้อสายพ่อค้าวานิชย์เปอร์เซีย นิเกายชีอะห์ คือเชื้อคอะห์หมัด อัลคัม นำสำเภาเข้ามาค้าขายในกรุงศรีอยุธยาได้แต่งงานกับหญิงชาวไทยและรับราชการในราชสำนักเป็นขุนนางมุสลิมจนได้รับพระราชทานตำแหน่งจุฬาราชมนตรี และเจ้าพระยาบวรราชนายกซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการฝ่ายพลเรือนสามัญชนในสมัยนั้น และมีผู้สืบสกุลของท่านจนถึงปัจจุบันหลายสกุล (สมัย เจริญช่าง, 2555: 19-20)

ปรากฏการณ์ทางสังคมร่วมสมัยด้านความสัมพันธ์เชิงขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงระหว่างรัฐสยามหรือรัฐไทยกับตนมุสลิมมลายูก็สังเกตเห็นได้จากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์เช่นกัน โดยเฉพาะทางด้านการเมืองการปกครองแผ่นดินที่รัฐชาติต่างๆ อยู่ภายใต้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่รัฐสยามมีอาณาจักรสุโขทัยและภาคใต้ของสยามมีอาณาจักรลังกาสุกะรวมดินแดนมาเลเวีย สิงคโปร์ บรูไนดารุสสลาม และอินโดนีเซีย โดยหลักฐานทางโบราณคดีของเมืองลังกาสุกะอยู่ที่อำเภอยะรัง ปัตตานีปัจจุบัน

เกี่ยวกับปัญหาที่ไม่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้นั้น นายเกษียร เตชะพีระ กล่าวถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านทางหนังสือพิมพ์มติชนว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมอาจเป็นจุดแข็งในพื้นที่ เพราะผู้คนและชุมชนต่างวัฒนธรรมในพื้นที่จะค่อยๆ สะสมประสบการณ์และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันและค่อยๆ พัฒนาวัฒนธรรมสันติธรรม และเกิดบูรณาภาพทางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่ขึ้นมาได้

อาจารย์ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ ภาคประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เสนอผลงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาว่า มุสลิมในภาคใต้มีความเป็นเจ้าของชุมชนและอดีต รวมถึงวัฒนธรรม ความเชื่อศาสนา อันเป็นเฉพาะของตนเอง รัฐบาลไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ใหม่ว่า

การสร้างรัฐไทยต่อไป จะต้องให้สิทธิและเสรีภาพอันสมบูรณ์แก่ชาวมุสลิมในการจัดการและปกครองชีวิต และชุมชนตนเองให้มากและเป็นจริงที่สุด (มติชนรายวัน 21 มกราคม 2547)

พลเอกหาญ ลีนาพันธ์ อดีตแม่ทัพภาคที่ 4 เสนอแนะเพื่อการพัฒนาในหนังสือพิมพ์มติชนว่า รัฐบาลต้องเริ่มทำตั้งแต่บัดนี้คือ ส่งเสริมการศึกษา เพื่อให้ชาวมุสลิมเข้ามาประกอบอาชีพได้ทุกสาขา ให้ทุนเรียนฟรีแล้วให้สอลแข่งขันกันเอง รวมทั้งให้ชาวมุสลิมเป็นชนชั้นปกครองใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (มติชนรายวัน 1 กุมภาพันธ์ 2547)

ส่วนนายชัยวัฒน์ สถาอานันท์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สนับสนุนการแก้ปัญหาว่า อย่ามองเพียงความไม่สงบเพียงอย่างเดียว แต่ควรมองไปถึงปัญหาความยากจน การทุจริตความไม่เป็นธรรมด้วย โดยเฉพาะที่รัฐทุ่มทรัพยากรเงินลงไปต้องถามว่าไปตกอยู่ในมือใคร ข้าราชการแฉฉลหรือไม่ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ ถ้าประกาศว่าจะต้องจับตัวผู้กระทำความผิดได้ภายใน 7 วัน เชื่อว่าผู้ที่จะถูกจับ คือ คนที่มีอำนาจน้อยที่สุด (มติชน 21 มกราคม 2547)

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความรุนแรงสูงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มี 257 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 1,638 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.7 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด สิ่งที่น่าสนใจคือ ทั้งสามจังหวัดมี “หมู่บ้านสีแดง” หรือหมู่บ้านที่มีการเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงกันข้ามค่อนข้างรุนแรงนั้นมีอยู่ทั้งสิ้น 120 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 46.7 ของหมู่บ้านสีแดงทั้งหมด สำหรับหมู่บ้านที่มีความขัดแย้งทางทรัพยากรคือ ปัญหาอุทยานแห่งชาติทับฟ้าเกินของชาวบ้าน ซึ่งเมื่อพิจารณาจังหวัดปัตตานีเฉพาะในอำเภอที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล พบหมู่บ้านสีแดงถึง 44 หมู่บ้านหรือร้อยละ 58.7 ของจำนวนหมู่บ้านติดทะเลทั้งหมด 75 หมู่บ้าน (รายงานของอนุกรรมการศึกษาวิถีทางเพื่อพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์, 2549:7)

ส่วนสถานภาพทางสังคมนั้น ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในจังหวัดนราธิวาสยะลา และปัตตานี ส่วนใหญ่พูดภาษามลายูสำเนียงรัฐกลันตัน (รัฐทางตอนเหนือของมาเลเซียที่อยู่ฝั่งตะวันออก) แต่ในจังหวัดสตูลนั้น พูดภาษามลายูเป็นสำเนียงรัฐเคดาห์ (รัฐทางตอนเหนือของมาเลเซียที่อยู่ฝั่งตะวันตก) ความเป็นมลายูนี้มีการเชื่อมโยงกับชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ากับ “โลกวัฒนธรรมมลายู” ซึ่งต่อเนื่องโยงถึงภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ ที่นับรวมพื้นที่ตั้งแต่ตอนเหนือของแหลมมลายูถึงเกาะสุมาตราของอินโดนีเซียและไปจนถึงตอนใต้ของฟิลิปปินส์ หรือเรียกตามภาษามลายูว่า “นูซันตารา” ความเป็นมลายูของประชาชนในถิ่นนี้นั้นไม่เพียงแต่จะแตกต่างทางด้านเชื้อชาติจากชนส่วนใหญ่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่คำว่า “มลายู” จะหมายถึงผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่ในตัวโดยเบ็ดเสร็จ ฉะนั้น ประชาชนในท้องถิ่นนี้จะเรียกตนเองว่า “Orang Melayu” (คนมลายู) ซึ่งจะมีความหมายถึงชาวมุสลิม และ “Orang Siam” (คนสยาม) หมายถึงผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งในบริบทของปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น จากอัตลักษณ์ด้านเชื้อชาติกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาที่แตกต่างกันแล้ว มีเรื่องที่ควรเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอยู่ 2 เรื่อง คือ ความเคร่งครัดทางศาสนา และทัศนคติที่มีต่อความยุติธรรม

1) ความเคร่งครัดทางศาสนา ศาสนาอิสลามถือว่า ความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธาทางศาสนา เพราะท่านศาสดามุฮัมมัดทรงกล่าวไว้ว่า “อันนาซีฟะตุลมีนัลอีมาน” ซึ่งมีลักษณะเฉพาะในบริบทของศาสนาอิสลาม เช่น บางหมู่บ้านอาจแลดูไม่ถูกสุขอนามัย แต่ถ้าชาวบ้านที่เป็นมุสลิมใช้พื้นที่บริเวณนั้นละหมาดได้ ก็นับว่าสะอาด ที่สำคัญบ้านของชาวมุสลิมจะไม่เพียงเป็นที่พักอาศัย แต่บ้านยังใช้เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจ เช่น การละหมาด การอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน บ้านจึง

ต้องสะอาดตามบริบทของศาสนา นอกจากนั้น ก่อนการละหมาด ก่อนการจับต้องในการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน มุสลิมต้องอาบน้ำละหมาด ดังความจากอัลกุรอาน ซูเราะห์ที่ 56 (บทที่ 56) โองการที่ 78-80 ซึ่งแปลความหมายเป็นภาษาไทยว่า

ในคัมภีร์ (อัลกุรอาน) นั้น ได้รับการคุ้มครองอย่างดี ซึ่งจะมีผู้ใดแตะต้องได้ เว้นแต่ผู้นั้นจะเป็นผู้สะอาด (เพราะนั่นคือ) ความจริงหรือความสว่างที่ถูกประทานลงมาจากพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก

2) ทศนคติที่มีต่อความยุติธรรม ชาวมุสลิมไม่ว่าจะเป็นในตะวันออกกลางหรือประเทศจีนหรือที่อื่นๆ ใดในโลกนี้ จะยึดถือพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานและอัลหะดีษ (พระวจนะของท่านศาสดามูฮัมมัด) เป็นหลักการศรัทธาและหลักการปฏิบัติ สิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ตรัสไว้ในอัลกุรอานถึงการต่อสู้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคมนั้นก็เพื่อให้เกิดสันติภาพขึ้นบนโลกใบนี้ ฉะนั้น คำว่า “อิสลาม” ตามรากศัพท์แล้วจะหมายถึงสันติภาพ และนั่นคือ ความสันติภาพที่หมายรวมถึงความยุติธรรมด้วย อิสลามจึงอนุญาตให้ชาวมุสลิมลุกขึ้นต่อสู้กับพวกนอกรีตได้ แต่จะเป็นเพียงเพื่อปกป้องพิทักษ์สัจธรรม รักษาความสงบและสันติภาพ และยับยั้งความอยุติธรรม จากการขู่เข็ญ และการละเมิดโดยถูกรุกราน ดังความจากซูเราะห์ที่ 4 (บทที่ 4) โองการที่ 75-76 ซึ่งแปลความหมายเป็นภาษาไทยว่า

และเพราะเหตุใดผู้เจ้าจึงจะไม่ต่อสู้ในหนทางของพระผู้เป็นเจ้า (เพื่อ) บรรดา บุรุษ สตรีและเด็กๆ ผู้ถูกกดขี่ ผู้ซึ่งร่ำร้องสวดอ้อนวอนว่า พระผู้เป็นเจ้า ทรงโปรดปลดปล่อยเราจากดินแดนแห่งนี้ ที่ชาวเมืองเป็นผู้กดขี่ ด้วยพระเมตตาของพระองค์ โปรดประทานผู้ช่วยเหลือและปกป้องแก่เราด้วย ผู้ศรัทธาต่อสู้ในหนทางของพระผู้เป็นเจ้า แต่ผู้ปฏิเสธธรรมจะต่อสู้เพื่อความไม่เป็นธรรม

ซึ่งจะเห็นว่า ศาสนาอิสลามอนุญาตให้มุสลิมหาวิธีการต่างๆ ในกรอบของศาสนามาดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้รอดพ้นจากการถูกกดขี่ข่มเหงรังแก และการได้รับปฏิบัติด้วยความไม่เป็นธรรมจากน้ำมือของฝ่ายอธรรม ในแง่นี้ แนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี จะเป็นทางเลือก ซึ่งมีพื้นฐานทางศาสนาอิสลาม อย่างเช่น วิธีการพูดความจริงต่อหน้าผู้ปกครองที่ไม่เป็นธรรม หรือการแสดงออกด้วยการคัดค้านไม่ร่วมมือกับผู้ใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม จึงเป็นหนทางหนึ่งในการแก้ปัญหา เพราะการเมืองของอิสลามจะมีหลักการอยู่ 5 ประการคือ 1) การประชุมปรึกษาหารือ 2) ยึดมั่นในความยุติธรรม 3) การมีเสรีภาพ 4) ความเท่าเทียมกัน และ 5) รักษาความสัตย์และสอบถามผู้นำถึงข้อสงสัยจากความไม่ชอบมาพากล (Katni Kamsono Kibat, 1986:5-6) แต่ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่า จะไม่อนุญาตให้ตอบโต้ด้วยวิธีการรุนแรง หากแต่วิธีที่รุนแรงนั้นถือเป็นทางเลือกสุดท้ายที่มุสลิมทุกคนต้องลุกขึ้นมาต่อสู้ในรูปแบบที่เรียกว่า “ญิฮาด” คือการถวายชีวิตอุทิศตนเพื่อพระผู้เป็นเจ้า

สำหรับด้านการศึกษา การศึกษาของลูกหลานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่จะนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ระบบของการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นได้แบ่งหลักสูตรออกเป็นสองสายคือ สายสามัญและสายศาสนาซึ่งโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จะรับนักเรียนสายสามัญตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งไปจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม และชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ไปจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก ส่วนสายศาสนานั้น ก่อนเข้ารับการศึกษาจะมีการทดสอบภาคศาสนาจากเกณฑ์ที่

นักเรียนได้ศึกษาภาคศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่มาจากโรงเรียนตาดีกาที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ก่อนจัดเข้าชั้นเรียน ฉะนั้น โรงเรียนตาดีกา¹ จึงเป็นสถานที่ฝึกฝนนักเรียนให้เรียนรู้ถึงหลักการศรัทธาและหลักการปฏิบัติซึ่งเป็นภาคบังคับที่มุสลิมทุกคนต้องเรียนรู้ และหลักสูตรภาคบังคับดังกล่าวนี้ มุสลิมจะเรียกว่า“ฟัรฎูฮีน” ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะต่อยอดในหลักสูตรอิบตีดาอีย์ (ชั้น 1-4) มุตาวัสสิต (ชั้น 5-7) และอัชชานาวี (ชั้น 8-10) ในเรียนเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย

สาเหตุที่นักเรียนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูสามารถเรียนสามัญศึกษาควบคู่กับการเรียนศาสนาศึกษาได้ในปัจจุบันนั้น เป็นผลพวงของวิวัฒนาการอันยาวนานของระบบการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและอคติที่มีต่อกันระหว่างรัฐในอดีตและชุมชนชาวไทยเชื้อสายมลายูในพื้นที่ ฝ่ายชุมชนไทยเชื้อสายมลายูมักมองว่ารัฐจะใช้การศึกษาภาคบังคับเป็นเครื่องมือในการกลืนวัฒนธรรมมลายูให้หมดสิ้นไป ฝ่ายรัฐก็มองสถาบันการศึกษาที่ชุมชนตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันศึกษาปอเนาะว่าเป็นแหล่งเพาะอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนและอุดมการณ์อิสลามที่ใช้ความรุนแรงในระยะหลังๆ (กอส., 2549:25)

สำหรับรายงานของ กอส. (2549 : 26) ยังมีเพิ่มเติมอีกว่า ถึงแม้ว่าทั้งฝ่ายรัฐและฝ่ายชุมชนมุสลิมได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจนค่อนข้างลงตัว แต่ที่ยังค้างอยู่มีเพียงเรื่องเดียวคือ วิธีการที่จะสอนภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่เด็กที่มีภาษามลายูเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ กอส. เห็นว่า อคติจากฝ่ายรัฐที่ยังมีอยู่ยังไม่หมดสิ้นไป กล่าวคือ ในฝ่ายรัฐมักมีนักการเมืองหรือข้าราชการที่ยังไม่เข้าใจปัญหาออกมาวิพากษ์วิจารณ์สถาบันศึกษาปอเนาะและเสนอให้ปิดสถาบันการศึกษาที่ชุมชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างภาคภูมิใจเหล่านี้ อีกด้านหนึ่งผู้ก่อการก็ดูจะเลือกสถานที่และบุคลากรด้านการศึกษาเป็นเป้าหมายหนึ่งในการก่อความไม่สงบระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2547 ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2548 มีโรงเรียนถูกวางเพลิงไปแล้ว 61 แห่ง ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2547 ถึงมิถุนายน พ.ศ. 2548 มีครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาถูกสังหาร 24 คนและได้รับบาดเจ็บ18 คน

นอกจากนี้ อาจารย์ปิยะ กิจจารุ รองเลขาธิการ คอ.บต. ได้เสนอรายงานเพื่อแก้ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสรุปดังนี้ 1) การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐมีเจตนาเชิงทำลายหรือผสมกลมกลืนวัฒนธรรมให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม 2) เยาวชนไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามและเห็นว่าเยาวชนมีส่วนร่วมในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3) สินค้าอาหารฮาลาลทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคเป็นได้ทั้งมุสลิมและไม่ใช่มุสลิมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) ขวานาส่วนใหญ่เป็นมุสลิมอายุเฉลี่ย 52.2 ปี มีการศึกษาเพียงประถมศึกษา มีบุตรเฉลี่ย 4.2 คนต่อครัวเรือน มีที่น้าน้อยและมีรายได้เฉลี่ย 99,300 บาทต่อปีครัวเรือน ร้อยละ 44.3 มีหนี้สินเฉลี่ย 56,700 บาทต่อครัวเรือน 5) ชุมชนประมงมีทุนทางสังคมเหลืออยู่ แต่ลดลงในเชิงปริมาณและคุณภาพ 6) ปัจจัยเชิงโครงสร้างมีผลต่อความไม่สงบในพื้นที่ 7) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดสถานการณ์รุนแรงคือ การศึกษา ยาเสพติด กลุ่มแบ่งแยกดินแดน ศาสนา ความเชื่อ นักการเมือง ความสอดคล้องของนโยบายกับความยากจน และไม่ได้รับความเป็นธรรม 8) สมรรถนะของบุคลากรไม่ใช่ปัญหา 9) เจ้าหน้าที่รัฐยังไม่สามารถลดอิทธิพลในหมู่บ้านได้ 10) สื่อบุคคลเป็นสื่อดั้งเดิมและได้รับการยอมรับ

¹ “ตาดีกา” เป็นคำยืมที่มาจากภาษามลายูว่า “ตามันตีติกกันกาน็อกกาน็อก” ซึ่งแปลว่า โรงเรียนพัฒนาเด็กเล็ก

จากประชาชนในพื้นที่มาก 11) ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาสื่อสารในพื้นที่ 12) หลักสูตรตาดีกาควรต่อยอดหลักสูตรอิสลามศึกษาพุทธศักราช 2546 และคงอัตลักษณ์เดิมของการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และ 13) การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ควรจัดให้นักเรียนสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อดต่อกันไม่ศึกษาต่อให้มีหลักสูตรท้องถิ่นและวิชาชีพควบคู่กับศาสนา

ฉะนั้น โครงการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของรัฐในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. 2547-2557” จึงเป็นการตรวจสอบโจทย์ปัญหาวิจัยคือ “เพราะเหตุใดนโยบายของรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”

วัตถุประสงค์

โครงการวิจัย “ปัญหาการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของรัฐในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. 2547-2557” จึงมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายและนำมาปฏิบัติในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ยะลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา

สมมติฐาน

สมมติฐานของโครงการวิจัย แบ่งออกเป็นสองประเภทปัจจัย คือปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายนอก

- 1) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยภายใน

- 1) ความเคร่งครัดในศาสนาส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) ทศนคติเปลี่ยนแปลงด้านลบส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3) การหวงแหนในอัตลักษณ์ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 4) สถานภาพด้อยทางการศึกษาส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตของโครงการวิจัยแบ่งออกเป็นสามด้านคือ ด้านประชากร ด้านเนื้อหา และด้านพื้นที่ ด้านประชากร ทำการสอบถามความเห็นของผู้นำชุมชนชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ เชียงปริมาน ได้ข้อมูลจากจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและสงขลา จำนวน 500 คนเพื่อตอบโจทย์ปัญหาวิจัย วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ การจับฉลากรายชื่อของผู้นำชุมชนในจังหวัดปัตตานีจำนวน 100 คน (จากอำเภอสายบุรี อำเภอมายอ และอำเภอเมือง) ในจังหวัดยะลาจำนวน 100 คน (จากอำเภอบันนังสตา อำเภอเมือง และอำเภอรามัน) ในจังหวัดนราธิวาสจำนวน 100 คน (จากอำเภอบาเจาะ อำเภอสู่ไห้โกลก และอำเภอเมือง) ในจังหวัดสตูลจำนวน 100 คน (จากอำเภอควนโดน อำเภอเมือง และอำเภอละงู) และในจังหวัดสงขลาจำนวน 100 คน (จากอำเภอจะนะ อำเภอเทพา และอำเภอนาทวี)

ส่วนเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์และการจัดโฟกัสกรุ๊ปจากจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลาจำนวน 36 คน (ดูเพิ่มเติมในบทที่ 3)

ด้านเนื้อหา การศึกษานี้มีความมุ่งหมายหลักคือ ดำเนินการตรวจสอบโจทย์ปัญหา “เพราะเหตุใดนโยบายของรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยทำการสอบถามความเห็นของผู้นำชุมชนชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 500 คนเพื่อตอบโจทย์ปัญหาดังกล่าว ฉะนั้น โครงการวิจัยนี้จึงกำหนดกรอบความคิดเชิงทฤษฎีดังต่อไปนี้คือ มีการกำหนดตัวแปรอิสระหรือชุดเงื่อนไข (preconditions) โดยแบ่งออกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในปัจจัยภายนอก หมายถึงปัจจัยที่กระทำโดยฝ่ายรัฐซึ่งประกอบด้วย 1) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ 2) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ และ 3) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ ส่วนปัจจัยภายใน หมายถึงปัจจัยที่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภายในสังคมของชาวไทยเชื้อสายมลายูเอง ประกอบด้วย 1) ความเคร่งครัดในศาสนา 2) ทศนคติที่เปลี่ยนแปลงด้านลบ 3) การหวงแหนในอัตลักษณ์ และ 4) สถานภาพด้อยทางการศึกษา ซึ่งตัวแปรอิสระหรือชุดเงื่อนไข (preconditions) ทั้งหมดรวมเป็น 7ปัจจัย ส่วนตัวแปรตามหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (occurrence) คือ “นโยบายรัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”

ด้านพื้นที่ พื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา โดยสอบถามกลุ่มตัวอย่างจากผู้นำชุมชนจำนวน 500 คน โดยวิธีการเลือกพื้นที่นั้น ทางคณะวิจัยมีการประชุมปรึกษาหารือกัน และดำเนินการโดยยึดหลักพื้นที่ที่เกิดการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับกลุ่มที่ไม่ทราบฝ่ายเป็นพื้นฐาน ส่วนพื้นที่รองลงมา นั้น ใช้พื้นที่ที่เคยมีประวัติการก่อความไม่สงบบ่อยครั้ง และหากเป็นพื้นที่ที่ไม่มีเหตุการณ์ไม่สงบก็ได้ยึดหลักโดยพิจารณาจากพื้นที่ที่มีลักษณะวัฒนธรรมของประชาชนยังใช้ภาษามลายูในการสื่อสารในชีวิตประจำวันเป็นเกณฑ์

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1) เข้าใจถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุนโยบายของรัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการสนับสนุนข้อมูลโดยกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ยะลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2) สามารถนำรูปแบบที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายและนำมาปฏิบัติในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ยะลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา

นิยามศัพท์

การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำเพื่อมุ่งปรับปรุงส่งเสริมให้คนที่อยู่ร่วมกัน มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านวัตถุและจิตใจอันจะทำให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองและสงบสุขแต่การที่บุคคลจะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขจะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน อย่างน้อยที่สุดจะต้องมีปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ดีพอสมควร กล่าวคือ มีที่อยู่อาศัย มีอาหารเพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ มีเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มสมควรแก่สภาพและฐานะ เวลาเจ็บป่วยควรจะได้รับการรักษาพยาบาล มีอาชีพมั่นคง มีรายได้เพียงพอแก่ค่าใช้จ่ายในการครองชีพ มีความรักใคร่สมานสามัคคีกันของสมาชิกในสังคมและปราศจากภัยคุกคามจากโจรผู้ร้าย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าช่วย เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจมีขอบเขตกว้างขวาง เพราะปัญหาของสังคมมีมากและสลับซับซ้อน การแก้ปัญหาสังคมจึงต้องทำอย่างรอบคอบ และต้องอาศัยความร่วมมือกันของบุคคลจากหลาย ๆ ฝ่าย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในสังคมนั้น ๆ จะต้องรับรู้พร้อมที่จะให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเสมอ การพัฒนาสังคมจึงต้องเป็นทั้งกระบวนการ วิธีการ กระบวนการเปลี่ยนแปลงและแผนการดำเนินงาน กล่าวคือ

1. เป็นกระบวนการ (Process) เพราะการแก้ปัญหาสังคมต้องกระทำต่อเนื่องกันอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งจะต้องเป็นลักษณะที่ดีกว่าเดิม

2. เป็นวิธีการ (Method) คือต้องกำหนดวิธีการในการดำเนินงาน โดยเฉพาะเน้นความร่วมมือของประชาชนในสังคมนั้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่จะทำงานร่วมกัน และวิธีการนี้ต้องเป็นที่ยอมรับว่าสามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมได้อย่างถาวรและมีประโยชน์ต่อสังคม

3. เป็นกรรมวิธีเปลี่ยนแปลง (Movement) การพัฒนาสังคมจะต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้ได้และจะต้องเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะเน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตน เพื่อให้เกิดสำนึกในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม และรักความเจริญก้าวหน้าอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ

4. เป็นแผนการดำเนินงาน (Planning) การพัฒนาสังคมจะต้องทำอย่างมีแผนมีขั้นตอนสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้แผนงานนี้จะต้องมีทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับชาติ คือ แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลงมาจนถึงระดับผู้ปฏิบัติ แผนงานมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาสังคม

ปัญหาการพัฒนา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยภายหลังใช้แผนพัฒนาฯ นับได้ว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะการส่งออกข้าวเป็นรายได้หลักของประเทศ (Strong Rice Economy) เป็นการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Exported Growth) ซึ่งประเทศไทยได้เปรียบในการผลิตในด้านแรงงาน ต้นทุนการผลิตต่ำ ส่งผลให้ได้เปรียบในการผลิตสามารถแข่งขันในตลาดโลกโดยตั้งแต่ประเทศไทยมีการใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 จนถึงปัจจุบัน โครงสร้างและระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก สามารถสรุปถึงผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้ดังนี้

1. ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและปัญหาการกระจายรายได้ โครงสร้างการผลิตได้เปลี่ยนจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรม ผลิตเพื่อการส่งออก การเปิดการค้าเสรีและการลงทุนส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็วแต่การขยายตัวไม่สม่ำเสมอ อุตสาหกรรมกระจุกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่ๆ เกิดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้

2. ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ต้นเหตุแห่งการขยายตัวของผลิตภัณฑ์หรือการผลิตประชาชาติทั้งในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมซึ่งจำเป็นต้องใช้ปัจจัยการผลิตจำนวนมากรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่มีจำกัด ทำให้เกิดการบุกรุกที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ผลที่ตามมาคือ ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมและหมดไปอย่างรวดเร็ว

3. ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาการว่างงาน ในระยะที่ผ่านมา รัฐบาลและประชาชนใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีค่านิยมการใช้สินค้าจากต่างประเทศ การพัฒนาประเทศพึ่งพาเงินทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศจำนวนมาก เป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ไทยขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เงินสำรองระหว่างประเทศลดลงอย่างรวดเร็ว

4. ปัญหาการแข่งขันและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนทำให้การแข่งขันระหว่างประเทศรุนแรงขึ้น นอกจากต้นทุนการผลิตที่ทำให้ไทยสามารถแข่งขันกับต่างประเทศแล้ว ประเด็นที่สำคัญยังประกอบไปด้วยนโยบายและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ ขณะที่ภาวะการณ์ในปัจจุบันขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ลดลงอย่างต่อเนื่องจากสาเหตุของต้นทุนทางด้านแรงงานที่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประเทศต้องมีการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น ได้มาตรฐานสากล

5. ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ เช่น 1) ปัญหาการกระจายรายได้ กลยุทธ์การพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมอย่างเห็นได้ชัด แนวโน้มในปัจจุบันสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ส่วนสัดส่วนของภาคเกษตรกรรมลดลง แต่การจ้างแรงงานของเกษตรกรรมยังคงสูงเท่าอุตสาหกรรม อีกทั้งการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมยังกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑลและเมืองใหญ่ๆเท่านั้น 2) ปัญหาความยากจน แม้ปัญหาความยากจนมีแนวโน้มดีขึ้นในปัจจุบัน โดยสัดส่วนคนจนลดลง คนจนส่วนใหญ่อาศัยในชนบทประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร และหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาชั้นประถมหรือไม่มีการศึกษา แต่ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มต่างๆของชั้นรายได้มากขึ้น นอกเหนือจากความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ระหว่างบุคคลที่เพิ่มมากขึ้นแล้ว ความไม่เท่าเทียมของรายได้ที่กระจายระหว่างภูมิภาคก็เพิ่มมากขึ้นด้วย ตัวอย่างปัญหาความยากจน ความยากจนที่เกิดขึ้น

ในชุมชน เช่น ปัญหาความยากจนที่มีผลสืบเนื่องมาจากสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตทางเกษตรกรรมตกต่ำ

สืบเนื่องจากภาวะความไม่สงบในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ภาคธุรกิจเอกชนไม่มีความมั่นใจในการลงทุนและประกอบธุรกิจในพื้นที่ ภาคประชาชนได้รับความเดือดร้อนในด้านของการว่างงาน และรายได้ที่ไม่พอเพียงต่อการดำรงชีพ แม้ว่าภาครัฐ จะมีโครงการต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ เช่น การสนับสนุนการจ้างงานเร่งด่วน การสนับสนุนกลุ่มอาชีพ เป็นต้น ทว่า โครงการเหล่านั้นไม่มีความต่อเนื่องและไม่ยั่งยืนพอที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของพื้นที่ให้เข้มแข็งได้ นอกจากนี้ รัฐบาลเห็นว่า การส่งเสริมประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความรักและสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันด้วยกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ นโยบายของรัฐล้มเหลวในที่นี่ เรามุ่งไปที่การล้มเหลวในการให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างความมั่นคงในพื้นที่ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานหนึ่งของรัฐ ที่มีภารกิจหลักในเรื่องการสร้างและส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ด้วยการผลักดันให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมและวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการจ้างงาน และการสร้างอาชีพที่ยั่งยืนให้กับประชาชน ดังนั้น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมพิจารณาว่า การแก้ปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรยึดหลัก “เศรษฐกิจนำการเมือง” ด้วยการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมไปกระตุ้นให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ และเป็นการยกระดับคุณภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ปัจจุบัน ภาคอุตสาหกรรมการผลิตหลายประเภท โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก เช่น อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเครื่องเรือน อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง เป็นต้น ซึ่งรัฐยังล้มเหลวในการนำโครงการอุตสาหกรรมเพื่อการสร้างงานที่ยั่งยืนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โอกาสดังกล่าวจะเป็นการเชื่อมโยงระหว่างความต้องการแรงงานของภาคอุตสาหกรรมกับปัญหาการว่างงานในพื้นที่ เนื่องจากการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีการชะลอตัวถึงหยุดนิ่ง โดยภาครัฐจะเป็นหน่วยงานหลักในการเตรียมความพร้อมด้านปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนการผลิต เป็นผู้ลงทุนในการจัดตั้งสถานประกอบการในลักษณะโรงงานอุตสาหกรรม พร้อมเครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิต ตลอดจนสนับสนุนค่าแรงในเบื้องต้นแก่ราษฎรที่ประสงค์จะเข้ามาเป็นพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม และภาคเอกชนจะเป็นผู้สนับสนุนด้านการตลาด ด้านต้นทุนการผลิตอื่น ๆ รวมถึงการบริหารจัดการในโรงงาน และภาคประชาชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน สนับสนุนโครงการให้ดำเนินไปอย่างมั่นคงต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ เพราะจะเป็นการขจัดความไม่สงบในพื้นที่อย่างถาวรได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้เป็นกรอบอภิปรายแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ความขัดแย้ง รวมถึงผลดีผลเสียของความขัดแย้ง และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการพัฒนาสังคม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 18 เมื่อนักวิชาการต่างพากันคิดค้น เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมมนุษย์ หลังจากนั้น ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุงให้มีอำนาจในการอธิบายสูงขึ้นมาตามลำดับ การจำแนกทฤษฎีการพัฒนานั้น สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น จำแนกตามยุคสมัย จำแนกตามสาขาที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามสำนักความคิดของผู้สร้างทฤษฎี จำแนกตามอุดมการณ์อำนาจ หรือจำแนกตามวิถีทัศน์ในด้านต่าง ๆ

จุดมุ่งหมายของการจำแนกก็เพื่อที่จะให้ผู้ศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องการพัฒนา รวมทั้งวิวัฒนาการอย่างเป็นระบบ การที่ผู้ศึกษาจะใช้ระบบการจำแนกแบบใดเพื่อที่จะส่งผลให้การทำความเข้าใจละเอียดอ่อนลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ย่อมจะขึ้นอยู่กับภูมิหลัง รวมทั้งความถนัดของผู้ศึกษาแต่ละคน ในเอกสารวิชาการนี้ ทฤษฎีการพัฒนา สามารถจำแนกออกได้ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามเงื่อนไขของเวลา คือ 1. กลุ่มทฤษฎียุคก่อนสมัยใหม่ (Pre-Modernization Era) และ 2. กลุ่มทฤษฎียุคสมัยใหม่ (Modernization Era)

ทฤษฎีทั้ง 2 กลุ่ม มีวิวัฒนาการต่อเนื่องกันมาตามธรรมชาติของสังคม ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของทฤษฎีทางด้านสังคมศาสตร์ ก็คือ การที่จะต้องได้รับการพิสูจน์ความถูกต้องได้ (Falsify) ทุกเมื่อ ตามลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม นั่นคือ ไม่มีทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ทฤษฎีใดที่ยิ่งใหญ่จนสามารถให้คำอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างลึกซึ้งรอบด้าน (Grand Theory) ดังนั้น จึงเป็นภารกิจ รวมทั้งความจำเป็นที่ผู้ศึกษาจะต้องติดตาม รื้อสร้าง (Deconstruct) ทำให้เป็นปัจจุบัน (Update) แนวคิดรวมทั้งทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมให้ทันสมัยอยู่เสมอ

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีบางทฤษฎีก็ยังคงอำนาจในการทำความเข้าใจและอำนาจในการอธิบายไว้ได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะถูกสร้างขึ้นและผ่านอดีตอันยาวนานมาแล้ว ดังจะเห็นได้ดังต่อไปนี้

1.กลุ่มทฤษฎียุคก่อนสมัยใหม่ (Pre-Modernization ทฤษฎีแรกของการพัฒนา (The first development theory) ทฤษฎีแรกของการพัฒนา เกิดขึ้นจากต้นแบบเก่าดั้งเดิมของการพัฒนา เศรษฐกิจสังคม ซึ่งกำหนดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 โดย อัดัม สมิธ (Adam Smith) อัดัม เฟอ์กูสัน (Adam Ferguson) และจอห์น มิลลา (John Millar) ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการรุ่นใหม่ เช่น จอห์น โทเย (John Toye) โกวเฟอริ ฮอธรอน (Groffery Howthron) ดัดเล ซีเยร์ส (Dudley Seers) และปีเตอร์ เพรสตัน (Peter Preston) ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของแนวความคิดเกี่ยวกับความก้าวหน้าใน

ปัจจุบัน ทฤษฎีแรกของการพัฒนาดังกล่าวนี้ ถือว่า วิธีของการยังชีพ (Mode of subsistence) ในสังคมมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดเงื่อนไขของการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยอาศัยพื้นฐานของสังคมอังกฤษและสกอตแลนด์ในศตวรรษที่ 18 นักวิชาการสามคนแรก คือ สมิธ เฟอร์กูสันและมิลลา มีความเห็นร่วมกันว่า การเปลี่ยนแปลงในวิถีการยังชีพมีอยู่ 4 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ 1) การล่าสัตว์และการรวมกลุ่ม (Hunting and gathering) 2) วิถีชีวิตเรียบง่ายในชนบทและสงบแบบชวานาหรือพวกเลี้ยงแกะ (Pastoralism) 3) ตั้งหลักแหล่งทำการเกษตรเป็นอาชีวะ (Settled agriculture) และ 4) การค้าขาย (Commerce) และทำนายด้วยว่า อารยธรรมด้านการพาณิชย์ (Commercial civilization) จะเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในสังคมที่เจริญก้าวหน้า แนวคิดของต้นแบบนี้ ก็คือ “การเปลี่ยนแปลงจากยุคป่าเถื่อนไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองเป็นขั้นตอนที่ถือว่าเป็นการสร้างความก้าวหน้าไปสู่จุดหมายปลายทางตามความปรารถนาของทุกสังคม”

ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ต้นแบบเก่าดั้งเดิมนี้ ได้แตกแขนงออกเป็นทฤษฎีการพัฒนา 3 ประการ คือ 1) ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionary theory) 2) ทฤษฎีเทคโนแครต (Technocratic theory) และ 3) ทฤษฎีมาร์กซิสต์ (Marxist theory)

พวกเทคโนแครตและมาร์กซิสต์มีความเห็นว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิถียังชีพของต้นแบบดั้งเดิมนั้นไม่มีความชัดเจนพอ เพราะถือว่า วิถียังชีพ ระดับรายได้ ความมั่นคง วัตถุประสงค์หมาย รูปแบบการบริหาร และวัฒนธรรมของแต่ละสังคมเป็นตัวแปรตาม ส่วนปัจจัยแวดล้อม เช่น ภูมิอากาศ และความอุดมสมบูรณ์ของดินเป็นตัวแปรอิสระเท่านั้น โดยมีได้วิเคราะห์ว่า จะมีช่องทางเข้าไปสู่อารยธรรมเชิงพาณิชย์ได้อย่างไร

จากตัวแบบดั้งเดิมดังกล่าว พวกเทคโนแครตจึงได้กำหนดตัวแบบขึ้นมาโดยนำเอาอารยธรรมทางวิทยาศาสตร์ (Scientific civilization) เข้ามาแทนอารยธรรมเชิงพาณิชย์ โดยอธิบายอารยธรรมทางวิทยาศาสตร์ว่า “องค์การทางสังคม” จะต้องประกอบด้วยตัวแปรสำคัญบางอย่าง เช่น คุณค่าเชิงวิทยาศาสตร์ที่มีเหตุผล ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การไม่ยึดอยู่กับเรื่องส่วนบุคคล การแจกแจงภาระหน้าที่

สาระสำคัญของทฤษฎีเทคโนแครต ตามแนวคิดของ เซนต์ ไชมอน (Saint Simon) ได้อธิบายว่า “การสะสมความรู้และวิทยาการอย่างแท้จริงจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิรูปเศรษฐกิจและสร้างสรรค์ระบบสังคมได้ และสามารถปิดป่าความสับสนในระบบสังคมได้ด้วย” ดังนั้น นักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและนักสังคมศาสตร์จึงได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งระดับชาติและระหว่างประเทศ”

แนวคิดดังกล่าวของไชมอน เป็นที่ยอมรับและมีอิทธิพลมากในหมู่นักวางแผนผู้เชี่ยวชาญขององค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในปัจจุบัน

2. ทฤษฎีในสมัยอาณานิคม (Colonialism Theory) ตั้งแต่ก่อนจนถึงระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง นักสังคมศาสตร์ให้ความสนใจกับปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนาน้อย

มาก ทั้ง ๆ ที่สภาพการณ์ต่าง ๆ ของประเทศเหล่านั้นยังด้อยพัฒนา ซึ่งแตกต่างกับประเทศพัฒนาอย่างมากมาย ผู้ที่สนใจและทำการศึกษาการดำรงชีวิตของคนในประเทศด้อยพัฒนาเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นอาณานิคมนั้น มักจะเป็นพวกนักมานุษยวิทยาและนักชาติวงศ์วิทยา (Ethnologist) ที่สนใจในกลไกการทำงานต่าง ๆ ของสังคมดั้งเดิมที่อยู่เป็นป่าบนภูเขา

เหตุผลที่ไม่ค่อยจะมีความสนใจในปัญหาความยากจนของประเทศด้อยพัฒนาในขณะนั้นส่วนมากจะมาจากความสัมพันธ์แห่งอำนาจทางการเมืองระดับโลก ประเทศเมืองแม่ถือว่าการปกครองอาณานิคมเป็นงานอย่างหนึ่งของชาวยุโรปที่จะต้องทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การเปิดประเทศเหล่านั้นในทางเศรษฐกิจเพื่อผลประโยชน์กลับมาสู่เมืองแม่ ดังนั้น จึงไม่มีความสนใจในการที่จะศึกษาวิจัยถึงสาเหตุของความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจหรือการที่จะหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือหากทำการศึกษาก็ได้ผลออกมาก็ไม่แน่ใจว่าจะสามารถทำให้ฝ่ายการเมืองยอมรับไปปฏิบัติได้ ยิ่งกว่านั้นการศึกษาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อฐานะของประเทศเมืองแม่ได้ด้วยเช่นกัน และยังไม่มีใครจะคิดว่าปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะแก้ไขให้สำเร็จได้ การเอาชนะความด้อยพัฒนาและความยากจนโดยการเพิ่มรายได้และยกมาตรฐานการดำรงชีวิตให้สูงขึ้นคงจะเป็นการเสี่ยงหรือความกล้าที่ขาดประสบการณ์อย่างมาก

แนวความคิดหนึ่งที่น่าสนใจ ก็คือ ความเห็นพื้นฐานอันหนึ่งที่ยอมรับกันแล้วว่าเป็นสาเหตุของความด้อยพัฒนา คือ ความด้อยพัฒนามีสาเหตุมาจากความเข้าใจว่าปัจจัยทางธรรมชาติจำนวนหนึ่งที่มีอยู่ตลอดเวลา โดยมิสามารถจะเอาชนะได้ แม้โดยมาตรการทางการเมืองก็ตาม ดังนั้น วิธีการทางทฤษฎีที่อธิบายตามแนวความคิดอันนี้ จึงถือว่าเป็นทฤษฎีความด้อยพัฒนา ไม่ใช่ทฤษฎีการพัฒนา ทั้งนี้ เพราะเป็นทฤษฎีที่ไม่มีแนวทางหรือกลยุทธ์ที่จะเอาชนะความด้อยพัฒนาได้

ลักษณะสำคัญของความเห็นพื้นฐานอันนี้ ก็คือ ทศนคติทางอารมณที่ว่าเชื้อชาติของตัวดีกว่าพวกอื่น (Ethnocentrism) ความสูงเด่นทางร่างกายและความเฉลียวฉลาดของคนผิวขาวในประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลายถือว่ามีสิทธิที่จะปกครองดูแลประเทศของคนผิวอื่น ๆ เหตุผลอันนี้ดูเหมือนจะเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์มาก เพราะคนผิวอื่นไม่อาจจะเปลี่ยนแปลงผิวของตัวเองให้ขาวได้ พวกผิวขาวจึงใช้เหตุผลนี้เสริมสร้างอำนาจเพื่อปกครองอาณานิคมได้และยังใช้อ้างอิงได้ด้วยว่าพวกผิวขาวไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบทางศีลธรรมและทางการเมืองต่อความยากจนและความด้อยพัฒนาของคนผิวอื่นในประเทศอาณานิคม ทั้งยังอ้างต่อไปด้วยว่าเป็นภาระหน้าที่ของคนผิวขาวที่จะต้องมาคอยปกครองดูแลคนเหล่านั้น ซึ่งไม่สามารถปกครองตนเองได้

2. ทฤษฎีสสมัยใหม่ (Modernization Theories) ในยุคสมัยใหม่ มีทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก กลุ่มทฤษฎีที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ คือ ทฤษฎีการทำให้ทันสมัย (Modernization Theory) ทฤษฎีจักรวรรดินิยม (Imperialism Theory) และทฤษฎีการพัฒนาอย่างอื่น (Others Development Theories)

ทั้งสองทฤษฎีเกิดจากประเพณีการคิดแบบคนในยุโรปและทั้งสองมีความคิดเหมือนกัน คือ มีเป้าหมายการพัฒนาที่จะให้ประเทศกำลังพัฒนาจำเริญร่อยตามกระบวนการความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้ว โดยใช้เวลาน้อยที่สุด เช่น ตามประเทศอุตสาหกรรมให้ทันสมัยใน

ด้านสวัสดิการ แต่ทั้งสองทฤษฎีมีลักษณะตรงกันข้ามเมื่ออธิบายถึงความด้อยพัฒนาและตัวแบบของการเอาชนะความด้อยพัฒนา ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปนี้ คือ

1. ทฤษฎีการทำให้ทันสมัย (Modernization Theories) ประกอบด้วย ทฤษฎีการทำให้ทันสมัย (Modernization theory) ทฤษฎีโครงสร้าง (Structural Theory) ทฤษฎีการแปลงรูป (Transformation Theory) ทฤษฎีการแพร่กระจาย (Diffusion Theory) ทฤษฎีการพัฒนาทวิภาค (Dual Development Theory) ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยม (Structural-Functionalism Theory) ทฤษฎีการแก้ปัญหา (Solution Theory) ทฤษฎีการสะสมทุน (Capital Accumulation Theory) ทฤษฎีแรงผลักดันเพื่อการพัฒนา (Big Push Theory) ทฤษฎีการเจริญเติบโตอย่างสมดุล (Theory of Balance Growth) และทฤษฎีการเจริญเติบโตอย่างไม่สมดุลภาพ (Theory of Unbalance Growth)

2. ทฤษฎีจักรวรรดินิยม (Imperialism Theories) ประกอบด้วย ทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) ทฤษฎีความด้อยพัฒนา (Underdevelopment Theory) ทฤษฎีอื่น (Other Development Theories) เช่น ทฤษฎีความพอใจในความต้องการขั้นพื้นฐาน (Theory of Satisfaction of Basic Needs) และ ทฤษฎีโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Structural Theories of National Relation)

ทฤษฎีการพัฒนาสังคมของเอนสมิงเจอร์

ทฤษฎีการพัฒนาสังคมของดร.เอนสมิงเจอร์ นับเนื่องเป็นทฤษฎีตะวันตกอีกทฤษฎีหนึ่ง จะเรียกว่า เป็นชุดหนึ่งของทฤษฎีก็ได้ เพราะมีหลายทฤษฎีด้วยกัน แต่ละทฤษฎีมักจะมีสาเหตุของการพัฒนาเพียงสาเหตุเดียว แต่บางทฤษฎีก็มีมากกว่าหนึ่งสาเหตุรวมเข้าด้วยกันแล้ว อาจเรียกว่า ทฤษฎีใหญ่หนึ่งทฤษฎี ทฤษฎีนี้แม้จะมีชื่อ ดร.เอนสมิงเจอร์ กำกับอยู่ ท่านเองก็แจ้งว่า เป็นผู้รวบรวมมาจากการทำงานด้านนี้ในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศอินเดียทฤษฎีนี้จึงควรจะมีความเป็นตะวันออกอยู่พอสมควร การนำเสนอทฤษฎีการพัฒนาของ ดร.เอนสมิงเจอร์ จะกระทำโดยเสนอเนื้อหาสาระของต้นฉบับภาษาอังกฤษ เป็นภาษาไทยอย่างง่าย จะไม่เป็นรูปทางการทั้งหมดเหมือนสามทฤษฎีที่กล่าวมาแล้ว โครงสร้างการเสนอจะมีสองตอนเท่านั้น คือ เนื้อหาสาระ และความสรุปคือ 1. เป้าหมายของการพัฒนาชาติ คือการพัฒนาคนและการพัฒนาสถาบัน การพัฒนาคนเป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วยการพัฒนาสถาบัน การพัฒนาคน คือ การทำให้เขาสามารถพึ่งตนเองได้อย่างนับถือตนเอง 2. ในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของตนเอง แสวงหาเทคโนโลยีและงบประมาณจากรัฐบาลและสร้างโครงสร้างสถาบันพื้นฐาน มีคนเชื่อถือและสนองความต้องการจำเป็นของเขาได้ 3. สาเหตุของการพัฒนาอาจมาจากภายนอกหรือภายในก็ได้ จะทำการพัฒนาได้ คนที่จะถูกพัฒนาต้องยินยอมเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ทำในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย 4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่านิยม ทักษะคติ หรือวิธีทำสิ่งของจะต้องมีลักษณะเป็นกระบวนการที่กระตุ้นช่วยได้เต็มโตได้ กำหนดทิศทางได้ และจะต้องไม่ตายตัว 5. การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและค่านิยมเป็นทั้งผลและเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมือง 6. การพัฒนาสังคม ทำให้วิธีการคิดและวิธีทำสิ่งต่าง ๆ ตามประเพณีปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 7. ในกระบวนการพัฒนาสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะเปลี่ยนแปลงสังคม ประเพณีให้เป็นสังคมสมัยใหม่ 8. เนื่องจากการพัฒนาสังคมต้องใช้เงินในการเริ่มโครงการและดำเนิน

โครงการหลักสำคัญอย่างหนึ่ง จากประสบการณ์ 30 ปีในการพัฒนาของ ดร.เอนสมิงเงอร์ คือ จะต้องพัฒนาเศรษฐกิจก่อนและอย่างต่อเนื่อง ประชาชนจะต้องเข้าใจว่า เงินที่นำมาใช้ในการพัฒนาจะต้องมาจากชุมชนที่จะถูกพัฒนานั้นเอง เงินของรัฐเท่าใดก็สู้เงินของประชาชนไม่ได้ 9. หากใช้การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานให้เป็นทั้งเหตุและผลของการพัฒนา จะต้องใช้การปฏิรูปที่ดินและปฏิรูปสถาบันสนับสนุนการพัฒนาแบบผสมผสาน 10. แบบแผนการดำเนินชีวิตครอบครัวและค่านิยมทางสังคม จะต้องใช้เวลาเปลี่ยนแปลงนานกว่าวัตถุ ดังนั้นจึงต้องเลือกเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อให้ครอบครัวและค่านิยมมีเวลาปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมสมัยใหม่ได้ 11. การพัฒนาสังคมเป็นเรื่องล่อแหลมต่อความไม่สงบทางการเมืองเพราะการพัฒนาทุกเรื่องเป็นการเมือง ดังนั้น การพัฒนาสังคมจึงต้องได้รับการสนับสนุนทางการเมืองอย่างแข็งขัน และ 12. ความรู้สังคมศาสตร์จะช่วยทำให้สามัญชน นักวางแผน นักบริหารและนักการเมืองเข้าใจทฤษฎีพัฒนาสังคมได้ดี

ความสรุป ทฤษฎีพัฒนาสังคมชุดนี้ให้ประโยชน์ 3 ประการคือ 1. บอกเป้าหมายของการพัฒนาว่า สูงสุด คือ การพัฒนาคน รองลงมาเป็นสถาบันหรืออย่างที่เรารู้จักว่า สิ่งแวดล้อมคน 2. บอกกระบวนการพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอน อะไรก่อน อะไรหลัง ต้องพัฒนาเศรษฐกิจก่อน แล้วตามด้วยการพัฒนาอย่างอื่น 3. ให้สาเหตุของการพัฒนาสังคมใหม่ ๆ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาแบบผสมผสาน การปฏิรูปที่ดิน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

ส่วนการรับนวัตกรรมได้หรือไม่นั้น คุณ Benno Galjart กล่าวว่า ในกระบวนการแพร่ นวัตกรรมนั้นนวัตกรรมจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ 1. Ignorance (ความไม่รู้) เขาไม่รับนวัตกรรมเพราะเขาขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น เช่น ชาวบ้านไม่รับข้าวพันธุ์ใหม่ที่ทางราชการนำออกไปเผยแพร่ เพราะชาวบ้านขาดความรู้ถึงคุณค่า หรือประโยชน์ของพันธุ์ข้าวชนิดใหม่นั้น 2. Inability (ความไม่สามารถ) ชาวบ้านไม่รับพันธุ์ข้าวชนิดใหม่ เพราะชาวบ้านขาดความสามารถในการที่จะรับ เช่น เพราะขาดเงินทุน ขาดแรงงาน แม้ว่าจะเห็นประโยชน์ของข้าวพันธุ์ใหม่ก็ตาม 3. Unwillingness (ความไม่เต็มใจ) เช่น พ่อค้าท้องถิ่นไม่ยอมรับหรือสนับสนุนสหกรณ์ นักการเมืองท้องถิ่นไม่สนับสนุนประชาธิปไตยแบบเลือกตั้ง กำหนดระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง เพราะตนมีผลประโยชน์อยู่แล้ว (vested interests)

ความสรุป ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม แนวความคิดสองประการนี้ให้ประโยชน์หลายประการคือ 1. ในการพัฒนาทางจิตใจหรือขนบธรรมเนียมประเพณี นักพัฒนาจึงต้องให้เวลาผู้คนปรับตัว จะรีบร้อนเอาผลอย่างรวดเร็วไม่ได้ 2. นอกจากรีบเร่งพัฒนาไม่ได้แล้ว การพัฒนาทางจิตใจและวัฒนธรรมยังจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เพราะเป็นเรื่องกระทบกระเทือนจิตใจได้ง่าย 3. ในการที่จะทำให้ชาวบ้านยอมรับสิ่งใด จะต้องให้ทั้งความรู้และความสามารถแก่ประชาชนเพิ่มขึ้น เพื่อให้เขาเข้าใจสิ่งใหม่อย่างแท้จริง และมีกำลังเงินกำลังแรงงานรับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ 4. ในการเปลี่ยนแปลงผู้มีผลประโยชน์ในท้องถิ่น จำต้องใช้ความละเอียดอ่อน เทคนิคและความพยายามอย่างสูง หากไม่จะทำให้การพัฒนาล้มเหลวได้ เพราะคนพวกนี้มีฐานะเป็นผู้นำท้องถิ่นอยู่แล้ว จึงเป็นผู้มีอิทธิพลสามารถก่อผลดี หรือเสียแก่กระบวนการพัฒนาได้

ทฤษฎีพัฒนาการเศรษฐกิจ

แนวคิดของ อัดัม สมิท

มุ่งศึกษาถึงสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดความมั่งคั่ง และกระบวนการในการทำให้เกิดความมั่งคั่ง

การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) เป็นกลไกที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิต หรือก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาดการผลิต (economic of scale) ทั้งนี้เพราะการแบ่งงานกันทำมีผลทำให้คนงานแต่ละคนในกระบวนการผลิตมีความชำนาญเฉพาะอย่าง (specialization) เกิดขึ้น ทำให้พวกเขาสามารถผลิตสินค้าและบริการได้มากกว่าที่เป็นอยู่ นี่คือนิวทอนที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่ง ในกระบวนการของการเกิดความมั่งคั่ง อัดัม สมิท ชี้ให้เห็นว่า การแบ่งงานกันทำจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าขนาดของตลาดแคบเกินไป อุปสงค์มีไม่มากพอ นอกจากนี้การแบ่งงานกันทำยังขึ้นอยู่กับ การสะสมทุน เพื่อซื้อเครื่องมือ เครื่องจักร มาใช้ในกระบวนการผลิต การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจึงเกิดจากการสะสมทุน ดังนั้น จึงเน้นพฤติกรรมการออมเพื่อให้เกิดการสะสมทุน นอกจากนี้ยังให้ความสนใจกับมือที่มองไม่เห็น (invisible hand) จะเป็นกลไกในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ การแข่งขันอย่างเสรี

แนวคิดของริคาร์โด

มีความเห็นว่ากระบวนการก่อให้เกิดความมั่งคั่ง เป็นผลจากการสะสมทุนโดยเริ่มต้นจาก นายทุนมองเห็นแนวโน้มกำไรเพิ่มสูงขึ้น จึงเกิดแรงจูงใจให้เกิดการออมเพื่อขยายการลงทุน (แสดงให้เห็นว่าการสะสมทุนเป็นฟังก์ชันของผลกำไร รัฐบาลมิได้มีบทบาทที่สำคัญ) และเมื่อขยายการลงทุนทำให้เกิดการจ้างงานและอัตราค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้น จนมีผลทำให้ประชากรมีแนวโน้มขยายตัว ทำให้ความต้องการอาหารเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการขยายการผลิตหรือส่งสินค้าประเภทอาหารเข้ามาเพื่อสนองความต้องการ ในกระบวนการผลิตจึงมีการนำเอาที่ดินมาใช้ประโยชน์มากขึ้น เนื่องจากที่ดินมีจำนวนคงที่ โดยเฉพาะที่ดินที่มีคุณภาพจะมีปริมาณน้อยลงเมื่อการเพาะปลูกมากขึ้น ทำให้มีการแข่งขันกัน เพื่อให้ได้ที่ดินที่มีคุณภาพมาใช้ จึงเกิดผลตอบแทนแก่ที่ดิน เรียกว่า "ค่าเช่า" ค่าเช่าที่เกิดขึ้นนี้จะมีผลมาเป็นส่วนแบ่งจากรายได้ทั้งหมดที่นายทุนและแรงงานเคยได้รับ จึงทำให้แรงงานได้ค่าจ้างน้อยลง และนายทุนได้กำไรลดลง ในที่สุดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะหยุด เมื่อค่าเช่าเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่กำไรลดต่ำลงเป็นศูนย์ ค่าจ้างลดต่ำลงเหลือระดับพอเลี้ยงชีพ (Subsistence level) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะชงกักันในที่สุด

ทฤษฎีของเคนส์

แนวคิดพื้นฐานของเคนส์จะประกอบด้วย รายจ่ายเพื่อการบริโภคทั้งหมด (C) การลงทุนของเอกชนทั้งหมด (I) รายจ่ายรวมของรัฐบาล (G) และรายได้ประชาชาติ (Y) โดย $Y = C + I + G$ ถ้าเกิดปัญหาการว่างงานขึ้น รัฐบาลควรดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุล กระตุ้นรายจ่ายเพื่อการบริโภค อาจโดยการลดภาษี หรือให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคในอัตราดอกเบี้ยต่ำ หรือส่งเสริมการลงทุน

ของเอกชน เพิ่มรายจ่ายของรัฐบาล และในทางตรงข้ามถ้าเกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้น รัฐบาลควรตัดทอนรายจ่ายของรัฐบาลลง

ทฤษฎีความจำเป็นโตทางเศรษฐกิจของฮาร์รอด-โดมาร์

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้มีว่าทุกระบบเศรษฐกิจจะต้องทำการออมทรัพย์ในสัดส่วนจำนวนหนึ่งของรายได้ประชาชาติ เพื่อนำมาทดแทนและบำรุงรักษาสินค้าประเภททุน แต่ถ้าต้องการให้ระบบเศรษฐกิจมีความจำเป็นโตขึ้น การลงทุนใหม่ซึ่งจะมีส่วนช่วยเพิ่มการสะสมทุนจะเป็นสิ่งจำเป็น

$$\frac{\Delta y}{y} = \frac{s}{k}$$

จากสมการ จะเห็นได้ว่า อัตราความจำเป็นโตทางเศรษฐกิจ ($\Delta Y/Y$) ซึ่งจัดเป็นร้อยละของการเปลี่ยนแปลงในรายได้ประชาชาติ (Y หรือ GNP) จะถูกกำหนดร่วมกันโดยอัตราส่วนของการออม (s) และอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิต (k) หรือกล่าวได้ว่า ด้วยเหตุนี้ อัตราความจำเป็นโตทางเศรษฐกิจจะเพิ่มขึ้นโดยเพิ่มอัตราการออมและการลงทุน และลดอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิต หรือการเพิ่มประสิทธิภาพของการลงทุนนั่นเอง

ทฤษฎีว่าด้วยความจำเป็นโตอย่างสมดุล

ในการพัฒนาอุตสาหกรรม สิ่งแรกที่ต้องการคือ การลงทุนขนาดใหญ่ หรือ big Push ทางด้านทุนขั้นพื้นฐานของสังคม ซึ่งประกอบด้วย การขนส่ง ไฟฟ้า น้ำประปา ท่าเรือ และอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก

1. การลงทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน จะก่อให้เกิดอุปสงค์ของสินค้าชนิดต่าง ๆ ซึ่งกันและกันระหว่างอุตสาหกรรม โดยที่คนงานของโรงงานหนึ่งเมื่อมีรายได้ก็จะมีอุป-สงค์ต่อสินค้าของโรงงานอื่น ๆ
2. เมื่อมีการลงทุนขนาดใหญ่ การเพิ่มขึ้นของรายได้จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การเพิ่มของอัตราการออม

ทฤษฎีความจำเป็นโตทางเศรษฐกิจแบบไม่สมดุลย์

เป็นการเลือกลงทุนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่สุด ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันและชักจูงให้กิจกรรมอื่น ๆ ตามมา โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนไปในกิจกรรมทุก ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน ต้องเปรียบเทียบว่าจะลงทุนในอุตสาหกรรมหลักชนิดใดแล้วก่อให้เกิดผลเชื่อมโยงมากที่สุด ทั้งนี้อุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าขั้นกลาง สินค้าทุน หรือปัจจัยการผลิต เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก และแร่เหล็ก จะมีความเชื่อมโยงมากที่สุด

ทั้งนี้ เมื่อกิจกรรมสาขาหลัก (leading sector) เกิดขึ้นก็จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดกิจกรรมอย่างอื่น ๆ ตามมา คือ เกิดผลเชื่อมโยงไปข้างหน้า (forward - linkage effects) และเกิดผลเชื่อมโยงไปข้างหลัง (backward - linkage effects) เช่น ถ้าเลือกลงทุนในอุตสาหกรรมหลัก คือ อุตสาหกรรม ก. ก็อาจจะมีผลเชื่อมโยงไปข้างหลัง ให้เกิดอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าต่าง ๆ ซึ่งอุตสาหกรรม ก ใช้เป็นวัตถุดิบและปัจจัยการผลิต เช่น อุตสาหกรรมก่อสร้างก็ผลักดันให้เกิดความต้องใช้วัตถุดิบต่าง ๆ เช่น ปูนซีเมนต์ เหล็กเส้น ประตุ หน้าต่าง เป็นต้น หรือการที่เราเลือกลงทุนในอุตสาหกรรม ก. แล้วก่อให้เกิดผลเชื่อมโยงไปข้างหน้า คือก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ผลผลิตของอุตสาหกรรม ก. ไปเป็นปัจจัยการผลิต เช่น ก่อให้เกิดโรงแรม ภัตตาคาร สำนักงาน ร้านค้าต่าง ๆ เป็นต้น

ทฤษฎีพัฒนาการเศรษฐกิจ: เน้นทางด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม

1. ขั้นตอนของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจไม่ได้หมายถึงแต่การทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพยายามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอีกด้วย

Marx พิจารณาในด้านการเปลี่ยนแปลงของสถาบันทางเศรษฐกิจจากระบบเจ้าขุนมูลนาย (feudalism) ไปเป็นระบบนายทุน (capitalism) และสังคมนิยม (Socialism) ตามลำดับ

Hildebrand พิจารณาการเปลี่ยนแปลงในด้านความเจริญของการใช้เงินจากระบบการแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ (barter system) เป็นระบบการใช้เงิน (Monetary system) และระบบการใช้เครดิต (credit system) ในที่สุด Fisher, Clark และ Kuznets ได้จำแนกโครงสร้างการผลิตออกเป็นดังนี้คือ 1. การผลิตสินค้าขั้นปฐม (Primary Production) เช่น การกสิกรรม ป่าไม้ ประมง เป็นต้น 2. การผลิตขั้นที่สอง (Secondary Production) เช่น กิจกรรมอุตสาหกรรมต่าง ๆ กิจกรรมแปรรูปสินค้า การก่อสร้าง และเหมืองแร่ เป็นต้น และ 3. การผลิตขั้นที่สาม (Tertiary Production) คือ การผลิตพวกกิจกรรมบริการต่าง ๆ เช่น การขนส่ง การคมนาคม การพลังงาน การค้าปลีกและค้าส่ง การธนาคาร และการประกันภัย เป็นต้น

Rostow ได้แบ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจออกเป็น 5 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ 1. สังคมแบบโบราณ (The traditional Society) ระบบเศรษฐกิจขั้นด้อยพัฒนา ผลิตเพื่อเลี้ยงตนเอง ผลผลิตเป็นไปตามกฎการลดน้อยถอยลงของผลได้ ผลผลิตต่อบุคคลต่ำ มีระบบชนชั้น 2. สภาวะก่อนที่ระบบเศรษฐกิจจะทะยานขึ้น (The preconditions for take-off) ระบบเศรษฐกิจและสังคมเก่าๆ เริ่มถูกทำลายลง มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การจัดรูปแบบสถาบันองค์กร มีการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ การย้ายถิ่น การค้าและการขนส่งเริ่มขยายตัว เริ่มมีการนำวิธีการผลิตใหม่ๆ มาใช้ สิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจคือกำไร 3. ขั้นทะยานขึ้น (The take-off) อุปสรรคต่อการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจถูกทำลาย อุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการนำความรู้ใหม่ๆ มาใช้ นำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เริ่มทำการเกษตรเพื่อการค้า 4. ขั้นผลักดันไปสู่ความเจริญเติบโตเต็มที่ (The drive to Maturity) ขั้นตอนนี้มีระยะเวลาสั้น เศรษฐกิจเจริญเติบโตในอัตราสม่ำเสมอ มีประสิทธิภาพการผลิตดี มีการผลิตสินค้าในประเทศแทนการนำเข้า ใช้เทคนิควิชาการและการผลิตที่ยังยากซับซ้อน และ 5. ขั้นที่มีการบริโภคอย่างขนานใหญ่ (The age of high Mass consumption) สาขานำของระบบเศรษฐกิจเริ่มหันไปผลิตสินค้าบริโภคที่คงทนถาวร และบริการต่างๆ ขนานใหญ่ ประชากรมีรายได้

เพิ่มขึ้นสามารถบริโภคสินค้าได้ทุกอย่าง สัดส่วนของแรงงานเพิ่มขึ้น สังคมมีสวัสดิการและความมั่นคงเพิ่มขึ้น

2. ระบบเศรษฐกิจทวิภาค

สาเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาเป็นแบบสองระดับ คือ 1. สาเหตุจากภายนอกประเทศ เนื่องจากการติดต่อกับประเทศตะวันตกทำให้ความเจริญก้าวหน้าและอารยธรรมแผ่ขยายเข้าไปเฉพาะส่วน ส่วนที่ความเจริญเข้าไปไม่ถึงก็จะกลายเป็นส่วนที่ล้าหลัง และ 2. สาเหตุภายในประเทศ คือ ความเจริญก้าวหน้ากระจุกอยู่เพียงส่วนที่เป็นจุดศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจ

ลักษณะที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจสองระดับ		
ลักษณะด้านต่างๆ	ส่วนที่ยังล้าสมัย	ส่วนที่ก้าวหน้าทันสมัย
1. ด้านเทคโนโลยี	ใช้แรงงานมากกว่าทุน เนื่องจากมีแรงงานเหลือเฟือ เทคนิควิทยาการล้าสมัย	ใช้ทุนมากกว่าแรงงาน มีความก้าวหน้าทางเทคนิควิชาการ
2. สถาบันการผลิต	ส่วนใหญ่เป็นการผลิตแบบใน ครอบครัว เช่น ทำไร่ ทำนา ช่างฝีมือต่าง ๆ	ส่วนใหญ่เป็นการผลิตอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เงินลงทุนจำนวนมาก
3. การผลิตเพื่อตลาด	มักจะผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองมากกว่า ผลิตเพื่อขายในตลาด	ผลิตเพื่อตลาดและการส่งออก เป็นสำคัญ
4. ลักษณะที่ตั้ง	อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลความเจริญ	อยู่ตามเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะเมืองใหญ่ ๆ และเมืองท่าส่งสินค้าออกและนำเข้าจากต่างประเทศ
5. ลักษณะทางด้านสังคม ชนชั้น และสิ่งจูงใจทาง เศรษฐกิจ	ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร	ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ นายทุนโดยผลิตเพื่อหลังผลกำไร
6. สาขาเศรษฐกิจ	ส่วนใหญ่เป็นสาขาเกษตรกรรม	ส่วนใหญ่เป็นสาขาอุตสาหกรรม

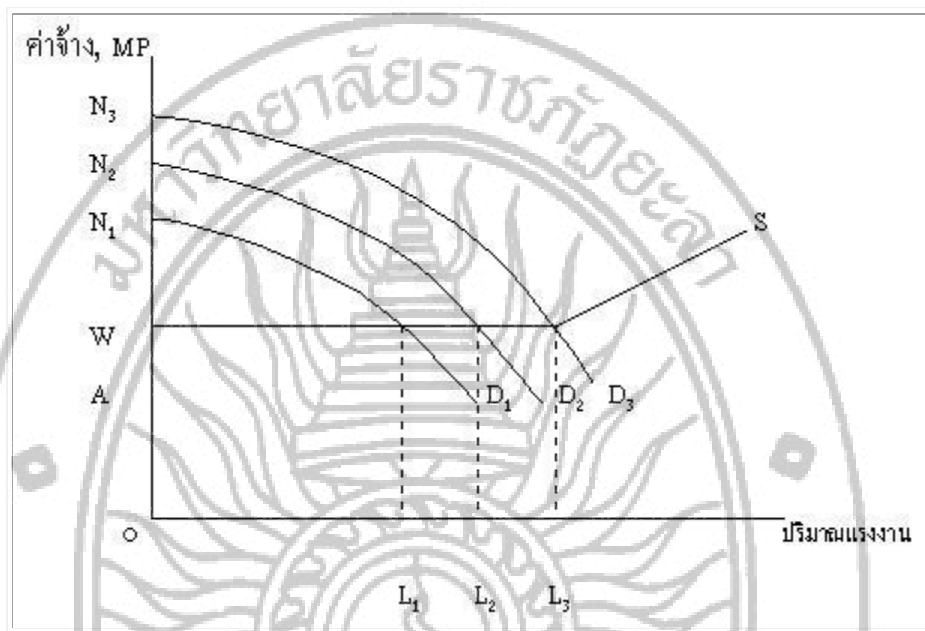
การเสนอนโยบายต่าง ๆ ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสองระดับ มักจะเน้นการใช้ประโยชน์จากแรงงานส่วนเกิน (Surplus labor) ซึ่งจะเกิดในสาขาเกษตรกรรม หรือสาขาเศรษฐกิจที่ล้าหลังอยู่ โดยพยายามดึงเอาแรงงานส่วนเกินนี้ใช้ในสาขาที่ก้าวหน้าทันสมัย เพื่อก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว

แรงงานส่วนเกินสามารถจะเคลื่อนย้ายออกจากสาขาที่มีแรงงานส่วนเกิน ซึ่งมักเป็นสาขาเกษตรกรรม ไม่ทำงานในสาขาอื่น ๆ ได้ โดยไม่ทำให้ผลผลิตของสาขาที่มีแรงงานส่วนเกินลดลง ทั้งนี้เพราะ MPP ของแรงงานเหล่านี้เป็นศูนย์ หรือเข้าใกล้ศูนย์ ถ้าเคลื่อนย้ายแรงงานเหล่านี้ออกไปผลผลิตก็ไม่ลดลงอาจเพิ่มขึ้นด้วย

1. โมเดลของ Lewis

Lewis เสนอว่า ถ้าหากจะนำเอาแรงงานส่วนเกินมาใช้ประโยชน์ประเทศ จำเป็นต้องมีการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยที่การพัฒนาอุตสาหกรรมจะดำเนินไปได้ก็ต่อเมื่อการกระจายรายได้เป็นไป

อย่างไม่เท่าเทียมกัน คือ ชนชั้นนายทุนผู้ประกอบการจะต้องได้รับรายได้จากกำไรและเงินปันผลต่าง ๆ เป็นสัดส่วนมากกว่าชนชั้นอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะชนชั้นนายทุนและผู้ประกอบการเท่านั้นที่จะเป็นผู้ออมและผู้ลงทุน เมื่อชนชั้นนี้ได้รับส่วนแบ่งกำไรและเงินปันผลมากขึ้น ก็จะนำเอารายได้ที่เพิ่มขึ้นนี้ไปลงทุนในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป และเมื่อผลกำไรเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมก็จะขยายตัวต่อไปเรื่อย ๆ

รูปที่ 2.1 การขยายตัวของชนชั้นกรรมกร

จากแผนภาพ N_1D_1 N_2D_2 N_3D_3 เป็นเส้นอุปสงค์ของแรงงาน เส้น $WPTS$ เป็นเส้นแสดงอุปทานของแรงงาน โดยที่ระดับค่าจ้าง OW เป็นค่าจ้างที่พอเพียงแก่การประทังชีพเท่านั้น แต่ก็สูงกว่ารายได้ที่พอประทังชีพในภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีระดับ OA โดยช่องว่าง AW นี้ประมาณ 30 % ทั้งนี้เพราะต้องชดเชยให้เป็นการเคลื่อนย้าย รวมทั้งมาตรฐานการครองชีพในเมืองซึ่งสูงกว่าในชนบท เงินชดเชยนี้เพียงพอที่จะจูงใจให้แรงงานเคลื่อนย้ายจากสาขาเกษตรไปทำงานยังภาคอุตสาหกรรมได้

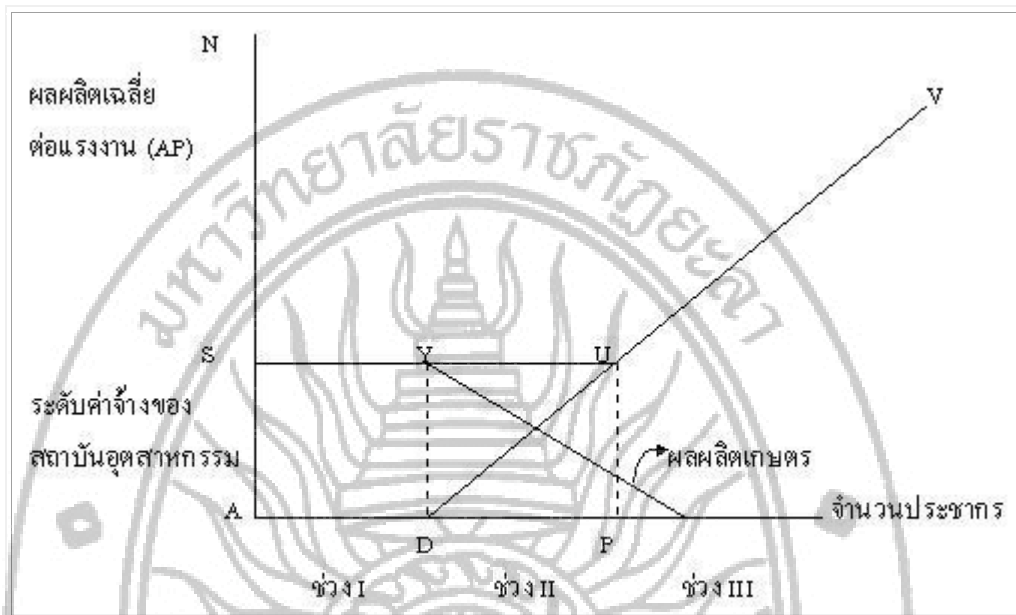
การที่เส้นอุปทานแรงงานมีลักษณะราบ เพราะอุปทานแรงงานส่วนเกินมีอยู่อย่างเหลือเฟือ ดังนั้น ระดับค่าจ้างในสาขาอุตสาหกรรมก็จะเท่ากับระดับพอประทังชีพ คือ OW จนกว่าจะเกิดการขาดแคลนแรงงานค่าจ้างนี้จึงจะสูงกว่า OW ซึ่งก็แสดงให้เห็นโดยส่วน TS ณ จุด T แรงงานส่วนเกินได้หมดสิ้นไป การจะดึงแรงงานเข้าไปในสาขาอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ก็จำเป็นต้องให้ค่าจ้างสูงกว่า OW

ขบวนการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจตามข้อเสนอของ Lewis จะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อ ชนชั้นนายทุนต้องนำเอาผลกำไรไปลงทุนต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งจะเป็นผลให้ความต้องการแรงงานขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จาก N_1D_1 เป็น N_2D_2 และ N_3D_3 แรงงานส่วนเกินก็จะถูกดึงเอามาใช้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากปริมาณ OL_1 เป็น OL_2 และ OL_3 สาขาอุตสาหกรรมก็จะขยายตัวต่อไปเรื่อยๆ

2. โมเดลของ Ranis and Fei

เป็นโมเดลที่แสดงทั้งสองสาขา (two-sector model) คือทั้งสาขาเกษตรกรรมและสาขาอุตสาหกรรม ต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

รูปที่ 3.2 แสดงขั้นตอนการพัฒนาเศรษฐกิจของ Ranis and Fei

จากรูป Ranis and Fei ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาเศรษฐกิจสำหรับประเทศที่มีแรงงานส่วนเกินเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 มีแรงงานส่วนเกินอยู่ในสาขาเกษตรกรรม ผลผลิตส่วนเพิ่ม (Marginal product: MP) ของแรงงานเท่ากับศูนย์ หรือเข้าใกล้ศูนย์ แรงงานส่วนเกินนี้สามารถที่จะโยกย้ายไปทำงานในสาขาอุตสาหกรรมโดยไม่ทำให้ผลผลิตเกษตรลดลง

ขั้นที่ 2 แสดงถึงการโยกย้ายแรงงานจากสาขาเกษตรกรรมไปยังสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งขั้นนี้ยังมีการว่างงานแอบแฝงอยู่ แต่ MP ก็ยังมากกว่าศูนย์ ดังนั้น ผลผลิตของภาคเกษตรจะลดลง ราคาสินค้าเกษตรจะเริ่มดีขึ้น สาขาเกษตรจะมีกำไรเพิ่มขึ้น จะทำให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตสาขาเกษตรต่อไป

ขั้นที่ 3 ถือว่าเป็นระยะที่ระบบเศรษฐกิจได้ทะยานขึ้น แรงงานแอบแฝงทั้งหมดได้ถูกโยกย้ายไปทำงานในสาขาอุตสาหกรรมจนหมดสิ้นแล้ว ผลผลิตการผลิตของแรงงานเริ่มเพิ่มสูงขึ้นจน MP เท่ากับค่าจ้างสถาบันที่จุด U ต่อจากนี้การโยกย้ายแรงงานจากสาขาเกษตรกรรมไปยังสาขาอุตสาหกรรมจะต้องจ่ายค่าจ้างให้ตาม MP ซึ่งสูงกว่าค่าจ้างสถาบัน อัตราค่าจ้างจะเป็นไปตามเส้น UV

อย่างไรก็ตาม ทุกๆ กิจกรรม การดำเนินการพัฒนาในพื้นที่ที่มีผู้คนต่างวัฒนธรรมต่างเชื้อ และต่างชนบทร่วมประประเพณีนั้น อาจเกิดปัญหาต่างๆ นานา หากขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีพอ นั้น อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ขึ้นได้

ทฤษฎีความขัดแย้ง

ทฤษฎีความขัดแย้งเป็นแนวความคิดที่มีข้อสมมุติฐานที่ว่า พฤติกรรมของสังคมสามารถเข้าใจได้จากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ และบุคคลต่างๆ เพราะการแข่งขันในการเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีค่าและหายาก เกี่ยวกับทฤษฎีนี้ Karl Marx (ค.ศ. 1897 – 1958) มีความเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงของทุกๆ สังคม จะมีขั้นตอนของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้น โดยแต่ละขั้นจะมีวิธีการผลิต (Mode of Production) ที่เกิดจากความสัมพันธ์ของอำนาจของการผลิต (Forces of production) ซึ่งได้แก่ การจัดการด้านแรงงาน ที่ดิน ทุน และเทคโนโลยี กับความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต (Social relation of production) ซึ่งได้แก่ เจ้าของปัจจัยการผลิตและคนงานที่ทำหน้าที่ผลิต แต่ในระบบการผลิตแต่ละระบบจะมีความขัดแย้งระหว่างชนชั้นผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตกับผู้ใช้แรงงานในการผลิต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ที่เป็นโครงสร้างส่วนล่างของสังคม (Substructure) และเมื่อโครงสร้างส่วนล่างมีการเปลี่ยนแปลงจะมีผลทำให้เกิดการผันแปรและเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างส่วนบน ของสังคม (Superstructure) ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคม เช่น รัฐบาล ครอบครัว การศึกษา ศาสนา และรวมถึงค่านิยม ทัศนคติ และบรรทัดฐานของสังคม ลำดับขั้นของการพัฒนาของ Marx มีดังนี้

-ขั้นสังคมแบบคอมมิวนิสต์ดั้งเดิม (Primitive Communism) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของเผ่า (Tribal Ownership) ต่อมาเผ่าต่างๆ ได้รวมตัวกันเป็นเมืองและรัฐ ทำให้กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเปลี่ยนไปเป็นของรัฐแทน

-ขั้นสังคมแบบโบราณ (Ancient Communal) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของรัฐ (State Ownership) สมาชิกในสังคมได้รับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ซึ่งได้แก่ เครื่องใช้ส่วนตัวและทาส ดังนั้น ทาส (Slavery) จึงเป็นกำลังสำคัญในระบบการผลิตทั้งหมด และต่อมาระบบการผลิตได้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าของทาสและทาส

-ขั้นสังคมแบบศักดินา (Feudalism) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของขุนนาง คือ ที่ดิน โดยมีทาสเป็นแรงงานในการผลิต

-ขั้นสังคมแบบทุนนิยม (Capitalism) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของนายทุน คือ ที่ดิน ทุน แรงงาน และเครื่องจักร โดยมีผู้ใช้แรงงานเป็นผู้ผลิต

-ขั้นสังคมแบบคอมมิวนิสต์ (Communism) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตเป็นของทุกคน ทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน ไม่มีใครเอาเปรียบซึ่งกันและกัน

ตามแนวความคิดของMarx ลำดับขั้นของการนำไปสู่การปฏิวัติของชนชั้นล่างของสังคมเกิดจากกระบวนการดังต่อไปนี้คือ มีความต้องการในการผลิต เกิดการแบ่งแยกแรงงาน มีการสะสมและพัฒนาทรัพย์สินส่วนบุคคล ความไม่เท่าเทียมทางสังคมมีมากขึ้น เกิดการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสังคม เกิดตัวแทนทางการเมืองเพื่อทำการรักษาผลประโยชน์ของแต่ละชนชั้น และเกิดการปฏิวัติ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามแนวความคิดของMarx เป็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้น ในสังคม โดยใช้แนวความคิดวิภาษวิธี (Dialectical) ที่เริ่มจาก การกระทำ (Thesis) ซึ่งเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการกระทำ (Antithesis) และเกิดการกระทำแบบใหม่ (Synthesis) ตามมา

Lewis A. Coser (ค.ศ. 1913 – 2003) เป็นนักทฤษฎีความขัดแย้ง ที่มองว่า ความขัดแย้งก่อให้เกิดผลทั้งด้านบวกและด้านลบ และอธิบายว่า ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ไม่มีกลุ่มทางสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความสมานสามัคคีอย่างสมบูรณ์ เพราะความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะหนึ่งของมนุษย์ ทั้งในความเกลียดและความรักต่างก็มีความขัดแย้งทั้งสิ้น ความขัดแย้งสามารถแก้ปัญหาความแตกแยกและทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มได้ เพราะในกลุ่มมีทั้งความเป็นมิตรและความเป็นศัตรูอยู่ด้วยกัน Coser มีความเห็นว่าความขัดแย้งเป็นตัวสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถทำให้สังคมเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่จากด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่งได้ เพราะหากสมาชิกในสังคมเกิดความไม่พึงพอใจต่อสังคมที่เขาอยู่เขาจะพยายามทำการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์นั้นๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของเขาได้ Coser ยังเสนอว่า ความขัดแย้งยังสามารถทำให้เกิดการแบ่งกลุ่ม ลดความเป็นปรปักษ์ พัฒนาความซับซ้อนของโครงสร้างกลุ่มในด้านความขัดแย้งและร่วมมือ และสร้างความแปลกแยกกับกลุ่มต่างๆ เป็นต้น

Ralf Dahrendorf (ค.ศ. 1929 – 2009) เป็นนักสังคมวิทยาชาวเยอรมันที่ปฏิเสธแนวความคิดของ Marx ที่ว่า ชนชั้นในสังคมเกิดจากปัจจัยการผลิต และเสนอว่า ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมนั้นเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของสิทธิอำนาจ (Authority) กลุ่มที่เกิดขึ้นภายในสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ กลุ่มที่มีสิทธิอำนาจกับกลุ่มที่ไม่มีสิทธิอำนาจ สังคมจึงเกิดกลุ่มแบบไม่สมบูรณ์ (Guasi groups) ของทั้งสองฝ่ายที่ต่างมีผลประโยชน์แอบแฝง (Latent Interest) อยู่เบื้องหลัง ดังนั้น แต่ละฝ่ายจึงต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของตนเอาไว้

โดยมีผู้นำทำหน้าที่ในการเจรจาเพื่อปรองดองผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ระดับของความขัดแย้ง ที่เกิดขึ้นจะรุนแรงมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับการจัดการและการประสานผลประโยชน์ของกลุ่มที่ครอบงำ และเสนอความคิดว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นผลมาจากความกดดันจากภายนอกโดยสังคมอื่นๆ และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมสามารถควบคุมได้ด้วยการประนีประนอม

Dahrendorf มีความเห็นว่าความขัดแย้งสามารถทำให้โครงสร้างมีการเปลี่ยนแปลงได้ ประเภทของการเปลี่ยนแปลง ความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลง และขนาดของการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลง เช่น อำนาจกลุ่ม ความกดดันของกลุ่ม

แนวคิดที่เกี่ยวกับความขัดแย้งด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

หัวใจสำคัญของแนวคิดกลุ่มนี้คือ การขัดแย้งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่อย่างแพร่หลายทั่วไปเราจึงไม่ควรมอง พฤติกรรมขัดแย้งว่าเป็นพฤติกรรม ที่ไม่ดีหรือเป็นปรากฏการณ์ที่ผิดปกติ ทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม จึงมีแนวความคิดว่าสังคมนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแบ่งแยก (division) อันเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม วิธีการสำคัญที่นักปราชญ์และนักสังคมศาสตร์ ใช้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่ขัดแย้งต่างๆ คือ วิธีการที่เรียกว่า "ไดอะเล็คติก" (Dialectic Method) เป็นวิธีการที่ใช้มาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ สมัยโซเครตีส (Socrates) ใช้เป็นวิธีถามและตอบเพื่อแสวงหาความรู้ที่แจ่มแจ้งและสมบูรณ์ทำให้เกิดการสมเหตุ สมผลมากขึ้น

(logical consistency) ต่อมานักปรัชญาชาวเยอรมันได้พัฒนา Dialectic สมัยใหม่ที่ว่าด้วย ข้อเสนอเบื้องต้น (thesis) และข้อเสนอแย้ง (anti thesis) และ คานท์ (Kant) แสดงความเห็นว่าเป็นสาเหตุของความไม่กลมกลืน หรือไม่คล้องจองกัน เป็นเพราะระบบความคิดของคนเรา ซึ่งมีอิทธิพลมากกว่า อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม ความขัดแย้งที่มีอยู่ในตัวของบุคคลเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้งภายนอกอื่น ๆ หากทำความเข้าใจเรื่องความขัดแย้งที่มีอยู่ในตัวบุคคลได้แล้ว และหาทางขจัดความขัดแย้งนั้นออกไป ความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมอาจหายไปได้นักทฤษฎีความขัดแย้งด้านสังคมวิทยาที่สำคัญ 3 คน คือ

คนที่ 1 Marx (อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2534, หน้า 42) เป็นผู้ที่ใช้วิธีวิเคราะห์แบบ Dialectical วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของทุกๆ สังคมว่า เกิดจากความสัมพันธ์ของ "อำนาจการผลิต" ซึ่งได้แก่ ที่ดิน ทุน เทคโนโลยีและการจัดการด้านแรงงานกับ "ความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต" อันได้แก่ เจ้าของปัจจัยการผลิต และผู้ใช้แรงงาน ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มักเกิดจากความขัดแย้งระหว่างชนชั้นเจ้าของปัจจัยการผลิตกับชนชั้นผู้ใช้แรงงาน

คนที่ 2 Sills (1968, p. 142) อธิบายว่า ความขัดแย้งก่อให้เกิดผลทั้งด้านลบและด้านบวก ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ถือเป็นสภาวะหนึ่งของมนุษย์ ความขัดแย้งสามารถแก้ปัญหาความแตกแยกและทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มได้เพราะในกลุ่มหนึ่งๆ ย่อมมีทั้งความเป็นมิตรและความเป็นศัตรูอยู่ด้วยกัน ดังนั้นความขัดแย้งจึงเป็นตัวสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้เสนอเพิ่มเติมว่าความขัดแย้งทำให้เกิดการแบ่งกลุ่ม ลดความเป็นปรปักษ์ต่อกันอันจะพัฒนาสู่ความร่วมมือได้หรือทำให้เกิดความแปลกแยกได้

คนที่ 3 Dahrendorf (1968, p. 125) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันที่ปฏิเสธแนวคิดของมาร์กซ์เรื่อง ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น Dahrendorf อธิบายคุณลักษณะ "ความขัดแย้ง" ว่ามีลักษณะสอดคล้องกับทุกสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ทุกสังคมจึงเกิดความขัดแย้งได้ตลอดเวลา ซึ่งเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องสิทธิอำนาจ ทำให้สังคมเกิดกลุ่มแบบไม่สมบูรณ์ขึ้น เพราะต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์แอบแฝงอยู่เบื้องหลัง แต่ละฝ่ายจึงพยายามรักษาผลประโยชน์ของฝ่ายตนไว้ ทำให้ระดับของความรุนแรงจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับการจัดการและการประสานผลประโยชน์ของกลุ่มที่ครอบงำกลุ่มอื่น ความขัดแย้งจึงสามารถควบคุมได้โดยการประนีประนอม และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นผลมาจากความกดดันจากภายนอกโดยสังคมนั้นๆ ด้วย

แนวคิดทางจิตวิทยา

แนวคิดนี้อธิบายว่า ความขัดแย้งว่า หมายถึงสถานการณ์ที่บุคคลถูกกระตุ้น ให้เกี่ยวข้องในกิจกรรมสองอย่างหรือมากกว่า ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การตอบสนองต่อความต้องการบรรลุวัตถุประสงค์สองอย่างพร้อมกันเป็นไปไม่ได้ จึงเกิดความขัดแย้งขึ้นได้หลายระดับ เช่น ความขัดแย้งในระดับพฤติกรรมที่ปรากฏชัด ตัวอย่างเช่น การที่คนเราพูดออกมาอย่างหนึ่ง แต่ในใจคิดอีกอย่างเพราะถ้าพูดความจริงแล้วจะทำให้คนอื่นเสียใจ หรือกรณีของการเกิดความขัดแย้งในตัวเอง จะเห็นว่าความขัดแย้งตามแนวคิดของจิตวิทยานั้นสามารถเกิดขึ้นได้ ตั้งแต่ภายในตัวบุคคลนั้นไปจนถึงกลุ่มหรือองค์การได้ สิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น คือความคิด หรือความรู้สึกของคนเราต่อสิ่งที่มีปฏิริยาที่รับรู้ได้ซึ่งอาจเป็นผลมา จากความวิตกกังวล มีอคติ หรือความกลัวที่แฝงอยู่ในจิตใจมากกว่าความขัดแย้งตามแนวคิดด้านจิตวิทยา จะให้ความสำคัญในระดับปัจเจก

บุคคล และด้านจิตวิทยาเป็นสำคัญ แนวคิดนี้ยังเชื่อว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีผลต่ออารมณ์ของบุคคลอย่างมาก แล้วจึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนได้ เช่น ความขัดแย้งทำให้คนเราเกิดความคับข้องใจ (frustration) ซึ่งอาจทำให้เกิดความท้อถอย ก้าวร้าว หรือประนามผู้อื่นได้หรือในบางสถานการณ์ความขัดแย้งอาจนำมาซึ่งความล้มเหลวในการปฏิบัติงานได้ เช่น การขาดความสนใจในงาน ขาดความเชื่อมั่นตนเอง หรือกลัวความล้มเหลวจนบางครั้งกลายเป็นคนที่ชอบใส่ร้ายคนอื่น เป็นต้น

Coser (อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2534, หน้า 39) นักจิตวิทยาชาวเยอรมัน ได้จำแนกความขัดแย้งออกเป็น 3 แบบ คือ

1. เมื่อบุคคลอยู่ระหว่างเป้าหมายที่ตนปรารถนาสองอย่างที่ต้องเลือก (approach-approach conflict)
2. เมื่อบุคคลพบกับเป้าหมายสองอย่าง ซึ่งเป็นทั้งเป้าหมายที่ตนเองชอบและไม่ชอบ (approach-avoidance conflict)
3. เมื่อบุคคลอยู่ระหว่างเป้าหมายสองอย่างที่ตนเองไม่ชอบทั้งคู่ (avoidance-avoidance conflict)

นักวิชาการทางด้านมานุษยวิทยา มองความขัดแย้งว่าเป็นผลมาจากความปรารถนา หรือเป้าหมายที่ไปด้วยกันไม่ได้ อาจมาจากการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรม และเป็นแบบฉบับของพฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ เช่น ความก้าวร้าว ความร่วมมือ หรือ การแข่งขันกัน เมื่อเกิดผลประโยชน์และค่านิยมที่ไปด้วยกันไม่ได้ นักวิชาการคนสำคัญที่ศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งด้านนี้คือ พิชเชอร์ ยูรี และ แพตตัน (2545, หน้า 115) ซึ่งเป็นนักมานุษยวิทยาผู้มีชื่อเสียง เห็นว่า สิ่งอันตรายที่คุกคามมวลมนุษยชาติเกิดจากนิสัยภายในตัวมนุษย์ เองที่มักตกอยู่ในภาวะความขัดแย้งที่อันตราย และทำลายล้างเมื่อเกิดความแตกต่างอย่างชัดเจนขึ้นระหว่างคนสองคน กลุ่มหรือสอง ประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในคุณค่าหรือค่านิยม

แนวคิดนี้ถือว่า พฤติกรรมของบุคคลที่เบี่ยงเบนจากกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นั้น เป็นเพราะสภาวะการณ์นั้นไม่สอดคล้องกับคุณค่าที่กลุ่มยึดถือ จึงเห็นว่าปัญหาสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้นก็เพราะกลุ่มต่างๆ นำสิ่งที่ยึดถือต่างกันมาใช้แล้วขัดแย้งกัน เช่น หมอต้องการรักษาคนไข้ด้วยยาที่ทันสมัย ใช้เครื่องมือก้าวหน้า เพื่อผลการรักษาที่ดี ทำให้ค่ารักษาแพง ในขณะที่ผู้ป่วยต้องการหายจากความเจ็บป่วยและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก คุณค่าที่ใช้ในสภาวะการณ์เดียวกันแต่ขัดแย้งกันปัญหาความไม่เข้าใจย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ

ทฤษฎีความขัดแย้ง (conflict theory) ถือได้ว่า เป็นเครื่องชี้วัดให้ประจักษ์ ถึงวิวัฒนาการทางความคิดของความขัดแย้งที่มีพัฒนาการจากอดีตสู่ปัจจุบัน รากฐานของทฤษฎีความขัดแย้ง พัฒนามาจากสมมติฐานที่ว่า "สังคม คือ ระบบที่มีลักษณะซับซ้อนของความไม่เท่าเทียมกัน (inequality) และความขัดแย้ง (conflict) จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม" เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทฤษฎีความขัดแย้งอย่างครอบคลุมในหลายมุมมอง ได้แก่ ด้านสังคมวิทยา ด้านจิตวิทยา ด้านมนุษยวิทยา และด้านคุณค่า (ค่านิยม) และทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นว่ามุมมองของนักวิชาการจากหลายสาขาวิชา ต่อ "ความขัดแย้ง" นั้นมีความเหมือนและความแตกต่างกันในประเด็นสำคัญใดบ้าง

ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้เพื่อการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทยต่อไป (ฉันทนา บรรพศิริโชติ, 2541, หน้า 37)

ทฤษฎีบทบาท (Role Theory)

ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ Moorhead and Griffin (2001, p. 213) ได้เสนอไว้ทฤษฎีนี้นำมาใช้อธิบายถึงความขัดแย้งในบทบาทของมนุษย์ในองค์กรและใช้อธิบายถึงแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลภายใต้ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แสดงพฤติกรรมนั้น ออก มาส่วนความขัดแย้งในบทบาท (role conflict) จะเกิดขึ้นตามประสบการณ์ของแต่ละคนที ประสบมาหรือเกิดจากการที่พฤติกรรมของบทบาทตั้งแต่สองบทบาทขึ้นไปไม่สอดคล้องกันและความขัดแย้งเกิดจากการที่ไม่สามารถแสดงบทบาทต่างๆ ได้พร้อมกันในเวลาเดียวกัน เช่น ต้องเป็นประธาน ในการประชุมในฐานะครูใหญ่ หรือจะต้องออกไปรับลูกที่โรงเรียนในฐานะที่เป็นบิดา

ความขัดแย้งของบทบาท (role conflicts) หมายถึง เมื่อบุคคลต้องแสดงบทบาทต่างๆ หลาย บทบาทในห้วงเวลาเดียวกันและบทบาทนั้นไม่สอดคล้องกัน เช่น มีบทบาทเป็นผู้บริหาร ใน ขณะเดียวกันก็มีบทบาทเป็นสามีที่ต้องทำหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติของ ภรรยาที่เป็นลูกน้องของตน ด้วย เป็นต้น และเมื่อบทบาทนั้นไม่ชัดเจน (role ambiguity) ทำให้บุคคลไม่แน่ใจว่าจะปฏิบัติอย่างไร เช่น การแนะนำจากหัวหน้างานไม่ชัดเจนหรือแนวทางการร่วมปฏิบัติกับเพื่อนร่วมงานไม่ชัดเจน จะ ส่งผลให้บุคคลเกิดความเครียด สับสนกับบทบาทของตัวเองที่มีอยู่กับบทบาทที่ถูกคาดหวัง และเมื่อมี มากกว่าหนึ่งบทบาทขึ้นไป จะทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาท (role conflict) ได้ซึ่งมีอยู่ 4 แบบ ดังต่อไปนี้ (Moorhead & Griffin, 2001, p. 214)

1. ความขัดแย้งภายในตัวผู้ส่งข่าวหรือผู้ออกคำสั่ง (intra-sender conflict) เช่น กรณีที่ หัวหน้าทีม ต้องทำงานในบทบาทที่เท่าเทียมกันในทีม ในขณะที่เดียวกันก็มีบทบาทเป็นผู้บริหารด้วย ต้องทำหน้าที่สั่งการและบังคับบัญชาด้วยจะมีบทบาทที่เท่าเทียมกัน ในทุกบทบาทคงเป็นไปได้ยาก จึง ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในตัวเองขึ้น

2. ความขัดแย้งระหว่างผู้ส่งข่าวหรือผู้ออกคำสั่ง (inter-sender conflict) เกิดจากคนใน กลุ่มมีความขัดแย้งกับคนในกลุ่มอื่นๆ ที่มีบทบาทเดียวกันทำให้ความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างกลุ่ม

3. ความขัดแย้งระหว่างบทบาท (inter-role conflict) เมื่อบทบาทต่างกันทำให้ บุคคลมี พฤติกรรมที่ต่างกันด้วย แต่เมื่อต้องมาทำงานร่วมกันจะพบว่ามีพฤติกรรม ที่เข้ากันไม่ได้เช่น เมื่อ หัวหน้าขอให้ช่วยทำงานล่วงเวลาเพื่อให้งานเสร็จ ในขณะที่เดียวกันก็กังวลกับบทบาทการเป็นแม่บ้านที่ ต้องดูแลลูกหลังเลิกงาน ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นระหว่าง เรื่องงานกับบทบาทส่วนตัวที่มีอยู่

4. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบทบาท (person-role conflict) เกิดขึ้นเมื่อเรามีบทบาท อย่างหนึ่ง แต่ไม่สามารถทำตามบทบาทที่ตนมีได้หรือการที่บุคคลมีความต้องการอย่างหนึ่ง แต่ตาม บทบาทที่ถูกกำหนดไว้นั้นทำตามความต้องการของตนเองไม่ได้จะเกิดความขัดแย้งขึ้นได้

ทฤษฎีความขัดแย้งแบบร่วมมือ

Leung and Tjosvold (1998, p. 44) เสนอว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้การจัดการความขัดแย้งไม่ ได้ผล คือการขาดแรงจูงใจที่ดี (motivation) ดังนั้น องค์กรที่ต้องการให้การจัดการความขัดแย้ง

ได้ผลดีจึงควรมีการลงทุนเพื่อการฝึกฝนสร้างการเรียนรู้ให้บุคลากรมีสมรรถนะต่อการจัดการความขัดแย้งแบบร่วมมือ ตามทฤษฎีความขัดแย้งแบบร่วมมือ (cooperative) conflict theory) อันจุดเน้นที่การมีเป้าหมายเดียวกันภายใต้มิตรภาพที่ดีต่อกันและกัน "we are in this together" and "we swim or sink together" หัวใจสำคัญ คือ แนวทางปฏิบัติถูกกำหนดมาจากการบูรณาการความต้องการของทุกคนร่วมกันบนพื้นฐาน ของความจริงใจต่อกันเพื่อมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

นอกจากนี้ ความขัดแย้งในทัศนะของ Barnard (1968, p. 145) ได้เขียนเกี่ยวกับความขัดแย้งไว้ในหนังสือ The Functions of the Executive ไว้ว่า "ความขัดแย้ง" นั้นเกิดจากการมีมาตรฐานหรือมีหลักการทำงานที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ เกิดการครอบงำ จากการใช้อำนาจหรือใช้อิทธิพลเข้ามาต่อรองให้ฝ่ายตนอยู่เหนือกว่า จึงพบว่า ความขัดแย้งในการทำงานของปัจเจกบุคคล (conflict of code) เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงได้ยากและส่งผลสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การทำงานหยุดชะงัก (paralysis of action) เพราะเกิดความเครียดเต็มไปด้วยอารมณ์ขุ่นมัว จนทำให้คับข้องใจส่งผลให้ขาดความสามารถในการตัดสินใจและขาดความเชื่อมั่นใน ตนเองตามมา
2. การมุ่งทำงานตามมาตรฐานอันหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของคนอื่น ทำให้เกิดความไม่สบายใจ รู้สึกผิด ทำให้คนอื่นไม่พอใจและขาดความเชื่อมั่นตนเองได้
3. เมื่อมีความขัดแย้งก็ต้องมีการแก้ไข เกิดการปรับปรุงระบบการทำงาน จะทำให้เปลี่ยนระบบการทำงานบ่อยๆ อาจทำให้คนสับสนจนปรับตัวไม่ทัน เพราะต้องเรียนรู้ใหม่หลายครั้ง ประสพการณ์เดิมๆ ก็ใช้ไม่ได้ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจต่อพนักงานได้ แม้แต่หลักการที่ผ่านการกลั่นกรองมาเป็นอย่างดีแล้วย่อมจะพบกับปัญหา ได้เสมอ เพราะคนในองค์กรมีความแตกต่างด้านความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ การรับรู้ และที่สำคัญคือความแตกต่างด้านจริยธรรม ทำให้ "ความขัดแย้ง" กลายเป็นเรื่องที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้ และแนวคิดของ Barnard นี้จะเห็นว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์กรนั้น จะส่งผลด้านลบต่อการบริหารองค์การเป็นสำคัญและ Barnard ก็ยอมรับว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เสมอ แม้แต่จะได้เตรียมการวางแผนจัดการไว้ล่วงหน้าแล้วก็ตาม

ต่อมาแนวคิดความขัดแย้งของ Robbins (อ้างถึงใน สมบัติ อารงธัญญวงศ์, 2545, หน้า 15-16) ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านองค์การคนสำคัญ ได้แบ่งแนวคิดเรื่องความขัดแย้งไว้ 4 แนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดแบบดั้งเดิมหรือแนวคิดประเพณีนิยม (traditional perspective) ได้รับความนิยมนในช่วง ค.ศ. 1930-1948 แนวคิดนี้มองความขัดแย้งเป็นสิ่งไม่ดี และทำให้เกิดผลลบต่อองค์การอยู่เสมอ เช่น ทำให้คนบาดหมางกันพูดหรือสื่อสารกันไม่รู้เรื่อง จนเป็นเหตุทำลายความร่วมมือในองค์กรได้ ดังนั้น ผู้บริหารควรหลีกเลี่ยงและต้องกำจัดให้หมดไป จึงจะถือว่าเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถ
2. แนวคิดแบบพฤติกรรมศาสตร์ หรือด้านมนุษยสัมพันธ์ (behavioral or human relation perspective) แนวคิดนี้เกิดในช่วง ค.ศ. 1940-1975 แนวคิดนี้ไม่เห็นด้วยกับแบบดั้งเดิม โดยเห็นว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จึงควรยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ซึ่งผู้บริหารควรทำให้ความขัดแย้งกลายเป็นพลังสร้างสรรค์และเกื้อกูลการปฏิบัติงาน แม้ว่าบางครั้งความขัดแย้งจะนำมาซึ่งปัญหา แต่มันกลายเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความได้เปรียบในกลุ่มต่างๆ ทำให้เกิดกลยุทธ์ใหม่ๆ มาเพื่อแก้ไขความขัดแย้งแบบนั้นๆ อีกจนมีนวัตกรรมเกิดขึ้น ความขัดแย้งจะก่อประโยชน์แก่ผู้บริหารได้เพราะจะช่วยให้ทราบปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทำให้เข้าใจสาเหตุของปัญหาทำให้วิเคราะห์ได้ตรงประเด็นมากขึ้น ในแนวคิดเชิงพฤติกรรมศาสตร์จึงเห็นว่า

ผู้บริหารไม่ควรหลบเลี่ยงที่จะเผชิญกับความขัดแย้ง แต่ควรหาทางลดและควบคุมให้เหมาะสมจะได้กระตุ้นพลังสร้างสรรค์ให้องค์กรเจริญ และอยู่รอดได้

3. แนวคิดแบบนักปฏิสัมพันธ์ (inter-artist perspective) แนวคิดนี้มองความขัดแย้งในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น และยังมองว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อช่วยกระตุ้นให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เชื่อว่าจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงควรทำให้ความขัดแย้งอยู่ในระดับที่พอเหมาะ จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้คนมีความกระตือรือร้น มีใจทำงานตามคำสั่งเหมือนหุ่นยนต์เท่านั้น ความขัดแย้งยังทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการความขัดแย้งให้เหมาะสมจึงเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหาร

4. แนวคิดสมัยใหม่ (emerging perspective) แนวคิดนี้เกิดเมื่อต้นศตวรรษ 1980 เป็นยุคที่การบริหารงานแบบญี่ปุ่นได้แผ่อิทธิพลต่อการบริหารไปทั่วโลก โดยที่ชาวญี่ปุ่นตระหนักดีว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากปัจจุบันบุคคลทั่วไปล้วนแล้วแต่มีข้อบกพร่อง คงไม่มีใครสมบูรณ์แบบ แต่ความสามารถที่ปรองดองทำให้เกิดความสงบสุขได้ แนวคิดนี้เชื่อว่าการจัดการกับความขัดแย้งต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และคำนึงถึงเอกภาพขององค์กร มักใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ ซึ่งมีจุดแข็งกว่าแนวทางของชาวอเมริกันโดยเฉพาะในเรื่องความรัก ความสามัคคีและจงรักภักดี กลุ่มและต่อองค์กร ทำให้สามารถสร้างทีมงานเข้มแข็งและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอันจะนำไปสู่ความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขันได้

สำหรับองค์ความรู้ของความขัดแย้ง ในมุมมองของนักวิชาการไทยมีผู้ที่สรุปไว้ หลายท่าน แต่ที่ได้รับความนิยมและเป็นนักวิชาการที่สนใจเรื่องความขัดแย้งในระดับ องค์กรมาตลอด คือ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2534, หน้า 56) ได้เสนอแนวคิด ความขัดแย้ง ของบุคคลไว้ 2 แนวคิดคือ

1. แนวคิดเดิม 1.1 ความขัดแย้งควรจะถูกกำจัดให้หมดไปจากองค์กรเพราะความขัดแย้งทำให้องค์กรแตกแยก ขาดประสิทธิภาพ นำไปสู่ความเครียด ดังนั้น องค์กรที่ดีที่สุด จึงต้องไม่มีความขัดแย้ง 1.2 ความขัดแย้งเป็นผลมาจากความผิดพลาดของการบริหารจึงพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง 1.3 ผู้บริหารสามารถควบคุมและปรับพฤติกรรมของพนักงานได้ เช่น ความก้าวร้าว การแข่งขัน และควบคุม ความขัดแย้ง โดยการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม

2. แนวคิดใหม่ 2.1 ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตในองค์กรจึงไม่ควรหลีกเลี่ยงแต่ต้องรักษา ระดับความขัดแย้งให้เหมาะสม จะทำให้กระตุ้นและจูงใจให้คนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ 2.2 ความขัดแย้งเป็นผลมาจากความแตกต่างของรางวัลที่ได้รับเป้าหมาย ค่านิยมในองค์กร และอาจเกิดจากความก้าวร้าวโดยธรรมชาติในตัวคน ดังนั้น ความขัดแย้งจะมีประโยชน์หรือโทษขึ้นกับวิธีการบริหารความขัดแย้ง 2.3 ผู้บริหารต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของคนและ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งจะทำให้การจัดการกับความขัดแย้งมีประสิทธิภาพ

ระดับความขัดแย้ง

Don Hellriegel and John W. Slocum Jr.,1970 เสนอว่าความขัดแย้งนั้นอาจจะมองในระดับต่างๆ ดังนี้คือ 1. ความขัดแย้งภายในตัวบุคคล 2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล 3. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลในกลุ่ม 4. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม และ 5. ความขัดแย้งในองค์กร

เกี่ยวกับเรื่องนี้ March and Simon, 1958 ได้แบ่งระดับความขัดแย้งออกเป็น 3 ระดับคือ 1. ความขัดแย้งของบุคคล 2. ความขัดแย้งในองค์กร เป็นความขัดแย้งในตัวบุคคลหรือกลุ่มภายในองค์กร และ 3. ความขัดแย้งระหว่างองค์กร เป็นความขัดแย้งระหว่างองค์การหรือกลุ่มต่างๆ

ระดับของความขัดแย้งที่ Don Hellriegel and John W. Slocum Jr. และ March and Simon มีความคล้ายคลึงกันมาก ซึ่งเราสามารถแบ่งความขัดแย้งนี้ได้เป็น 2 ระดับ คือ

1. ความขัดแย้งในระดับบุคคล แบ่งเป็น 1.1 ความขัดแย้งภายในตัวบุคคล (Intrapersonal Conflict) หมายถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในตัวของคนๆหนึ่งไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น หรือเรียกได้ว่า "ความขัดแย้งในตัวเอง" 1.2 ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (Interpersonal Conflict) หมายถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลมากกว่า 2 บุคคลขึ้นไป

2. ความขัดแย้งระหว่างองค์กร แบ่งเป็น 2.1 ความขัดแย้งภายในองค์กร (Intra-organization Conflict) หมายถึง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาโดยมีคู่กรณีขัดแย้งเป็นบุคคลหรือกลุ่มย่อยๆ ที่มีอยู่ในกลุ่มหรือที่อยู่ในองค์การหรือกลุ่มต่าง ๆ 2.2 ความขัดแย้งระหว่างองค์กร (Inter-organization Conflict) หมายถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาโดยที่คู่กรณีขัดแย้งเป็นองค์กรกับองค์กรหรือกลุ่มกับกลุ่ม

ผลของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตในวัยเรียน ชีวิตวัยทำงาน ชีวิตครอบครัว ชีวิตภายในสังคม และเป็นเรื่องยากที่จะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความขัดแย้งและเนื่องจากแนวคิดปัจจุบัน ความขัดแย้งไม่ใช่สิ่งที่ดีทั้งหมดหรือเสียทั้งหมด ความขัดแย้งมีทั้งประโยชน์และโทษทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของความขัดแย้งและระดับของความขัดแย้ง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ผลดีของความขัดแย้ง

พรนพ พุกกะพันธุ์ (2544: 276) ได้กล่าวถึงผลดีของความขัดแย้งไว้ว่า ความจริงแล้วความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อเกิดขึ้นก็จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ เพราะจะเกิดแนวคิดที่สามขึ้นมา ซึ่งเหนือกว่าสองแนวคิดที่ขัดแย้งกันอยู่ ดังนั้น ความขัดแย้งจึงเสมือนเป็นการบังคับให้มนุษย์แสวงหาความคิดที่ใหม่ขึ้นเสมอ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์การ เพราะจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ และเปิดโอกาสให้มนุษย์ตรวจสอบความสามารถของตนเองอยู่เสมอ

วิจิตร วรุตบางกูร (2526: 173-174) โดยทั่วไปบุคคลส่วนใหญ่จะมีทัศนคติไม่ดีต่อความขัดแย้งเพราะเชื่อว่าความร่วมมือเป็นสิ่งที่ดีและความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่ดี แม้ว่าความขัดแย้งอาจก่อให้เกิดบรรยากาศที่ตึงเครียดและเป็นผลเสียต่อองค์การแต่บางครั้งความขัดแย้งอาจก่อให้เกิดผลดีได้เหมือนกัน กล่าวคือ ความขัดแย้งสามารถให้ผลในทางบวก เป็นต้นว่า 1. ทำให้เกิดแนวปฏิบัติหรือความคิดเห็นอื่นๆ มากขึ้น 2. ทำให้มีโอกาสเลือกแนวทางที่ดีกว่า 3. ทำให้เกิดแรงผลักดันที่ต้องค้นหาวิธีการใหม่ๆ 4. ทำให้เกิดความพยายาม ที่จะอธิบายความเห็น ความเชื่อหรือชี้แจงให้ชัดเจน จึงต้องพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายและให้เหตุผล 5. ความตึงเครียดกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และ 6. ทำให้เกิดความเคยชิน ในการแลกเปลี่ยนความเห็นและยอมรับนับถือซึ่งกันและกันมากขึ้น

ซึ่งคล้ายกับ ทิศนา แคมมณี (2522: 81) กล่าวว่า ความขัดแย้งไม่ใช่จะส่งผลเสียเสมอไป แต่ที่จริงแล้วความขัดแย้งมีประโยชน์ในหลายด้าน เช่น 1. ความขัดแย้งทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ 2. ทำให้ความคิดและการทำงาน ไม่หยุดอยู่กับที่ และ 3. ช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้นและแสดงความสามารถของตน อาจส่งผลให้การทำงาน และผลงานของกลุ่มดีขึ้น

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540: 22) ได้กล่าวโดยสรุปว่า ความขัดแย้งที่มีในระดับที่เหมาะสม จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล และองค์การประโยชน์ที่สำคัญบางประการ ได้แก่ 1. ป้องกันไม่ให้องค์การหยุดอยู่กับที่หรือเฉื่อยชา 2. ความขัดแย้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารที่ฉลาดย่อมสามารถนำการเปลี่ยนแปลงนั้นให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

ความขัดแย้งเป็นผลมาจากความแตกต่างของบุคคล ผู้บริหารที่ฉลาดย่อมสามารถประสานความแตกต่างมาเป็นประโยชน์ต่อองค์การทำให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ๆ ความขัดแย้งกระตุ้นให้เกิดการแสวงหาข้อมูลใหม่หรือข้อเท็จจริงใหม่หรือวิธีแก้ปัญหาอย่างใหม่ต่างฝ่ายก็พยายามหาข้อมูลและเหตุผลมาสนับสนุนฝ่ายตนทำให้ได้ข้อมูลหรือหลักฐานใหม่หรือต่างฝ่ายต่างก็ไม่ยอมรับวิธีของกันและกัน ก็จำเป็นต้องหาทางออกใหม่

ความขัดแย้งกับกลุ่มอื่นจะทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีความกลมเกลียวกันและรวมพลังกัน ความขัดแย้งที่เกิดจากการมีความเห็นแตกต่างกันจะช่วยทำให้มีความรอบคอบและมีปัญหานอกจากนั้นยังช่วยเสริมการพัฒนาการทำงานอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

โอเวนส์ (Owen 1991: 246-248) ได้กล่าวว่า หากความขัดแย้งได้รับการตอบสนองในทางบวกมีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดบรรยากาศที่ดี เกิดบรรยากาศของความร่วมมือและสนับสนุน ความขัดแย้งนั้นจะเป็นความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ซึ่งจะส่งผลให้องค์การมีความเจริญก้าวหน้าในที่สุด

ผลเสียของความขัดแย้ง

พรนพ พุกกะพันธุ์ (2544: 277) ได้กล่าวถึงผลเสียของความขัดแย้งไว้ว่า อาจจะทำให้องค์การขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ถ้าหากผู้บริหารไม่รู้จักแก้ไขและสาเหตุของความขัดแย้งของบุคคลภายในขององค์การมีอยู่หลายประการด้วยกัน การแก้ไขจึงต้องใช้วิธีการที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้น ผู้บริหารหรือหัวหน้างานจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ มิฉะนั้นอาจมีการแก้ไขปัญหาได้ไม่ถูกต้อง และจะเกิดความเสียหายต่อผลงานขององค์การในส่วนรวมได้ เช่น อาจมีผลให้คนที่ทนไม่ได้จะต้องย้ายหนีจากหน่วยงานนั้นไป ความเป็นมิตรระหว่างบุคคลจะลดลง บรรยากาศของความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกันจะหมดไป และอาจเป็นการต่อสู้ที่ใช้อารมณ์ไร้เหตุผล มีการต่อต้านซึ่งอาจขัดต่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน เป็นต้น

การบริหารความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์สามัญในสังคมที่ให้ทั้งประโยชน์และโทษต่อบุคคลและองค์การ จึงเกิดคำถามว่า ทำอย่างไรให้ได้ประโยชน์มากที่สุดและเกิดโทษน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้ง หรือ บริหารความขัดแย้ง (Conflict Management) เพื่อนำองค์การที่ตนเองรับผิดชอบให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้นองค์การจึงจำเป็นต้องมีความขัดแย้งเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง ถ้าไม่มีความขัดแย้งหรือน้อยเกินไปก็จะทำให้องค์การมีความเสื่อมระดับความขัดแย้งที่พอเหมาะจะทำให้เกิดความสร้างสรรค์ มีความสามัคคี สร้างความเจริญให้แก่

องค์การ แต่ถ้าความขัดแย้งสูงหรือมีมากเกินไปจะทำให้เกิดความแตกแยกเป็นปัญหาแก่องค์การเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารควรจะต้องมีเครื่องมือ หรือวิธีการในการบริหารความขัดแย้งในองค์การ วิธีการในการบริหารความขัดแย้ง คือ 1. การกระตุ้นความขัดแย้ง 2. การแก้ปัญหาความขัดแย้ง 3. การป้องกันปัญหาความขัดแย้งในองค์การ

1. การกระตุ้นความขัดแย้ง องค์การที่มีความขัดแย้งน้อย จะทำให้สมาชิกเฉื่อยชาไม่มีบรรยากาศในการแข่งขันกันทำงาน เพราะสภาพเช่นนี้สมาชิกของกลุ่มจะยอมรับสิ่งต่างๆที่เป็นอยู่ทำให้ละเลยต่อจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของบุคคลอื่น ไม่มีการ feedback ไม่เกิดผลดีต่อองค์การ ผู้บริหารจึงควรกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งขึ้นจะช่วยให้เกิดการปรับตัวของบุคลากรและแก้ไขข้อบกพร่อง สร้างความกระตือรือร้นให้เกิดขึ้น แต่ต้องระมัดระวังควบคุมให้เกิดขึ้นในทางบวก สโตนเนอร์ (Stoner) ได้เสนอเทคนิคการกระตุ้นความขัดแย้ง ดังต่อไปนี้

1.1 การใช้บุคคลภายนอกในองค์การ ที่มีการบริหารที่แตกต่างไปจากที่เป็นอยู่เข้ามาร่วมในองค์การ ก่อให้เกิดความขัดแย้งเพิ่มขึ้น ปลาได้น้ำใหม่ก็ตื่นตัว

1.2 เพิ่มข้อมูลข่าวสารให้มากขึ้น เป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิด

1.3 เปลี่ยนโครงสร้างขององค์การ เปลี่ยนทีมงานใหม่ โยกย้ายพนักงานทำให้เกิดความรู้สึกใหม่ มีหน้าที่รับผิดชอบใหม่ เกิดการปรับตัวและปรับปรุงวิธีการทำงานใหม่ๆ

1.4 ส่งเสริมให้มีการแข่งขัน โดยการเพิ่มโบนัส เพิ่มเงินเดือน ถ้ามีการแข่งขันมากจะทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น

1.5 การเลือกผู้นำกลุ่มที่เหมาะสม เพราะผู้ร่วมงานอาจเฉื่อยชาเพราะผู้นำเผด็จการไม่ยอมรับทัศนะที่ตนเองไม่เห็นด้วย

อิทธิพลโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ในยุคตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นผลที่ตามมาจากการวางแผนของนักเศรษฐศาสตร์และผลประโยชน์ทางธุรกิจ รวมทั้งนักการเมืองได้ตระหนักถึงค่าใช้จ่ายที่สัมพันธ์กับลัทธิคุ้มครอง (Protectionism) การถดถอยของการรวมตัวทางเศรษฐกิจในระดับนานาชาติ ผลงานของพวกเขานำไปสู่การประชุม “เบรตตัน วูด” (Bretton Woods) ที่ทำให้เกิดสถาบันนานาชาติหลายแห่งที่มีวัตถุประสงค์คอยเฝ้ามองกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ฟื้นตัวใหม่ คอยส่งเสริมการเจริญเติบโตและจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมา สถาบันดังกล่าวได้แก่ “ธนาคารสากลเพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนา” (ธนาคารโลก) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ทั้งสองสถาบันแสวงหาเทคโนโลยีขั้นก้าวหน้าต่างๆ มาใช้ เพื่อการลดต้นทุนการค้า มีการเจรจาทางการค้า ที่เดิมอยู่ภายใต้ความอุปถัมภ์ของ GATT ซึ่งจัดการให้มีการประชุมเพื่อเจรจาทกลงยกเลิกข้อจำกัดที่กีดขวางการค้าโดยเสรีอย่างต่อเนื่อง การประชุมรอบอุรุกวัย (พ.ศ. 2527 – พ.ศ. 2538) นำไปสู่การก่อตั้งองค์การการค้าโลก (WTO) เพื่อใช้เป็นเวทีไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งทางการค้า และเพื่อจัดวางพื้นฐานให้การค้าเป็นในบรรทัดฐานเดียวกัน ข้อตกลงทวิภาคี และพหุภาคีทางการค้า รวมถึงส่วนของ “สนธิสัญญามาสทริชท์” (Maastricht Treaty) ของยุโรป และมีการตกลงและลงนามใน “ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ” (NAFTA) เพื่อให้บรรลุผล

เมื่อมองโลกาภิวัตน์เฉพาะทางเศรษฐกิจ การวัดอาจทำได้หลายทางที่แตกต่างกัน โดยดูจากการรวมศูนย์การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจที่อาจบ่งชี้ความเป็นโลกาภิวัตน์เห็นได้ 4 แนวดังนี้

- ทรัพยากรและสินค้าและบริการ เช่น ความต้องการทรัพยากรธรรมชาติ การส่งออกและนำเข้าสินค้าที่เป็นสัดส่วนกับรายได้ต่อหัวของประชาชาติ

- แรงงานและคน เช่น อัตราการย้ายถิ่นฐานเข้าและออกโดยซึ่งน้ำหนักกับประชากร

- เงินทุน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเงิน การไหลเข้าและไหลออกของเงินลงทุนทางตรงที่เป็นสัดส่วนกับรายได้ประชาชาติและรายได้ต่อหัวของประชากร

- อำนาจและเทคโนโลยี เช่น ความมั่นคง การย้ายขั้วทางการเมือง การเคลื่อนไหวของกำลังติดอาวุธ การเคลื่อนไหวของงานวิจัยและพัฒนา สัดส่วนของประชากร (และอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ตามมา) ใช้เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ (เทคโนโลยีขั้นก้าวหน้า เช่น การใช้อาวุธใหม่ การใช้โทรศัพท์ รถยนต์ อินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ ฯลฯ) นั่นคือ เป็นการวัดดูว่าชาติ หรือวัฒนธรรมนั้นๆ มีความเป็นโลกาภิวัตน์ ตั้งแต่ต้นมาจนถึงในปีที่ทำการวัดล่าสุด โดยการใช้ตัวแทนต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหลของสินค้าเข้า-ออก การย้ายถิ่นฐาน หรือเงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น

เนื่องจากโลกาภิวัตน์ไม่ใช่ปรากฏการณ์อย่างเดียวทางเศรษฐกิจ การใช้การเข้าสู่ปัญหาด้วยวิธีแบบหลายตัวแปรมาเป็นตัวชี้วัดความเป็นโลกาภิวัตน์จึงเกิดขึ้นโดยการเริ่มของ “ถังความคิด” (Think tank) ในสวิสเซอร์แลนด์ KOF ดัชนีมุ่งชี้วัดไปที่มิติหลัก 3 ตัวของโลก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง นอกจากการใช้ตัวชี้วัดหลักทั้งสามตัวนี้แล้ว ดัชนีรวมของโลกาภิวัตน์และตัวชี้วัดกึ่งดัชนีโยงไปถึงการเคลื่อนไหวจริงทางเศรษฐกิจ ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ ข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อของบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลของความใกล้ชิดติดต่อกันทางวัฒนธรรม เหล่านี้ถูกนำมาใช้ในการคำนวณด้วย มีการเผยแพร่ข้อมูลนี้เป็นรายปี เป็นข้อมูลรวมของประเทศต่างๆ 122 ประเทศดังในรายละเอียดใน “Dreher, Gaston and Martens (2008)”

จากดัชนีดังกล่าว ประเทศที่เป็นโลกาภิวัตน์มากที่สุดในโลกได้แก่เบลเยียม ตามด้วยออสเตรเลีย สวีเดน สหราชอาณาจักรและเนเธอร์แลนด์ ประเทศที่เป็นโลกาภิวัตน์น้อยที่สุดตามดัชนี KOF ได้แก่ เฮติ พม่า สาธารณรัฐแอฟริกากลาง และบรูไน การวัดอื่นๆ มองภาพโลกาภิวัตน์ในฐานะเป็นกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์ของการหลอมกระจายเพื่อหาระดับของผลกระทบ (Jahn 2006) ซึ่ง เอ.ที. เคียร์นีย์ (A.T. Kearney) และวารสารนโยบายต่างประเทศ (Foreign Policy Magazine) ได้ร่วมกันตีพิมพ์ “ดัชนีโลกาภิวัตน์” (Globalization Index) ขึ้นอีกแหล่งหนึ่ง จากดัชนีเมื่อ พ.ศ. 2549 ผลปรากฏว่า สิงคโปร์ ไอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ แคนาดา และเดนมาร์ก เป็นประเทศที่เป็นโลกาภิวัตน์มากที่สุด อียิปต์ อินโดนีเซีย อินเดียและอิหร่านเป็นโลกาภิวัตน์น้อยที่สุด ส่วนไทยอยู่ในลำดับที่ 45 และจากดัชนีในปีถัดมาคือ พ.ศ. 2550 อันดับความเป็นโลกาภิวัตน์ของไทยตกลงไปอยู่ที่อันดับที่ 59

โลกาภิวัตน์มีผลกระทบต่อโลกในหลายแง่มุม เช่น อุตสาหกรรม – การปรากฏของตลาดการผลิตที่เกิดขึ้นทั่วโลก และช่องทางเข้าถึงผลิตภัณฑ์ต่างประเทศที่กว้างขึ้นสำหรับผู้บริโภคและบริษัท

การเงิน – การปรากฏขึ้นของตลาดการเงินทั่วโลกและการเข้าถึงเงินลงทุนจากแหล่งภายนอกที่ง่ายและสะดวกขึ้นของบริษัทต่างๆ ประเทศและรัฐต่ำกว่าประเทศที่ประสงค์ของกั๊ยม

เศรษฐกิจ - การยอมรับตลาดร่วมของโลกบนพื้นฐานแห่งเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนสินค้าและทุน

การเมือง - การเมืองโลกาภิวัตน์หมายถึงการสร้างสรรค์รัฐบาลโลกที่จะทำหน้าที่กำกับดูแลความสัมพันธ์ระหว่างชาติและให้หลักประกันสิทธิที่เกิดจากสังคมและเศรษฐกิจของโลกาภิวัตน์ ในทาง

การเมือง สหรัฐฯ ได้รับประโยชน์จากการครองอำนาจในโลกในหมู่ชาติมหาอำนาจ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและความมั่งคั่งของประเทศ ด้วยอิทธิพลของโลกาภิวัตน์และจากการช่วยเหลือของสหรัฐฯ ประเทศจีนได้เจริญเติบโตอย่างมหาศาลในช่วงเพียงทศวรรษที่ผ่านมา หากจีนมีความเจริญเติบโตในอัตราตามแนวโน้มนี้ต่อไป เป็นไปได้ที่จะเกิดการเคลื่อนย้ายศูนย์กลางอำนาจในระหว่างประเทศผู้นำภายใน 20 ปีข้างหน้า ประเทศจีนจะมีความมั่งคั่ง มีอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่สามารถท้าทายสหรัฐฯ ในการเป็นประเทศมหาอำนาจผู้นำ

ข้อมูลข่าวสาร – มีการเพิ่มการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารระหว่างพื้นที่หรือภูมิภาคที่อยู่ห่างไกลกันมาก

วัฒนธรรม – การเจริญเติบโตของการติดต่อสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม เกิดมีประเพณีใหม่ๆ ในด้านความสำนึกและเอกลักษณ์ เช่น “โลกาภิวัตน์นิยม” - ซึ่งครอบคลุมการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและการได้บริโภคผลิตภัณฑ์และความคิดจากต่างประเทศ การรับเทคโนโลยีใหม่มาใช้และการเข้าร่วมใน “วัฒนธรรมโลก”

นิเวศวิทยา – การปรากฏขึ้นของความท้าทายในปัญหาสถานะแวดล้อมในระดับโลกที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้โดยปราศจากความร่วมระดับนานาชาติ เช่นปัญหา “การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ” มลภาวะทางน้ำและอากาศที่ครอบคลุมหลายเขตประเทศ การทำประมงเกินขีดความสามารถในการรองรับ การกระจายของพันธุ์พืชและสัตว์ที่ไม่พึงประสงค์ การสร้างโรงงานเป็นจำนวนมากในประเทศกำลังพัฒนาที่ก่อมลภาวะได้อย่างเสรี

สังคม – ความสำเร็จในการบอกรับข่าวสารโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับประชาชนของทุกชาติในโลก

การขนส่ง – การลดจำนวนลงไปเรื่อยๆ ของรถยนต์ในถนนของยุโรป (อาจกล่าวได้เช่นเดียวกันสำหรับอเมริกา) และการสิ้นปัญหาเรื่องระยะทางที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีต่างๆ มาช่วยลดเวลาการเดินทาง

การแลกเปลี่ยนของวัฒนธรรมสากล

การขยายตัวของ “อเนกวัฒนธรรมนิยม” และการเข้าถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ง่ายขึ้นสำหรับปัจเจกบุคคล (เช่นการส่งออกภาพยนตร์ของฮอลลีวูดและบอลลีวูด หรืออุตสาหกรรมภาพยนตร์ของอินเดีย) อย่างไรก็ตาม การนำเข้าวัฒนธรรมอาจทำให้เกิดการกลืนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่าย มีผลให้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีน้อยลงจากการผสมผสานระหว่างกันเกิดเป็นวัฒนธรรมพันทาง หรืออาจถูกกลืนโดยการค่อยๆ รับวัฒนธรรมใหม่มาใช้โดยสิ้นเชิง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในกรณีนี้ได้แก่การรับวัฒนธรรมตะวันตก (Westernization) ของหลายประเทศเมื่อเร็วๆ นี้ แต่การรับวัฒนธรรมจีน (Sinicization) ได้เกิดขึ้นทั่วเอเชียมานานนับศตวรรษแล้ว

การเดินทางและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่มากขึ้น

การเข้าเมืองที่มากขึ้น รวมทั้งการเข้าเมืองที่ผิดกฎหมาย การแพร่ขยายของสินค้าบริโภคของท้องถิ่น (เช่นอาหาร) สู่ต่างประเทศมากขึ้น การคลั่งไคล้แฟชั่นวัฒนธรรมยอดนิยมระดับโลก เช่น คาธาโอเกะ, โปเกมอน, ซูโดกุ, นูมะ นูมะ, โอริกามิ, Idol series, ยูทูบ, ออร์กิต, เฟซบุ๊ก, และ มายสเปซ กีฬาระดับโลก เช่น ฟุตบอลโลก และกีฬาโอลิมปิก

การเกิดหรือการพัฒนาชุดของคุณค่าสากล

ด้านเทคนิค/กฎหมาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของระบบการติดต่อสื่อสารระดับโลก และการเพิ่มการเคลื่อนไหวของข้อมูลข่าวสารข้ามพรมแดนที่ใช้เทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ต ดาวเทียม สื่อสาร เคเบิลใยแก้วใต้น้ำ และโทรศัพท์มือถือ การเพิ่มจำนวนของมาตรฐานที่นำออกใช้ทั่วโลก เช่น กฎหมายลิขสิทธิ์ การจดทะเบียนลิขสิทธิ์ และการตกลงทางการค้าโลก การผลักดันโดยผู้สนับสนุนให้มี ศาลอาญานานาชาติ (international criminal court) และศาลยุติธรรมนานาชาติ (en: International Court of Justice/International Court of justice) การตระหนักด้านเพศ – โดยทั่วไป การมองโลกาภิวัตน์เฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นเรื่องง่าย แต่ในด้านเพศนี้มีเบื้องหลังในความหมายทางสังคมที่หนักแน่น โลกาภิวัตน์มีความหมายในปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศต่างๆ หลายประเทศ โลกาภิวัตน์อาจส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในด้านความเสมอภาคทางเพศ และประเด็นนี้เองที่นำไปสู่การตระหนักถึงความไม่เสมอภาคของสตรีเพศ (บางครั้งเป็นความโหดร้าย) ที่เป็นอยู่ในหลายประเทศทั่วโลก ตัวอย่างเช่น สตรีในหลายประเทศในแอฟริกาที่สตรีจะต้องถูกขริบอวัยวะเพศด้วยวิธีการที่เป็นอันตราย ซึ่งโลกเพิ่งรับรู้และทำให้ประเพณีนี้ลดน้อยลง

การใช้กำลังทหารตำรวจ

สถานการณ์ของโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นับแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ทำให้ความต้องการใช้ทรัพยากรมีสูงขึ้น รัฐต่าง ๆ จึงมีความต้องการใช้ทรัพยากรจึงมีการใช้กำลังเข้ารุกรานประเทศอื่น ๆ เพื่อแย่งชิงทรัพยากรอยู่เสมอ ทำให้รูปแบบการรบในสงครามแต่ละครั้งมีการพัฒนามาโดยลำดับอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ล้วนขึ้นอยู่กับยุทธศาสตร์ในการทำสงครามของแต่ละประเทศ ซึ่งในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในช่วงเวลาอย่างเข้าสู่ยุคสงครามเย็น โดยเป็นการแย่งชิงความคิดการเมืองในระบบประชาธิปไตยโดยสหรัฐอเมริกา และระบบคอมมิวนิสต์ โดยสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นสองขั้วอำนาจที่เข้มแข็งที่สุด และการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้ผลักดันให้เกิดการทหารเปลี่ยนมุมมองด้านยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง การปฏิบัติการในช่วงนั้น เริ่มใช้การแสดงกำลัง การซ้อมรบ การทูต การกีดกันการค้า การจารกรรม และอื่น ๆ ที่เป็น Soft Power โดยการใช้พลังอำนาจของชาติในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง การทหาร สังคมจิตวิทยา และเทคโนโลยี กัดดันอีกประเทศหนึ่งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเปลี่ยนรูปแบบของสงครามไปเป็นการรบนอกแบบ และเป็นหลักสำคัญมากกว่าสงครามตามแบบ

เดิมที การทำการรบนอกแบบ จะกล่าวถึงเพียง การสงครามพิเศษ (Special Warfare) ประกอบไปด้วยการปฏิบัติหลัก 3 ประการ คือการสงครามนอกแบบ การปฏิบัติการจิตวิทยา และการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ และในท้ายที่สุดได้จัดให้รวมถึงการปฏิบัติในสงครามแบบอื่นที่ไม่ใช่สงครามตามแบบไว้ด้วย ได้แก่ สงครามเศรษฐกิจ สงครามต่อต้านการก่อการร้าย การป้องกันภายในให้กับมิตรประเทศ การลาดตระเวนพิเศษ การปฏิบัติการกิจโดยตรง และการปฏิบัติการข่าวสาร นอกจากนี้ยังรวมไปถึงกิจกรรมรองที่เกี่ยวข้องได้แก่ การช่วยเหลือด้านการรักษาความปลอดภัย การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม การปราบปรามยาเสพติด และการค้นหาและกู้ภัย และใช้มาโดยตลอดจนทุกวันนี้ และเรียกชื่อการปฏิบัติต่าง ๆ เหล่านี้เสียใหม่ว่า "การปฏิบัติการพิเศษ"

ลักษณะของภัยคุกคามในปัจจุบัน สามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท ได้แก่ ภัยคุกคามทางทหาร คือ การสงครามในทุกรูปแบบ ที่ต้องใช้กำลังทหาร และกึ่งทหารเข้าทำการรบ ด้วยวิธีการรบตามแบบ (Conventional warfare) และการสงครามพิเศษ (Special Warfare)

ภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทหาร คือ รูปแบบของภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทหาร ซึ่งต้องใช้พลังอำนาจของชาติ ในทุกด้านเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐให้รอดพ้นจากภัยคุกคามทุกรูปแบบตั้งแต่ในยามปกติ ได้แก่ ด้านการก่อการร้าย ด้านเศรษฐกิจ ด้านพลังงาน ด้านอาชญากรรมข้ามชาติ และด้านเทคโนโลยี

ภัยคุกคามที่เป็นสาธารณะภัยขนาดใหญ่ และภัยพิบัติธรรมชาติ คือ ภัยที่เกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุ หรือโดยบังเอิญ ทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือโดยน้ำมือมนุษย์ ที่ทำให้เกิดความเสียหายโดยรวมต่อ ระบบต่าง ๆ ของสังคม ทำให้หยุดชะงักหรือถูกตัดขาดเป็นเวลานาน เช่น โรงงานไฟฟ้าพลังงาน นิวเคลียร์ระเบิด โรคซาร์ระบาด หรือ ซึนามิ เป็นต้น

การเลือกปฏิบัติ

ปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ในอดีต ภูมิภาคยุโรปประกอบไปด้วยรัฐต่างๆที่มีพรมแดน ติดกัน โดยพรมแดนมักจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ และไม่มีกำหนดเขตแดนที่แน่นอนตามแผนที่ทาง ภูมิศาสตร์ แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งได้สิ้นสุดลง ทำให้เกิดการปลดปล่อยดินแดนต่างๆ ส่งผล ทำให้เกิดกลุ่มชนต่างๆที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และในเวลาต่อมาจึงได้มีการประกาศเอกราชกลายเป็นรัฐต่างๆขึ้นอย่างเป็นทางการ แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง ภูมิภาคยุโรป ต่างได้รับผลกระทบที่รุนแรงมากกว่าประเทศในภูมิภาคอื่นๆ เนื่องจากยุโรปถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ยุโรปตะวันออกและยุโรปตะวันตก นับว่าเป็นยุโรปยุคใหม่ (New Europe) ที่มีความขัดแย้ง ระหว่างประเทศลดลงแต่กลับมีความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติเข้ามาแทนที่ ประกอบกับ ปัจจุบันปัญหา ความขัดแย้งทางเชื้อชาติในยุโรปกลายเป็นประเด็นสำคัญทางด้านสิทธิมนุษยชน เพราะไม่เพียงแต่จะ ส่งผลกระทบต่ออนาคตของภูมิภาคยุโรปเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสันติภาพของโลกด้วยเช่นกัน ภายหลังสหภาพโซเวียตได้ล่มสลายลงในปี พ.ศ. 2534 ประเทศบริวารในยุโรปตะวันออกบางประเทศ ได้เกิดสงครามกลางเมือง อันเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งในเรื่องเชื้อชาติ ทำให้องค์การสนธิสัญญา ป้องกันแอตแลนติกเหนือ หรือ นาโต (NATO) ต้องส่งหน่วยรักษาสันติภาพไปยังบริเวณที่เกิดความ ขัดแย้งเพื่อให้การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม อาทิ ในปี พ.ศ. 2536 ส่งหน่วยรักษาสันติภาพเข้าไปยัง พื้นที่ที่เกิดความขัดแย้งในประเทศบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา และในปี พ.ศ. 2542 องค์การนาโตได้ส่ง กองกำลังเข้าปราบปรามชาวเซิร์บที่ต้องการล้างเผ่าพันธุ์ชาวโคโซโวเชื้อสายแอลเบเนียบนดินแดนแห่ง ความขัดแย้งทางเชื้อชาติของสหพันธ์สาธารณรัฐยูโกสลาเวียเดิม ซึ่งประกอบด้วย 6 สาธารณรัฐ ได้แก่ เซอร์เบีย โครเอเชีย สโลวีเนีย บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา มาซิโดเนีย และมอนเตเนโกร ปัญหาเชื้อ ชาตินั้นมีความสำคัญมากเพราะยูโกสลาเวียมีหลาย ชาติ ได้แก่ ชาวเซิร์บ โครแอต บอสเนีย มุสลิม สโลวีเนีย และมาซิโดเนีย เป็นต้น ความแตกแยกของยูโกสลาเวียในปัจจุบันมีที่มาจากปัจจัยพื้นฐาน หลายประการ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือปัจจัยทางประวัติศาสตร์ที่สั่งสมมานานกว่าพันปี จาก การที่สาธารณรัฐต่างๆ ซึ่งมารวมกันเป็นสหพันธ์สาธารณรัฐยูโกสลาเวียมีเชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นมา ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทำให้ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ กลายเป็นปัญหาที่คุกรุ่นตลอดมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างชาวโครแอต ชาวเซิร์บ และชาวมุสลิมใน อดีต สหพันธ์สาธารณรัฐยูโกสลาเวียปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ โดยมีผู้นำที่มีความสามารถในการ

ปกครองและผสมผสานความสมานฉันท์ระหว่างเชื้อชาติ คือ พลเอก โจเซป ตีโต (Josip Tito) ทำให้ความขัดแย้งทางเชื้อชาติไม่มีปัญหามากนัก จนกระทั่งเปลี่ยนแปลงผู้นำ เมื่อ ตีโตถึงแก่กรรม ผู้นำที่ขึ้นมาสืบทอดตำแหน่ง คือ นายสโลโบดัน มิโลเชวิช (Slobodan Milosevic) ซึ่งเป็นคนเชื้อสายเซิร์บหัวรุนแรง ทำให้ปัญหาเชื้อชาติประทุขึ้นขึ้นมาอีกครั้ง นอกจากนี้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นยังมีสาเหตุมาจากความแตกต่างในด้านศาสนาด้วย อาทิ ชาวเซิร์บนับถือศาสนาคริสต์นิกายกรีกออร์ทอดอกซ์ ส่วนชาวสโลวีเนียและโครแอตนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เป็นต้น ทำให้เกิดความขัดแย้งของรัฐบาลในแต่ละสาธารณรัฐต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลคอมมิวนิสต์หัวรุนแรงได้ขึ้นเป็นรัฐบาลกลางปกครองประเทศและรัฐบาลแห่งรัฐเซอร์เบียได้ผลักดันให้ชาวเซิร์บเข้ามามีบทบาทในกองทัพมากขึ้น ทำให้สาธารณรัฐอื่นไม่พอใจเป็นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2534 สาธารณรัฐต่าง ๆ ได้แยกตัวจากยูโกสลาเวีย เมื่อแต่ละสาธารณรัฐประกาศแยกตัวจากยูโกสลาเวีย ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือปัญหาทางด้านเชื้อชาติ เช่น ชาวเซิร์บในเขตสาธารณรัฐโครเอเชีย บอสเนีย และเฮอร์เซโกวีนา ได้ต่อต้านรัฐบาลโครเอเชียและรัฐบาลบอสเนีย ภายใต้การสนับสนุนจากรัฐบาลของสาธารณรัฐเซอร์เบีย ทำให้เกิดการสู้รบในโครเอเชียขึ้น ระหว่างกองกำลังชาวเซิร์บกับกองทัพรัฐบาลโครเอเซียนับตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2534 จนถึงปี พ.ศ. 2538

ส่วนสงครามในบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา มีความซับซ้อนมากกว่าสงครามที่เกิดขึ้นในโครเอเชีย เนื่องจากเป็นการสู้รบระหว่าง 3 เชื้อชาติ ได้แก่ ชาวบอสเนียมุสลิม ชาวเซิร์บ และชาวโครแอต โดยกองกำลังชาวเซิร์บได้ฆ่าชาวบอสเนียมุสลิมหลายพันคน ต่อมาชาวบอสเนียได้ร่วมมือกับชาวโครแอตก่อตั้ง สมพันธมิตรมุสลิมโครแอตขึ้นในเดือน มีนาคม พ.ศ. 2537 อย่างไรก็ตาม สงครามกลางเมืองยังคงดำเนินต่อไปและทำให้มีผู้เสียชีวิตและไร้ที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนถึงหลายแสนคน ปัญหาดังกล่าวทำให้ประชาคมยุโรปและองค์การสหประชาชาติต้องเข้าไปแทรกแซงเพื่อยุติสงคราม อาทิ นโยบายปิดล้อมทางเศรษฐกิจต่อสาธารณรัฐเซอร์เบีย การประกาศเขตคุ้มครองความปลอดภัยแก่พลเรือน และมาตรการเขตห้ามบินเหนือน่านฟ้าบอสเนีย เป็นต้น แต่มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2538 กองทัพอากาศขององค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO) ได้โจมตีกองกำลังชาวเซิร์บในบอสเนีย และปลายปี พ.ศ. 2538 สหรัฐอเมริกาได้เข้าเป็นตัวกลางในการเปิดการเจรจาสันติภาพในเรื่องปัญหาของบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา โดยมีการประชุมกันในวันที่ 21 พฤศจิกายน ณ เมืองเดย์ตัน (Dayton) มลรัฐโอไฮโอ โดยมีผู้นำของบอสเนีย โครเอเชีย และเซอร์เบียเข้าร่วมประชุม นำมาสู่การลงนามสันติภาพ ณ กรุงปารีส ในวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2538 ต่อมาบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา ได้มีการจัดการเลือกตั้ง โดยเลือกตัวแทนจาก 3 กลุ่ม คือ ตัวแทนชาวบอสเนียมุสลิม ตัวแทนชาวเซิร์บ และ ตัวแทนชาวโครแอต ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานสภาสมพันธมิตรและผู้ดูแลเขตการปกครอง

กล่าวได้ว่าวิกฤตการณ์ในบอสเนียมีสาเหตุใหญ่มาจากความขัดแย้งด้านเชื้อชาติที่ยืดเยื้อมาเป็นเวลายาวนาน แต่สถานการณ์ได้รุนแรงในช่วงหลังสงครามเย็นได้สิ้นสุดลง การนองเลือดในบอสเนียเป็นการต่อสู้กันระหว่างกลุ่มชน 3 กลุ่ม ได้แก่ ชาวโครแอต ชาวเซิร์บ และชาวมุสลิม โดยกลุ่มมุสลิมซึ่งเป็นฝ่ายรัฐบาลของบอสเนีย ฝ่ายเซิร์บไม่พอใจรัฐบาลมานาน จึงมีการกระทำเพื่อต่อต้านในรูปแบบต่างๆ อาทิ การทำทารุณและกักขังพลเรือนในค่ายกักกันของชาวเซิร์บ การข่มขืนหญิงสาวชาวมุสลิมโดยมีเป้าหมายเพื่อล้างชาติหรือกลืนเผ่าพันธุ์ ในที่สุดก็กลายมาเป็นความขัดแย้งด้านเชื้อชาติ ซึ่งรุนแรงขึ้นเมื่อรัฐบาลที่ปกครองโดยชาวมุสลิม ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของสาธารณรัฐบอสเนีย ได้

ประกาศแยกตัวเป็นอิสระจากสหพันธรัฐยูโกสลาเวีย เมื่อสาธารณรัฐบอสเนีย ได้ประกาศแยกตัวเป็นอิสระแล้ว ชาวเซิร์บก็ประกาศตัวเป็นอิสระขึ้นมาในดินแดนบอสเนีย แต่ทางรัฐบาลของบอสเนียไม่ยอมจึงเกิดการต่อสู้กันขึ้นจนกลายเป็นสงครามกลางเมือง และสงครามก็ได้ขยายวงกว้างออกไปก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อประเทศในภูมิภาคยุโรป เพราะสัญญาณที่สะท้อนจากการกวาดล้างทางเชื้อชาติของพวกเซิร์บ เป็นการกระตุ้นความรู้สึกเกลียดชังทางเชื้อชาติและความรู้สึกชาตินิยมมากขึ้นในยุโรป ซึ่งกลุ่มชนที่อยู่ในดินแดนเหล่านั้นถูกปกครองโดยไม่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ชนกลุ่มน้อยในช่วงแห่งสงครามเย็น

จากสถานการณ์ในโคโซโวที่ในอดีตนั้น โคโซโวเป็นมณฑลอิสระแห่งหนึ่งทางภาคใต้ของสาธารณรัฐเซอร์เบีย โดยชาวเซิร์บ(Serb) ถือว่าโคโซโวเป็นแหล่งกำเนิดของชาติเซอร์เบียในอดีตและในระยะเวลาต่อมา ได้มีชาวแอลเบเนียอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่มากขึ้น จนในศตวรรษที่ 20 ชาวแอลเบเนียกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามกลายเป็นชนกลุ่มใหญ่ และชาวเซิร์บ (Serb) กลายเป็นชนกลุ่มน้อย ทำให้มีชาวแอลเบเนียกว่าร้อยละ 90 อาศัยอยู่ในโคโซโวประมาณ 2 ล้านคนและมีชาวเซิร์บ (Serb) อาศัยอยู่ประมาณ 1 แสนคน จากจำนวนประชากรชาวแอลเบเนียกว่า 2 ล้านคน ในปีพ.ศ. 2541 ได้เกิดการสู้รบอย่างรุนแรง ระหว่างกองกำลังชาวโคโซวาร์ เชื้อสายแอลเบเนีย กับกองทัพของเซอร์เบีย ส่งผลทำให้การสู้รบขยายตัวไปสู่การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวแอลเบเนียอย่างโหดเหี้ยม ส่งผลให้เกิดผู้ลี้ภัยชาวแอลเบเนียในประเทศเพื่อนบ้านจำนวนมาก การสู้รบดังกล่าว ยุติลงเมื่อองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO) ใช้ปฏิบัติการทางทหารกับเซอร์เบีย ในปี พ.ศ. 2542 ต่อมา NATO ได้ส่งกองกำลัง Kosovo Force (KFOR) เข้าไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพในโคโซโว และสหประชาชาติได้จัดตั้งองค์การบริหารชั่วคราวขึ้นใน โคโซโว กล่าวได้ว่าสถานการณ์ในโคโซโวหลังปี พ.ศ. 2542 ยังไม่สงบ เนื่องจากการปะทะกันระหว่างชาวโคโซโวเชื้อสายแอลเบเนีย กับเชื้อสายเซิร์บอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความตึงเครียดเป็นระยะๆ

การประกาศเอกราชของโคโซโวจากเซอร์เบียในปี พ.ศ. 2551 อาจส่งผลทำให้ความขัดแย้งทางเชื้อชาติขยายตัว โดยทำให้ชาวเซิร์บ (Serb) ที่อาศัยอยู่ในโคโซโว ลุกฮือขึ้นต่อต้าน รวมทั้งเกิดการต่อต้านจากเซอร์เบีย และอาจขยายตัวทำให้ความขัดแย้งทางเชื้อชาติลุกลามเป็นไฟขึ้นอีกครั้งในบอสเนีย นอกจากนี้ยังอาจเป็นกรณีตัวอย่างให้ชาวแอลเบเนีย ในสาธารณรัฐมาซิโดเนียและทางตอนใต้ของเซอร์เบียก็อาจประกาศเอกราชเช่นเดียวกัน

นอกจากปัญหาในดินแดนอดีตยูโกสลาเวียแล้ว ไอร์แลนด์ ก็เป็นอีกตัวอย่างของปัญหาความแตกต่างทางเชื้อชาติ สืบเนื่องมาจากชาวอังกฤษและชาวไอริชมีเชื้อชาติที่แตกต่างกัน โดยชาวอังกฤษสืบเชื้อสายมาจากเผ่าแองโกล-แซกซอน (Anglo-Saxon) ส่วนชาวไอริชสืบเชื้อสายมาจากเผ่าเคลท์ (Celt) ซึ่งความแตกต่างทางเชื้อชาติดังกล่าวส่งผลให้ชาวอังกฤษกับชาวไอริชเข้ากันไม่ได้ ความเกลียดชังด้านเชื้อชาติเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่ปัญหาในไอร์แลนด์

กล่าวได้ว่ากระบวนการชาตินิยมใหม่มีรากฐานมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและอารยธรรม อาทิ ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศรัสเซีย บอสเนีย และยูโกสลาเวีย อย่างไรก็ตาม วิกฤตการณ์ในยูโกสลาเวีย มีการต่อสู้ของพลเมืองโดยใช้ความรุนแรง และทำสงครามอย่างเต็มรูปแบบ ประเด็นปัญหาในโคโซโวเป็นเรื่องที่ยุ่ยากที่สุดในบรรดาความขัดแย้งทางการเมืองทั้งหมดในคาบสมุทรบอลข่าน กล่าวได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนรุนแรงที่สุดในยุโรป และแน่นอนว่าจะเป็นบริเวณซึ่งถ้าหากเกิดสงครามปะทุขึ้นมาแล้ว การฆ่าล้างและการทำลายล้างจะรุนแรงยิ่งกว่า

บริเวณอื่นใดในภูมิภาคยุโรป โดยทั่วไปในประเทศตะวันตกต่างมีทัศนะที่แพร่หลายอันหนึ่งเกี่ยวกับสงครามในโครเอเชียและบอสเนีย ว่าเป็นปัญหาของความขัดแย้งในทางชาติพันธุ์ (ethnic conflict) ซึ่งถูกสั่งสมขึ้นมาด้วยความเกลียดชังระหว่างชาติพันธุ์ในหมู่ผู้คนในพื้นที่ และส่งผลกระทบต่อรุนแรง

ในกระบวนการสร้างชาติ (Nation-building) ในกลางศตวรรษที่ 18 ชาตินิยมซึ่งเป็นอุดมการณ์ทางสังคมและการเมืองได้ถูกสร้างขึ้นจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอำนาจโดยเน้นวัฒนธรรมของชาติให้เป็นวัฒนธรรมที่เป็นของประชาชนทั่วไป ความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงดูจะหมดไป อาทิเมื่อรัสเซียมีอำนาจในการปกครองประเทศ การสร้างชาติที่รวมเอากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสหภาพโซเวียต และการเป็นประชาชนชาวโซเวียตภายใต้อุดมการณ์ชาตินิยมคอมมิวนิสต์ (รัสเซีย) แต่เมื่อสงครามเย็นได้สิ้นสุดลง ทำให้เกิดประเทศใหม่ที่เป็นของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าความเป็นชาติพันธุ์ไม่ได้จางหายไปแต่อย่างใดแต่ถูกซ่อนไว้ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์จึงไม่ใช่ปรากฏการณ์ใหม่ และไม่ใช่สิ่งที่จะสามารถถลางออกไปได้อย่างง่ายดาย ในรัฐชาติสมัยใหม่ (Modern nation-state) วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มใหญ่มักถูกถือเป็นวัฒนธรรมประจำชาติหรือเป็นอัตลักษณ์ของชาติ โดยวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยมักถูกปิดทับเอาไว้ในอดีต

ประเด็นปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาตินั้นอยู่ในความสนใจของสหประชาชาติเพราะมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมกัน โดยคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนได้สืบสวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และได้กระตุ้นให้ประชาคมโลกสนใจในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ จนก่อให้เกิดแรงกดดันระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ แห่ง องค์การสหประชาชาติ ได้บัญญัติไว้ว่า การส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองสิทธิของชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จะมีส่วนช่วยให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและการเมืองของรัฐนั้น เนื่องด้วยความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ต่อมนุษยชาติ ต่อกฎระเบียบ สิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และความเป็นธรรมในสังคม สหประชาชาติมีพันธะที่ต้องป้องกันการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และอาชญากรรมสงคราม จากการทำลายล้างทางเชื้อชาติและอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ

สหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติ และส่งเสริมการมีเอกลักษณ์ของชุมชนอันตั้งอยู่บนหลักการของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และหลักกฎหมาย เป็นต้น โดยสหภาพยุโรปมีนโยบายและมาตรการส่งเสริมสิทธิของชนกลุ่มน้อย ปัจจุบันสหภาพยุโรป ถือเป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่มีกฎหมายและนโยบายในการส่งเสริมสิทธิของชนกลุ่มน้อยได้อย่างดีเยี่ยม

คณะกรรมการการยุโรป เป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการบริหารงานของสหภาพยุโรป โดยมีบทบาทในการวางนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน และดำเนินความร่วมมือในระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมกลไกการดำเนินงานของสหภาพยุโรปที่เกี่ยวกับเรื่องชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ แผนการดังกล่าวนี้ได้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยในสหภาพยุโรปได้มาก นอกจากนี้สหภาพยุโรปก็มีส่วนสำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเป็นองค์กรหลักในการประสานงานทางด้านสิทธิมนุษยชนกับสถาบันต่างๆของสหภาพยุโรป คณะกรรมการการที่มีบทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของรัฐสภายุโรป ผลงานทางด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐสภายุโรปที่สำคัญคือ การจัดสรรงบประมาณและการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือชนกลุ่มน้อย

สำหรับประเด็นปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติที่เกิดขึ้นภายนอกภูมิภาคยุโรปนั้น สหภาพยุโรปได้ให้ความสนใจปัญหาความขัดแย้งในประเทศพม่า ซึ่งประกอบด้วยประชาชนกลุ่มใหญ่ 4 เชื้อชาติ คือ ชาวพม่าแท้ที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุด ชาวกะเหรี่ยง ไทยใหญ่และมอญ ที่มีความขัดแย้งระหว่างกัน อันเนื่องมาจากนโยบาย “แบ่งแยกแล้วปกครอง” (Divide and Rule) ของอังกฤษในสมัยที่พม่ายังเป็นอาณานิคมของอังกฤษที่ส่งผลกระทบมาจนถึงปัจจุบัน โดยกลุ่มประเทศยุโรปแสดงความสนใจต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าเป็นอย่างมาก และได้ดำเนินการประณามและใช้มาตรการกดดันรัฐบาลทหารของพม่าอย่างต่อเนื่อง เช่น การระงับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่พม่า แต่อย่างไรก็ตามในช่วงปี พ.ศ. 2544 นั้น สหภาพยุโรปได้ให้เงินบริจาคผ่านองค์การสหประชาชาติ เพื่อกิจกรรมด้านมนุษยธรรมในพม่า

ปัญหาความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ ปัจจุบันปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยกำลังเป็นปัญหาของสังคมโลก โดยเฉพาะกระแสการเรียกร้องปกครองตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เพราะชนกลุ่มน้อยมีความเป็นชาติพันธุ์ เชื้อชาติ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ทัศนคติ ความเชื่อ ลัทธิ ศาสนา ประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และค่านิยมของตน แต่ต้องอยู่ร่วมกับชนกลุ่มใหญ่หรือกับชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์อื่น จึงมักเกิดปัญหาความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกันและนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และมักเป็นปัญหาที่สะสมมาเป็นระยะเวลายาวนานสาเหตุประการหนึ่ง เป็นผลมาจากการกระทำของชนกลุ่มใหญ่ โดยเฉพาะการเลือกปฏิบัติและการกีดกัน (Prejudice and discrimination) ตลอดจนความไม่สมดุลทาง การเมือง เศรษฐกิจและสังคม และขาดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ความขัดแย้งระหว่างทหารรัฐบาลพม่าและกองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ เป็นสงครามที่ยืดเยื้อกินเวลาช้านาน นับตั้งแต่สมัยที่พม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษในปี ค.ศ.1948 ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติภายในพม่าซึ่งวิวัฒนาการมาเป็นสงครามกลางเมืองนี้ อาจนับถอยหลังไปได้จนถึงสมัยพม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษตั้งแต่ปี ค.ศ.1824 เป็นต้นมา²

2

สาเหตุความขัดแย้งมีหลายประเด็น

- ประเด็นแรก: ก่อนพม่าจะตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษอย่างสมบูรณ์ ในปี ค.ศ.1886 อังกฤษได้ผนวกพม่าและดินแดนของชนกลุ่มน้อยต่างๆ เข้าเป็นมณฑลหนึ่งของอินเดีย ซึ่งอังกฤษเป็นเจ้าของอาณานิคมในขณะนั้น รัฐบาลอังกฤษซึ่งเข้ามาปกครองพม่าโดยใช้นโยบาย “แบ่งแยกและปกครอง” (divide and rule) เพราะอังกฤษได้แบ่งแยกรัฐของชนกลุ่มน้อยออกจากรัฐของชาวพม่า และใช้ระบบการปกครองที่ต่างกันออกเป็น 2 ส่วนคือ “พม่าแท้” (Burma proper) กับ “เขตชายแดน” (Frontier Areas)
- อังกฤษถอนตัวออกจากพม่าอย่างกะทันหัน พร้อมกับทั้งปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ให้รัฐบาลกลางของพม่าซึ่งเข้ามาบริหารหน้าที่แทนผู้นำรัฐบาลพม่าในช่วงที่ได้รับอิสรภาพแล้ว
- นับตั้งแต่นายพลออง ซาน อู และนายพลเนวิน ต่างก็มีทัศนคติต่อการรวมชาติและความเป็นเอกภาพในบริบทที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในพม่าที่แตกต่างกันออกไป
- สงครามกลางเมืองที่ได้เริ่มก่อตัวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 จนถึงช่วงวิกฤตในทศวรรษที่ 1960
- นับแต่นั้นมา พม่าก็ได้กลายเป็นดินแดนแห่งการสู้รบระหว่างรัฐบาลกลางกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ จนถึงปัจจุบัน
- ประเด็นต่อมา จากสภาพภูมิประเทศซึ่งแยกชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ออกจากกัน ด้วยเทือกเขาสูง ป่าทึบและแม่น้ำ
- อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์โดยการคงเอกลักษณ์เด่นของตนไว้ ไม่มีการผสมผสานเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และการยอมรับซึ่งกันและกัน
- ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพม่าและกองกำลังชนกลุ่มน้อย ได้กลายสภาพเป็นปัญหาที่บั่นทอนความมั่นคงและเอกภาพของรัฐ
- ดังนั้นความจำเป็นของรัฐบาลพม่าในการที่จะอ้างไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของรัฐด้วยการทำสงครามสงบกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ และได้กลายเป็นภารกิจความสำคัญอย่างยิ่งยวดในเชิงนโยบายเป็นสำคัญอันดับแรกของประเทศ

ประเทศไทยและสังคมไทยเป็นสังคมที่ประกอบด้วยผู้คนที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม นับตั้งแต่อดีต การผสมผสานทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมได้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนภายในประเทศอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและช่วยกัน พัฒนาบ้านเมือง อย่างไรก็ตาม การละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ ต่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่มีวัฒนธรรม แตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ในประเทศได้เกิดมากขึ้น ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญเนื่องจากการมีอคติ ความไม่รู้และความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่มองว่ากลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ไม่มีความเป็นคนไทย เป็นชนกลุ่มน้อย จึงไม่ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกับคนไทย ส่งผลให้ชนกลุ่มน้อยได้รับการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากรัฐ หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และสาธารณชนทั่วไป ชนกลุ่มน้อยได้ถูกเอาเปรียบ ถูกรังเกียจเหยียดหยาม ถูกปิดกั้นไม่ให้สืบทอดวัฒนธรรม ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ถูกกันออกจากการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการพัฒนาสังคม และในหลาย ๆ กรณี ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ไม่หวังดีต่อชาติบ้านเมือง ทำลายทรัพยากร ของประเทศไทย กลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ กลุ่มที่เรียกว่า "ชาวไทยภูเขา"

ต้นตอสำคัญที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวไทยภูเขาเกิดจากการไม่มีสัญชาติไทย ปัญหาการไม่มีสัญชาติไทยเป็น ปัญหาที่เกิดจากกระบวนการให้สัญชาติของระบบราชการที่ไม่สามารถบริการให้ครบ คมในทุกๆ พื้นที่ และในหลายๆ พื้นที่ แม้จะพิสูจน์ได้แล้วว่าเป็นคนไทย แต่ก็ไม่สามารถที่จะมีบัตรประชาชนและมีสัญชาติไทยได้ เพราะการทุจริตที่มีอยู่ในระบบ ราชการซึ่งยังไม่ได้มีการแก้ไข

ในกรณีชาวไทยภูเขาได้ประสบปัญหาดังกล่าวนี้ ทั้ง ๆ ที่โดยรากฐานและจาก หลักฐานต่างๆ แล้ว ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีถิ่นฐานอยู่ในดินแดนของประเทศไทย เพียงแต่ ไม่ปรากฏอยู่ในระบบข้อมูลของทางราชการ การตรวจสอบดังกล่าวทำให้เกิดความเข้าใจ ผิด เพราะเมื่อบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ไม่มีบัตรประชาชน โดยความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ของ รัฐและคนโดยทั่วไปไม่นับว่าเป็นคนไทย ประกอบกับอคติที่ถูกสร้างทำให้มองไปในทาง ลบ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สถานภาพในทางสังคมของชนกลุ่มน้อยอยู่ในสถานะที่ ด้อยกว่าผู้ที่รัฐให้การยอมรับว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทย การไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนยังทำให้สิทธิประการอื่น ๆ ที่พึงจะมีในฐานะ พลเมืองไทย และเป็นเหตุให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ ตามมา

นอกจากนั้น สำหรับชาวไทยภูเขาที่ได้รับบัตรประชาชนมาแล้ว ก็ไม่ได้รับการ ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเช่นคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยรัฐเอง อาทิเช่น การไม่รับ เข้าระบบการคัดเลือกเป็นทหารเหมือนผู้ที่มีสัญชาติไทยคนอื่น ๆ

ในปัจจุบัน รัฐบาลไทยได้กำหนดการรับรองสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคนที่ อยู่ในประเทศไทย โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคนไทยเท่านั้น ซึ่งหมายความรวมถึงชน กลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยด้วย ทั้งนี้ มาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้ว่า "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความ ค้ำครอง" และมาตรา 26 "การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้" เป็นต้น นอกจากนี้ ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยยังได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญฯ อีกหลายมาตรา

1. ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน
2. ละเมิดสิทธิมนุษยชนเฉพาะด้าน ได้แก่ (1) สิทธิมนุษยชนด้านการได้เป็นพลเมืองของประเทศ (2) สิทธิมนุษยชนของการเป็นพลเมืองและหน้าที่ (3) สิทธิมนุษยชนด้านความมั่นคงในการถือครองและการใช้ที่ดิน (4) สิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา (5) สิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรม (6) สิทธิมนุษยชนด้านอาชีพ (7) สิทธิมนุษยชนด้านการสาธารณสุข (8) สิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (9) สิทธิมนุษยชนด้านที่พักอาศัย (10) สิทธิมนุษยชนด้านการรวมกลุ่ม (11) สิทธิมนุษยชนด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารของทางราชการ (12) สิทธิมนุษยชนด้านสื่อสารมวลชน (เช่น การมีหนังสือพิมพ์ คลื่นวิทยุ รายการวิทยุ โทรทัศน์ของชนกลุ่มน้อย) (13) สิทธิมนุษยชนด้านการเมืองและการปกครอง และ (14) สิทธิมนุษยชนด้านศาสนา
3. การละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกลุ่มเป้าหมาย (1) สิทธิมนุษยชนของเด็กชนกลุ่มน้อย (2) สิทธิมนุษยชนของสตรีชนกลุ่มน้อย (3) สิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุชนกลุ่มน้อย (4) สิทธิมนุษยชนของผู้พิการชนกลุ่มน้อย (5) สิทธิมนุษยชนของผู้ป่วยชนกลุ่มน้อย (6) สิทธิมนุษยชนของผู้ติดเอดส์ชนกลุ่มน้อย (7) สิทธิมนุษยชนของชนกลุ่มน้อยที่ยังไม่ได้สัญชาติไทยหรือถูกถือว่า เป็นคนต่างด้าว (8) สิทธิมนุษยชนของผู้อพยพ / ผู้ลี้ภัย / ผู้หนีภัยที่เป็นชนกลุ่มน้อย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การปรับทัศนคติ และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องราวและวิถี ชีวิตของชนกลุ่มน้อย กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย คือ 1.1 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ มี อำนาจและหน้าที่ที่จะต้องทำการส่งเสริมให้เกิดการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนตามมาตรา 200 (3) ด้วยหน้าที่ดังกล่าว คณะ กรรมการฯ จะต้องริบเร่งเพื่อประมวล ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่กระจัดกระจายในที่ต่างๆ ของประเทศ ทำการปรับแก้ หักล้าง โต้แย้งข้อมูล เอกสาร หนังสือ ตำรา รวมตลอดถึงสื่อในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ถูกต้อง ให้ถูกต้อง ตรงตาม ความเป็นจริงและทันสมัย 1.2 สื่อสารมวลชนทุกประเภทจะต้องให้การเคารพและจะต้องช่วยสร้าง ความเข้าใจ ในแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในมิติต่าง ๆ รวมถึงสิทธิมนุษยชนของ ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับในสังคม 1.3 ในระบบการศึกษาทุก ๆ ระดับ จะต้องสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยว กับสิทธิมนุษยชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับ ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ซึ่ง กระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิรูป ระบบการศึกษา ทั้งระบบ

2. มาตรการในการยกสถานะในทางกฎหมายให้เกิดความเท่าเทียม โดยการให้สัญชาติไทยคือ 2.1 เร่งรัดในการให้สัญชาติไทยแก่ชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวไทยภูเขา มี กระบวนการในการแยกแยะระหว่างชาวไทยภูเขาที่เป็นคนไทยซึ่งมีสิทธิในสัญชาติไทย แต่เดิมกับชนกลุ่มน้อยที่เป็นผู้อพยพ โดยจะต้องไม่นำประเด็นการให้บัตรประชาชนไป ต่อรองเพื่อทำให้เกิดการย้ายชุมชนไปตั้งถิ่นฐานในที่อื่น อันเป็นการกระทำที่เป็นการ ละเมิดสิทธิมนุษยชนในด้านอื่นอีก 2.2 จัดทำนโยบายและวางมาตรการในการให้การคุ้มครองสิทธิแก่ ชนกลุ่มน้อยซึ่งถูกละเมิดสิทธิอันเนื่องมาจากความมีอคติและทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง เพื่อ ขจัดอุปสรรคและเป็นการส่งเสริมให้ชนกลุ่มน้อยสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพตาม ที่ตนมีได้เท่าเทียม เหมือนๆ กับคนไทยอื่น ๆ 2.3 ปรับปรุงการทำงานของหน่วยราชการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับ ชนกลุ่ม น้อยให้สอดคล้องกับนโยบายในข้อ 3.2.2 เช่น รัฐบาลสามารถที่จะใช้อำนาจ

ตาม รัฐธรรมนูญตามมาตรา 230 ในการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อทำการรวม โอน หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ทำหน้าที่ตามนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมและให้การ ค้ำครองเป็นการเร่งด่วน ได้ 2.4 ให้การศึกษาและปรับทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ทั่วไป และสิทธิมนุษยชนของชนกลุ่มน้อยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวกับ ชนกลุ่มน้อย ไม่ว่าจะกลุ่มใด ๆ ในการที่จะต้องเคารพ และคำนึงถึงสิทธิของชุมชน วัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ เสมือนหนึ่งจริยธรรมในการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ จะต้อง มี 2.5 เปิดโอกาสให้มีตัวแทนของชนกลุ่มน้อยมีส่วนร่วมในกระบวนการ พิจารณาของหน่วยงานราชการที่มีผลหรืออาจจะมีผลกระทบต่อความเป็นชุมชน วัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ 2.6 ดำเนินการสร้างกลไกทั้งในทางกฎหมายและในทางด้านสังคม เพื่อให้การคุ้มครองและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐที่อาจเป็นการละเมิดสิทธิของชนกลุ่ม น้อยทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. มาตรการในการส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ภาษา ศิลปะวัฒนธรรม และพิธีกรรมตามความเชื่อของชุมชน คือ 3.1 ส่งเสริมสิทธิในการพัฒนาและสิทธิในวัฒนธรรม ประเพณีของชน กลุ่มน้อย ตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน มาตรา 46 มาตรา 56 มาตรา 78 และมาตรา 79 และตามกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 27 ได้รับ รอง และให้ความสำคัญต่อสิทธิในการพัฒนา และสิทธิในวัฒนธรรมประเพณี สำหรับสิทธิในการพัฒนา รัฐจะต้องให้การยอมรับว่าความเป็นชุมชนมีสถานะ ที่รัฐให้ การยอมรับ และในการพัฒนาชุมชนที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการจะต้องมีผู้แทนของ ชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการในการวางแผน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ในทุก ๆ ระดับ สำหรับสิทธิในวัฒนธรรมประเพณี รัฐจะต้องให้การส่งเสริม และเปิดโอกาสให้เกิด การถ่ายทอด และส่งผ่านภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา จารีตประเพณี เพื่อให้สามารถที่จะรักษาความเป็นเผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์ เอาไว้ได้ โดยกระทำผ่านทางการศึกษา และการปฏิบัติ พิธีกรรม ทั้งหมด ซึ่งจะต้องไม่ถูกแทรกแซง ทั้งในกรณีของสิทธิในการพัฒนา และสิทธิในวัฒนธรรมประเพณีในปัจจุบัน กำลังอยู่ในภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะในกรณีของชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวไทยภูเขา ทั้งนี้ เพราะการแย่งชิงทรัพยากรที่ดิน แหล่งน้ำ และป่าไม้ ทำให้รัฐเร่งในการใช้อำนาจ ตามกฎหมายในการประกาศให้ถิ่นที่อยู่ ที่ทำกิน กลายเป็นสถานที่ต้องห้ามในการเข้าไป อยู่อาศัยหรือทำกิน และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวไทยภูเขาทั้งหมด ซึ่งถูกเหมารวม กลายเป็นเหยื่อของระบบราชการและต่อสังคมในปัญหาเรื่องภัยแล้งและ ป่าไม้ รวมถึงปัญหายาเสพติด ทั้ง ๆ ที่โดยความเป็นจริงที่ค้นพบในเชิงประจักษ์ ได้ชี้ให้เห็นว่าชาวไทยภูเขาไม่ใช่ทั้งหมดที่เป็นเช่นนั้น ในทางตรงกันข้าม วิถีชีวิตดั้งเดิมได้มีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการทำให้มีทรัพยากรป่าไม้ และ แหล่งน้ำหลงเหลือมาจนถึง ปัจจุบัน นอกจากนั้น มีหลาย ๆ กรณีที่หันกลับมาฟื้นฟูป่าไม้และรวมกลุ่มกันปกป้อง ทั้งที่ทำมาแต่เดิมและขยายพื้นที่ออกไป รวมทั้งเกิดการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ด้วย ดังนั้น เพื่อรักษาความเป็นชุมชนเอาไว้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการทบทวนนโยบายป่าไม้ แห่งชาติ เสียใหม่ โดยมีมิติในด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ 3.2 ควรพิจารณาเปิดโอกาสและให้ทางเลือกแก่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่จะยังใช้ เอกลักษณ์ที่มีความเป็นเฉพาะ เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีได้ เช่น การใช้ชื่อ นามสกุล ที่จะต้องเปิดโอกาสให้มีชื่อ ตามประเพณีของกลุ่มต่าง ๆ ได้ โดยจะต้องมีการปรับปรุงระบบชื่อสกุลในระบบทะเบียนราษฎรเสียใหม่ด้วย

อิสลามกับการเมือง

อิสลามเป็นศาสนาที่วางกฎระเบียบทุกประการของมนุษย์ และให้มนุษย์ปฏิบัติภารกิจในฐานะผู้แทนของอัลลอฮ์ ดังนั้นจึงมีการกำหนดกฎกติกาว่าด้วยการเมืองการปกครอง เพื่อใช้ศักยภาพในการพัฒนาชีวิตให้เป็นไปตามความประสงค์ของ อัลลอฮ์ ผู้ทรงอำนาจอันแท้จริงในสากลจักรวาล หลักคำสอนของอิสลามว่าด้วยการเมืองการปกครองสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดทางการเมืองการปกครอง แนวคิดทางการเมืองการปกครองในอิสลามประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการดังนี้ 1.1 แนวคิดที่ว่าด้วยความเชื่อในเอกภาพของอัลลอฮ์(เตาฮีด) หมายถึงมุสลิมต้องเชื่อว่าอัลลอฮ์ เพียงองค์เดียวที่มีสิทธิในการวางกฎระเบียบต่างๆให้ปฏิบัติ ไม่มีผู้ใดมีอภิสิทธิ์ในการตัดสินร่วมกับพระองค์ ปฏิเสธการบูชาเคารพมนุษย์ด้วยกัน เพราะไม่มีสิ่งใดที่สมควรแก่การเคารพบูชานอกจากอัลลอฮ์ เท่านั้น 1.2 แนวคิดที่ว่าด้วยศาสน์แห่งนะบีมุฮัมมัด (ริสาละฮ์) เชื่อว่านะบีมุฮัมมัดคือต้นแบบสำหรับการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ของมุสลิมและประสบผลสำเร็จ มุสลิมต้องศึกษาและปฏิบัติตามวิถีการดำเนินชีวิตของนะบีมุฮัมมัด อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ 1.3 แนวคิดที่ว่าด้วยการเป็นผู้แทนของอัลลอฮ์ (คิลาฟะฮ์) หมายถึงการใช้อำนาจในการเมืองการปกครอง มุสลิมต้องปฏิบัติในฐานะเป็นผู้แทนเท่านั้น มิได้มีกรรมสิทธิ์ที่สมบูรณ์ จึงไม่มีสิทธิ์ปฏิบัติตามอำเภอใจ

บนพื้นฐานแนวคิดดังกล่าว มุสลิมจึงสามารถบริหารบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความยุติธรรมอย่างแท้จริง

2. ผู้นำรัฐในอิสลาม อัลมาวัรดีฮ์ ได้ให้ทัศนะว่า ผู้นำ หมายถึง ตำแหน่งที่สืบทอดจากท่านศาสนทูต เพื่อพิทักษ์ศาสนาและบริหารปกครองโลก อิบนิคอลลูน ได้ให้ทัศนะว่า ผู้นำ หมายถึง ความรับผิดชอบในการประยุกต์ทฤษฎีในหลักศาสนาเพื่อบริหารกิจการศาสนาและประโยชน์สาธารณะ ดังนั้นกิจการทางโลกก็เพื่อประโยชน์ในอาคิเราะฮ์ คือการเป็นผู้แทนของพระเจ้าในการปกป้องศาสนาและปกครองโลกด้วยอิสลาม

นักนิติศาสตร์อิสลามได้ให้ความหมายของผู้นำว่า เป็นผู้ปกครองกิจการทั้งมวลทั้งเรื่องทางโลกและศาสนา ผู้นำคือตัวแทนของท่านศาสนทูตในการธำรงศาสนาให้เป็นศูนย์กลางของประชาชาติ และทำให้ปวงประชาราษฎร์ปฏิบัติตามผู้นำหรือเคาะลีฟะฮ์

อัลบัยดอวี นักอรรถาธิบายอัลกุรอานท่านหนึ่งได้กล่าวว่า ผู้นำหรือเคาะลีฟะฮ์ หมายถึง ผู้สืบทอดหน้าที่แทนท่านนะบี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของอิสลาม ประชาชาติมุสลิมทุกคนต้องยอมรับคำสั่งและอำนาจของเคาะลีฟะฮ์

อะบูล อะลา เมาดูตี ได้กล่าวว่า ผู้นำรัฐหรือเคาะลีฟะฮ์ หมายถึง ตัวแทนแห่งคุณธรรม ซึ่งมีสิทธิ์ใช้อำนาจหน้าที่บนแผ่นดินนี้ภายใต้ขอบเขตที่ได้บัญญัติไว้ ผู้นำจึงไม่ใช่มรดกทางการเมืองของตระกูล หรือชนชั้นใดเป็นการเฉพาะ แต่เป็นหน้าที่ของประชาคมที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ศรัทธาในหลักแนวคิดด้านเตาฮีดและริสาละฮ์ที่ได้กล่าวข้างต้น

ดังนั้น จึงสามารถสรุปความหมายของคำว่า ผู้นำ หรือ เคาะลีฟะฮ์ตามเชิงอรรถในด้านวิชาการทางอิสลามได้ 3 ประการคือ

ก. เป็นผู้สืบทอดหน้าที่แทนนะบีมุฮัมมัด ในเรื่องทางโลก รวมทั้งดำเนินการเผยแพร่และคุ้มครองศาสนาอิสลาม ผู้นำในอิสลามจึงไม่ใช่เป็นนะบี หรือผู้ก่อตั้งชะรีอะฮ์(กฎหมายอิสลาม)ขึ้นมาใหม่

ข. เป็นผู้สืบทอดหน้าที่ของนบีมุฮัมมัด เพื่อดำเนินการในเรื่องต่างๆโดยการปฏิบัติและดำเนินการให้อยู่ในภายใต้ขอบเขตกฎเกณฑ์ตามที่อิสลามได้ระบุไว้

ค. เป็นประมุขของรัฐ เพื่อเป็นแบบฉบับที่ดีแก่ประชาชนทั่วไป อิบน์คอลดูน บิดาแห่งปรัชญาอิสลาม ได้ให้คำนิยามของ เคาะลีฟะฮ์หรือผู้นำไว้ว่า เคาะลีฟะฮ์ นั้นเป็นผู้ที่จะต้องนำประชาชนให้ดำเนินตามซารีอะฮ์ที่ระบุไว้ในอัลกุรอาน เพื่อขอประทานความสำเร็จในชีวิตทั้งโลกนี้และโลกหน้า

3. คุณสมบัติของผู้นำสูงสุดหรือเคาะลีฟะฮ์ในอิสลาม บรรดานักกฎหมายอิสลามให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้นำ เพราะผู้มีคุณสมบัติทุกคนมิใช่ว่าจะสามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนและควบคุมอำนาจของประชาชนได้ ดังนั้นผู้ที่จะเป็นผู้นำได้ต้องมีความเหมาะสมกับตำแหน่ง และสามารถดำเนินการในหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์

บรรดานักปราชญ์มีทัศนะที่แตกต่างกันในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้นำ โดยระบุคุณสมบัติอย่างละเอียดบางส่วนพอสังเขป และอีกบางส่วนได้ระบุถึงในลักษณะกลางๆดังนี้

อิบนุหุซัยม ซึ่งเป็นนักกฎหมายอิสลาม มีความเห็นว่า ผู้นำนั้นต้องมีคุณสมบัติ ครบ 8 ประการ คือ 1) ต้องมาจากเผ่ากูร็อยซ์ 2) บรรลุนิติภาวะแล้ว 3) เป็นชาย 4) เป็นมุสลิม 5) มีความรู้บทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ 6) มีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ 7) ไม่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติอย่างเปิดเผย และ 8) มีความเหมาะสมกับหน้าที่การงาน ท่านได้สรุปว่า ผู้ที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนถือเป็นโมฆะ เป็นผู้นำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ทัศนะของอัลมาวัรดี ท่านได้กำหนดคุณสมบัติของผู้นำไว้ 6 ประการ คือ 1) มีความยุติธรรมตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ 2) มีความรู้ที่สามารถทำการวิจัยต่อปัญหาที่เกิดขึ้น 3) มีประสาทสัมผัสที่สามารถดำเนินการต่างๆที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสเหล่านั้น 4) มีความคิดเห็นที่สามารถปกครองประชาชนและจัดการประโยชน์ต่างๆได้ 5) มีความกล้าหาญที่สามารถรักษาดินแดนและต่อสู้กับศัตรู 6) จะต้องมีเชื้อสายเป็นกูร็อยซ์ เพราะมีตัวบท พร้อมทั้งเป็นมติเอกฉันท์ของประชาชาติอีกด้วย

ทัศนะของอัลญะวีย์ ท่านได้กำหนดคุณสมบัติของผู้นำไว้ดังนี้คือ 1) ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทำการอิญติฮาดโดยไม่ต้องอาศัยผู้อื่นในปัญหาที่เกิดขึ้น 2) ต้องเป็นผู้ที่รู้จักการให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ 3) มีความกล้าหาญในการเตรียมกองทัพและการปกป้องชายแดน 4) มีความคิดเฉลียวฉลาดในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ 5) มีจิตใจที่เข้มแข็งในการลงโทษผู้กระทำความผิด

คุณสมบัติที่ขาดไม่ได้ตามที่ศนะของมัซฮับฮาฟีอีฮ์ คือ ต้องมีเชื้อสายเป็นชาวกูร็อยซ์ ทั้งนี้เพราะท่านนะบีมุฮัมมัด ได้กล่าวไว้ความว่า บรรดาผู้นำนั้นมาจากเผ่ากูร็อยซ์ (รายงานโดย อะห์หมัด)

ทัศนะของอิบนุคอลดูน ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้นำนอกเหนือจากการเป็นมุสลิมและเป็นผู้ชายเพิ่มเติมอีก 4 ประการ คือ 1) ความรู้ 2) ความยุติธรรม 3) ความสามารถ 4) มีความสมบูรณ์ของประสาทสัมผัสและอวัยวะต่าง ๆ ที่มีผลต่อการใช้อำนาจหน้าที่ในด้านการวินิจฉัยและการสั่งการพร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลที่จะต้องมีความสมบูรณ์ดังกล่าวด้วย

นอกจากนั้นท่านได้หยิบยกทัศนะที่แตกต่างกันในเรื่องการมีเชื้อสายกูร็อยซ์ พร้อมทั้งชี้แจงถึงสาเหตุที่ทำให้สิ่งนี้มีความจำเป็นในยุคแรก คือ ความเข้มแข็งมีอยู่กับเผ่านี้ แต่หลังจากที่เผ่านี้ได้กระจายไป ทำให้มีความอ่อนแอเนื่องจากมีผลประโยชน์ทางโลกมาเกี่ยวข้อง ดังนั้นคุณสมบัติดังกล่าวจึงไม่เป็นสิ่งที่ถูกต้อง

4. หลักพื้นฐานที่สำคัญในการเมืองการปกครองในอิสลาม หลักพื้นฐานที่สำคัญในการเมืองการปกครองในอิสลามสรุปได้ดังนี้คือ

4.1 หลักการความยุติธรรม ความยุติธรรมถือเป็นหัวใจหลักของการปกครองในอิสลาม ทั้งนี้ เพราะหนึ่งในพระนามของอัลลอฮ์คือ พระผู้ทรงยุติธรรม ดังนั้นพระองค์ทรงกำชับให้มนุษย์ดำรงตนในความยุติธรรม ไม่ว่าในสถานการณ์ใดก็ตาม ดังที่อัลลอฮ์ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า

แท้จริงอัลลอฮ์ทรงสั่งใช้ให้รักษาความยุติธรรมและกระทำความดี และการบริจาคแก่ญาติ ไกลชิด และทรงสั่งห้ามจากการกระทำสิ่งชั่วช้าลามกและบาปทั้งปวง (อัลกุรอาน 16:90)

อิสลามสอนว่าการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมนั้นทำให้สามารถเสริมสร้างความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ดังปรากฏในอัลกุรอานความว่า

และจงอย่าให้การเกลียดชังพวกหนึ่งพวกใด จนเป็นเหตุให้พวกเจ้าไม่ยุติธรรม จงยุติธรรมเถิด มันเป็นเรื่องที่ใกล้กับความยำเกรงยิ่งกว่า(อัลกุรอาน 5:8)

4.2 หลักการปรึกษาหารือ อิสลามได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประชุมปรึกษาหารือ เพราะเป็นการตักเตือนซึ่งกันและกัน การแสดงแนวคิด ความคิดเห็นที่แต่ละคนมีอยู่ให้คนอื่นได้รับทราบ การประชุมเพื่อปรึกษาหารือจึงเป็นเรื่องจำเป็น และเป็นหลักการที่สำคัญในการคลี่คลายประเด็นปัญหา ดังที่อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า

อีกทั้งการทำงานของพวกเรา มีการประชุมในระหว่างพวกเราและพวกเราเสียสละทรัพย์สิน บางส่วนที่เราได้ประทานแก่พวกเรา (อัลกุรอาน 42 : 38)

และอัลลอฮ์ ได้กล่าวอีกความว่า

และจงปรึกษาพวกเขาในการงาน (ต่างๆ ที่คิดกระทำ) ครั้นเมื่อเจ้าตัดสินใจเด็ดขาดแล้ว เจ้าก็จงมอบหมาย(การงานนั้น)แต่อัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักบรรดาผู้(มีจิต)มอบหมาย(ในพระองค์) (อัลกุรอาน 3 : 159)

อิสลามได้กำชับให้มุสลิมมีการปรึกษาหารือในทุกกิจการ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาบ้านเมือง หลักการมีส่วนร่วมนี้ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการบริหารที่อิสลามได้เริ่มใช้ 1000 กว่าปีมาแล้ว ทั้งที่ในสมัยนั้นประชาชนไม่มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นและไม่ได้รับโอกาสให้คำปรึกษาแก่ผู้นำเลย

4.3. หลักการการแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสม อัลลอฮ์ ได้กล่าวความว่า

โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย พวกเจ้าอย่าบิดพลิ้วต่ออัลลอฮ์และศาสนทูต และอย่าบิดพลิ้วต่อความไว้วางใจ (ที่ผู้อื่นมอบแก่) พวกเจ้า ทั้งๆ ที่พวกเจ้าก็รู้ดี (อัลกุรอาน 8 : 27)

จากอายะฮ์ที่ได้กล่าวมานั้นทำให้เข้าใจว่าการแต่งตั้งหรือคัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมในการดำรงตำแหน่งนั้นสำคัญมาก จึงมีการกำหนดหลักการไว้อย่างชัดเจน คือ ใช้หลักความเหมาะสมเป็นหลัก ในที่นี้หมายถึงความเหมาะสมที่ครอบคลุมทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งหมายความว่าผู้นั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในทั้งสองเรื่องเป็นอย่างดี ไม่ได้หมายความว่ามีความชำนาญในด้านการบริหาร แต่เพียงอย่างเดียวที่สำคัญจะต้องเป็นผู้ที่มีศาสนา มีจิตใจเที่ยงธรรม มีความศรัทธา มีความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์และยำเกรงต่อพระองค์อย่างมั่นคง อิสลามถือว่าการแต่งตั้งผู้ที่ไม่เหมาะสม หรือมี

ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้นำ เป็นการทรยศต่ออัลลอฮ์ เราะซูลและศรัทธาชน ดังปรากฏในหะดีษ
ความว่า

*ผู้ใดที่ดำรงตำแหน่งในกิจการของมุสลิม โดยที่เขาแต่งตั้งคนๆหนึ่ง ทั้งที่เขารู้ว่ายังมีผู้อื่นที่
เหมาะสมกว่าคนๆนั้น แน่แน่นอนเขาได้ทรยศต่ออัลลอฮ์ เราะซูลและบรรดาผู้ศรัทธา*
(หะดีษรายงานโดยหากิม)

4.4 หลักการความเสมอภาค ความเสมอภาคนับได้ว่าเป็นหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่ง
ของอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่อยู่ในตำแหน่งผู้นำ อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า

*โอ้มวลมนุษยชน แท้จริงเราได้บังเกิดพวกเจ้ามาจากชายหนึ่งหญิงหนึ่ง และบันดาลพวกเจ้าให้
แตกออกเป็นเผ่าพันธุ์และเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อพวกเจ้าจะได้ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน แท้จริง
ผู้มีเกียรติที่สุดในกลุ่มพวกเจ้า ณ อัลลอฮ์คือ ผู้ที่มีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ (อัลกุรอาน 49:13)*
นะบีมุฮัมมัดได้กล่าวไว้ความว่า

*โอ้มวลมนุษยชนทั้งหลายจงรู้ไว้เถิดว่าแท้จริงพระเจ้าของพวกท่านนั้นมีเพียงองค์เดียว บรรพ
บุรุษของพวกท่านก็มาจากคนเดียวกัน จงรู้เถิดว่าคนอาหรับก็ไม่ได้เลิศเลอเหนือคนที่ไม่ใช่
อาหรับ และคนที่ไม่ใช่อาหรับก็ไม่ได้เหนือกว่าคนอาหรับ คนผิวแดงก็ไม่ได้เลิศเลอเหนือกว่า
คนผิวดำ และคนผิวดำก็ไม่ได้เหนือกว่าคนผิวแดง และผู้ที่ประเสริฐยิ่งก็คือผู้ที่ยำเกรง
ต่ออัลลอฮ์เท่านั้น (บันทึกโดยอะหมัด)*

จากอายะฮ์อัลกุรอานและหะดีษที่ได้บ่งบอกถึงความสำคัญของความเสมอภาคในด้านความ
เป็นอยู่ร่วมกันภายใต้กฎระเบียบของศาสนาอิสลามและจะได้รับสิทธิเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึง
เผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ สีผิว ฐานะความเป็นอยู่ หรือเกียรติยศ เป็นต้น

อิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมให้มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะแตกต่างด้านเชื้อชาติ
ศาสนาหรือสีผิว เพราะผู้ที่มีเกียรติในทัศนะของอิสลามอยู่ที่ความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ต่างหาก

อิสลามจึงให้ความสำคัญกับการเมืองการปกครอง และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำความ
เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ อิสลามสอนให้มนุษย์ทราบว่ตราบใดที่สังคมมนุษย์อยู่ในครรลองของอิสลาม
แล้ว สังคมจะประสบแต่ความสุขและความปลอดภัยทั้งในโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ทัศนคติ เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวหนึ่งทาง จิตวิทยาสังคม และ การสื่อสาร
และมีการใช้ คำนี้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่า ทัศนคติ นั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้
ความหมายไว้ดังนี้

โรเจอร์ (Roger , 1978 : 208 – 209 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร , 2533 : 122) ได้
กล่าวถึง ทัศนคติ ว่า เป็นดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อม
ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดย ทัศนคติ นั้นมีรากฐานมาจาก ความเชื่อที่อาจส่งผลถึง พฤติกรรม ใน
อนาคตได้ ทัศนคติ จึงเป็นเพียง ความพร้อม ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็น มิติของ การประเมิน

เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบบางอย่างจากการรับสาร อันจะมีผลต่อ พฤติกรรม ต่อไป

โรเซนเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland , 1960 : 1) ได้ให้ความหมายของทัศนคติ ไว้ว่า ทัศนคติ โดยปกติสามารถ นิยาม ว่า เป็นการมุ่งใจต่อแนวโน้มใน การตอบสนองอย่าง เฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เกิดขึ้น

เคลเลอร์ (Howard H. Kendler , 1963 : 572) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อม ของบุคคล ที่จะ แสดงพฤติกรรม ออกมา ในทางสนับสนุน หรือ ต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์ หรือ แนวความคิด

คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good , 1959 : 48) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติ คือ ความพร้อม ที่จะ แสดงออก ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง ที่เป็น การสนับสนุน หรือ ต่อต้านสถานการณ์ บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใด ๆ

นิวคอมบ์ (Newcomb , 1854 : 128) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติ ซึ่งมีอยู่ในเฉพาะคนนั้น ขึ้นกับ สิ่งแวดล้อม อาจ แสดงออก ในพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปได้ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะชอบหรือพึงพอใจ ซึ่งทำให้ผู้อื่นเกิด ความรักใคร่ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น ๆ หรืออีก ลักษณะหนึ่ง แสดงออก ในรูป ความไม่พอใจ เกลียดชัง ไม่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น

นอร์แมน แอล มูน (Norman L. Munn , 1971 : 71) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึก และ ความคิดเห็น ที่บุคคล มีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใด ๆ ในทางที่ยอมรับ หรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้ บุคคลพร้อม ที่จะ แสดงปฏิกิริยา ตอบสนอง ด้วย พฤติกรรม อย่างเดียวกัน ตลอด

จี เมอร์ฟี , แอล เมอร์ฟี และ ที นิวคอมบ์ (G. Murphy , L. Murphy and T. Newcomb , 1973 : 887) ให้ความหมายของคำว่า ทัศนคติ หมายถึง ความชอบ หรือไม่ชอบ พึงใจ หรือไม่พึงใจที่ บุคคลแสดงออกมาต่อสิ่งต่าง ๆ

เดโซ สวานานนท์ (2512 : 28) กล่าวถึง ทัศนคติ ว่าเป็นบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลง ได้และเป็น แรงจูงใจ ที่กำหนด พฤติกรรม ของบุคคล ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

ศักดิ์ สุนทรเสณี (2531 : 2) กล่าวถึง ทัศนคติ ที่เชื่อมโยงไปถึง พฤติกรรมของบุคคล ว่า ทัศนคติ หมายถึง

1. ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคล ในการที่จะ สร้างความพร้อม ที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามประสบการณ์ของบุคคลนั้น ที่ได้รับมา
2. ความโน้มเอียง ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือ ต่อต้าน สิ่งแวดล้อม ที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด

3. ในด้าน พฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัว หรือความพร้อมที่จะตอบสนอง จากคำจำกัดความต่าง ๆ เหล่านี้ จะเห็นได้ว่ามีประเด็นร่วมที่สำคัญดังนี้คือ

1. ความรู้สึกภายใน 2. ความพร้อม หรือ แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทัศนคติ เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และความเชื่อ หรือการรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมี พฤติกรรมใดต่อบ ในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของ ทัศนคตินั้น โดยสรุป ทัศนคติ ในที่นี้เป็นเรื่องของจิตใจ ทำที่ ความรู้สึกนึกคิด และความโน้มเอียงของบุคคล ที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร และการเปิดรับ รายการรณรงค์สถานการณ์ ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวก และ

เชิงลบ ทักษะคิด มีผลให้มีการแสดง พฤติกรรม ออกมา จะเห็นได้ว่า ทักษะคิด ประกอบด้วย ความคิดที่มีผลต่ออารมณ์ และความรู้สึกนั้น ออกมาโดยทางพฤติกรรม

อัตลักษณ์

อัตลักษณ์ (identity) เป็นความรู้สึกของบุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนในกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และ “ฉันคือใคร” ในสายตาคนอื่น อัตลักษณ์นั้นเป็นลักษณะที่มีความสลับซับซ้อน และไม่ได้ชี้เฉพาะเจาะจงไปในเรื่องใด หรือในลักษณะใดในร่างกายอย่างรัดกุม สำหรับคนๆ หนึ่งแล้วสามารถระบุได้ว่าเป็นมีหลายอัตลักษณ์ภายในคนๆ เดียว

แต่สำหรับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์แล้วเป็นลักษณะทางชีวภาพไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งในส่วนของแนวคิดเรื่องชาติ ได้ก่อตัวเป็นแนวคิดชาตินิยม ชาตินิยมเป็นกระบวนการในการสร้างอุดมการณ์ให้เกิดการหวงแหน และสำนึกในการรักชาติ เป็นการแสดงถึงอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของมนุษย์ ลักษณะของชาตินิยมจากตัวอย่างที่ปรากฏอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มี 2 ลักษณะที่เด่นคือ

1. ชาตินิยมแบบพรมแดน หรือ ชาตินิยมพลเมือง โดยชาตินิยมประเภทนี้ให้ความสำคัญต่อประชาชนทุกชาติพันธุ์ภายในประเทศประเทศของตน โดยไม่มีการเน้นถึงกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศนั้นๆ ตัวอย่างชาตินิยมประเภทนี้คือ ประเทศอินโดนีเซีย ตัวอย่างเช่น ได้มีการสร้างภาษาขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นภาษากลางที่ใช้ภายในประเทศ

2. ชาตินิยมแบบเน้นชาติพันธุ์ เป็นแนวคิดชาตินิยมที่ให้ความสำคัญเฉพาะกลุ่มของตนเอง อย่างเช่น มาเลเซีย พม่า เป็นต้น ซึ่งในกรณีนี้ มีความพยายามผลักดันวัฒนธรรมของตนเองให้เป็นวัฒนธรรมกระแสหลักแห่งชาติ

โดยส่วนชาติพันธุ์ได้กลายเป็นปัญหาที่บั่นทอนความมั่นคงภายในประเทศต่างๆ ที่มีความหลากหลายภายในประเทศนั้นๆ สำหรับภาพรวมมองปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางชาติพันธุ์เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น

1. โลกาภิวัตน์ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความเป็นชาติอ่อนแอลง
2. ทุนนิยม ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของเศรษฐกิจ และการพัฒนาเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ให้กับประชาชนชาติพันธุ์หลักของประเทศ

3. ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร เป็นการผูกขาดในการใช้ทรัพยากร ได้นำทรัพยากรตามภูมิภาคต่างๆ มาใช้ประโยชน์ สำหรับผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้กลับไม่ใช่เจ้าของพื้นที่ แต่เป็นนายทุน และรัฐบาลนำไปพัฒนาเมืองหลวงเป็นส่วนใหญ่ เช่นในกรณีของอาเจะห์ ที่ทางรัฐบาลอินโดนีเซีย ได้นำทรัพยากรที่มีในพื้นที่ตรงนี้ แต่กลับนำไปพัฒนาในอาเจะห์เพียงเล็กน้อย

จึงทำให้เรื่องของชาติพันธุ์ได้กลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงต่อรัฐบาลในหลายประเทศ โดยปัญหาชาติพันธุ์เป็นเรื่องที่เป็นความขัดแย้ง ตัวอย่างในกรณีของประเทศรวันดา เหตุความขัดแย้งก็เกิดขึ้นจากกลุ่มชาติพันธุ์ 2 กลุ่มที่อาศัยอยู่ภายในประเทศเดียวกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทุทซี กับฮูตู ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนนับล้าน หรือแม้แต่สงครามกลางเมืองที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอย่างยาวนานเช่น สงครามระหว่างอิสราเอล กับปาเลสไตน์ ก็มีสาเหตุหนึ่งจากความแตกต่างของชาติพันธุ์ปรากฏอยู่ด้วย คือความขัดแย้งระหว่างชาวยิวกับชาวอาหรับ

นอกจากนี้ปัญหาชาติพันธุ์ภายในประเทศมาเลเซีย จากกรณีของเหตุการณ์อินดาฟ ที่มีการประท้วงเรียกร้องการปกครองอย่างเป็นธรรม โดยชาวอินเดียนที่อาศัยอยู่ในประเทศ การประท้วงครั้งนี้ได้มีการนำเอาสัญลักษณ์ของประเทศอินเดีย รวมถึงมหาตมะ คานธี นับว่าเป็นปรากฏการณ์ทางชาติพันธุ์ ที่มีการเชื่อมโยงสู่ประเทศเดิมของบรรพบุรุษตน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสำนึกในการเป็นคนในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แม้ว่าจะอาศัยอยู่นอกพื้นที่ประเทศของตนเองก็ตาม

สำหรับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นรายวันภายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องมองย้อนไปตั้งแต่ยุคที่สังคมไทย เริ่มสร้างแนวคิดใหม่เพื่อการสร้างความเป็นไทยขึ้นมา ความเป็นไทยที่ได้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นวัฒนธรรมของคนในชาติ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอาจเป็น ความเป็นกรุงเทพฯ ที่นำมาใช้นิยามในลักษณะเช่นนี้ และการสร้างสิ่งใหม่สำหรับกลุ่มอื่นๆ ที่มีวัฒนธรรมเดิมของตนเอง แต่จำต้องรับและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นไทยตามการกำหนดขึ้นของทางรัฐบาล ซึ่งวิธีการเหล่านี้เป็นกระบวนการหนึ่งที่เกิดขึ้นภายในรัฐสมัยใหม่ ที่บรรพบุรุษที่มีความหลากหลายเข้าไว้ในเส้นพรมแดนที่เรียกกันว่า รัฐชาติ

โดยเฉพาะในสมัยของ นายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้สร้างความเป็นไทยขึ้นมาใหม่ ด้วยการกำหนดนโยบายที่มีความเป็นชาตินิยม และใช้ในการสร้างวัฒนธรรมไทยให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเชิดชูในความเป็นไทย รวมถึงการการสร้างความเป็นสมัยใหม่ กระตุ้นให้เกิดกระแสความรักชาติเป็นและได้เปลี่ยนชื่อเป็นประเทศไทย ซึ่งได้แสดงออกถึงว่าเป็นประเทศของชาวไทย ได้สร้างวัฒนธรรมไทยขึ้นมาตามรูปแบบตะวันตก นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ประเด็นอัตลักษณ์ได้กลายมาเป็นข้ออ้างในการก่อการความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการต่อต้านอำนาจจากส่วนกลางมาจนถึงปัจจุบัน

แต่ในกรณีของชาตินิยมกลับกลายเป็นเรื่องที่ไม่ลืมนได้ตลอดเวลาตามการนิยามของผู้คนในช่วงเวลานั้น และได้กลายเป็นเครื่องมือในการสร้างทัศนคติที่เหยียดหยาม เช่น ในกรณีจาก การสร้างกระแสชาตินิยมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่เป็นปัญหาความขัดแย้งในเรื่องของปราสาทเขาพระวิหาร รวมถึงการระบุงถึงกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ว่าเป็นคนขายชาติ เพราะมีพฤติกรรมที่ฝักใฝ่กับรัฐบาลกัมพูชา

จากสาเหตุที่ได้กล่าวไปแล้วทั้งหมด จึงเห็นได้ว่าชาตินิยมจึงสัมพันธ์กับกลุ่มความคิดของผู้คนจำนวนมากที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่กลับไปกดทับผู้คนอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นคนส่วนน้อยทำให้ชาตินิยมได้กลายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกดขี่และการบังคับให้ผู้อื่นกระทำตามในสิ่งที่ตนต้องการให้เป็น รวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับคนในกลุ่มของตนเองเท่านั้น และชาตินิยมเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ

ดังนั้นแม้ว่าอัตลักษณ์เป็นลักษณะที่ระบุถึงความเป็นคนๆ หนึ่งและนำไปสู่การระบุถึงความเป็นตัวตนว่าตัวเองเป็นใคร ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติตัวเอง แต่ในขณะที่เดียวกันลักษณะดังกล่าวได้สร้างความสูญเสีย เกิดความพยายามที่จะกลายกลืนอัตลักษณ์ของผู้อื่น เพื่อขีดขูดกลุ่มตัวเองให้เหนือกว่า

รากฐานของปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมไทยและสังคมโลกทุกระดับ มีข้อพึงระวัง คือ หากมนุษยชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของตัวเอง ขาดการเคารพอัตลักษณ์ของผู้อื่น จนเกิดการสร้างกระแสความเป็นชาตินิยม เพื่อผลประโยชน์และอำนาจทางการเมืองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนเกินเลยและเกิดความเหลื่อมล้ำ มักจะนำไปสู่ความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงในการ

สร้างกระแสต่อต้านจนเกิดความสูญเสียถึงชีวิตในหลายกรณีดังที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของประเทศต่างๆในโลกตลอดมา

สภาพด้อยทางการศึกษา

สาเหตุของปัญหา สาเหตุที่ทำให้เด็กจากครอบครัวยากจนไม่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงข้อแรก คือ นโยบายเรียนฟรี 12 ปี ไม่ได้เรียนฟรีจริงและไม่ได้ช่วยคนจนได้จริง เนื่องจากรัฐบาลจัดสรรงบประมาณไว้ไม่พอเพียง โรงเรียนขนาดใหญ่หลายแห่งโดยเฉพาะโรงเรียนในเมืองที่มีชื่อเสียงเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ทั้งการส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือยังมีค่าใช้จ่ายอื่นนอกจากค่าเล่าเรียน ทั้งค่าเดินทาง ค่าหนังสือและอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ รวมทั้งค่าอาหาร ค่าที่พัก(สำหรับบางคน) ค่าเสื้อผ้า ค่าเสียโอกาสในการทำงาน ทำให้คนจนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายการศึกษาสูงเมื่อเทียบกับรายได้ของพวกเขา และคนจนไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาแข่งขันกับคนชั้นกลางและคนรวยได้อย่างเท่าเทียม ทั้งคนจนที่ต้องอพยพโยกย้ายที่ทำงานบ่อย เช่น แรงงานก่อสร้าง ก็มักจะทำให้ลูกไม่ค่อยได้เรียนอย่างต่อเนื่อง

สาเหตุข้อต่อมา คือ การจัดสรรงบประมาณและการกระจายครูอาจารย์สู่สถานศึกษาต่าง ๆ ของรัฐบาลมีความไม่เป็นธรรมสูง เอื้อต่อโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมืองมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กในชนบท ทำให้โรงเรียนมีคุณภาพแตกต่างกัน ทั้งการจัดสรรงบประมาณก็เอื้อต่อการศึกษาในระดับสูง (มัธยมปลายและอุดมศึกษา) ซึ่งคนรวยและคนชั้นกลางมีโอกาสสอบแข่งขันไปเรียนต่อระดับสูงได้มากกว่าคนจน

ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาภาคครัวเรือนเอกชน จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าถ้าเฉลี่ยทั้งประเทศแล้วมีอัตราส่วนเพียงเล็กน้อย ประมาณ 1.13 - 2.7% เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ครัวเรือนจ่ายเพื่อการอื่น แต่ถ้าเทียบส่วนที่ครัวเรือนต้องจ่ายต่อค่าใช้จ่ายการศึกษาทั้งหมด ก็อยู่ในอัตราสูงพอสมควร โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายส่วนที่เป็นเงินติดกระเป๋า (pocket money) ที่ผู้ปกครองให้นักเรียนไปโรงเรียนจะมีสัดส่วนราว 40% ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาภาคครัวเรือนทั้งประเทศ โดยเฉพาะครัวเรือนในกรุงเทพและปริมณฑลมีค่าใช้จ่ายส่วนนี้มากที่สุด

เปรียบเทียบครัวเรือนที่ยากจนกับครัวเรือนที่ร่ำรวย ครัวเรือนที่ยากจนจะจ่ายเงินติดกระเป๋าให้นักเรียนไปโรงเรียนคิดเป็นสัดส่วนราว 57% ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาทั้งสิ้นของครัวเรือน ขณะที่ครัวเรือนที่ร่ำรวยจ่ายในส่วนนี้ประมาณ 24% ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาทั้งสิ้น แต่เมื่อคิดเป็นจำนวนเงินออกมาแล้ว ครัวเรือนที่ยากจนจ่ายเพื่อศึกษาน้อยกว่าครัวเรือนที่ร่ำรวย เพราะมีความสามารถในการจ่ายน้อยกว่า และสิ่งนี้น่าจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนที่แตกต่างกันด้วย เกือบ 3% ของเด็กที่มีอายุระหว่าง 6-14 ปี ไม่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับทั้งในปี 2543 และ 2545 เมื่อแยกดูข้อมูลเฉพาะของครัวเรือนที่ยากจน ยังพบว่าอัตราการไม่เข้าเรียนของเด็กในครัวเรือนเหล่านี้แตกต่างกันไปตามพื้นที่ เช่น ภาคเหนือมีสัดส่วน 6.64% ของเด็กกลุ่มอายุ 6-14 ปี ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้มีอัตราการไม่เข้าเรียนของเด็กครัวเรือนยากจน 3.45% และ 5.29% ตามลำดับ

เปรียบเทียบการอุดหนุนต่อหน่วยตามระดับการศึกษา ระดับการอุดมศึกษาได้รับการอุดหนุนเป็น 3 เท่าของระดับก่อนประถมและประถมศึกษา และการอุดหนุนต่อหน่วยในระดับมัธยมศึกษาสูงกว่าระดับก่อนประถมศึกษาเล็กน้อย การอุดหนุนการศึกษาในระดับก่อนประถมและประถมศึกษา มีการ

กระจายค่อนข้างดี และทำให้ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยได้ประโยชน์ ส่วนการอุดหนุนระดับมัธยมศึกษา ไม่มีการกระจายอย่างกว้างหน้าและไม่ตรงเป้านัก การอุดหนุนระดับอุดมศึกษามีการกระจายแบบ ถดถอยไม่เป็นสัดส่วนกับประชากรกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้นประโยชน์ของการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของรัฐจึง เป็นลักษณะแบบสนับสนุนคนรวย

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีระดับรายได้ใกล้เคียงกัน การใช้จ่ายทางการศึกษาภาครัฐของไทย อยู่ในระดับที่เพียงพอ แต่เมื่อพิจารณาด้านคุณภาพการศึกษาพบว่า ผลลัพธ์ทางการศึกษาของไทย ยังต่ำ โดยเฉพาะผลการสอบระหว่างประเทศตามโครงการประเมินนักเรียนนานาชาติ PISA ของกลุ่ม ประเทศ OECD ด้านประสิทธิภาพการใช้จ่ายภาครัฐในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแสดงส่วนแบ่งงบ ด้านการลงทุนลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่เพิ่มขึ้นในการใช้จ่ายเพื่อบุคลากร และงบบุคลากร ขณะ งบประมาณด้านการลงทุนถูกจัดสรรเป็นงบประมาณส่วนกลาง ทำให้ต้องมีการแข่งขันของระดับล่าง เพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณส่วนกลางซึ่งมีน้อย

ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในแง่ของโอกาสการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานและโอกาสการ เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพยังคงเป็นปัญหา เช่นเดียวกับความเสมอภาคระหว่างคนจนกับคนรวยที่ยัง ปรากฏว่า 1.1% ของนักเรียนวัยประถมศึกษาของครอบครัวยากจน/ด้อยโอกาสไม่ได้เข้าโรงเรียน และ ราว 15% เรียนไม่จบการศึกษาภาคบังคับ

สัดส่วนสูงของเงินเดือนครูเป็นสัดส่วนที่สำคัญของต้นทุนทางการศึกษา อัตราส่วนค่าใช้จ่ายใน ส่วนที่เป็นเงินเดือนเมื่อเทียบตามระดับการศึกษาและสังกัดมีความแตกต่างกันมาก วิธีการจัดสรร งบประมาณ ตามหลักทฤษฎีและประสบการณ์ของประเทศอื่น การใช้บุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมกับครู เป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพในระบบการศึกษา ดังนั้น เงินเดือนครูจึงควรรวมอยู่ในการคำนวณค่าใช้จ่ายรายหัวเพื่อสร้างประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณ กรอบการจัดสรรงบประมาณปัจจุบันไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างของต้นทุนที่เป็นผลมาจากขนาดและ ที่ตั้งของสถานศึกษา และไม่ครอบคลุมส่วนที่เป็นเงินเดือน หากครอบคลุมเฉพาะค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่ เงินเดือนโดยคิดเป็นอัตราราคาที่ต่างไปตามระดับการศึกษา การจัดสรรงบประมาณลักษณะนี้ไม่ทำให้ บรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการ

ส่วนปัญหาความเคลื่อนไหวทางการเมืองชาวไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น นักปราชญ์ด้านรัฐศาสตร์ ชื่อว่า Anthony D. Smith ได้กล่าวถึงความเคลื่อนไหวทางการเมืองของชน กลุ่มน้อยในตำราที่ชื่อ “ethnic revival” (ความแปรผันของชนกลุ่มน้อย) “where the general trend has been to move away from the isolationist and accommodationist strategies to those of communalism, autonomism, separatism and irredentism” (Smith, 1981:16) ความหมายของท่านก็คือความเคลื่อนไหวทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยนั้น จะมาจากจุดเริ่มต้นที่เกิด จากการถูกกักกันเสมือนความเป็นทาส ซึ่งจะถือเป็นระดับที่หนึ่ง ตรงกับคำว่า “isolationist” คือจะ อาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยวปลีกตัวออกจากสังคมตัวอย่างของกลุ่มนี้มีหลายกลุ่ม รวมไปถึงชาวออตโตมัน (Ottomans) ชาวจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกก่อนอาณานิคม ชาวดรูซ (Druze) ในประเทศซีเรีย เลบานอน และปาเลสไตน์ ชาวเบโดอิน (Bedoins) ในคาบสมุทรอาหรับชาวเปอร์เซีย (Parsees) ใน คาบสมุทรเปอร์เซีย ชาวอาร์เมเนียน (Armenians) ในตุรกี ชาวยิว (Jews) ในยุโรปตอนกลาง และ ชาวบูราคูมิน (Burakumin) ในตอนกลางของประเทศญี่ปุ่น ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้จะเคลื่อนไหว ยุทธศาสตร์ของตนด้วยการอพยพเข้าไปสู่เขตที่มีเผ่าพันธุ์เดียวกัน หรือในถิ่นที่เป็นของพวกเขาเหมือนกันคือ

กลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นพวกเดียวกันโดยมีภาษาเดียวกัน มีวัฒนธรรมเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน และมีประวัติศาสตร์ที่เหมือนกัน ซึ่งการอพยพดังกล่าวจะถือเป็นยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวในระดับที่สองซึ่งตรงกับคำว่า “accomodatioinist” ตัวอย่างของกลุ่มนี้ก็คือ ชุมชนชาวมิวนาที่กลายเป็นชนอพยพเข้าสู่ประเทศออสเตรเลีย และจะรวมถึงชาวมลายูมุสลิมเชื้อสายมลายูจากประเทศไทยหรือจากประเทศฟิลิปปินส์ที่อพยพเข้าสู่ประเทศมาเลเซียเพื่อหาเขตที่ปลอดภัยกว่า ซึ่งเป็นเขตที่กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มีภาษา มีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตแบบเดียวกัน แล้วก็จะเข้าสู่การเข้าร่วมการพัฒนาสังคมร่วมกันกับชนกลุ่มใหญ่โดยตั้งตนเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หรือองค์กรปกป้องสิทธิในด้านต่างๆ อาจเป็นกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมือง ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดศักยภาพทางด้านการต่อรองในการรักษาผลประโยชน์แก่กลุ่มชาติพันธุ์ของตน ซึ่งลักษณะที่มีการจัดตั้งองค์กรทางการเมืองต่างๆ เหล่านี้ จะถือเป็นยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวทางการเมืองระดับที่สาม ตรงกับคำว่า “communalism” ตัวอย่างเช่น ชาวจีนในมาเลเซียที่จัดตั้งพรรคสมาคมชาวจีนมาเลเซีย (Malaysian Chinese Association-MCA) หรือชาวอินเดียในมาเลเซียที่จัดตั้งพรรคสภาชาวอินเดียมาเลเซีย (Malaysian Indian Congress-MIC) ซึ่งพรรคการเมืองดังกล่าวต่อมาได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของพรรคแนวร่วมแห่งชาติ (Barisan Nasional-BN) ของพรรครัฐบาลมาเลเซียในปัจจุบันที่เป็นองค์ประกอบร่วมกับพรรคองค์กรแห่งชาติรวมชาวมลายู (United Malayan National Organization-UMNO) ของชาวมลายูที่เป็นแกนนำการจัดตั้งพรรครัฐบาลอยู่ในประเทศมาเลเซีย และหลังจากที่ตนเองมีความสามารถด้านการบริหารปกครองที่เท่าเทียมกันแล้ว ก็จะเข้าสู่ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวในระดับที่สูงขึ้น คือมีการเรียกร้องเพื่อขออำนาจการบริหาร การจัดการทางการเมืองด้วยตนเองบางส่วนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสู่ถิ่นของตน ซึ่งจะถือเป็นระดับที่สี่ ตรงกับคำว่า “autonomism” ตัวอย่างที่เห็นได้คือ การเรียกร้องของชาวสกอตส์ (Scots) ชาวบริติช (Britons) และชาวคาตาลันส์ (Catalans) แล้วเกิดความเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อขอแยกเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ ซึ่งถือเป็นระดับที่ห้าหรือ “separatism” ตัวอย่างของยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับที่ห้า คือชาวเบงกาลีส์ (Bengalis) ในบังกลาเทศ ชาวอีริทรีนส์ Eritreans ในเอธิโอเปีย ชาวอีโบส์ (Ibos) ในไนจีเรีย แล้วก็จะเข้าสู่ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับที่หก ซึ่งเป็นระดับสุดท้าย คือจะมีการรวมเผ่าพันธุ์ของตนที่อยู่กระจัดกระจายทั่วไป เป็นชนกลุ่มน้อยอยู่ในประเทศอื่นๆ ให้กลับเข้ามารวมสร้างดินแดนเสียใหม่เพื่อให้เป็นประเทศที่มีอาณาเขตกลุ่มชาติพันธุ์ของตนที่ใหญ่กว่าขึ้น และที่มีอำนาจมากขึ้น ซึ่งถือเป็นระดับที่หก “irredentism” ตัวอย่างของกลุ่มในระดับที่หกนี้คือ ชาว Balkans และชาวยุโรปตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชาวบัลแกเรีย (Bulgarians) ชาวโพล (Poles) และชาวกรีก (Greeks) ที่แสวงหากลับมาของดินแดนและสมาชิกที่หายไปทั้งนี้จะรวมถึงชาวเคิร์ด (Kurds) ที่อยู่ในประเทศอิรักและตุรกีในปัจจุบัน

สรุปแล้วความเชื่อของ Anthony D. Smith ก็คือ ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยนั้น จะดำเนินไปจากลำดับความรุนแรงที่น้อยกว่าสู่ลำดับความรุนแรงที่มากกว่านั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ท่าน Samuel P. Huntington มีข้อเสนออีกทางหนึ่งที่เป็นความเห็นตรงกันข้ามกับ Anthony D. Smith ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งในตำราที่ชื่อ “Third Wave” (คลื่นลูกที่สาม) ของท่าน Huntington คือ “changes in the policies of external actors, global economic growth, and the transformation of culture from defenders of the status quo to opponents of authoritarianism have contributed to the occurrences of transitions to

moderation” (Huntington, 1991:85) ความหมายของท่านก็คือ ความเปลี่ยนแปลงในนโยบายจากชนกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นผู้กุมอำนาจ การเติบโตของเศรษฐกิจโลก และการถ่ายเทหรือความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคมซึ่งกันและกันดังกล่าวนั้น จะเป็นปัจจัยหลักที่อาจก่อให้เกิดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ไม่รุนแรงของชนกลุ่มน้อยเกิดขึ้นได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาความล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจนั้น อาจมีเกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหวด้านการเมืองของชนกลุ่มน้อยต่างๆ ไปหรือชาวไทยเชื้อสายมลายูในประเทศไทยนั้นได้มีการอธิบายกันมากมายจากนักปราชญ์หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความล้มเหลวที่เกิดจากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหวด้านการเมืองของชาวไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไรก็ตามสาเหตุของปัญหาที่ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งเป็นหัวใจของหัวข้อวิจัยโครงการนี้นั้นยังมีน้อยมาก เพื่อเป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การอภิปรายในส่วนที่เป็นหัวข้อย่อยต่างๆ นี้จึงเป็นการเน้นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวไทยเชื้อสายมลายูในภาคใต้ของประเทศไทย และชนกลุ่มน้อยโดยทั่วไป

ผลกระทบที่อาจเกิดปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้มีนักวิจัยหลายท่านทำการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และประชากรที่อยู่ตามชายแดนต่างๆ ที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายคลึงกัน และพร้อมได้แสดงทัศนะหรือแนวคิดออกมาอย่างหลากหลายดังต่อไปนี้

สงคราม ชื่นภิบาล (2518) ในการศึกษาเกี่ยวกับการกลืนชาติของชนกลุ่มน้อย คุณสงครามมองไปว่าชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูส่วนใหญ่ที่อาศัยการค้ารงชีพอยู่กับการเกษตรเป็นชีวิตจิตใจ ประชาชนมีความเชื่อในหลักการของศาสนาอิสลามอย่างเหนียวแน่น ซึ่งคุณสงครามมีความเห็นว่าเป็นศาสนาที่ไม่มีการยึดหยุน (สงคราม 2518:184) และคุณสงครามกล่าวตอนท้ายว่า เป็นการยากที่จะกลืนชาติของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ทั้งนี้เพราะว่า ประชาชนอาศัยอยู่ในสังคมของตนที่มีศาสนาเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน และมีภาษามลายูในการติดต่อสื่อสารที่เหมือนกันเป็นเวลานานหลายชั่วโคตร

สรุปแล้ว การกลืนชาตินั้น คุณสงครามได้ยอมรับมากกว่า 30 ปีมาแล้วว่า การแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยในอดีตที่ผ่านมาเกิดขึ้นด้วยการกลืนชาติ ซึ่งการบังคับให้มีการยอมรับวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่นั้นไม่อาจกระทำได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูที่มีความผูกพันอยู่กับศาสนาอิสลาม วัฒนธรรมมลายู และสังคมที่มีความกลมเกลียว อย่างไรก็ตาม คุณสงครามก็ไม่ได้แนะนำถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจชนกลุ่มน้อยออกมาแต่อย่างใด

Dulyakasem (1981) ได้ศึกษาถึงการศึกษาและความเป็นชาตินิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ คุณ Dulyakasem ได้โต้แย้งว่า ความพยายามใดๆ ที่มุ่งก่อให้เกิดการกลืนชาติชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูที่กระทำโดยรัฐบาลด้วยรูปแบบของกระบวนการสมัยใหม่ อย่างเช่น จัดรูปแบบการศึกษาสมัยใหม่ จัดขยายองค์การทางราชการเข้าไปในท้องถิ่น การเพิ่มมาตรการในการควบคุมชุมชนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูตลอดจนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทันสมัยขึ้นนั้นจะก่อให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างประชาชนในท้องถิ่นกับรัฐบาลกลาง ซึ่งท่านได้เห็นว่า หากรัฐบาลกลางมีความจริงใจที่จะพัฒนาคุณภาพของชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งหมดในประเทศแล้ว รัฐ

จะต้องปรับปรุงนโยบายให้มีความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในท้องถิ่น (Dulyakasem 1981:212)

จากการศึกษาของคุณ Dulyakasem ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า การพัฒนาที่สอดคล้องกันกับขนบธรรมเนียมของท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญมาก คุณ Dulyakasem ค่อนข้างเข้าใจถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นเป็นอย่างดี แต่คุณ Dulyakasem ก็ไม่ได้กล่าวถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจชนกลุ่มน้อยออกมาแต่อย่างใด

Pelly (1983) ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันทางสังคมที่ประชากรตั้งถิ่นฐานแยกกันและรวมกัน และในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานของประชากรกลุ่มชนชั้นสูงและชนชั้นสามัญในเขตเมือง Medan ทางตอนเหนือของ Sumatera ประเทศอินโดนีเซีย คุณ Pelly พบว่าสถาบันทางสังคม สถาบันทางการศึกษา และสถาบันทางศาสนาที่เปิดให้มีการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสาธารณะนั้น จะช่วยสร้างบรรยากาศความรู้สึกห่วงใยในสถาบันกลางร่วมกัน มีความใกล้ชิดระหว่างระดับของสังคมมากขึ้น และจะช่วยลดช่องว่างจากความรู้สึกที่ห่างเหินและแตกต่างกันระหว่างเผ่าพันธุ์ลงได้

จากผลงานของคุณ Pelly นั้นจะเห็นว่า การสร้างสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจร่วมกัน จะสามารถใช้เป็นสถาบันทางสาธารณะร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันได้ อย่างไรก็ตาม คุณ Pelly ก็ไม่ได้มีคำตอบที่ชัดเจนถึงเผ่าพันธุ์ที่มีความเชื่อต่างศาสนาที่หลากหลายว่าจะมีผลกระทบอย่างไรต่อสิทธิเสรีภาพของชุมชน และคุณ Pelly ก็ไม่กล่าวถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาชนกลุ่มน้อยออกมาแต่อย่างใด

Winzeler (1985) ได้ศึกษาถึงปัญหาที่เกิดจากกลุ่มชาติพันธุ์ในรัฐลันตัน ประเทศมาเลเซีย โดยมีการกล่าวหาว่าปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดขึ้นนั้น จะมาจากการกำหนดให้สถานภาพความเป็นพลเมืองที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งสถานภาพ *Bumiputera* ที่เป็นสถานภาพพิเศษของกลุ่มชนชาติพันธุ์ชาวมลายู ที่ได้ให้ไว้แก่ชาวมลายูเชื้อสายมลายู ชาวจาฮาร์ และชาวซาราวักให้มีศักดิ์เป็นเจ้าของแผ่นดิน ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ไม่มีสถานภาพเช่นนั้นดังกล่าวนั้นอาจมีความน้อยเนื้อต่ำใจได้นอกจากนี้ สถานการณ์ที่เหลื่อมล้ำเช่นนี้ จะทำให้ชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยเสียสิทธิในการเป็นเจ้าของที่ดินซึ่ง Winzeler ได้โต้แย้งต่อการกระจายสิทธิที่ไม่เป็นธรรมว่า จะเป็นชนวนที่อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ในที่สุด

สรุปแล้ว คุณ Winzeler ได้แสดงทัศนะในลักษณะที่เป็นห่วงต่อการมีสถานภาพพิเศษที่มีสิทธิแตกต่างกันของพลเมืองที่มีอยู่ในประเทศเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์จลาจลที่เกิดขึ้นในมาเลเซียที่เกิดขึ้นในปี.ศ.1969 นั้น เกิดมาจากการเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ใช่เกิดมาจากการเหลื่อมล้ำทางด้านสถานภาพการเป็นพลเมือง และตั้งแต่ประเทศมาเลเซียมีการปรับปรุงนโยบายทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า New Economic Policy โดยยกฐานะให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวมลายู *Bumiputera* มีศักยภาพพิเศษทางด้านเศรษฐกิจ โดยเริ่มตั้งแต่ปี.ศ. 1971 เป็นต้นมานั้น ก็ไม่เคยมีเหตุการณ์ไม่สงบระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เกิดขึ้นเลย อย่างไรก็ตาม คุณ Winzeler ก็ไม่ได้แสดงสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจชนกลุ่มน้อยออกมาแต่อย่างใด

Sothanasahitian (1989) ได้วิเคราะห์ถึงการสื่อสารทางการเมืองและการเผยแพร่ข่าวสาร ในชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู คุณ Sothanasahitian ได้โต้แย้งว่า กระบวนการสื่อสารเป็นเรื่องมีที่ สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของชาวไทยมุสลิมในท้องถิ่นกับรัฐบาล

กลาง ท่านเสริมว่า ผู้นำชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นและรอบรู้ทั้งภาษาไทย และมีความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยจากแหล่งอื่นนั้น จะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะแสดงบทบาทเป็นคนกลางเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมขึ้นได้ ซึ่งท่านได้โต้แย้งในตอนท้ายว่า ชาวสารที่เป็นภาษามลายูจะเกิดผลมากกว่าชาวสารที่เป็นภาษาไทย(Sothanasathian 1989:168)

อย่างไรก็ตาม คุณ Sothanasathian ก็ยังไม่ได้ลงลึกถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาชนกลุ่มน้อยออกมาแต่อย่างใด ฉะนั้น จะเห็นว่าปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นอาจเกิดมาจากสาเหตุอื่นๆ อาจรวมถึงความรู้สึกที่ประชาชนมองเห็นลักษณะที่แสดงออกจากการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ของฝ่ายรัฐว่าขาดความจริงจังในการพัฒนาชุมชน ก็อาจเป็นไปได้

Suwannathat-Pian (1988) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยและชาวมาเลย์ ท่านพบว่า ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์มาเลย์และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่เป็นชนกลุ่มน้อยนั้นเกิดมาจากอำนาจของชาวบริติชที่แพร่อิทธิพลเข้ามาในคาบสมุทรมลายูในยุคที่มีการล่าอาณานิคมนั่นเอง ในยุคนั้นชาวบริติชได้เซ็นสัญญามากมายกับประเทศในแถบนี้ทั้งหมดรวมถึงประเทศสยาม ฉะนั้น ผลจากสัญญาเบาริง (British Bowring Treaty) ในปี ค.ศ. 1902 ทำให้ชาวไทยทั้งที่อาศัยอยู่ในทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซียรวมถึงรัฐเคดาห์และรัฐกลันตันกลายเป็นชนกลุ่มน้อยใน British Malaya ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

การศึกษาของ Suwannathat-Pian ได้ชี้ให้เราเห็นถึงสาเหตุของการเกิดชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆในโลกนั้นนั้น ล้วนแต่เกิดมาจากการปักปันเขตแดนจากมหาอำนาจในยุคล่าอาณานิคมเกือบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม คุณ Suwannathat-Pian ก็ไม่ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมานั้นมีผลกระทบต่อสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาชนกลุ่มน้อยหรือไม่

Che Man (1991) ได้วิเคราะห์ปัญหาหากกลุ่มชาติพันธุ์ในมินดาเนาทางตอนใต้ของประเทศฟิลิปปินส์และปัตตานีทางตอนใต้ของประเทศ Che Man ได้สรุปไว้ว่า ปัญหาที่เกิดความไม่สงบทั้งทางภาคใต้ของประเทศฟิลิปปินส์และของประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นมาจากการทำลายล้างต่อระบบการเมืองปกครองท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายมลายูที่มีอยู่เดิมสูญสิ้นไป ซึ่งเกิดจากน้ำมือของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างถิ่น

อย่างไรก็ตาม คุณ Che Man ก็ไม่ได้กล่าวถึงสิทธิเสรีภาพที่เกิดขึ้นทางการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมชนกลุ่มน้อยว่ามีความเกี่ยวข้องกับสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาชนกลุ่มน้อยหรือไม่

Fianza (1996) ได้วิจัยถึงผลกระทบจากโครงการต่างๆ ของชาวญี่ปุ่นในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวโมโรในตอนใต้ของฟิลิปปินส์ ท่านพบว่าชาวโมโรในท้องถิ่นนั้นมีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อและการปฏิบัติตนในการใช้ที่ดินของตนเอง ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากประเพณีของท้องถิ่นหรือ local adapt ที่ผสมผสานด้วยวิธีการเข้าครอบครองที่ดินตามความเชื่อในหลักการของอิสลาม ซึ่งคุณ Fianza ได้โต้แย้งว่า ความขัดแย้งที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นในมินดาเนา รัฐที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศฟิลิปปินส์นั้น ส่วนหนึ่งเกิดมาจากนโยบาย

ของรัฐบาลฟิลิปปินส์ที่มีการอพยพชาวต่างถิ่นจากทางตอนเหนือเข้าไปจับจองอาศัยอยู่ในที่ดินที่เป็นของชาวโมโรในท้องถิ่นนั่นเอง

สิ่งที่คุณ Fianza ได้ศึกษาและให้ข้อสรุปลงไปนั้น แสดงให้เราเห็นว่า โครงการต่างๆ ซึ่งเป็นโครงการอพยพประชากรจากที่อื่นให้เข้าไปจับจองที่ดินทำกินในท้องถิ่นที่มีประชากรต่างศาสนา ต่างวัฒนธรรม และต่างขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติ อย่างเช่น การอพยพชาวอิสราเอลเข้าไปอยู่อาศัยในเขตบริเวณท้องถิ่นของชาวปาเลสไตน์ที่ถูกยึดมาโดยรัฐบาลอิสราเอล และรวมถึงตัวอย่างของโครงการสร้างนิคมป้องกันตนเองของไทยในสมัยรัฐบาลเผด็จการ ที่ได้มีการอพยพชาวอีสานเข้าไปอาศัยอยู่ในจังหวัดนราธิวาส ยะลา และสตูลนั้นเป็นสิ่งที่ค่อนข้างเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง และอาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติตามมาในที่สุด ซึ่งในทางที่เป็นไปได้นั้น ควรปล่อยให้มีการอพยพของเผ่าพันธุ์ตามธรรมชาติ โดยเกิดจากความสมัครใจจากประชาชนทั้งสองฝ่ายคือ ประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนที่อพยพมาจากที่อื่น โดยมีแรงจูงใจที่ทางฝ่ายรัฐจะต้องนำมาคือ โครงการอุตสาหกรรมต่างๆ เข้าไปพัฒนาในท้องถิ่นนั่นเอง อย่างไรก็ตาม คุณ Fianza ก็ไม่ได้กล่าวถึงสาเหตุที่เกิดจากผลกระทบทางการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาชนกลุ่มน้อยออกมาแต่อย่างใด

Do Tien Sam (1996) ได้วิจัยเกี่ยวกับการค้าข้ามแดนระหว่างเวียดนาม-จีนแผ่นดินใหญ่ Do Tien Sam ได้สนับสนุนให้มีการค้าข้ามแดนเกิดขึ้นโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานในเหตุผลที่ว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ตามชายแดนนั้น มีการค้าข้ามแดนเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี มีสายเลือดเดียวกัน มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เหมือนกัน และมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับเดียวกัน ทั้งสองประเทศจึงมีความปรารถนาที่จะใช้ประตูชายแดนในการผลักดันให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับความสัมพันธ์ทางด้านสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณี รัฐบาลทั้งสองประเทศได้มีการยกระดับการพัฒนาทรัพยากรด้านการคลังทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการสร้างปรับปรุงเครือข่ายของการขนส่งจาก Hanoi ถึงจังหวัดชายแดนอย่างเช่น Quang Ninh และ Lang Son เจ้าหน้าที่ชายแดนมีอำนาจในการออกนโยบายการค้าชายแดนเพื่อปรับปรุงการค้า การท่องเที่ยว การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมตามความเหมาะสมภายใต้รัฐธรรมนูญเวียดนามและกฎหมายระหว่างประเทศ Do Tien Sam ได้สรุปว่า การเปิดทางการค้าระหว่างแดนจะมีส่วนกระตุ้นทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้เร็วขึ้นและจะเป็นการลดช่องว่างระหว่างเครื่องกีดขวางต่างๆ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคระหว่างกันลงได้

จากการศึกษาของคุณ Do Tien Sam แล้ว อาจจะเกี่ยวข้องกับความจริงใจหรือการทดสอบของรัฐบาลทั้งสองประเทศที่ติดชายแดน ในการที่จะพัฒนาประเทศจากความได้เปรียบของการมีชายแดนติดกันของทั้งสองฝ่าย จึงทำให้เวียดนามซึ่งเคยเป็นประเทศปิดมานานกลับมาเปิดประเทศอีกครั้ง และกำลังเป็นคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะป็นด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม และการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษานี้ของคุณ Do Tien Sam ก็ไม่ได้กล่าวถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาชนกลุ่มน้อยออกมาแต่อย่างใด

Syed Serajul Islam (2005) ได้วิจัยเรื่องราวที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ และพบว่า มีการต่อสู้ที่ยาวนาน อย่างไรก็ตาม คุณ Syed Serajul Islam กล่าวว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทยประสบความสำเร็จล้มเหลว สาเหตุหนึ่งก็เพราะว่า ระดับจาก

แรงกดดันของรัฐบาลไทยที่มีต่อชุมชนในท้องถิ่นชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูนั้นอ่อนกว่าในต่างประเทศ หากเทียบจากแรงกดดันที่ประเทศฟิลิปปินส์กระทำต่อชุมชนชาวโมโรในมินดาเนา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ประเทศไทยไม่ได้ทำลายล้างสถาบันศาสนาของชนกลุ่มน้อยต่างๆ ภายในประเทศ แต่รัฐบาลจากทุกยุคทุกสมัยได้มุ่งที่จะให้เกิดการรวมศูนย์แห่งอำนาจทางการเมืองเข้าสู่ส่วนกลาง โดยพยายามให้เกิดกิจการทางการเมืองทั้งหมดแบบรวมศูนย์ ทั้งนี้จะรวมถึงนโยบายการเมืองการปกครอง ซึ่งจะถูกรวมไว้ที่ส่วนกลางเพียงแห่งเดียว ตามรูปแบบของรัฐเดี่ยว อย่างไรก็ตาม Syed Serajul Islam กลับโต้แย้งว่า การที่มีการเปลี่ยนชื่อภาษาที่เป็นอัตลักษณ์ภาษามลายูของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูให้เป็นอย่างอื่นนั้นไม่ควรทำ ที่ผ่านมา ทางกรมได้เปลี่ยนการเรียกชื่อภาษาจากคำว่า “ภาษามลายู” เป็น “ภาษาท้องถิ่น” นั้น คือจุดเริ่มต้นของการทำลายอัตลักษณ์หรือการกลืนชาติพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ท่าน Syed Serajul Islam ก็ไม่ได้ระบุถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาชนกลุ่มน้อยออกมาแต่อย่างใด

Agus Yusoff (2006:341) ได้วิจัยเรื่องราวเกี่ยวกับมาเลเซียในรูปแบบของระบบสหพันธรัฐ เพื่อหาคำตอบว่า รัฐต่างๆ ที่อยู่ในสหพันธรัฐของมาเลเซีย ซึ่งมีรัฐบาลปกครองท้องถิ่นที่บางรัฐปกครองโดยพรรคฝ่ายค้าน อย่างเช่น รัฐกลันตัน ที่ถูกปกครองโดยพรรค PAS นั้น มีการตั้งข้อสงสัยว่าจะก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งหรือความสามัคคีหรือไม่อย่างไร ในที่สุด จากบทสรุปของคุณ Agus Yusoff พบว่า ได้มีการเลือกปฏิบัติจากรัฐบาลกลาง จนทำให้เกิดปริมาณการผลิตหรือมวลภายในประเทศต่อปี (GDP) ของรัฐกลันตันที่มีพรรคฝ่ายค้านปกครองท้องถิ่นนั้นตกต่ำที่สุด และเป็นรัฐที่ยากจนที่สุดในประเทศมาเลเซียเพราะมี GDP ประมาณร้อยละ 26 หากเทียบกับรัฐอื่นๆ ในสหพันธรัฐ และเหตุการณ์ลักษณะเดียวกันก็ได้เกิดขึ้นที่รัฐซาบฮ์และรัฐซาราวักสมัยที่พรรค PBS จากการที่เกาะบอร์เนียวสมัยที่เป็นฝ่ายค้านทำการปกครองท้องถิ่นก่อนปี ค.ศ. 1990 ซึ่งปรากฏว่า ประชากรมีรายได้ต่อปี ที่ซาบฮ์ประมาณ RM 700 และที่ซาราวัก RM 550 แต่หลังจากพรรค PBS ได้เข้าร่วมเป็นพรรคแนวร่วมแห่งชาติของรัฐบาลไปแล้ว ได้มีสถิติใหม่ในปี ค.ศ. 2000 นั้น รายได้ของประชากรต่อปีกลับเพิ่มขึ้นที่ซาบฮ์เป็น RM 6,159 และที่ซาราวัก RM 6,029

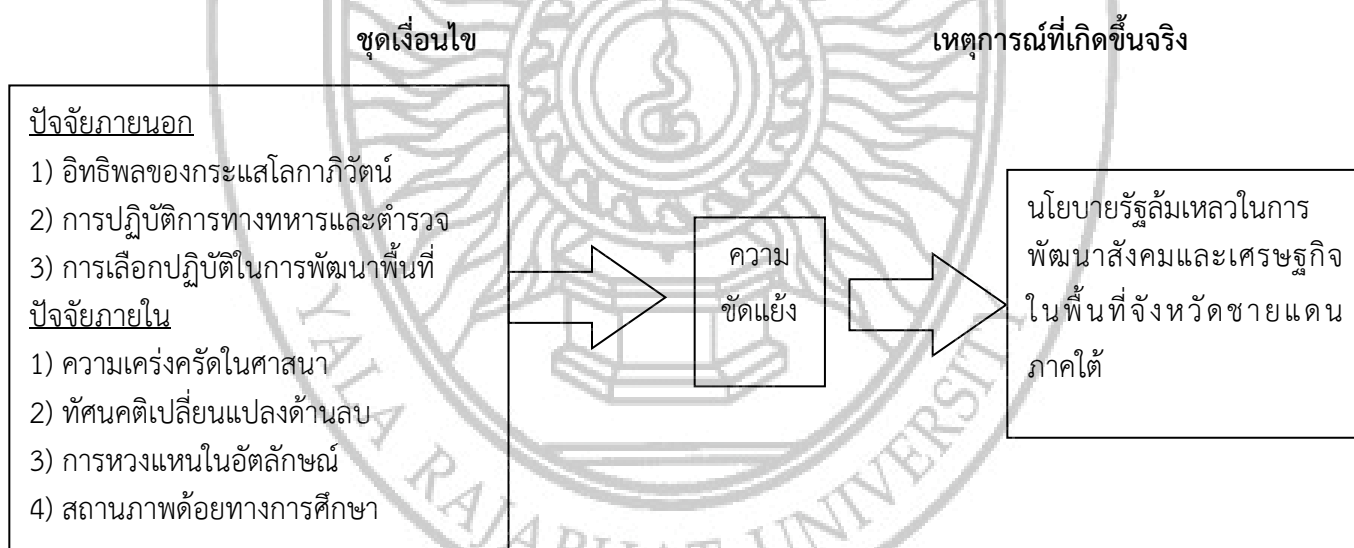
การแทรกแซงโดยเลือกปฏิบัติจากรัฐบาลกลางต่อชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์จะมีผลอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ นานาในทุกด้าน อย่างไรก็ตาม คุณ Agus Yusoff ก็ไม่ได้ระบุถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาชนกลุ่มน้อยออกมาแต่อย่างใด

สรุปแล้ว จากวรรณกรรมที่สำรวจมานั้น ยังไม่มีท่านใดสามารถอธิบายถึงสาเหตุที่เป็นปัญหาในการดำเนินนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจชนกลุ่มน้อยออกมาให้เห็นแต่อย่างใด จากการศึกษาวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น ทำให้มองภาพรวมได้ว่า สิ่งที่เกิดกับนโยบายของรัฐเกิดปัญหานั้น มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย โดยอาจแบ่งประเภทของปัจจัยต่างๆ ออกได้เป็น 7 ประเภทดังต่อไปนี้ คือ 1) การใช้กำลังทหาร อิทธิพลของชาติมหาอำนาจยึดครองประเทศผู้ด้อยมาเป็นอาณานิคม (Suwannathat-Pian,1988) 2) นโยบายรวมศูนย์อำนาจของรัฐบาล คือการทำลายระบบการเมืองการปกครองท้องถิ่นแบบดั้งเดิม (Che Man, 1990) 3) การเลือกปฏิบัติ โดยแบ่งปันทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เป็นธรรม (Fianza, 1996) และการพัฒนาที่ไม่ทั่วถึงเนื่องจากการเลือกปฏิบัติ (Agus Yusoff, 2006 & Do Tien Sam,1996) 4) ความเชื่ออย่างเคร่งครัดในศาสนาของชาวมุสลิมใน

พื้นที่เอง ทั้งนี้ ฝ่ายรัฐขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่น (Sothanasahatian,1989) และขาดการสนับสนุนให้เกิดสถาบันที่สามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจร่วมกัน (Pelly,19835) 5) ทักษะคติเปลี่ยนของชาวมุสลิมในพื้นที่เอง ซึ่งเกิดจากผลกระทบที่มีความพยายามที่จะกลืนชาติของชนกลุ่มน้อย (สงคราม, 2518) และการจำกัดสิทธิอย่างไม่เป็นธรรมนั่นเอง (Winzeler,1985) 6) การหวงแหนในอัตลักษณ์ของตนเอง ถือเป็น การต่อต้านการบิดเบือนอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดจากฝ่ายรัฐ (Syed Serajul Islam, 2005) และ 7) สถานภาพด้อยทางการศึกษา ซึ่งมีผลมาจากการการพัฒนาสมัยใหม่ที่ ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (Dulyakasem,1981) ฉะนั้น โครงการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของรัฐในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. 2547-2557” เป็นงานวิจัยเพื่อหาหลักการที่สามารถอธิบายถึงสาเหตุที่เป็นปัญหาในการดำเนินนโยบายของรัฐต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจชนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ออกมาให้เห็นได้อย่างรูปธรรม

กรอบแนวคิด

จากแนวคิดของท่าน Anthony D. Smith (1981) และ Samuel P. Huntington (1991) งานวิจัยนี้จึงกำหนดกรอบแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามดังที่แสดงในรูปต่อไปนี้เป็นคือ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานศึกษาวิจัยนี้เป็นงานวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ข้อมูลต่างๆ ที่นำมาวิเคราะห์จึงเป็นข้อมูลที่ได้รับมาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ตอบคำถามซึ่งเป็นผู้นำชุมชนชาวไทยเชื้อสายมลายูจำนวน 500 คนคำถามหลักคือ “เพราะเหตุใดนโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” อย่างไรก็ตาม แม้ว่างานวิจัยนี้จะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยพื้นฐาน แต่ก็ได้นำเอาเชิงปริมาณบางส่วนมาใช้ในการวิเคราะห์หาคำตอบจาก 7 ปัจจัยตัวแปรอิสระ ปัจจัยภายนอกคือ 1) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ 2) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ 3) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ 4) ความเคร่งครัดในศาสนา 5) ทศนคติที่เปลี่ยนแปลงด้านลบ 6) การวางแผนในอัตลักษณ์ และ 7) สถานภาพต่อทางการศึกษา รวมทั้งหมด 7 ปัจจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ แบ่งวิธีการเก็บข้อมูลออกเป็นทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีการออกแบบสอบถามเพื่อการจัดทำโพกัสกรุปโดยเฉพาะ กลุ่มละ 10 คน ทั้งหมดมีจำนวน 3 กลุ่ม จังหวัดละกลุ่มคือ อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา และอำเภอมะนัง จังหวัดนราธิวาส รวมจำนวนทั้งหมด 30 คน ทั้งนี้ มีการสัมภาษณ์แสดงความเห็นแบบตัวต่อตัว ซึ่งเป็นข้อมูลที่นอกเหนือจากโพกัสกรุปอีกจำนวน 6 คนจากสามจังหวัดดังกล่าวข้างต้น ซึ่งข้อมูลลักษณะดังกล่าวนี้ตามโครงการวิจัยถือเป็นข้อมูลหลักเชิงคุณภาพเพื่อหาคำตอบของโจทย์ปัญหา “เพราะเหตุใดนโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”

นอกจากนี้ ทำการสอบถามความเห็นของผู้นำชุมชนชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้จากจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและสงขลาเพื่อทำการสอบถามเชิงปริมาณ จำนวน 500 คนเพื่อตอบโจทย์ปัญหาวิจัย วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ การจับฉลากรายชื่อของผู้นำชุมชนในจังหวัดปัตตานีจำนวน 100 คน (จากอำเภอสายบุรี อำเภอมายอ และอำเภอมะนัง) ในจังหวัดยะลาจำนวน 100 คน (จากอำเภอบันนังสตา อำเภอมะนัง และอำเภอรามัน) ในจังหวัดนราธิวาสจำนวน 100 คน (จากอำเภอบาเจาะ อำเภอสู่หน้ะ และอำเภอมะนัง) ในจังหวัดสตูลจำนวน 100 คน (จากอำเภอควนโดน อำเภอเมือง และอำเภอละงู) และในจังหวัดสงขลาจำนวน 100 คน (จากอำเภอจะนะ อำเภอเทพา และอำเภอนาทวี) อย่างไรก็ตาม ใบสอบถามที่ได้รับกลับได้เพียง 380 ชุด จากจำนวน 500 ชุด คิดเป็นร้อยละ 76

เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ

โครงการวิจัยนี้ออกแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นคำถามเชิงปรนัย เพื่อการจัดทำพ็อกเก็ตบุ๊กโดยเฉพาะ เป็นลักษณะเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และการจัดพ็อกเก็ตบุ๊กจากจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลาจำนวน 30 คน จากนราธิวาส ปัตตานี และยะลา พ็อกเก็ตบุ๊กปลุ่มละ 10 คน ทั้งหมดมีจำนวน 3 กลุ่ม จังหวัดละกลุ่ม โดยมีกรนัดหมายไว้ตามบ้านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือนายกเทศมนตรี หรือบ้านโต๊ะอิหม่าม รวมจำนวนทั้งหมด 30 คน การตอบคำถามโดยวิธีนี้ จะต้องให้ผู้นำชุมชนมีความเชื่อใจและเชื่อมั่นว่าข้อมูลทั้งหลายนั้นเพื่องานวิจัย และประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม ซึ่งข้อมูลจะได้รับการประชุมร่วมกัน พิเคราะห์หรือ โดยความร่วมมือของผู้นำท้องถิ่น การถาม-ตอบเป็นการเปิดเผย โดยให้ผู้ตอบคำถามแสดงความคิดเห็นเต็มที่ เป็นกลุ่มๆ แต่ละคนจะผลัดเปลี่ยนกันให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะบันทึกไว้ ทั้งจดบันทึกและอัดเทปไว้ ทั้งนี้ จะได้เขียนเพิ่มเติมที่หลังจากการอ่านบททวนและกรณีที่พบว่ามีกรตกลงหรือขาดความสมบูรณ์

ส่วนการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวนั้น มีการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นแบบนัดหมายล่วงหน้า และหลังจากที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รู้จักนักวิจัยพอสมควรแล้ว จึงติดต่อวันเวลาและสถานที่ที่ให้ผู้สัมภาษณ์ ซึ่งบางรายอาจใช้เวลาถึง 3 ชั่วโมง และบางรายก็ได้เชิญนักวิจัยร่วมรับประทานอาหารร่วมกันขณะที่ให้ผู้สัมภาษณ์ ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นข้อมูลหลักเชิงคุณภาพเพื่อหาคำตอบของโจทย์ปัญหา “นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”

ประเภทที่สองเป็นคำถามเชิงปริมาณ คำถามทั้งหมดที่ถามไปนั้นจะต้องให้ได้รับคำตอบและกลับคืนมาทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถใช้ภาษามลายูและภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่ผู้นำชุมชนใช้ในชีวิตประจำวันในการให้ข้อมูล แต่ละคำถามจะเป็นคำถามที่ประกอบด้วยสองแบบคือแบบปลายปิดและปลายเปิดในคราวเดียวกัน นักวิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานจำนวน 30 คนในการแจกแบบสอบถามและติดตามเพื่อรับแบบสอบถามคืนมา ซึ่งผู้นำชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นที่เปิดเผยและวิจารณ์ออกมาได้อย่างเต็มที่ในรูปแบบปลายเปิดด้วยการเขียนคำตอบ คำตอบทั้งหมดที่ได้จากการสอบถามจะเข้ากระบวนการวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อหาความถี่ของแต่ละหัวข้อย่อยตามที่เตรียมมาในแบบสอบถาม หลังจากนั้นก็จะเปลี่ยนค่าของความถี่ให้เป็นค่าของร้อยละ ตามวิธีการดำเนินการวิจัยของโครงการวิจัยนี้ ค่าร้อยละที่สูงกว่าจะตีความเป็นค่าของสาเหตุ (concrete value) ที่นโยบายของรัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายู อย่างไรก็ตามโครงการวิจัยนี้มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิตค่อนข้างสูง ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องมีความระมัดระวังอย่างสูง และหลายพื้นที่ที่ต้องขอความช่วยเหลือจากผู้นำศาสนาในพื้นที่ในการนำทางไปพบผู้นำชุมชนในกรณีที่ผู้วิจัยไม่ชำนาญกับพื้นที่

คำถามต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษานี้ก็เพื่อตรวจหาปัจจัยที่ส่งผลต่อสาเหตุที่นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูฉะนั้น การศึกษานี้จึงโต้แย้งว่าตัวแปรอิสระดังกล่าวข้างต้นจะเป็นสาเหตุที่ทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมแก่เศรษฐกิจในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ซึ่งคำถามต่าง ๆ ที่ยกเป็นประเด็นขึ้นมา นั้น อย่างเช่น 1) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์เป็นสาเหตุที่ทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูหรือไม่ 2) ปฏิบัติการทางทหารและตำรวจเป็นสาเหตุที่ทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูหรือไม่

3) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่เป็นสาเหตุที่ทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูหรือไม่ และปัจจัยภายใน คือ 1) ความเคร่งครัดในศาสนาเป็นสาเหตุที่ทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูหรือไม่ 2) ทศนคติเปลี่ยนแปลงด้านลบเป็นสาเหตุที่ทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูหรือไม่ 3) การหวงแหนในอัตลักษณ์เป็นสาเหตุที่ทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูหรือไม่ และ 4) สถานภาพต่อทางการศึกษาเป็นสาเหตุที่ทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูหรือไม่ ผู้วิจัยจะรวบรวมคำตอบที่แสดงถึงความเห็นและตรวจสอบความถี่ของคำตอบจากแต่ละหัวข้อของคำถามแล้วแปลงค่าออกเป็นค่าของร้อยละ ซึ่งกระบวนการดังกล่าว เป็นการตรวจสอบหาตัวแปรที่ส่งผลต่อนโยบายของรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายู ข้อมูลทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์นั้นได้มาจากคำตอบจากผู้ตอบคำถามในการลงสนามสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้คัดเลือกเขตต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 5 จังหวัดคือ 1) จังหวัดปัตตานี 2) จังหวัดยะลา 3) จังหวัดนราธิวาส 4) จังหวัดสตูล และ 5) จังหวัดสงขลา ล้วนแต่เป็นเขตที่มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ไม่สงบแทบทั้งสิ้น

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นฐานของชุมชน ผู้วิจัยจำทำการศึกษาค้นหาจากห้องสมุดมหาวิทยาลัย ราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา หอเอฟเคเนติของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ห้องสมุดของมหาวิทยาลัย Universiti Kebangsaan Malaysia และห้องสมุด Universiti Sains Malaysia และบางส่วนจะได้รับมาจากสำนักงานที่ว่าการจังหวัดของจังหวัดต่าง ๆ ภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล โครงการวิจัยนี้ โดยพื้นฐานเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีบางส่วนที่ใช้เชิงปริมาณเพื่อสนับสนุนคำตอบโจทย์ปัญหาวิจัย จึงใช้วิธีการกำหนดตัวแปรอิสระ 7 ตัวบ่งชี้หรือชุดเงื่อนไข (preconditions) คือ 1) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ 2) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ 3) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ 4) ความเคร่งครัดในศาสนา 5) ทศนคติที่เปลี่ยนแปลงด้านลบ 6) การหวงแหนในอัตลักษณ์ และ 7) สถานภาพต่อทางการศึกษา ส่วนการกำหนดตัวแปรตามหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (occurrence) คือ “นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”

การหาค่าความเป็นไปได้ (probability) นั้นจะได้จากผลลัพธ์ (output) ที่ได้จากการวัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างชุดเงื่อนไขที่กำหนด (preconditions) กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (occurrence) คือนโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

<p>ระเบียบวิธีการวิจัย</p> <p>-เริ่มเขียนบทที่ 2 คือ แนวคิด และทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะของผู้นำ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป</p> <p>-เริ่มเขียนบทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐที่มีผลบังคับในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และศึกษาถึงชุมชนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูถึงสาเหตุของความรุนแรงในแต่ละสมัยจนถึงปัจจุบัน</p>												
<p>-ดำเนินการรวมกลุ่มกันเพื่อรวบรวมโครงการต่างๆ ที่ประชาชนในพื้นที่ต้องการ โดยเชิญตัวแทนมาประชุม</p>												
<p>-เริ่มเขียนบทที่ 4-5 กล่าวถึงพฤติกรรมของนโยบายรัฐที่สัมพันธ์กับ 7 ปัจจัยตามข้อมูลเอกสารที่ค้นพบ</p> <p>-เริ่มเขียนบทที่ 6 คือปัจจัยต่างๆ ทั้ง 7 ปัจจัยที่ได้จากการสอบถามผู้นำชุมชนจำนวน 500 คน ในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ และวิเคราะห์หาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความล้มเหลวของนโยบายที่ดำเนินมาใน 5 จังหวัดชายแดน</p>												
<p>-ดำเนินการระดมสมองโดยจัดการประชุมผู้นำชุมชนในแต่ละจังหวัดอีกครั้ง โดยให้ประชาชนแต่ละหมู่บ้านรวมกลุ่มกันเพื่อนำเสนอโครงการ</p>												

ย่อยในสิ่งที่ต้องการโดยเปิด รับฟังความเห็นจากจังหวัด ต่างๆ โดยไม่ซ้ำหมู่บ้าน												
-เริ่มเขียนบทที่ 7 คือบทสรุป และข้อเสนอแนะ -เริ่มงานตรวจทานและแก้ไข รายงานให้ทางผู้สนับสนุน งบประมาณและเริ่มจัดพิมพ์ หรือโฆษณา												→

บทที่ 4

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายและนำมาปฏิบัติในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ยะลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา ฉะนั้นบทนี้เป็นการสอบถามความเห็นของผู้นำชุมชนชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเชิงปริมาณ จากจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและสงขลา จำนวน 500 คน อย่างไรก็ตาม ใบสอบถามที่ได้รับกลับได้เพียง 380 ชุด จากจำนวน 500 ชุด คิดเป็นร้อยละ 76 เพื่อตอบโจทย์ปัญหาวิจัย“เพราะเหตุใดนโยบายของรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” มีการกำหนดตัวแปรอิสระหรือชุดเงื่อนไข (preconditions) โดยแบ่งออกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในปัจจัยภายนอก หมายถึงปัจจัยที่กระทำโดยฝ่ายรัฐซึ่งประกอบด้วย 1) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ 2) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ และ 3) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ ส่วนปัจจัยภายใน หมายถึงปัจจัยที่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภายในสังคมของชาวไทยเชื้อสายมลายูเอง ประกอบด้วย 1) ความเคร่งครัดในศาสนา 2) ทศนคติที่เปลี่ยนแปลงด้านลบ 3) การหวงแหนในอดีตลักษณ์ และ 4) สถานภาพต่อทางการศึกษา ซึ่งตัวแปรอิสระหรือชุดเงื่อนไข (preconditions) ทั้งหมดรวมเป็น 7 ปัจจัย ส่วนตัวแปรตามหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (occurrence) คือ “นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”

พื้นที่ลงสนามวิจัย

วิธีการเลือกพื้นที่นั้น ทางคณะวิจัยมีการประชุมปรึกษาหารือกัน และดำเนินการโดยยึดหลักพื้นที่ที่เกิดการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับกลุ่มที่ไม่ทราบฝ่ายเป็นพื้นฐาน ส่วนพื้นที่รองลงมานั้น ใช้พื้นที่ที่เคยมีประวัติการก่อความไม่สงบบ่อยครั้ง และหากเป็นพื้นที่ที่ไม่มีเหตุการณ์ไม่สงบก็ได้ยึดหลักโดยพิจารณาจากพื้นที่ที่มีลักษณะวัฒนธรรมของประชาชนยังใช้ภาษามลายูในการสื่อสารในชีวิตประจำวันเป็นเกณฑ์วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ การจับฉลากรายชื่อของผู้นำชุมชนในจังหวัดปัตตานีจำนวน 100 คน (จากอำเภอสายบุรี อำเภอมายอ และอำเภอเมือง) ในจังหวัดยะลาจำนวน 100 คน (จากอำเภอบันนังสตา อำเภอเมือง และอำเภอรามัน) ในจังหวัดนราธิวาสจำนวน 100 คน (จากอำเภอบาเจาะ อำเภอสู่โขงไกลก และอำเภอเมือง) ในจังหวัดสตูลจำนวน 100 คน (จากอำเภอควนโดน อำเภอเมือง และอำเภอละงู) และในจังหวัดสงขลาจำนวน 100 คน (จากอำเภอจะนะ อำเภอเทพา และอำเภอนาทวี)

อย่างไรก็ตาม ใบสอบถามที่ได้รับกลับเพียง 380 ชุด จากจำนวน 500 ชุด คิดเป็นร้อยละ 76

ก. ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกแบ่งออกเป็น 1) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ 2) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ และ 3) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่

ปัจจัยด้านกระแสโลกาภิวัตน์

ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เชื่อว่า มีความเคลื่อนไหวด้านการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไรก็ตาม ส่วนหนึ่งที่ยังเชื่อว่าประเทศมาเลเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิม และมีมากกว่าครึ่งหนึ่งที่ไม่ทราบถึงความเกี่ยวข้องจากประเทศอินโดนีเซีย แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่เชื่อว่ากลุ่มประเทศทางตะวันออกกลางได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านกองทุนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษา และส่วนใหญ่เชื่อว่านักศึกษาที่เป็นชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูสนใจที่จะเข้าศึกษาต่อในต่างประเทศ นอกจากนี้ มีมุสลิมส่วนหนึ่งที่เชื่อว่า กระแสโลกาภิวัตน์มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายรัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตารางที่ 4.1: กระแสโลกาภิวัตน์ N = 380 = ร้อยละ 10

คำถาม ข้อที่ 1	ท่านคิดว่าชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความ เคลื่อนไหวด้านการเมืองหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	29.7	
	เห็นด้วย	53.2	
	ไม่ทราบ	6.4	
	ไม่เห็นด้วย	6.4	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.3	
คำถาม ข้อที่ 2	ท่านคิดว่าประเทศมาเลเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสาย มลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	6.4	
	เห็นด้วย	40.4	
	ไม่ทราบ	38.3	
	ไม่เห็นด้วย	12.8	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.1	
คำถาม ข้อที่ 3	ท่านคิดว่าประเทศอินโดนีเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสาย มลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.3	
	เห็นด้วย	27.7	
	ไม่ทราบ	51.0	
	ไม่เห็นด้วย	17.0	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	
คำถาม ข้อที่ 4	ท่านคิดว่าประเทศในกลุ่มตะวันออกกลางให้ความช่วยเหลือแก่ชาว มุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	17.0	
	เห็นด้วย	38.3	
	ไม่ทราบ	31.9	

	ไม่เห็นด้วย	12.8	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	
คำถาม ข้อที่ 5	ท่านคิดว่านักศึกษาชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เข้าศึกษาต่อต่างประเทศหรือมีความสนใจที่จะเข้าศึกษาต่อ ต่างประเทศมากขึ้นหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	14.9	
	เห็นด้วย	63.9	
	ไม่ทราบ	10.6	
	ไม่เห็นด้วย	10.6	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	
คำถาม ข้อที่ 6	ท่านคิดว่าอิทธิพลจากต่างประเทศมีส่วนทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวใน การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.1	
	เห็นด้วย	31.9	
	ไม่ทราบ	31.9	
	ไม่เห็นด้วย	34.1	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	

แหล่งที่มา: ผู้วิจัยพร้อมคณะทำการสำรวจระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2557-2558

จำนวนผู้ตอบคำถามร้อยละ 82.9 ที่เชื่อว่าคนมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเคลื่อนไหวด้านการเมือง (คำถามที่ 1) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองในชุมชนมุสลิมเชื้อสายมลายูนั้นมีขึ้นอย่างแน่นอน มีจำนวนผู้ตอบคำถามร้อยละ 46.8 เชื่อว่า ประเทศมาเลเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู และร้อยละ 38.3 ไม่ทราบ (คำถามที่ 2) ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า ความช่วยเหลือที่ประเทศมาเลเซียยื่นให้นั้น เป็นการช่วยเหลือทางด้านสิทธิมนุษยชน ส่วนคำถามที่ว่า ประเทศอินโดนีเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่ ทั้งนี้มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 51.0 ไม่ทราบและมีร้อยละ 32 ที่เห็นด้วย (คำถามที่ 3) ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า อาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับแนวคิดของการปลดแอกเท่านั้นที่มาจากอินโดนีเซีย ส่วนคำถามที่ 4 ที่ว่าประเทศในกลุ่มตะวันออกกลางให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่นั้น มีร้อยละ 55.3 ที่เห็นด้วยและร้อยละ 31.9% ไม่ทราบ ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจว่า เป็นการช่วยเหลือให้ทุนเพื่อการศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนที่ตอบคำถามร้อยละ 34 ที่เชื่อว่ากระแสโลกาภิวัตน์มีส่วนทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวนผู้ตอบคำถามที่ไม่เห็นด้วยมีร้อยละ 34.1 และร้อยละ 31.9 ไม่ทราบ (คำถามที่ 6) ทั้งนี้ตีความได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์มีความเกี่ยวข้องค่อนข้างน้อยต่อนโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยด้านการปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ

ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูบางส่วนไม่เชื่อว่ารัฐบาลไทยไว้วางใจต่อชุมชนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูต่อการเกิดมีกิจกรรมความเคลื่อนไหวด้านการเมือง และไม่ค่อยมีความมั่นใจว่าจะได้มีโอกาสจัดตั้งพรรคการเมืองของตนเองหรือไม่ และก็ไม่เชื่อว่าการยุบพรรคใหญ่ ๆ จะมีผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวด้านการเมือง อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อว่านโยบายของรัฐบาลจะทำให้การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ก็ยังเชื่อว่า นโยบายของรัฐบาลมีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตารางที่ 4.2: การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ N = 380 = ร้อยละ 100

คำถาม ข้อที่ 1	ท่านคิดว่ารัฐบาลให้ความไว้วางใจชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเคลื่อนไหวด้านการเมืองหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.2	
	เห็นด้วย	34.0	
	ไม่ทราบ	21.3	
	ไม่เห็นด้วย	25.5	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	17.0	
คำถาม ข้อที่ 2	ท่านคิดว่าชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีโอกาสก่อตั้งพรรคการเมืองของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	17.0	
	เห็นด้วย	27.7	
	ไม่ทราบ	21.3	
	ไม่เห็นด้วย	34.0	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	
คำถาม ข้อที่ 3	ท่านคิดว่าหากมีการยุบพรรคการเมืองใหญ่อย่างเช่นประชาธิปัตย์และพรรคไทยรักไทยแล้วจะมีผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวด้านการเมืองของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	10.6	
	เห็นด้วย	17.0	
	ไม่ทราบ	27.7	
	ไม่เห็นด้วย	29.8	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	14.9	
คำถาม ข้อที่ 4	ท่านคิดว่านโยบายของรัฐบาลมีส่วนทำให้การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	14.9	
	เห็นด้วย	44.6	
	ไม่ทราบ	14.9	

	ไม่เห็นด้วย	21.3	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.3	
คำถามข้อที่ 5	ท่านคิดว่าการปฏิบัติการทางทหารและตำรวจมีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	14.9	
	เห็นด้วย	46.8	
	ไม่ทราบ	23.4	
	ไม่เห็นด้วย	14.9	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	

แหล่งที่มา: ผู้วิจัยพร้อมคณะทำการสำรวจระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2557-2558

ผู้ตอบคำถามร้อยละ 42.5 ไม่เห็นด้วย และอีกร้อยละ 21.3 ไม่ทราบต่อคำถามที่ว่า รัฐบาลให้ความไว้วางใจต่อชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในกิจการของเคลื่อนไหวด้านการเมือง (คำถามที่ 1) ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า ความเคลื่อนไหวใด ๆ ที่เป็นความเคลื่อนไหวด้านการเมืองแล้วก็จะถูกเพ่งเล็งจากฝ่ายรัฐบาล ส่วนคำถามที่ 2 ที่ว่า ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีโอกาสก่อตั้งพรรคการเมืองของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูหรือไม่นั้น มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 44.7 ที่เชื่อว่าเป็นไปได้และร้อยละ 21.3 ไม่ทราบ ทั้งนี้จะเห็นว่าชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูเริ่มมองเห็นแล้วว่า มีโอกาสเป็นไปในบางช่วงบางตอน แต่ก็เต็มไปด้วยความไม่แน่ใจ สิ่งที่เราสังเกตได้อีกก็คือ คำตอบจากคำถามที่ 3 ที่ว่า หากมีการยุบพรรคการเมืองใหญ่อย่างเช่นประชาธิปัตย์และพรรคไทยรักไทยแล้วจะมีผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวด้านการเมืองของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่ ซึ่งจะเห็นว่าผู้ตอบคำถามร้อยละ 44.7 ไม่เชื่อและร้อยละ 27.7 ไม่ทราบ แสดงว่ามีร้อยละ 27.6 ที่เชื่อว่ามีผลกระทบ ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า พรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นพรรคการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นจะมีความสำคัญน้อยมาก อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบคำถามร้อยละ 59.5 ที่เชื่อว่านโยบายของรัฐบาลจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเป็นนิมิตหมายที่ดียิ่งที่แสดงให้เห็นว่า มีการพัฒนาหลายอย่างที่ถือได้ว่าเป็นการสร้างประโยชน์แก่ชาวบ้านอย่างแท้จริง (คำถามที่ 4) แต่ถึงกระนั้น ก็ดีการที่ผู้ตอบคำถามร้อยละ 61.7 ที่เห็นด้วย และร้อยละ 23.4 ที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทางทหารและตำรวจมีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (คำถามที่ 5) นับว่า ยังมีหลายหน่วยงานที่อาจปฏิบัติการที่แหวกนโยบายของรัฐบาลกลาง

ปัจจัยด้านการเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่

ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูบางส่วนเห็นว่า คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้น เห็นด้วยกับการที่ต้องไปทำงานในประเทศมาเลเซีย มีความเชื่อว่าโครงการต่าง ๆ จากฝ่ายรัฐที่ได้เข้าไปช่วยเหลือคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีเศรษฐกิจดีขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เชื่อว่า โครงการพระราชดำริได้สร้างประโยชน์ให้แก่

คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้ อย่างไรก็ตาม การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ที่มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตารางที่ 4.3: การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่

N = 380 = ร้อยละ 100

คำถาม ข้อที่ 1	ท่านคิดว่าคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มี สภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้นหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.3	
	เห็นด้วย	34.0	
	ไม่ทราบ	25.5	
	ไม่เห็นด้วย	27.7	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	8.5	
คำถาม ข้อที่ 2	ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่มีคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดน ภาคใต้เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียเพิ่มขึ้นหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	6.4	
	เห็นด้วย	42.6	
	ไม่ทราบ	14.8	
	ไม่เห็นด้วย	36.2	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	
คำถาม ข้อที่ 3	ท่านคิดว่าโครงการต่างๆ จากฝ่ายรัฐที่ได้เข้าไปช่วยเหลือคนไทย มุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นทำให้ประชาชนใน ท้องถิ่นมีเศรษฐกิจดีขึ้นหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	10.6	
	เห็นด้วย	38.3	
	ไม่ทราบ	21.3	
	ไม่เห็นด้วย	23.4	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	6.4	
คำถาม ข้อที่ 4	ท่านคิดว่าโครงการพระราชดำริได้สร้างประโยชน์ให้แก่คนไทยมุสลิม เชื้อสายมลายูใน จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	17.0	
	เห็นด้วย	42.6	
	ไม่ทราบ	25.5	
	ไม่เห็นด้วย	10.6	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.3	

คำถาม ข้อที่ 5	ท่านคิดว่าการเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ได้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลว ในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	6.4	
	เห็นด้วย	46.8	
	ไม่ทราบ	21.3	
	ไม่เห็นด้วย	14.9	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	10.6	

แหล่งที่มา: ผู้วิจัยพร้อมคณะทำการสำรวจระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2557-2558

ผู้ตอบคำถามร้อยละ 38.3 เห็นด้วยและร้อยละ 25.5 ไม่ทราบต่อคำถามที่ว่า คนไทยมุสลิม เชื่อสหายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้นหรือไม่ (คำถามที่ 1) ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า อาจเป็นเพราะในช่วงที่ทำการสำรวจนั้นเป็นช่วงที่มีเหตุการณ์ไม่สงบอย่างรุนแรง ทำให้สภาพทางเศรษฐกิจได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง อย่างเช่น ชาวสวนยางไม่สามารถออกไปตัดยางได้ ราคาพืชผลของชาวสวนตกต่ำมาก ขณะที่สินค้าอุปโภคบริโภคตามท้องตลาดมีราคาแพงมาก จึงขาดสภาพคล่องด้านเศรษฐกิจอย่างหนัก และอาจเป็นเหตุผลที่มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 49 เห็นด้วยที่คนไทยมุสลิมเชื่อสหายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียเพิ่มขึ้น (คำถามที่ 2) อย่างไรก็ตาม มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 48.9 ที่เห็นด้วยต่อคำถามที่ว่าโครงการต่าง ๆ จากฝ่ายรัฐที่ได้เข้าไปช่วยเหลือคนไทยมุสลิมเชื่อสหายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้ นั้นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีเศรษฐกิจดีขึ้นหรือไม่ (คำถามที่ 3) ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า เป็นผลสะท้อนที่เกิดจากการกระจายของโครงการต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจจากฝ่ายรัฐไม่ทั่วถึงนั่นเอง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ชาวบ้านสบายใจขึ้นและพึงพิงได้อย่างดีก็คือ โครงการพระราชดำริ ผู้ตอบคำถามร้อยละ 59.6 เชื่อว่าโครงการพระราชดำริได้สร้างประโยชน์ให้แก่คนไทยมุสลิมเชื่อสหายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คำถามที่ 4) ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า โครงการพระราชดำริเป็นโครงการที่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหวังอย่างยิ่ง เพราะเป็นโครงการจากพระราชหฤทัยและความโปรดปรานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เป็นโครงการที่พระองค์ทรงไตร่ตรองแล้วว่าตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจก็นับว่าสำคัญ มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 53.2 ที่เชื่อว่า การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ได้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่ (คำถามที่ 5) ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า สภาพทางเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ถูกปล่อยปะละเลยมาเป็นเวลานาน จนทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่ ทางฝ่ายรัฐเกือบจะไม่ได้พัฒนาอะไรแก่ชาวบ้าน

ข. ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกแบ่งออกเป็น 1) ความเคร่งครัดในศาสนา 2) ทศนคติที่เปลี่ยนแปลงด้านลบ 3) การวางแผนในอดีตลักษณะ และ 4) สถานภาพด้อยทางการศึกษา

ปัจจัยด้านศาสนา

ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูส่วนใหญ่เชื่อว่า ศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพลังในการพัฒนาชีวิตให้รู้จักความพอดี เศรษฐกิจแบบพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และดำเนินกิจกรรมด้านพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า และเชื่อว่าขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้รักความสงบสุข ตลอดจนมีความเชื่อว่า ศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีบรรยากาศของการสร้างสมานฉันท์กับคนต่างศาสนาได้ ศาสนาและประเพณีทำให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความกระตือรือร้นในการออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้ลงสมัครเลือกตั้งผู้แทนราษฎร อย่างไรก็ตามก็มิชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูมากกว่าครึ่งหนึ่งที่เชื่อว่าศาสนาและประเพณีทำให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเคลื่อนไหวด้านการเมือง

ตารางที่ 4.4 ศาสนา N = 380 = ร้อยละ 100

คำถาม ข้อที่ 1	ท่านคิดว่าศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพลังในการพัฒนาชีวิตให้รู้จักความพอดีพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และดำเนินกิจกรรมด้านพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	57.4	
	เห็นด้วย	21.3	
	ไม่ทราบ	12.8	
	ไม่เห็นด้วย	8.5	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	
คำถาม ข้อที่ 2	ท่านคิดว่าขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้รักความสงบสุขหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	53.2	
	เห็นด้วย	34.0	
	ไม่ทราบ	12.8	
	ไม่เห็นด้วย	0	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	
คำถาม ข้อที่ 3	ท่านคิดว่าศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีบรรยากาศของการสร้างสมานฉันท์กับคนต่างศาสนาหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	46.8	
	เห็นด้วย	42.6	
	ไม่ทราบ	10.6	
	ไม่เห็นด้วย	0	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	

คำถาม ข้อที่ 4	ท่านคิดว่าความเชื่อทางศาสนาและประเพณีอย่างเคร่งครัดทำให้ชาวมุสลิมเชื่อสาყมลาყในจังหวัดชายแดนภาคใต้อาจมีความกระตือรือร้นในการออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้ลงสมัครเลือกตั้งผู้แทนราษฎรหรือไม่	ร้อยละ	หมาย เหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ทราบ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	21.3 53.2 12.7 8.5 4.3	
คำถาม ข้อที่ 5	ท่านคิดว่าความเชื่อทางศาสนาและประเพณีมีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อหรือไม่	ร้อยละ	หมาย เหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ทราบ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	12.8 46.8 25.5 14.9 0	

แหล่งที่มา: ผู้วิจัยพร้อมคณะทำการสำรวจระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2557-2558

ผู้ตอบคำถามร้อยละ 78.7 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื่อสาყมลาყในจังหวัดชายแดนภาคใต้อาจพลังในการพัฒนาชีวิต ให้รู้จักความพอดี พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และดำเนินกิจกรรมด้านพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า (คำถามที่ 1) ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความได้ว่า ชาวไทยมุสลิมเชื่อสาყมลาყนั้นมีแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามอย่างแน่นแฟ้น ไม่ว่าจะป็นทั้งทางโลกและทางธรรม ตลอดจนการพัฒนาต่าง ๆ จะต้องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่งยิ่ง อย่งไรก็ตาม ชาวมุสลิมเชื่อสาყมลาყร้อยละ 87.2 มีความเชื่อว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิมเชื่อสาყมลาყในจังหวัดชายแดนภาคใต้อาจรักความสงบสุข (คำถามที่ 2) และร้อยละ 89.4 เชื่อว่าศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื่อสาყมลาყในจังหวัดชายแดนใต้อาจมีบรรยากาศ ของการสร้างสมานฉันท์กับคนต่างศาสนา (คำถามที่ 3) ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า ธาตุแท้ของคนไทยมุสลิมเชื่อสาყมลาყนั้นเป็นผู้รักสงบ รักศาสนา และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของตนอย่างเคร่งครัดมากกว่าศาสนาอื่น ๆ สิ่งที่น่าภาคภูมิใจของประเทศไทยเราก็คือ มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 74.5 ที่เห็นว่าความเชื่อทางศาสนาและประเพณีทำให้ชาวมุสลิมเชื่อสาყมลาყในจังหวัดชายแดนภาคใต้อาจมีความกระตือรือร้นในการออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้ลงสมัครเลือกตั้งผู้แทนราษฎร (คำถามที่ 4) ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า ความเชื่อทางหลักศาสนาของชาวมุสลิมเชื่อสาყมลาყมีความสอดคล้องกับหลักการของความเป็นประชาธิปไตยเป็นอย่งยิ่งต่อการหาผู้รู้คุณธรรมในการขึ้นไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองการปกครอง และอาจเป็นเหตุผลนี้เองที่มีผู้ตอบคำถามร้อยละ

59.6 เห็นด้วยและร้อยละ 25.5 ไม่ทราบ ต่อกำถามที่ว่า ความเชื่อทางศาสนาและประเพณีมีส่วนทำให้ รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่ (คำถามที่ 5)

ปัจจัยด้านทัศนคติ

ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูส่วนใหญ่เชื่อว่าเชื้อชาติหรืออัตลักษณ์มีความสำคัญ และไม่เชื่อว่าคนไทยพุทธเข้าใจในวัฒนธรรมของคนมุสลิมเชื้อสายมลายูดีพอ อย่างไรก็ตาม มีคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูบางส่วนมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของคนไทยพุทธดีพอ แต่แสดงออกถึงความเคารพและความหวงแหนต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแตกต่างจากวิธีปฏิบัติของชาวไทยพุทธทั่วไป และมีบางส่วนที่เชื่อว่า ทัศนคติทางด้านเชื้อชาติของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้เกิดการเคลื่อนไหวด้านการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น

ตารางที่ 4.5: ทัศนคติ N = 380 = ร้อยละ 100

คำถาม ข้อที่ 1	ท่านคิดว่าทัศนคติด้านเชื้อชาติของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสำคัญอย่างยิ่งหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	29.8	
	เห็นด้วย	47.0	
	ไม่ทราบ	23.2	
	ไม่เห็นด้วย	0	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	
คำถาม ข้อที่ 2	ท่านคิดว่าคนไทยพุทธเข้าใจในวัฒนธรรมของคนมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดีพอหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.1	
	เห็นด้วย	23.4	
	ไม่ทราบ	17.1	
	ไม่เห็นด้วย	46.8	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	10.6	
คำถาม ข้อที่ 3	ท่านคิดว่าคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของคนไทยพุทธดีพอหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	10.6	
	เห็นด้วย	36.2	
	ไม่ทราบ	17.0	
	ไม่เห็นด้วย	31.9	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.3	

คำถาม ข้อที่ 4	ท่านคิดว่าคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเคารพและหวงแหนต่อองค์พระประมุขของชาติเหมือนกับคนไทยพุทธส่วนใหญ่หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ทราบ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	10.5 42.6 25.6 14.9 6.4	
คำถาม ข้อที่ 5	ท่านคิดว่าทัศนคติทางด้านเชื้อชาติของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ทราบ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	21.3 27.7 29.8 21.2 0	

แหล่งที่มา: ผู้วิจัยพร้อมคณะทำการสำรวจระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2557-2558

จำนวนผู้ตอบคำถามร้อยละ 76.8 เห็นด้วยและร้อยละ 23.2 ไม่ทราบ ต่อคำถามที่ว่า ทัศนคติด้านเชื้อชาติของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้มีความสำคัญอย่างยิ่ง (คำถามที่ 1) ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความได้ว่า ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูมีความหวงแหนในอัตลักษณ์ความเป็นมลายูอย่างมาก จะเห็นว่าผู้ตอบคำถามร้อยละ 57.4 เห็นว่าคนไทยพุทธไม่เข้าใจในวัฒนธรรมของชนมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดีพอ (คำถามที่ 2) และร้อยละ 46.8 ที่เห็นว่า มีคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของคนไทยพุทธดีพอ (คำถามที่ 3) อย่างไรก็ตาม คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูร้อยละ 100 มีความรักและหวงแหนต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฐานะที่เป็นประมุขของชาติเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะเห็นว่าร้อยละ 53.1 เห็นว่ามีความจงรักภักดีเหมือนกับคนไทยพุทธ มีร้อยละ 29.8 ไม่ทราบ ทั้งนี้อาจไม่เข้าใจในคำถาม และมี ร้อยละ 21.2 ที่ไม่เห็นด้วย (คำถามที่ 4) ซึ่งในที่นี้หมายถึง ไม่เห็นด้วยในความเหมือนของอาการกริยาที่แสดงออกถึงความจงรักภักดีตามแบบฉบับที่ชาวไทยพุทธปฏิบัติกันเอง เพราะหลักความเชื่อของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูเกี่ยวกับการกราบไหว้บูชาหรือชาวมุสลิมทั่วโลกนั้น จะกระทำต่อพระผู้เป็นเจ้าองค์เดียวเท่านั้นคือ พระผู้เป็นเจ้า “อัลลอฮ์” นอกจากนี้จะกระทำไม่ได้เลย ผลที่ต่อเนื่องจากความไม่เข้าใจทางด้านวัฒนธรรมนั้น ผู้ตอบคำถามร้อยละ 49.0 เชื่อว่าทัศนคติทางด้านเชื้อชาติของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถึงแม้ว่าจะมีผู้ตอบคำถามร้อยละ 29.8 ไม่ทราบ ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า ความรุนแรงที่ตอบโต้กันไปมาระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐกับชาวบ้านที่เป็นคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูส่วนหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ ปัจจัยภายในที่เกิดจากความอคติที่เกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนนั่นเอง

ปัจจัยด้านการวางแผนในอัตลักษณ์

ผู้นำชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูมากกว่าครึ่งมีความเชื่อว่า สาเหตุที่เกิดการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองการปกครองจากการรวมศูนย์อำนาจสู่การปกครองตนเองของแต่ละพื้นที่นั้น สืบเนื่องมาจากการส่งเสริมพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงทำให้ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดที่จะให้เกิดการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาโดยให้มีการสนับสนุนงบประมาณและทุนอุดหนุนด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และด้านภาษาแก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษาจากทุกศาสนาในพื้นที่ ตามสัดส่วนที่แท้จริงของประชากร ต้องการให้ได้รับการศึกษาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาทั้งภายในและภายนอกประเทศ ต้องการให้นักศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ เหล่านั้นเมื่อจบการศึกษาแล้วให้กลับมารับใช้ประเทศชาติ ต้องการให้มีการส่งเสริมภาษาที่ใช้ในพื้นที่ โดยกำหนดภาษาไทยกับภาษามลายูเป็นภาษาราชการควบคู่กันไป และต้องการส่งเสริมให้มีการกำหนดภาษามลายูเป็นหลักสูตรที่ใช้สอนในโรงเรียนของรัฐในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนที่ไม่เห็นด้วยนั้น มีความเชื่อว่า ศาสนากับวัฒนธรรมท้องถิ่นจะเข้ากันไม่ได้ ไม่ควรส่งเสริมในสิ่งที่อาจก่อความขัดแย้งและแตกแยก

ตารางที่ 4.6: การวางแผนในอัตลักษณ์

N = 380 = ร้อยละ 100

คำถาม ข้อที่ 1	ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการให้มีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาโดยให้มีการสนับสนุนงบประมาณและทุนอุดหนุนด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และด้านภาษาแก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษาจากทุกศาสนาในพื้นที่ตามสัดส่วนที่แท้จริงของประชากร	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ทราบ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	60.0 35.0 4.0 1.0 0	
คำถาม ข้อที่ 2	ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาทั้งภายในและภายนอกประเทศ อย่างเช่น ให้ทุนแก่นักศึกษาออกไปศึกษาต่างประเทศ และเปิดโครงการศึกษาภาษามลายูให้มีการสอนอย่างแพร่หลายในระดับโรงเรียนไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ทราบ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	64.0 26.0 8.0 2.0 2.0	

คำถาม ข้อที่ 3	ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการส่งเสริมให้นักศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ เหล่านี้กลับมาขอใช้ทุนด้วยการกลับมารับใช้ประเทศชาติ	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ทราบ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	40.0 45.0 5.0 10.0 0	
คำถาม ข้อที่ 4	ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการส่งเสริมให้ภาษาที่ใช้ในพื้นที่ โดยกำหนดภาษาไทยกับภาษามลายูเป็นภาษาราชการควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและรองรับการรวมตัวของอาเซียนตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ทราบ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	58.0 25.0 7.0 10.0 0	
คำถาม ข้อที่ 5	ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการส่งเสริมให้มีการกำหนดภาษามลายูเป็นหลักสูตรที่ใช้สอนในโรงเรียนของรัฐในพื้นที่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและรองรับการรวมตัวของอาเซียน	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ทราบ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	51.0 30.0 10.0 6.0 3.0	
คำถาม ข้อที่ 6	ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับ “การส่งเสริมพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น” ทำนโยบายของรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่ทราบ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	33.0 25.0 27.0 13.0 2.0	

แหล่งที่มา: ผู้วิจัยพร้อมคณะทำการสำรวจระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2557-2558

จากตารางที่ 4.6 คำถามที่ 1 ความเห็นเกี่ยวกับการให้มีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาโดยให้มีการสนับสนุนงบประมาณและทุนอุดหนุนด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และด้านภาษาแก่เยาวชนนักเรียนนักศึกษาจากทุกศาสนาในพื้นที่ตามสัดส่วนที่แท้จริงของประชากรนั้น ผู้นำชุมชนจำนวนร้อยละ 95 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งด้วยเหตุผลคือ ภาษามลายูเป็นภาษาที่มีตัวตนและเป็นภาษาหลักในพื้นที่ หากการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการแล้วปัญหาก็จะหมดไป เพราะถือเป็นการพัฒนาด้านวัฒนธรรมอย่างแท้จริง และบางท่านให้ความเห็นว่า “คนมลายูเป็นคนที่ฉลาดมาโดยกำเนิด”

คำถามที่ 2 เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาทั้งภายในและภายนอกประเทศ อย่างเช่น ให้ทุนแก่นักศึกษาออกไปศึกษาต่างประเทศ และเปิดโครงการศึกษาภาษามลายูให้มีการสอนอย่างแพร่หลายในระดับโรงเรียนไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ปรากฏว่า ผู้นำชุมชนจำนวนร้อยละ 90 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลคือ จำนวนร้อยละ 80 ของประชากรในสามจังหวัดชายแดนเป็นชาวมลายู คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็มีความรักต่อภาษาของตนเอง รัฐบาลต้องให้ความสำคัญทั้งวิชาศาสนาและวิชาภาษามลายูของบรรพบุรุษของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู เพราะภาษามลายูใช้ได้กับหลายประเทศ

คำถามที่ 3 เกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักศึกษาที่ได้รับการทุนการศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ เหล่านั้นกลับมาชดใช้ทุนด้วยการกลับมารับใช้ประเทศชาติ ปรากฏว่า ผู้นำชุมชนจำนวนร้อยละ 85 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลคือ การให้ทุน จะไม่ทำให้ประเทศชาติสูญเสียเปล่า และถือเป็นหน้าที่ที่พึงกระทำต่อประเทศชาติ เพื่อเป็นการพัฒนาคนในประเทศให้มีความรู้เทียบเท่ากับอารยประเทศ อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนจำนวนร้อยละ 10 ไม่เห็นด้วยต่อการชดใช้ทุนคืน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลคือ เงินที่ได้นั้นเป็นภาษีที่เก็บจากประชาชน

คำถามที่ 4 เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ภาษาที่ใช้ในพื้นที่ โดยกำหนดภาษาไทยกับภาษามลายูเป็นภาษาราชการควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและรองรับการรวมตัวของกลุ่มประเทศอาเซียนตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปรากฏว่า ผู้นำชุมชนจำนวนร้อยละ 83 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งด้วยเหตุผลคือ เป็นการสร้างโอกาสในการทำงานแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู ซึ่งสื่อสารเข้าใจกันมากขึ้น

คำถามที่ 5 การส่งเสริมให้มีการกำหนดภาษามลายูเป็นหลักสูตรที่ใช้สอนในโรงเรียนของรัฐในพื้นที่ ปรากฏว่าผู้นำชุมชนจำนวนร้อยละ 81 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลคือ ถือเป็นการยอมรับในสิทธิการนับถือศาสนา การใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ และยอมรับในความหลากหลายด้านวัฒนธรรมในระบบการเมืองการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญไทย

คำถามที่ 6 เกี่ยวกับความเห็นที่ว่า การหวงแหนในอัตลักษณ์ของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่ ปรากฏว่า ผู้นำชุมชนจำนวนร้อยละ 58 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลคือ เป็นการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนจำนวนร้อยละ 15 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า ศาสนากับวัฒนธรรมท้องถิ่นจะเข้ากันไม่ได้ ไม่ควรส่งเสริมในสิ่งที่อาจก่อความขัดแย้งและแตกแยก และบางท่านให้ความเห็นว่า จะทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น

ปัจจัยด้านการศึกษา

ประชาชนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูส่วนใหญ่เชื่อว่าระดับการศึกษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นหากเทียบกับช่วงเวลา 15-20 ปีที่แล้ว และผลของการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นทำให้มีโอกาสพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นของจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดีขึ้น พร้อม ๆ กับการได้รับตำแหน่งสูง ๆ ทางราชการ และในหน้าที่การงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม มีประชาชนมากกว่าครึ่งที่เชื่อว่า การศึกษาสูงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวด้านการเมือง

ตารางที่ 4.7: การศึกษา

N = 380 = ร้อยละ 100

คำถาม ข้อที่ 1	ท่านคิดว่าระดับการศึกษาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นหรือไม่หากเทียบกับ 15-20 ปีที่แล้ว	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	29.8	
	เห็นด้วย	57.4	
	ไม่ทราบ	6.4	
	ไม่เห็นด้วย	6.4	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	
คำถาม ข้อที่ 2	ท่านคิดว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ช่วยให้มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นดีขึ้นหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	40.4	
	เห็นด้วย	48.9	
	ไม่ทราบ	3.3	
	ไม่เห็นด้วย	6.4	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	
คำถาม ข้อที่ 3	ท่านคิดว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้ได้รับตำแหน่งทางราชการที่สูงขึ้นหรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	10.6	
	เห็นด้วย	53.2	
	ไม่ทราบ	10.6	
	ไม่เห็นด้วย	23.5	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.1	
คำถาม ข้อที่ 4	ท่านคิดว่าชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีตำแหน่งเป็นข้าราชการการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเทศบาล สมาชิกสภา อบต. อบจ. และสมาชิกสภาผู้แทนนั้น ล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	23.4	
	เห็นด้วย	34.0	

	ไม่ทราบ	10.6	
	ไม่เห็นด้วย	26.6	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	6.4	
คำถามข้อที่ 5	ท่านคิดว่าสถานภาพต่อทางการศึกษาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่	ร้อยละ	หมายเหตุ
คำตอบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	8.5	
	เห็นด้วย	48.9	
	ไม่ทราบ	29.9	
	ไม่เห็นด้วย	10.6	
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.1	

แหล่งที่มา: ผู้วิจัยพร้อมคณะทำการสำรวจระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2557-2558

ผู้ตอบคำถามร้อยละ 87.2 ที่เชื่อว่า ระดับการศึกษาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นหากเทียบกับ 15-20 ปีที่แล้ว (คำถามที่ 1) ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ประชาชนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูมีการตื่นตัวต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ การมีมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาเป็นต้น และสิ่งที่น่าภาคภูมิใจก็คือ มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 89.3 ที่เชื่อว่า ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ช่วยให้มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่น (คำถามที่ 2) ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูนั้น จะยอมรับการศึกษาที่ควบคู่กันไปทั้งสายคือสายธรรมศึกษาและสายสามัญศึกษาเข้าไปในหลักสูตรเดียวกันจึงจะถือว่า เป็นการศึกษาที่สมบูรณ์

นับว่าเป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจของประเทศไทยที่มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 66.8 ที่เชื่อว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้ได้รับตำแหน่งทางราชการที่สูงขึ้น (คำถามที่ 3) ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ประชาชนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูยอมรับความเป็นข้าราชการไทย ซึ่งรัฐควรส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง แต่วิธีส่งเสริมที่ว่าของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น ไม่ได้หมายถึงการส่งเสริมอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ของความยุติธรรม เพราะการสอบบรรจุเข้าเป็นเจ้าหน้าที่ราชการนั้น เท่าที่ดูจากรายงานของกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์นั้นอยู่ในอัตราส่วนระหว่าง 20:80 หมายความว่า ในพื้นที่ของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูนั้นมีจำนวนมุสลิมร้อยละ 80 แต่ที่รับราชการอยู่ร้อยละ 20 ในขณะที่เดียวกันมีคนไทยพุทธอยู่จำนวนร้อยละ 20 รับราชการร้อยละ 80 สิ่งนี้แหละที่ทางรัฐมองข้ามไป ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า หลักเกณฑ์ของความยุติธรรมนั้นอยู่ที่การที่ต้องนำระบบสัดส่วน (proportional representation) มาใช้ คือจำนวนสัดส่วนของผู้ทำงานราชการต้องให้ใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนประชากรตามเชื้อชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นั่นคือความยุติธรรมอย่างแท้จริง และสิ่งที่น่าภาคภูมิใจอีกอย่างคือ ผู้ตอบคำถามร้อยละ 57.4 ที่เชื่อว่าชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีตำแหน่งเป็นข้าราชการการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเทศบาล สมาชิกสภานิติบัญญัติ และสมาชิกสภาผู้แทนนั้นล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง (คำถามที่ 4) ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า ความกระตือรือร้นของการศึกษาสูงนั้น เป็นเหตุจูงใจอีกส่วนหนึ่งคือ ความปรารถนาที่เข้าไปเป็นนักการเมืองทุกระดับ จากคำถามที่ 5 ที่ว่าสถานภาพต่อทางการ

การศึกษาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่นั้น ปรากฏว่ามีผู้ตอบคำถามร้อยละ 57.4 ที่เห็นด้วยหรือเชื่ออย่างนั้น และร้อยละ 29.9% ไม่ทราบ ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า การศึกษาสูงอาจเป็นกลไกสำคัญต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพราะผู้ที่รู้วิธีการจัดองค์กรต่าง ๆ นั้น ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงแทบทั้งสิ้น

ข้อสรุปท้ายบท

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายและนำมาปฏิบัติในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ยะลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา การศึกษานี้ได้มีการสำรวจปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับการที่รัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จาก โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานดังต่อไปนี้คือ 1) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4) ความเคร่งครัดในศาสนาส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 5) ทศนคติเปลี่ยนแปลงด้านลบส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 6) การหวงแหนในอัตลักษณ์ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 7) สถานภาพด้อยทางการศึกษาส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลสรุปจากการสำรวจเชิงปริมาณมีดังนี้คือ

1. สาเหตุนโยบายของรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา) โดยเรียงจากค่าความเป็นไปได้สูงสู่ค่าความเป็นไปได้ต่ำคือ

1) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 61.7

2) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 59.6

3) ความเคร่งครัดในศาสนาส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 59.6

4) การหวงแหนในอัตลักษณ์ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 58.0

5) สถานภาพด้อยทางการศึกษาส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 57.4

6) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 53.2

7) ทศนคติเปลี่ยนแปลงด้านลบส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 49.0

บทที่ 5

ผลลัพธ์เชิงคุณภาพ

โครงการวิจัยนี้ แบ่งวิธีการเก็บข้อมูลออกเป็นทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ฉะนั้น เนื้อความอภิปรายของบทนี้ จึงเป็นข้อมูลที่มาจากสามส่วนคือ 1) จากเนื้อหาบางส่วนจากการให้ข้อมูลปลายเปิดของผู้ตอบแบบสอบถามจากการสอบถามความเห็นของผู้นำชุมชนชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมลายูในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้จากจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและสงขลา 2) จากการออกแบบสอบถามเพื่อการจัดทำโพล์สำรวจโดยเฉพาะ กลุ่มละ 10 คน ทั้งหมดมีจำนวน 3 กลุ่ม จังหวัดละกลุ่ม คือ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา และอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส รวมจำนวนทั้งหมด 30 คน และ 3) จากการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 6 คนจากสามจังหวัดดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายและนำมาปฏิบัติในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ยะลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา

ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด

ปัจจัยด้านกระแสโลกาภิวัตน์

คนมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเคลื่อนไหวด้านการเมือง ประเทศมาเลเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู อย่างไรก็ตาม ความช่วยเหลือที่ประเทศมาเลเซียยื่นให้ นั้น เป็นการช่วยเหลือทางด้านสิทธิมนุษยชน เพราะว่าประเทศมาเลเซียเคยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยมาโดยตลอด ซึ่งมีใช้แต่เฉพาะชาวมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น แต่จะรวมไปถึงชาวกัมพูชา ชาวบอสเนีย และชาวเวียดนามที่ลี้ภัยสงคราม และผู้อพยพเหล่านั้นที่ได้รับการรับโอนสัญชาติมาเลเซียก็มีหลายราย ปัจจุบันชาวกัมพูชาที่ได้รับความช่วยเหลือจากมาเลเซีย นั้น ได้อาศัยพักพิงอยู่อย่างถาวรในเขตอำเภอคูวอูมซิง ในรัฐกลันตันที่ติดเขตแดนกับวิลาเยห์เปอร์ซูกูตูวัน ซึ่งเป็นที่ตั้งของกรุงกัวลาลัมเปอร์ เมืองหลวงของประเทศมาเลเซียนั่นเอง ส่วนชาวบอสเนียจะอยู่ในกรุงกัวลัมเปอร์กันเป็นส่วนใหญ่ และชาวบอสเนียส่วนใหญ่จะได้รับโอกาสเพื่อเข้ารับการศึกษาคือที่มหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติแห่งมาเลเซียโดยไม่จำกัดจำนวน ปัจจุบันนี้ ทางกรมมาเลเซียได้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมบอสเนียผ่านสื่อที่วิวกันอย่างกว้างขวาง ส่วนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูที่มาจากทางภาคใต้ของประเทศไทยนั้น เริ่มได้รับโอกาสการโอนสัญชาติในสมัยที่ท่านโต๊ะครูหะยีสุหลงโดนอุ้มหายตัวไปเมื่อ 60 ปีมาแล้วครั้งหนึ่ง และสมัยที่มีการปราบปรามโจรที่นำโดยเปาะเยะเมื่อ 25-30 ปีที่แล้วครั้งหนึ่ง และครั้งหลังสุดก็สมัยที่ท่านนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรได้ประกาศพระกำหนดฉุกเฉินกดดันผู้ก่อการร้ายเมื่อต้นปี พ.ศ. 2547 ซึ่งสมัยต่างๆ เหล่านั้น เป็นช่วงที่ทางการไทยได้ใช้กำลังปราบปรามขบวนการต่างๆ อย่างรุนแรงจนชาวบ้านหลายหมู่บ้านต้องลี้ภัยเข้าไปอาศัยอยู่ในฝั่งประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ทางกรมไทยไม่กังวลต่อปัญหาดังกล่าว ที่จริงแล้ว มีการเจรจากับรัฐบาลมาเลเซียมาโดยตลอด แต่จากประสบการณ์ในอดีตนั้น ประเทศมาเลเซียจะยึดถือความประสงค์ของชาวบ้านเป็นหลัก และคำตอบของชาวบ้านก็คือ ไม่กล้ากลับมาเมืองไทยเพราะมีตัวอย่างของการอุ้มหายตัวเป็นประจำ และชาวบ้านที่ไม่รู้ภาษาไทย ก็จะถูกกดดันจากทั้งสองฝ่ายคือ โจรคอมมิวนิสต์มาลายาและทางการไทย ฝ่ายโจรคอมมิวนิสต์มาลายาในสมัยนั้นจะเช่าชาวบ้านเพราะ (ชาวบ้าน) ชดเชยไม่ยอมจ่ายเงินค่าคุ้มครอง ส่วนฝ่ายรัฐบาลไทยใน

อดีตนั้น ทหารจะไล่ยิงชาวบ้านที่ (เห็นทหารแล้ว) วิ่งหนี ซึ่งฝ่ายทหารอาจตีความว่า ผู้ที่วิ่งหนีคือ ผู้ก่อการร้าย ทำให้ชาวบ้านถูกกดดันเป็นแชนด์วิชจนยากที่จะอธิบายได้ จากเหตุการณ์ในอดีตนั่นเอง หลังจากการเจรจากับรัฐบาลมาเลเซีย สิ่งที่รัฐบาลมาเลเซียตอบได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้นคือ เพื่อมนุษยธรรม ซึ่งต้องถามความสมัครใจของชาวบ้านเอง ซึ่งจากเหตุการณ์ที่ชาวบ้านอพยพหนีตาย จำนวนประมาณ 3,000 คนเข้าไปยังประเทศมาเลเซียเมื่อ 25-30 ปีที่แล้ว มีเพียงร้อยละ 30 เท่านั้นที่กลับมาฝั่งไทย ส่วนที่เหลือร้อยละ 70 ไม่ยอมกลับมาเมืองไทย และชาวบ้านผู้อพยพในส่วนที่ไม่ยอมกลับมาฝั่งไทย ที่มีความประสงค์จะพำนักอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซียเป็นการถาวรนั้น ทางทหารของประเทศมาเลเซียก็จะย้ายไปตั้งรกรากอยู่ที่คูววมูซัง และรับการโอนสัญชาติ พร้อมทั้งที่ดินทำกินและเงินซัฟวีตี (เงินช่วยเหลือ) เพื่อการลงทุนทำมาหากินต่อไป (สัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องจากเหตุการณ์ มกราคม 2557)

ส่วนประเทศอินโดนีเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น อาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับแนวคิดของการปลดแอกเท่านั้นที่มาจากอินโดนีเซีย เพราะประเทศอินโดนีเซียมีการยึดถือความเป็นชาตินิยมมลายูสูงมาก และมีความภาคภูมิใจที่ได้กอบกู้เอกราชจากฮอลันดา โดยกองทัพประชาชนชาวอินโดนีเซียประสบความสำเร็จจนได้ขับไล่กองทัพของผู้อาวุโณคม (ฮอลันดา) ที่ครอบครองประเทศลงทะเล ซึ่งความสำเร็จในสมัยนั้น ทำให้ประธานาธิบดีบุงซูการ์โนได้รับขนานนามว่าเป็นบิดาแห่งชาติอินโดนีเซีย ซึ่งมีความสามารถพิเศษของท่านบุงซูการ์โนก็คือ การปราศรัยหรือในภาษาอินโดนีเซียเรียกว่า “pidato” จนทำให้ชาวอินโดนีเซียที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติกลับมารวมชาติเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อกอบกู้อิสรภาพของประเทศอินโดนีเซียจนประสบผลสำเร็จในที่สุด

ส่วนประเทศในกลุ่มตะวันออกกลางให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านการช่วยเหลือให้ทุนเพื่อการศึกษา เพราะประเทศตะวันออกกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศซาอุดีอาระเบีย นั้น จะให้ความช่วยเหลือแก่ชนกลุ่มชายขอบที่เป็นทั้งมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม และทั้งด้วยวิธีการผ่านสหประชาชาติและวิธีการโดยตรง ทั้งนี้ หลักการของศาสนาอิสลามซึ่งเป็นรากของมลในข้อที่สาม (ดูเพิ่มเติมหลักการบัญญัติ) นั้นเป็นหลักความเชื่อของอิสลามที่อัลลอฮ์ทรงมีคำสั่งบังคับแก่ชาวมุสลิมทั้งหมดในโลก คือผู้ที่มีความสามารถหรือร่ำรวย จะต้องจ่ายชะกาตหรือบริจาคทานช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากนั่นเอง เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่านักศึกษาชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นได้เข้าศึกษาต่อต่างประเทศหรือมีความสนใจที่จะเข้าศึกษาต่อต่างประเทศมากขึ้น ทั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับทุนการศึกษาที่ได้รับจากกลุ่มประเทศตะวันออกกลางนั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตาม กระแสโลกาภิวัตน์มีส่วนทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างน้อย

ปัจจัยด้านการปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ

ความเคลื่อนไหวใด ๆ ที่เป็นความเคลื่อนไหวด้านการเมืองแล้วก็จะถูกเพ่งเล็งจากฝ่ายรัฐบาลเป็นพิเศษ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ กลุ่มวาดะห์ (Al-Wahdah) ที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ทั้งๆ ที่กลุ่มวาดะห์มีความเคลื่อนไหวด้านการเมืองทางสายกลางตามระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทย และมีการร่วมมือกับพรรคฝ่ายรัฐบาลในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยมาโดยตลอด แต่ก็ยังถูกตีความต่อสาธารณะผ่านทีวีเกือบทุกช่องว่า

“วาทะห์” คือ “เอกราช” ทั้ง ๆ ที่คำว่า “วาทะห์” หมายถึง “เอกภาพ” นี่ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า กำลังทำลายความนิยมชมชอบที่เป็นกลุ่มการเมืองที่มีต่อชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ส่วนการตั้งข้อกล่าวหาต่างๆ นานาที่ว่ากลุ่มวาทะห์อยู่เบื้องหลังในคดีการปล้นปืนจากค่ายทหารในจังหวัดนราธิวาสและในจังหวัดยะลานั้น สำหรับชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูแล้ว การกล่าวหาอย่างนั้นโดยไม่มี การพิสูจน์ ดูเหมือนเป็นยุทธศาสตร์อีกอย่างหนึ่งของการทำลายความเชื่อถือหรือดิศเครดิตร่วมกลุ่ม การเมืองที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายมลายู ทั้ง ๆ ที่ทั้งหมดนั้น จะต้องเป็นไปตามกระบวนการ ยุติธรรมมากกว่าการประจานและการป้ายสีในที่สาธารณะ

ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูเริ่มมองเห็นแล้วว่า โอกาสการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้นเป็นไปได้ ในบางช่วงบางตอน แต่ก็เต็มไปด้วยความไม่แน่ใจ ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียนในอดีตต่าง ๆ นั้นทำให้พวกเขาเริ่มสงสัยในพฤติกรรมของระบอบประชาธิปไตยของไทยว่า มีภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นสัญญาณอันตรายที่กำลังจะก่อให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวคิดชาตินิยมใหม่ ซึ่งเคยทำให้สหภาพโซเวียตล่มสลายไปแล้ว หากไม่มีการแก้ไขด้วยวิถีทางประชาธิปไตยที่เหมาะสม สิ่งที่เราสังเกตได้อีกก็คือ หากมีการยุบพรรคการเมืองใหญ่อย่างเช่นประชาธิปัตย์และพรรคไทยรักไทย แล้วจะมีผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวด้านการเมืองของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่มากนัก ทั้งนี้ พรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นพรรคการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นจะมีความสำคัญน้อยมาก เพราะผลประโยชน์จากผู้แทนส่วนใหญ่มุ่งเพื่อความอยู่รอดของพรรคที่มาจาก ส่วนกลางที่ไม่ใช่ของชุมชนตามกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนเชื้อสายมลายู ฉะนั้น ความช่วยเหลือต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นระหว่างการทำเสียงกันเป็นส่วนใหญ่ เมื่อได้รับการเลือกตั้งเป็นรัฐบาลแล้วประชาชนติดดินที่เป็นสามัญชนทั่วไปก็ไม่สามารถที่จะเข้าถึงได้เลย ทั้งนี้ก็เพราะว่า พรรคการเมืองใหญ่ๆ ที่มาจากภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศนั้นไม่ใช่ผลประโยชน์กลุ่มชาติพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม นโยบายของรัฐบาลจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นนิมิตหมายที่ดียิ่งที่แสดงให้เห็นว่า มีการพัฒนาหลายอย่างที่ถือได้ว่าเป็นการสร้างประโยชน์แก่ชาวบ้านอย่างแท้จริง แต่ถึงกระนั้นก็ดี ประชาชนเชื่อว่า นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางทหารและตำรวจมีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ ยังมีหลายหน่วยงานที่อาจปฏิบัติการที่แหวกนโยบายของรัฐบาลกลาง ข้อสังเกตคือ เป็นไปได้ไหมที่เราจะมีหน่วยงานอิสระที่สามารถสอดส่องดูแลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการบางหน่วยในพื้นที่อย่างตรงไปตรงมา หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานที่ผิดคำสั่งหรือขัดคำสั่งจากหน่วยเหนือ ก็จะต้องถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม โดยไม่มีการปกป้องพวกพ้อง เพราะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดนั้น เปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพหรือประสิทธิภาพของรัฐบาลถึงการจัดการที่ดี หมายความว่า ตรวจจับที่เราไม่สามารถจัดระเบียบองค์กรของเราเองได้แล้ว เราก็คงไม่สามารถที่จะจัดระเบียบองค์กรอื่นๆ ที่มีความสับสนด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้เลย

ปัจจัยด้านการเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่

คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี อาจเป็นเพราะในช่วงที่ทำการสำรวจนั้นเป็นช่วงที่มีเหตุการณ์ไม่สงบอย่างรุนแรง ทำให้สภาพทางเศรษฐกิจได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง อย่างเช่น ชาวสวนยางไม่สามารถออกไปตัดยางได้ ราคาพืชผลของชาวสวนตกต่ำมาก ขณะที่สินค้าอุปโภคบริโภคตามท้องตลาดมีราคาแพงมาก จึงขาดสภาพคล่องด้านเศรษฐกิจอย่างหนัก และอาจเป็นเหตุผลที่คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม โครงการต่างๆ จากฝ่ายรัฐที่ได้เข้าไปช่วยเหลือคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้ นั้นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีเศรษฐกิจไม่ดีขึ้น เป็นผลสะท้อนที่เกิดจากการกระจายของโครงการต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจจากฝ่ายรัฐไม่ทั่วถึงนั่นเอง หรือไม่ก็เกิดจากการขาดการวางแผนที่ดีทางด้านการจัดการ เพราะมีหลายแห่งที่โครงการสร้างकुคลองเข้าสู่ที่นาของชาวบ้านไม่อาจใช้ได้คือ หน้าฝนซึ่งเป็นช่วงที่ชาวบ้านไม่ต้องการน้ำ ทางเขื่อนก็ปล่อยน้ำลงนาจนเกิดน้ำท่วมนาด้วยเหตุผลเพื่อป้องกันไม่ให้เขื่อนพัง แต่ช่วงหน้าแล้งซึ่งเป็นช่วงที่ชาวบ้านจำเป็นต้องใช้น้ำ แต่กลับปล่อยน้ำลงมาไม่ได้เนื่องจากน้ำไม่เพียงพออย่างนี้เป็นต้น หรือไม่ก็เกิดจากการคอร์รัปชัน เพราะมีโครงการถึงประปาหลายแห่งในหมู่บ้านที่มีแต่ตัวโครงของถังประปาเพียงอย่างเดียว แต่ก็ไม่มีน้ำใช้

สิ่งที่ชาวบ้านสบายใจขึ้นและพึงพิงได้อย่างดีก็คือ โครงการพระราชดำริ โครงการพระราชดำริได้สร้างประโยชน์ให้แก่คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ โครงการพระราชดำริเป็นโครงการที่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหวังอย่างยิ่ง เพราะเป็นโครงการจากพระราชหฤทัยและความโปรดปรานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เป็นโครงการที่พระองค์ทรงไตร่ตรองแล้วว่าตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ตัวอย่าง โครงการเลี้ยงปลากระพงและปลาตะปิมในกระชังที่อำเภอสายบุรี นับว่าเป็นโครงการที่สร้างประโยชน์ด้านเศรษฐกิจอย่างยิ่ง หลังจากที่พระองค์ทรงแก้ไขวิกฤตการณ์ปลาร้างให้ที่อำเภอสายบุรีในปี พ.ศ. 2539³

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจก็นับว่าสำคัญ อย่างไรก็ตาม การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ได้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สภาพทางเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ถูกปล่อยปะละเลยมาเป็นเวลานาน ซึ่งการกระทำดังกล่าวนั้นได้ถูกสะสมมาเป็นเวลานาน จนทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว้า ทางฝ่ายรัฐเกือบจะไม่ได้พัฒนาอะไรแก่ชาวบ้าน ซึ่งความรู้สึกดังกล่าว เป็นความรู้สึกที่เกิดจากความกดดัน ที่ค่อนข้างอันตรายหากไม่มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยความเป็นจริงแล้ว การพัฒนาในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น พระราชดำริสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 6 ทรงดำริอยู่เสมอว่า ต้องพัฒนาให้เหนือกว่า หรือไม่ก็ให้มีความเจริญทัดเทียมกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่ทางฝั่งของประเทศมาเลเซีย ซึ่งอยู่ฝั่งติดชายแดนตรงกันข้ามกับประเทศไทยนั่นเอง

³ วิกฤตการณ์ปลาร้างให้ หมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอำเภอสายบุรี ซึ่งในครั้งนั้น ปลาในกระชังที่ชาวบ้านเลี้ยงเพื่อการค้าตามฝั่งคลองแม่น้ำสายบุรีตายหมดเกลี้ยง ทั้งนี้สาเหตุมาจากการปล่อยน้ำจากเขื่อนที่ตั้งอยู่อำเภอไม้แก่นซึ่งเป็นเขื่อนที่ตั้งอยู่เหนือคลอง จึงทำให้ชาวบ้านหลายหมู่บ้านในอำเภอสายบุรีต้องหมดเนื้อประดาตัว แต่เหตุการณ์ดังกล่าวได้สิ้นสุดลงหลังจากที่พระองค์ทรงดำริให้ชุดคลองปล่อยน้ำจากเขื่อนไม้แก่นลงสู่ทะเล ไม่ใช่ปล่อยลงตามคลองสายบุรีเหมือนอย่างแต่ก่อน

ปัจจัยด้านศาสนา

ศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื่อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพลังในการพัฒนาชีวิต ให้รู้จักความพอดี พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และดำเนินกิจกรรมด้านพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า ทั้งนี้ ชาวไทยมุสลิมเชื่อสายมลายูนั้นมีแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามอย่างแน่นแฟ้น ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางโลกและทางธรรม ตลอดจนการพัฒนาต่าง ๆ จะต้องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่างดี ตัวอย่างที่มีการพัฒนาอย่างผิดที่ ก็คือการทำพยายามจะให้ให้มีพระพุทธรูปของพุทธศาสนาตั้งประดิษฐานอยู่หน้าเสาธงของทุกโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยไม่ได้คำนึงถึงโรงเรียนที่นักเรียนมุสลิมมีหรือไม่ ในอดีตสมัยที่ท่านสัมพันธ์ สุนทรสมัครเป็นรัฐมนตรีว่าการศึกษาธิการนั้นนับว่า เป็นการพัฒนาทางการศึกษาในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผิดที่อย่างยิ่ง คนมุสลิมมีการศรัทธาในหลักศาสนาที่ห้ามกราบไหว้บูชาพระพุทธรูปหรือรูปปั้นหรือภาพใด ๆ เพราะการกราบหรือโค้งคำนับจะถือว่าเป็นการหมิ่นศาสนาหรือออกจากการนับถือศาสนาอิสลามทันที เพราะเหตุนี้จึงมีการต่อต้านโครงการพัฒนาการศึกษาในลักษณะดังกล่าว จนต้องเลิกโครงการพัฒนาดังกล่าวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปในที่สุด อย่างไรก็ตาม ชาวมุสลิมเชื่อสายมลายู มีความเชื่อว่าขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิมเชื่อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้รัก ความสงบสุข และเชื่อว่าศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื่อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้มีบรรยากาศของการสร้างสมานฉันท์กับคนต่างศาสนา ทั้งนี้ ชาติแท้ของคนไทยมุสลิมเชื่อสายมลายูนั้นเป็นผู้รักสงบ รักศาสนา และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของตนอย่างเคร่งครัดมากกว่าศาสนิกอื่น ๆ สิ่งนี้จะเป็นชนวนแห่งความขัดแย้งได้หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการพัฒนาที่สอดคล้องและกลมกลืนกับหลักการของศาสนาอิสลาม และวิถีชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งสิ่งที่น่าภาคภูมิใจของประเทศไทยเราก็คือ ความเชื่อทางศาสนาและประเพณีทำให้ชาวมุสลิมเชื่อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความกระตือรือร้นในการออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้ลงสมัครเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ความเชื่อทางหลักศาสนาของชาวมุสลิมเชื่อสายมลายูมีความสอดคล้องกับหลักการของความเป็นประชาธิปไตยเป็นอย่างดีต่อการหาผู้ที่รู้คุณธรรมในการขึ้นไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองการปกครอง หรือมองอีกแง่หนึ่งก็คือ การรณรงค์ด้านความรู้ความเข้าใจของรัฐเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เริ่มขึ้นมาตั้งแต่ท่านนายกรัฐมนตรีสัญญา ธรรมศักดิ์ในช่วงหลังการประท้วงใหญ่จนเกิดการนองเลือดเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2516 โดยกลุ่มเคลื่อนไหวประชาธิปไตยที่มีคุณอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์เป็นแกนนำกลุ่ม “สล่าตัน” และได้รับการสนับสนุนจากท่านนายกรัฐมนตรีสัญญา ธรรมศักดิ์ในขณะนั้น และอาจเป็นเหตุผลนี้เองที่ความเชื่อทางศาสนาและประเพณีมีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยด้านทัศนคติ

ทัศนคติด้านเชื้อชาติของชาวมุสลิมเชื่อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ชาวมุสลิมเชื่อสายมลายูมีความหวงแหนในอัตลักษณ์ความเป็นมลายูอย่างมาก ชาวมุสลิมเชื่อสายมลายูได้ถูกเปลี่ยนอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูมาตั้งแต่สมัยที่มีการประกาศใช้นโยบายรัฐนิยมของท่านจอมพลแปลก พิบูลสงครามคือ มีการเปลี่ยนอัตลักษณ์ในใบทะเบียนราษฎรจาก “เชื้อชาติมลายู-สัญชาติสยาม” ไปเป็น “เชื้อไทย-สัญชาติไทย” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้หากมองในแง่รัฐเดี่ยวยังจะดูดี เพราะความรู้สึกด้านจิตวิทยาจากประชาชาติชนกลุ่มใหญ่แล้ว จะเห็น

ว่า ประเทศชาติของไทยเรามีแต่กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเดียวคือ เชื้อชาติไทย-สัญชาติไทย ซึ่งจะทำให้เกิดความ เป็นปึกแผ่นขึ้นในชาติ แต่หารู้ไม่ว่า การไม่ยอมรับการมีอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์มลายุนั้นเองที่ รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จนถึงปัจจุบัน นับรวมแล้วเป็นระยะเวลาประมาณ 60 ปีมาแล้ว ก็ยัง แก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่สำเร็จ ทั้งนี้ สาเหตุใหญ่สุดที่เป็นหัวใจสำคัญนั้น ยังไม่ได้รับการแก้ไขก่อนนั่นเอง ซึ่งคนไทยพุทธไม่เข้าใจในวัฒนธรรมของชนมุสลิมเชื้อสายมลายูใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ดีพอ มีคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความเข้าใจใน วัฒนธรรมของคนไทยพุทธดีพอ อย่างไรก็ตาม คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูมีความรักและห่วงแหนต่อ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฐานะที่เป็นประมุขของชาติเป็นอย่างยิ่ง แต่สิ่งที่เป็นปัญหาก็คือ ความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรมระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูที่มีหลายอย่างยังเห็น ไม่ตรงกัน การแสดงออกของอาการที่จงรักภักดีของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูค่อนข้างจะแตกต่าง ไปจากชาวไทยพุทธ ซึ่งจะเห็นว่า มีความจงรักภักดีเหมือนกับคนไทยพุทธ แต่ชาวมุสลิมไม่เห็นด้วย ในความเหมือนของอาการที่แสดงออกถึงความจงรักภักดีตามแบบฉบับที่ชาวไทยพุทธปฏิบัติ นั้นเอง เพราะหลักความเชื่อของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูเกี่ยวกับการกราบไหว้บูชาหรือชาวมุสลิม ทั่วโลกนั้น จะกระทำต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าขององค์เดียวเท่านั้นคือ พระผู้เป็นเจ้า “อัลลอฮ์” นอกจากนี้ จะกระทำไม่ได้เลย ซึ่งผลที่ต่อเนื่องจากความไม่เข้าใจทางด้านวัฒนธรรมนั้น ทศนคติทางด้านเชื้อชาติ ของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความรุนแรงที่ตอบโต้กันไปมาระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับ ชาวบ้านที่เป็นคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูส่วนหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ ปัจจัยภายในที่เกิดจากความ อคติที่เกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนนั่นเอง

ปัจจัยด้านการห่วงแหนในอัตลักษณ์

ความเห็นเกี่ยวกับการให้มีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และ ศาสนาโดยให้มีการสนับสนุนงบประมาณและทุนอุดหนุนด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และด้านภาษาแก่เยาวชนนักเรียนนักศึกษาจากทุกศาสนาในพื้นที่ ตามสัดส่วนที่แท้จริงของประชากร นั้น เป็นเพราะว่า ภาษามลายูเป็นภาษาที่มีตัวตนและเป็นภาษาหลักในพื้นที่ หากการพัฒนาที่ สอดคล้องกับความต้องการแล้วปัญหาก็จะหมดไป เพราะถือเป็นการพัฒนาด้านวัฒนธรรมอย่าง แท้จริง และบางคนเชื่อว่า คนมลายูเป็นคนที่มีฉลาดมาโดยกำเนิด ส่วนการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาทั้งภายในและภายนอกประเทศ อย่างเช่น ให้ทุนแก่นักศึกษาออกไปศึกษาต่างประเทศ และเปิดโครงการศึกษาภาษามลายูให้มีการสอนอย่างแพร่หลายใน ระดับโรงเรียนไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัยนั้น คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มี ความรักต่อภาษาของตนเอง รัฐบาลต้องให้ความสำคัญทั้งวิชาศาสนาและวิชาภาษามลายูของบรรพ บุรุษของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู เพราะภาษามลายูใช้ได้กับหลายประเทศ ทั้งนี้ ภาษามลายูเป็น ภาษาอาเซียน แต่ปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น นับวันภาษามลายูจะยิ่งหายไป และจะ ยิ่งหายไปมากขึ้นหากไม่มีการส่งเสริมจากฝ่ายรัฐ การให้ทุน จะไม่ทำให้ประเทศชาติสูญเปล่า และถือ เป็นหน้าที่ที่พึงกระทำต่อประเทศชาติ เพื่อเป็นการพัฒนาคนในประเทศให้มีความรู้เทียบเท่ากับ อารยประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศร่วมกัน และถือเป็นการตอบแทนบุญคุณของชาติ ด้วย นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ภาษาที่ใช้ในพื้นที่ โดยกำหนดภาษาไทยกับภาษามลายูเป็นภาษา

ราชการควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและรองรับการรวมตัวของกลุ่มประเทศอาเซียนตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จะเป็นการสร้างโอกาสในการทำงานแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู ซึ่งสื่อสารเข้าใจกันมากขึ้น ทั้งนี้ ประเทศที่เจริญแล้ว มีภาษาราชการมากกว่า 2 ภาษา และบางประเทศเช่นสวิสเซอร์แลนด์มีภาษาราชการถึง 4 ภาษา บางคนแนะนำว่า ควรจะให้มีการเผยแพร่ภาษา และส่งเสริมให้ประชาชนใช้ภาษาให้มากที่สุดอย่างน้อยสามภาษาขึ้นไป ทั้งนี้ การส่งเสริมให้มีการกำหนดภาษามลายูเป็นหลักสูตรที่ใช้สอนในโรงเรียนของรัฐในพื้นที่นั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและรองรับการรวมตัวของอาเซียน ถือเป็นการยอมรับในสิทธิการนับถือศาสนา การใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ และยอมรับในความหลากหลายด้านวัฒนธรรมในระบบการเมืองการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญไทย นอกจากนี้ กลุ่มประเทศอาเซียนใช้ภาษามลายูในการติดต่อสื่อสาร การกำหนดภาษามลายูเป็นหลักสูตรนั้นจะส่งผลให้เกิดความเจริญของบ้านเมือง น่าจะใช้มาตั้งนานแล้ว เพราะภาษามลายูสามารถสื่อสารได้กับประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน และสิงคโปร์

ส่วนการทวงแหวนในอัตลักษณ์ของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ การปกครองจากการรวมอำนาจสู่การปกครองตนเองนั้น เป็นการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งผู้นำชุมชนมีความเชื่อว่าการพัฒนาที่ขัดกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจะทำให้เกิดปัญหาตามมา ฉะนั้น การส่งเสริมด้านพัฒนาต่างๆ ที่สำคัญคือ ต้องให้สอดคล้องกับท้องถิ่น นั่นคือ กุญแจสำคัญ

ปัจจัยด้านการศึกษา

ระดับการศึกษาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นหากเทียบกับ 15-20 ปีที่แล้ว ทั้งนี้ ประชาชนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูมีการตื่นตัวต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ การมีมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ตั้งอยู่ที่ตำบลเขาตวม อำเภอยะรัง จังหวัดยะลา ซึ่งมีเปิดสอนอยู่หลายคณะอย่างเช่น คณะอิสลามศึกษาและประวัติศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร และคณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ และภาษาที่ใช้เป็นสื่อการสอนนั้น นอกจากภาษาไทยแล้ว มีหลายสาขาที่เปิดสอนในหลักสูตรนานาชาติโดยใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาอาหรับเป็นภาษาสื่อกลาง ซึ่งมีนักศึกษาที่มาจากต่างประเทศประมาณ 20 ประเทศ และในบรรดานักศึกษาต่างประเทศเหล่านั้น จากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่เป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด โดยมีท่านดร. อิสมาแอล ลูตฟี หรือดร. อิสมาแอ จะปะเกีย เป็นอธิการบดีของมหาวิทยาลัยอยู่ในปัจจุบัน ก็เป็นตัวอย่างอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูมีการตื่นตัวทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และสิ่งที่น่าภาคภูมิใจก็คือ ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ช่วยให้มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่น ทั้งนี้ คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูนั้น จะยอมรับการศึกษาที่ควบคู่กันไปทั้งสายธรรมศึกษาและสายสามัญศึกษาเข้าไว้ในหลักสูตรเดียวกันจึงจะถือว่า เป็นการศึกษาที่สมบูรณ์ ฉะนั้นการศึกษาใดๆ ที่ใช้สอนนักศึกษาชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูที่มองข้ามหลักการของศาสนาอิสลามนั้น จะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะตามความเชื่อของคนมุสลิมแล้ว การศึกษาเพียงสายใดสายหนึ่ง ถือเป็นความเป็นพิการทางด้านการศึกษา เพราะอิสลามสอนให้ผลิตคนที่มีศีลธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าคนเก่งที่ไม่มีศีลธรรม นี่ก็อีกเหตุผลหนึ่งที่ว่า เพราะเหตุใดที่คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูจึงนิยมส่งบุตรหลานให้ออกไปเรียนต่อในต่างประเทศ

มากกว่าภายในประเทศ การสกัดกั้นโอกาสมิให้พวกเขาออกเดินทาง (เพื่อมิให้แสวงหาความรู้) นั้นทำไม่ได้แน่นอน เพราะเป็นการกระทำที่ผิดมารยาททางมนุษยธรรมอย่างไร้แรง สิ่งที่รัฐสมควรต้องกระทำอย่างยิ่งเพื่อให้มีการจัดระเบียบที่เหมาะสมขึ้นในสังคม คือการส่งเสริมให้มีมหาวิทยาลัยอิสลามที่สมบูรณ์ขึ้น และเป็นมหาวิทยาลัยที่ประชาชนยอมรับเชื่อถือคือ ต้องเน้นว่าเป็นที่ประชาชนยอมรับขึ้นภายในประเทศ โดยรัฐจะต้องแก้กฎหมายเพื่อที่จะได้เข้าไปดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่มหาวิทยาลัยเอกชนได้ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความแข็งแกร่งทางด้านงบประมาณ มีการส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการสอนทั้งสองสาขาคือทั้งศาสนาและสามัญอย่างสมบูรณ์ขึ้น และควรครอบคลุมรวมทั้งระดับมัธยมต้น-มัธยมปลาย หรือให้ริเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาล-ชั้นประถม แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ต้องระมัดระวัง คือไม่มีการทำลาย วัฒนธรรม ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะการกระทำเหล่านั้น จะกลายเป็นประเด็นการกลืนชาติหรือทำลายล้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้นมาทันที

นับว่าเป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจของประเทศไทยที่ประชาชนเชื่อว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้ได้รับตำแหน่งทางราชการที่สูงขึ้น ประชาชนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูยอมรับความเป็นข้าราชการไทย ซึ่งรัฐควรส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง แต่วิธีส่งเสริมนั้น ไม่ได้หมายถึงการส่งเสริมอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ของความยุติธรรม เพราะการสอบบรรจุเข้าเป็นเจ้าหน้าที่ราชการนั้น เท่าที่ดูจากรายงานของกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์นั้นอยู่ในอัตราส่วนระหว่าง 20:80 หมายความว่า ในพื้นที่ของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูนั้นมีจำนวนมุสลิมร้อยละ 80 แต่ที่รับราชการอยู่ร้อยละ 20 ในขณะที่เดียวกันมีคนไทยพุทธอยู่จำนวนร้อยละ 20 รับราชการร้อยละ 80 สิ่งนี้แหละที่ทางรัฐมองข้ามไป หลักเกณฑ์ของความยุติธรรมนั้นอยู่ที่การที่ต้องนำระบบสัดส่วน (proportional representation) มาใช้ คือจำนวนสัดส่วนของผู้ทำงานราชการต้องให้ใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนประชากรตามเชื้อชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นั่นคือความยุติธรรมอย่างแท้จริง และสิ่งที่น่าภาคภูมิใจอีกอย่างคือ ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีตำแหน่งเป็นข้าราชการการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเทศบาล สมาชิกสภา อบต. อบจ. และสมาชิกสภาผู้แทนนั้นล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง ทั้งนี้ ความกระตือรือร้นของการศึกษาสูงนั้น เป็นเหตุจูงใจอีกส่วนหนึ่งคือ ความปรารถนาที่เข้าไปเป็นนักการเมืองทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับตำบล ระดับจังหวัด และระดับชาติ ตัวอย่างที่สมัยผู้นำชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูได้รับการแต่งตั้งให้มีตำแหน่งต่างๆ ในคณะรัฐมนตรีนับว่า ประเทศไทยได้ดำเนินกิจการทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยสูงมาก แต่น่าเสียดายที่ระบบประชาธิปไตยของไทยยังอยู่ในวัยเตาะแตะหรือล้มลุกอย่างมากมายหากเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซีย เป็นต้น เพราะประเทศมาเลเซียมีตำแหน่งรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนต่างๆ ตามสัดส่วนของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ของเราไม่มี ทำให้ดูเหมือนว่ากำลังสร้างความเหลื่อมล้ำทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากเราไม่มีสัดส่วนที่เป็นชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูแล้ว เราก็ยังไม่มีชนกลุ่มชายขอบต่างๆ อย่างเช่นชาวเขาเผ่าต่างๆ เข้ามาอยู่ในสภา ทั้งๆ ที่สิ่งนี้เป็นสิ่งจำเป็นตามระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

สภาพทางด้านการศึกษาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ การศึกษาสูงอาจเป็นกลไกสำคัญต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพราะผู้ที่รู้วิธีการจัดองค์กรต่างๆ นั้น ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงแทบทั้งสิ้น อย่างเช่น ประธานกลุ่มวาดะห์ (กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยวิธีสาย

กลาง) คือวันโมฮัมมัดนอร์ มะทาที่ได้จบปริญญาโทด้านศึกษาศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ Dr. Wan Kadir Che Man ประธานขบวนการเบอร์ซาตู (กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยวิธีรุนแรง) ก็ได้จบปริญญาเอกสาขารัฐศาสตร์สาขาเปรียบเทียบจาก Australian National University ประเทศออสเตรเลียตั้งนี้เป็นต้น

ข้อมูลจากการออกแบบสอบถามโพล์สรู๊ป

ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

ก. ความยากจน

โพล์สรู๊ปในเขตนราธิวาส

ที่นราธิวาสนั้นความยากจนเป็นปัญหาสำคัญ เพราะชาวบ้านมีรายได้ต่ำ โอกาสในการหางานทำลำบาก ทั้งนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย แม้ว่าชาวบ้านบางรายจะมีการศึกษาสูงแต่เงินเดือนที่ได้รับถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์มาก นอกจากนี้ ชาวบ้านยังขาดความชำนาญเฉพาะทาง ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความยากจน

หากทางรัฐสามารถช่วยเหลือได้ สิ่งที่ชาวบ้านปรารถนามากคือ การฝึกฝนความรู้ที่ทำให้ชาวบ้านสามารถพึ่งตนเองได้ เช่น อาชีพด้านช่าง การทำสวน และการจับปลาที่ถูกต้อง หากมีสิ่งนี้อย่างน้อยชาวบ้านสามารถพึ่งตนเองได้

ชาวบ้านสามารถพึ่งตนเองได้โดยปราศจากการช่วยเหลือจากรัฐ ชาวบ้านไม่มีความหวังจากความช่วยเหลือภาครัฐ ทุนที่ทำธุรกิจหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านปัจจุบันนี้ได้รับการลงแซร์ของชาวบ้านเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน

โพล์สรู๊ปในเขตปัตตานี

เขตนี้เป็นเขตชาวประมง มีอยู่สองหมู่บ้าน ชาวบ้านประมาณ 70% เป็นชาวประมง การดำรงชีพขึ้นอยู่กับอาชีพการจับปลาทะเล อีก 30% เป็นชาวบ้านที่มีความเป็นอยู่ปานกลาง มีอาชีพเป็นนักธุรกิจหรือไม่ก็ทำงานรับราชการหรือครูจ้างจากโรงเรียนเอกชน

ความยากจนในเขตนี้ นับว่ายากจนอย่างยิ่ง ชาวบ้านไม่มีที่ดินเป็นของตนเองจึงไม่สามารถปลูกพืชได้ รายได้จึงขึ้นอยู่กับอาชีพการจับปลาในทะเลเพียงอย่างเดียว

โพล์สรู๊ปในเขตยะลา

ความยากจนเป็นปัญหาใหญ่ในตำบลบันนังสะตาแห่งนี้ ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำงานตัดยาง มีรายได้ต่ำไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพในยุคปัจจุบัน

ข. วิธีการที่ชาวชาวบ้านแก้ปัญหาความยากจน

โพล์สรู๊ปในเขตนราธิวาส

การจัดตั้งสหกรณ์ถือเป็นองค์การสำคัญในการช่วยแก้ปัญหาความยากจน อย่างไรก็ตาม ทางรัฐไม่ได้ช่วยเหลือชาวบ้านที่เป็นชาวมุสลิมเพื่อให้เกิดการจัดตั้งสหกรณ์ ที่มีอยู่นั้นเป็นสหกรณ์ของชุมชนชาวพุทธ มีการเลือกปฏิบัติระหว่างชาวพุทธกับชาวมุสลิม ทางรัฐจะให้ความสำคัญแก่ชุมชนชาวพุทธมากกว่าชุมชนชาวมุสลิม ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือ การสร้างถนนหนทางและการสร้างเขื่อนกั้นน้ำท่วมในหมู่บ้าน

โพกักรูปในเขตปัตตานี

ความช่วยเหลือจากรัฐมีเล็กน้อยและนานๆ ครั้ง ความช่วยเหลือส่วนใหญ่ได้จากการลงแซร์กัน จากกลุ่มที่เกี่ยวข้อง โดยบริจาคให้กับเด็กกำพร้าและผู้ยากไร้เพื่อให้สามารถดำรงชีพได้ อย่างไรก็ตาม สามารถทำได้ 10% เท่านั้น สำหรับครอบครัวชาวประมงที่นี้ยากจนมาก ต้องติดหนี้ตลอดเพื่อให้ดำรงชีพได้ เงินช่วยเหลืออีกทางหนึ่งจะได้จากกองทุนมัสยิด ชาวบ้านจะได้จากการแบ่งปันจากกองทุนซากาต

โพกักรูปในเขตยะลา

ทางรัฐบาลเคยให้ความช่วยเหลือ แต่ไปไม่ถึงกลุ่มยากจนที่แท้จริง ทั้งนี้มีการคอร์รัปชันในกลุ่มข้าราชการระดับปฏิบัติ ทำให้ผู้นำท้องถิ่นต้องขอความร่วมมือจากชาวบ้านเพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้ยากไร้ในพื้นที่ได้

ค. ความช่วยเหลือจากรัฐ องค์กรที่มีใช้รัฐ และสหกรณ์ต่างๆ เพื่อให้สามารถดำรงชีพได้

โพกักรูปในเขตนราธิวาส

ความช่วยเหลือส่วนใหญ่จะเป็นการก่อสร้างมากกว่า อย่างเช่น การซ่อมแซมถนนหนทางและการขุดคุ้ยระบายน้ำ รัฐไม่ได้ให้เงินช่วยเหลือเพื่อดำเนินธุรกิจใดๆ สิ่งที่ชาวบ้านอยากได้คือ การสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ เราต้องการนักลงทุนต่างชาติเข้ามา อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ทางด้านการเมืองก็เป็นปัญหาใหญ่ ชาวบ้านได้แต่หวังว่า หากอุตสาหกรรมเข้ามาในพื้นที่ จะเป็นโอกาสดีที่สามารถบรรเทาความยากจนให้กับชาวมุสลิมในพื้นที่ได้ สิ่งที่ต้องเน้นในที่นี้คือ เศรษฐกิจชาวบ้านจะขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมยางพาราเพียงอย่างเดียว การที่ราคายางตกต่ำปัจจุบันได้ส่งผลต่อชาวบ้านในพื้นที่อย่างสาหัส

กองทุนจากรัฐที่มีอยู่คือ กองทุนหมู่บ้าน (หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท) กองทุนนี้ได้เริ่มขึ้นสมัยรัฐบาล ดร.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งปัจจุบันก็ยังใช้กองทุนนี้อยู่ กองทุนนี้เป็นกองทุนที่ช่วยเหลือสังคม เช่นช่วยเหลือครอบครัวที่เสียชีวิตในด้านการเงินเพื่อแบ่งเบาภาระชั่วคราว

โพกักรูปในเขตปัตตานี

แน่นอนเราได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ แต่ไม่เพียงพอ ในยามที่เป็นช่วงที่คลื่นทะเลใหญ่ๆ สำหรับกลุ่มชาวประมงนั้นจะได้รับข้าวสาร น้ำตาล ปลากระป๋อง และของใช้ในครัวปีละครั้ง อย่างไรก็ตาม ความช่วยเหลือดังกล่าวสามารถอยู่ได้ 3 วันเท่านั้น นอกจากนี้ ที่ได้รับความช่วยเหลือจริงๆ คือจากความร่วมมือของชาวบ้านกันเอง ในช่วงวันสำคัญทางศาสนาในแต่ละปีเช่น วันเฉลิมฉลองท่านนบี ชาวบ้านจะได้รับแพะสองตัวและเงินจำนวน 15,000 บาท และวันอาชูรอชาวบ้านจะได้รับเงินจำนวน 3,000 บาท นอกจากนี้ ความช่วยเหลือจากรัฐคือเงินสวัสดิการสังคมที่ให้กับเด็กกำพร้า คนชรา คนพิการเป็นจำนวนเงิน 600 บาทต่อเดือน และยังมีความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยการลงทะเบียนที่อบต. และเงินช่วยเหลือจะถูกโอนเข้าบัญชีธนาคารของแต่ละคนที่ลงทะเบียน

โพกักรูปในเขตยะลา

เงินกู้จากธนาคารก็มีให้กู้ แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่นิยมกู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าไม่ได้ดำเนินตามหลักชะรีอะห์นั่นเอง มีดอกเบี่ยสูงมาก นอกจากนี้ ความช่วยเหลือยังมีที่มาจากรัฐบาลของชาติอาหรับ เช่น โอมาน และซาอุดีอาระเบีย แต่จะเจาะจงไปที่สถาบันการศึกษาอย่างเช่น โรงเรียน ปอเนาะ และมหาวิทยาลัย

โอกาสการทำงานและรายได้เสริม

ก. ความยากง่ายในการหางานทำ

โพกักรูปในเขตนราธิวาส

โอกาสการได้รับงานทำในนราธิวาสไม่ใช่เรื่องง่าย ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาและการศึกษาของชาวบ้านมีน้อย ชาวมุสลิมจึงพยายามหางานทำนอกพื้นที่ ส่วนใหญ่จะเป็นช่างสร้างบ้าน รับจ้างตัดยาง และทำการประมง

โพกักรูปในเขตปัตตานี

การทำงานทำนั้นยากมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานจากหน่วยราชการ เมื่อมีการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่คนมุสลิมจะได้งานยากกว่าชาวไทยพุทธ มีการเลือกปฏิบัติในการรับเข้าทำงาน นอกจากจะมีคนที่รู้จักกันในหน่วยงานแล้วจึงจะมีโอกาส ไม่อย่างนั้นในการสัมภาษณ์ก็จะถูกถามถึงการเสียเวลาเพราะไปทำการนมาซในช่วงการทำงาน การแต่งตัวที่คลุมมม การพูดภาษาไทยไม่ชัดเจน เป็นต้น เหตุผลคือไม่ชอบให้ชาวมุสลิมเข้าทำงานรับราชการนั่นเอง ผิดกับไทยพุทธ จะได้รับความสะดวกมากในการเข้าทำงานในหน่วยงานราชการ

โพกักรูปในเขตยะลา

โอกาสการเข้าทำงานในเขตนี้มีจำกัดมาก มีการใช้สองมาตรฐานในการรับเข้าทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชาวมุสลิม

ข. ค่าจ้างที่ได้รับเหมาะสมกับวุฒิการศึกษาหรือไม่

โพกักรูปในเขตนราธิวาส

บรรดาครูสอนศาสนาที่ทำงานอยู่ส่วนใหญ่นจะได้รับเงินเดือนต่ำกว่าวุฒิที่ได้รับ จะไม่เท่ากับวุฒิทางสามัญทั่วไป ประมาณการเงินเดือนที่ได้รับต่อเดือนคือ 4,500 บาทต่อเดือน บางรายก็ได้รับ 7,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่ครูสามัญที่มีวุฒิเท่ากันจะได้รับ 10,000 บาทขึ้นไปต่อเดือน เงินเดือนของครูศาสนาจะได้รับเท่าๆ กับเงินเดือนของผู้ใหญ่บ้านคือ 8,000 บาทต่อเดือน ทั้งๆ ที่ต้องทำงานหนักมากเท่าๆ กับครูสอนศาสนา

โพกักรูปในเขตปัตตานี

แน่นอน...เงินเดือนที่ได้รับนั้นจะไม่ตรงกับวุฒิที่ได้รับแน่ ตัวอย่างเช่น เงินเดือนปริญญาตรีคือ 14,000 บาทต่อเดือนแต่โรงเรียนเอกชนจะจ่ายแค่ 7,000 บาทต่อเดือนเท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของแต่ละโรงเรียน ทั้งนี้เงินอุดหนุนที่ทางรัฐให้ขึ้นขึ้นอยู่กับจำนวนหัวของเด็กนักเรียนของแต่ละโรง และด้วยเงินก้อนจำนวนดังกล่าว ทางโรงเรียนจำเป็นต้องใช้เพื่อการพัฒนาและการบริหารการสร้างอาคาร การจ่ายเงินเดือนครูและพนักงานเป็นต้น ส่วนเงินเดือนอาจารย์มหาวิทยาลัยระดับปริญญาเอกจะได้รับประมาณ 17,000 บาทถึง 18,000 บาทต่อเดือน เงินเดือนผู้ใหญ่บ้าน 7,000 บาทต่อเดือนและเงินเดือนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 5,000 บาทต่อเดือน นอกจากนี้มีเพิ่มค่าเสี่ยงภัยอีกเดือนละ 2,500 บาทต่อเดือน ส่วนเงินเดือนอิหม่ามมัศยิดจะได้เดือนละ 1,200 บาทต่อเดือน เงินเดือนคอบี 1,000 บาทต่อเดือน และบิหลัน 500 บาทต่อเดือน.

โพกักรูปในเขตยะลา

เงินเดือนที่ได้รับนั้นไม่เหมาะสมกับวุฒิที่ได้รับ

ค. มีการอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำหรือไม่

โพกักรู้ปในเขตนคราธิวาส

มีชาวมุสลิมมากมายต้องอพยพไปหางานทำที่ประเทศมาเลเซียเพื่อหารายได้

โพกักรู้ปในเขตปัตตานี

ผลจากความยากจนชาวบ้านจำนวน 5% ได้อพยพไปหางานทำที่ประเทศมาเลเซีย งานที่ทำนั้นส่วนใหญ่จะเป็นงานในร้านอาหาร ตัดยาง สร้างบ้านและเป็นชาวประมง จริงๆ แล้วทางรัฐยอมรู้ดีถึงความลำบากของชาวบ้าน แต่ดูเหมือนว่าจะไม่ให้ความสำคัญ อาจพูดได้ว่าชาวมุสลิมเป็นลูกเลี้ยงมากกว่า... จึงเป็นเช่นนี้

โพกักรู้ปในเขตยะลา

ใช่ ชาวบ้านมีการอพยพไปหางานทำในต่างประเทศ

ง. งานเสริมที่เลือกทำ

โพกักรู้ปในเขตนคราธิวาส

งานเสริมส่วนใหญ่คือ รับจ้างตัดยาง พนักงานเสริมในร้านอาหาร แม่ครัวร้านอาหาร ช่างสร้างบ้าน แต่ชาวพุทธส่วนใหญ่จะไม่ไปทำงานที่มาเลเซีย

โพกักรู้ปในเขตปัตตานี

ส่วนใหญ่ชาวบ้านไม่มีงานทำเสริม แต่ส่วนใหญ่จะออกไปหาปลาในทะเลเท่านั้น จะมีส่วนน้อยเท่านั้นที่ทำงานเสริม เช่น ค้าขาย รับจ้างขนของในเมือง ช่างทำบ้าน ส่วนอิหม่ามก็จะได้รับรายได้เสริมจากการเป็นอิหม่ามแต่งงานให้กับคู่บ่าวสาวใหญ่บ้าน แต่ครั้งจะได้ค่าจ้าง 1,000 บาท แต่ก็จะถูกแบ่งออกเป็นสามส่วนสำหรับทีมงาน แต่ที่ได้มากหน่อยคือ บางครั้งจะมีคู่บ่าวสาวที่มาจากมาเลเซีย จะได้ค่าจ้างครั้งละ 6,000 บาท

โพกักรู้ปในเขตยะลา

ชาวบ้านในเขตนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรเป็นรายได้หลัก แต่ก็ยังไม่สามารถดำรงชีพได้จากการที่เศรษฐกิจในปัจจุบันตกต่ำ ทำให้บางรายต้องทำอาชีพเสริมโดยทำงานรับจ้างถางป่า ทำความสะอาดในสวน เย็บผ้า ช่างสร้างบ้าน ทำการค้าขายเล็กๆ น้อยๆ

การศึกษา

ก. การศึกษาแก้ไขความยากจนได้มากน้อยเพียงใด

โพกักรู้ปในเขตนคราธิวาส

ได้แน่นอน การศึกษาสูงจะสามารถยกสถานภาพทางเศรษฐกิจได้ ที่เห็นได้ชัดเจนคือ บรรดาชาวมุสลิมในพื้นที่ที่ยากจนส่วนใหญ่เพราะมีการศึกษาด้วยนั่นเอง นอกจากนี้ ความรับผิดชอบต่อครอบครัวใหญ่ก็เป็นปัญหาทางสังคม หากหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิตไป ลูกๆ ก็จะมีขาดการศึกษาเพราะขาดทุนทรัพย์ สิ่งที่มาคือ ปัญหาสังคมเพราะขาดการศึกษาแล้วง่ายที่จะถูกชักชวนและหันไปเสพยาเสพติด

โพกักรู้ปในเขตปัตตานี

เห็นด้วย การศึกษาสามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีการศึกษาสูงจนถึงระดับปริญญาเอก อย่างไรก็ตาม พวกเขาต้องอพยพไปหางานทำที่อื่น ทั้งนี้ เพื่อให้ได้รับค่าจ้างที่สูงกว่า

โพกักรู้ปในเขตยะลา

เห็นด้วยการศึกษาสามารถแก้ปัญหาความยากจนในหมู่บ้านของตนได้

ข. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาสูง

โพกักรู้ปในเขตนราธิวาส

ส่วนใหญ่พ่อแม่ที่เป็นมุสลิมยุ่งอยู่กับงานประจำ นั่นคือสาเหตุที่ทำให้พ่อแม่ขาดการเอาใจใส่ดูแลการศึกษาของบุตร ซึ่งผิดกับพ่อแม่ที่เป็นชาวพุทธที่เอาใจใส่การศึกษาของบุตรเป็นอย่างดี นอกจากนี้ รายได้ต่ำก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พ่อแม่ไม่สามารถส่งบุตรเรียนหนังสือระดับสูงๆ ได้

เหมือนอย่างที่ได้กล่าวข้างต้น ลูกๆ หลายคนที่ต้องเรียนหนังสือ เงินที่ได้รับน้อยมากจึงทำให้ลูกๆ หมดกำลังใจที่จะไปศึกษาเล่าเรียน ทำให้เกิดเข้าสังคมกลุ่มติดยาเสพติด แม้ว่าจะมีสถานที่บำบัดก็ตาม แต่ส่วนใหญ่ที่ติดยาคือ ลูกๆ ชาวบ้านที่เป็นมุสลิมมากกว่าที่เป็นชาวพุทธ

โพกักรู้ปในเขตปัตตานี

ชาวมุสลิมที่มีหัวดีและสามารถต่อการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยได้ แต่ที่ไม่สามารถเข้ามหาวิทยาลัยได้นั้นเป็นเพราะการเลือกปฏิบัติและการจำกัดโควตานั้นเอง นอกจากนี้ เป็นเพราะความยากจนของพ่อแม่ที่ไม่สามารถจ่ายค่าเทอมได้ ส่วนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้นนั้นจะเรียนฟรี พ่อแม่จะเริ่มจ่ายค่าเทอมในระดับมัธยมปลายเป็นต้นไปถึงระดับมหาวิทยาลัย

โพกักรู้ปในเขตยะลา

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาสูงคือ ความยากจน พ่อแม่ขาดความกระตือรือร้น การติดยาเสพติด ความสามารถของครูผู้สอนต่ำมาก

ค. ท่านหรือครอบครัวของท่านประสบปัญหาทางการศึกษาที่ควรจะเป็นหรือไม่

โพกักรู้ปในเขตนราธิวาส

ที่จริงแล้ว การศึกษาถึงระดับมัธยมนั้น เป็นการศึกษาฟรีจากทางรัฐอยู่แล้วแม้ว่าจะเกิดปัญหาจากเหตุการณ์ไม่สงบที่อาจสร้างปัญหาทางการศึกษาอยู่บ้าง

โพกักรู้ปในเขตปัตตานี

การศึกษาที่นี้จะเท่าๆ กัน ไม่ว่าจะเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนศาสนาก็ตาม จะเรียนฟรีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

โพกักรู้ปในเขตยะลา

การศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนศาสนานั้น จะเรียนฟรีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ที่เป็นปัญหาคือ การเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1. อดีตหัวหน้าขบวน (เคลื่อนไหวเพื่อปลดแอกปัตตานี) สัมภาษณ์ในต่างประเทศ
2. นายกเทศมนตรี (เทศบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดยะลา) สัมภาษณ์ในจังหวัดยะลา
3. อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนหลายสมัยของจังหวัดปัตตานี) สัมภาษณ์ในจังหวัดปัตตานี
4. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน (ตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองปัตตานี) สัมภาษณ์ในจังหวัดปัตตานี

ความเห็นต่อปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้และการเจรจาที่ประเทศมาเลเซีย

สัมภาษณ์ที่นราธิวาสและต่างประเทศ

การแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น เราต้องสร้างขบวนการติดอาวุธ การต่อรองที่ปราศจากการติดอาวุธจะไม่สามารถเอาชนะฝ่ายข้าศึก(รัฐไทย)ได้เลย สมัยหนึ่งตัวแทนของรัฐไทยมาขอพบผม (ผู้ให้สัมภาษณ์) เพื่อขอความร่วมมือให้วางอาวุธ ผม (ผู้ให้สัมภาษณ์) ตอบกลับไปว่า “ไม่มีการขอร้องและไม่มีเจรจา มีทางเดียวเท่านั้น...มึงเก่ง กูตาย ถ้ากูเก่งมึงตาย...กลับไปบอกพ่อมึงไป (หมายถึงรัฐมนตรีกลาโหมในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร)” ในเมื่อรัฐบาลไทยเรียกผม (ผู้ให้สัมภาษณ์) ว่าเป็นโจร รัฐไทยก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะพูดคุยกับโจรได้ เพราะเรา (ผู้ให้สัมภาษณ์) ไม่ใช่โจร แต่ขบวนการกู้ชาติที่เป็นสากล เหตุการณ์ที่มีสยิดกรือเซะและเหตุการณ์ที่ล้อมโรงพักในจังหวัดนราธิวาสเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นผลงานของพวกเรา (ผู้ให้สัมภาษณ์)

(ผู้สัมภาษณ์ถาม) เราอยู่ในประเทศไทย เรามีอิสระทุกอย่างเลย เราก็มีประชาธิปไตย ประกอบศาสนกิจได้อย่างอิสระ สมัครเป็นผู้แทนก็ได้และทางรัฐธรรมนูญไทยก็ไม่ได้มีข้อห้ามเลยหากชาวมุสลิมเรามีความสามารถ แม้แต่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เราก็เป็นได้ แล้วที่ตรงไหนที่ทางรัฐไม่ให้ความเป็นธรรมต่อชาวมุสลิม

(ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ) คำว่าประชาธิปไตยไม่ได้หมายถึงการมีสิทธิเลือกตั้งที่เที่ยมกันหมด แต่หมายถึงการสร้างความเป็นธรรมอยู่ในตัวแล้ว ลองนึกภาพให้ตีชีว่า รัฐไทยมีประชาธิปไตยจริงไหม คำว่าประชาธิปไตยหมายถึงรัฐต้องสร้างความเสมอภาคทั้งภาคสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษาให้กับประชาชนทุกศาสนาที่อยู่ภายใต้รัฐ ตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยและที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือความยากจนของชาวประมงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชีวิตของชาวประมงในปัจจุบันก็ไม่ต่างอะไรกับชีวิตชาวประมงเมื่อสมัยหนึ่งร้อยปีที่แล้ว แล้วที่ตรงไหนที่กล่าวว่ารัฐไทยเป็นประชาธิปไตยในเมื่อเศรษฐกิจของประชาชนไม่มีความเท่าเทียมกันเลย ลองดูการให้สัมปทาน (กองทุนช่วยเหลือ) ที่รัฐบาลมาเลเซียช่วยเหลือชาวประมงของเขาบ้าง มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นระยะๆ อย่างชาวประมงก็มีการเรียกอบรมและฝึกลูกหลานชาวประมงให้รู้จักการทำประมงสมัยใหม่และให้สัมปทานแก่ผู้ผ่านการอบรม จัดการให้มีเรือใหญ่ทำเป็นแบบสหกรณ์เพื่อให้ชาวประมงมีชีวิตที่ดีขึ้น ส่วนการเมืองก็อนุญาตให้จัดตั้งพรรคการเมืองของชนชาติแต่ละชนชาติได้ จะเห็นว่ามีพรรคการเมืองของชาวจีน ชาวมลายู ชาวอินเดีย และชาวซาบาห์เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสามารถนำเสนอปัญหาของแต่ละชนชาติของตนในสภาและเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุด นอกจากนี้ ก็มีการคัดเลือกชนทุกเผ่าพันธุ์รวมถึงชาวไทยพุทธสัญชาติมาเลเซียให้ไปเป็นวุฒิสมาชิกเพื่อนำเสนอปัญหาในสภาได้อย่างตรงจุดด้วย

สัมภาษณ์ในจังหวัดยะลา

ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นฝ่ายที่สร้างปัญหาอยู่ในปัจจุบันคือ ฝ่ายความมั่นคงนั่นเอง จะสังเกตเห็นง่ายๆ คือ ยาเสพติดจะเข้ามามากมาย ลองนึกภาพให้ตีชีว่าชาวบ้านธรรมดาจะนำเข้ามาได้ไหม ผม(ผู้ให้สัมภาษณ์) เห็นกับตัวผม (ผู้ให้สัมภาษณ์) เองหลายครั้ง เวลาทหารตั้งแคมป์ทหารที่ไหนที่นั่นจะมีทั้งผู้ค้ายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติดมาที่แคมป์ทหาร สิ่งนี้นับเป็นยุทธศาสตร์ของการทำสงครามเพื่อทำลายเยาวชนที่เป็นลูกหลานมุสลิมให้อ่อนแอ ทั้งนี้เพื่อที่จะครอบครองดินแดนรัฐปัตตานีนั่นเอง ต้องเข้าใจว่ายุทธศาสตร์อย่างนี้ อังกฤษเคยทำกับเยาวชนชาวจีนในสมัยสงครามฝิ่นมาแล้ว

เมื่อเยาวชนจีนติดฝิ่นมีจำนวนมากกว่าครึ่ง อังกฤษก็สามารถเข้าครอบครองแผ่นดินจีนได้ครึ่งแผ่นดิน และครอบครองฮ่องกงได้สำเร็จในที่สุด

การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือ การแบ่งแยกดินแดนเป็นเอกราช พวกเขา (รัฐไทย) ไม่มีทางที่จะเชื่อใจพวกเรา (ผู้ให้สัมภาษณ์) หรือ...ทั้งหมดคือการจัดฉากเท่านั้นเอง

สัมภาษณ์ในจังหวัดปัตตานี

ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้จำเป็นต้องเข้าใจให้ถ่องแท้ สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งอดีตและปัจจุบันนั้นมาจากทั้งสองฝ่าย คือฝ่ายรัฐและฝ่ายขบวนการ ฝ่ายรัฐนั้นเริ่มรังแกชาวมุสลิมมาตั้งแต่สมัยท่านหะยีสุหลง ปัญหาที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น ไม่มีคนมุสลิมเข้าสมัครเป็นผู้แทนราษฎรเลย ที่มีอยู่นั้นมีแต่ชาวพุทธแข่งขันกันเอง พอใกล้เลือกตั้งเมื่อไหร่ก็จะมีการหาเสียง บางรายก็มีการบังคับโตะครุให้หาคะแนนเสียงให้ สาเหตุที่เป็นอย่างนั้นก็เพราะโตะครุมีลูกศิษย์ลูกหาเยอะ หากโตะครุสนับสนุนใคร ผู้นั้นก็จะได้รับคะแนนเสียงมากและถูกเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้

กรณีหะยีสุหลงก็ไม่ต่างกับบรรดาโตะครุทั้งหลาย ท่านนำเสนอข้อเรียกร้องเพื่อแก้ปัญหาให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดนเลย แต่ผู้ที่เสียคะแนนเสียงซึ่งแพ้จากการเข้าแข่งขันการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนก็จะใส่ร้ายว่าหะยีสุหลงคือ กบฏหรืออะไรต่อมิอะไรเพื่อที่จะกำจัดให้หมดไปจากแผ่นดินไทย

นี่คือจุดเริ่มต้นของปัญหา ทำให้หะยีสุหลงถูกนำไปจำคุกที่จังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนที่จะนำไปที่ห้วยขวาง นับเวลาที่ถูกจำคุกทั้งหมด 4 ปีกับ 8 เดือนก่อนที่จะถูกปล่อยออกมา

แต่ทำไมทางตำรวจจากจังหวัดสงขลาถึงมาจับตัวไป ทั้งๆ ที่ท่านก็เป็นอิสระแล้ว ที่หนักขึ้นไปอีก ท่านก็ถูกหายตัวไป กว่าจะได้รู้ว่าท่านไปไหนก็ในสมัยที่ท่านจอมพลสฤษดิ์ ธนาธรตันขึ้นมามีอำนาจ ท่านก็ถูกหายตัวไป ปล่อยให้ท่านโดนขังในคุกที่จังหวัดสงขลาในสมัยนั้น และศพของท่านโดนผ่าท้องเพื่อใส่ก้อนหินเข้าไปก่อนที่จะถูกโยนทิ้งในทะเลสาบสงขลา ทั้งนี้ศพจะได้ไม่ลอยน้ำ นี่แหละเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการต่างๆ เกิดขึ้นมาเพื่อขอแยกรัฐปัตตานีเป็นเอกราช

ส่วนการเจรจาที่มาเลเซียในปัจจุบันนั้นไม่สามารถจะบรรลุข้อตกลงอะไรได้เลย ทั้งนี้ก็เพราะว่าทั้งหมดนั้นเป็นแต่เพียงฉากบังหน้าเท่านั้นเอง

จากประสบการณ์ที่พบเห็น ใครก็ตามที่พยายามจะแก้ปัญหาให้กับรัฐไทยนั้นในที่สุดก็จะโดนหลอกและโดนกินยาพิษตายอย่างน่าปริศนาแทบทุกคน ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือ ครูเปาะชู วาแมตีซา อุษต้าซสะรอนิง (เสนีย์ มาดาคะกุล) และที่หายไปอย่างปริศนาคือ ท่านสมชาย นีละไพจิตร

(อีกท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า) การแบ่งแยกดินแดนเพื่อเอกราชปัตตานีเป็นวิธีที่ดีที่สุด ทั้งนี้จะได้ปลอดภัยจากภัยทั้งปวง

ข้อสรุปท้ายบท

ผลสรุปมีดังนี้คือ

1. สาเหตุนโยบายของรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา) โดยเรียงจากค่าความเป็นไปได้สูงสู่ค่าความเป็นไปได้ต่ำคือ 1) การ

ปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ 2) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ 3) ความเคร่งครัดในศาสนา 4) การ
หวังแทนในอัตลักษณ์ 5) สถานภาพด้อยทางการศึกษา 6) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่
7) ทักษะคติเปลี่ยนแปลงด้านลบ

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยเรื่อง ปัญหาการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของรัฐในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. 2547-2557” เป็นการตรวจสอบ “เพราะเหตุใดนโยบายของรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” มีวัตถุประสงค์ เพื่อหาแนวคิดที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายและนำมาปฏิบัติในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ยะลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา

สรุปผล

ผลสรุปจากการสำรวจเชิงปริมาณหรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามซึ่งมีความถี่เทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ โดยเรียงจากปัจจัยลำดับที่มีค่าความเป็นไปได้มากที่สุดสู่ปัจจัยที่ลำดับค่าความเป็นไปได้น้อยสุดมีดังนี้คือ ลำดับที่ 1) การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 61.7 ลำดับที่ 2) อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 59.6 ลำดับที่ 3) ความเคร่งครัดในศาสนาส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 59.6 ลำดับที่ 4) การหวงเหนี่ยวอัตลักษณ์ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 58.0 ลำดับที่ 5) สถานภาพต่อทางการศึกษาส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 57.4 ลำดับที่ 6) การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 53.2 และลำดับที่ 7) ทักษะคติเปลี่ยนแปลงด้านลบส่งผลให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าความเป็นไปได้ร้อยละ 49.0

แนวคิดที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบายและนำมาปฏิบัติในพื้นที่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ นานโยบาย เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ปฏิบัติอย่างจริงจัง สถานการณ์นับตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม ถึงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 แสดงให้เห็นถึงการขยายพื้นที่เป้าหมายปฏิบัติการของขบวนการแบ่งแยกดินแดน จากที่เคยมีการลอบเผาโรงเรียนของรัฐก็มีการรวมเอาวัดวาอารามเข้าไปด้วย เช่นเดียวกับการลอบสังหารที่เคยมีเป้าหมายอยู่ที่บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ก็ปรากฏการทำร้ายและสังหารพระภิกษุกับชาวพุทธในพื้นที่เพิ่มขึ้นด้วย นี่เป็นการทำร้ายบุคคลบริสุทธิ์ที่ไม่มีอาวุธและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มก่อการร้ายพยายามสร้างความชอบธรรมต่อการกระทำรุนแรงของตนด้วยการอ้างว่า เจ้าหน้าที่รัฐมีการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยแบบเหวี่ยงแห การหายสาบสูญไปอย่างไร้ร่องรอยของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ (ซึ่งหลายๆครั้งเกิดจากความขัดแย้งกันเองภายในกลุ่มก่อการร้าย) รวมถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าตรวจค้นบ้านเรือนและโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามโดยมิได้มีการแจ้งเตือนล่วงหน้า และการประกาศกฏอัยการศึกในพื้นที่ โดยไม่ได้คำนึงถึงว่า หากตนมิได้เริ่มการกระทำรุนแรงก่อน รัฐจะไม่มีทางส่งทหารจำนวน

มากเข้าไปยังพื้นที่ ไม่มีการประกาศกฎอัยการศึก และที่สำคัญพี่น้องชาวไทย-พุทธ มุสลิม จีน และอื่น ๆ จะไม่มีการเสียชีวิต ปัญหาภาคใต้ที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการเชื่อมโยงมิติประเด็นปัญหาหลากหลายเข้าด้วยกัน ดังนั้นการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องต้องวิเคราะห์ปัญหาเหล่านี้เชื่อมโยงเป็นองค์รวม ซึ่งจะทำให้การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหามีความลุ่มลึกและเข้าใจถึงรากเหง้าของปัญหาในพื้นที่ภาคใต้ดียิ่งขึ้น จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นจังหวัดที่มีสถานะเฉพาะ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และมีความจำเป็น ในการพัฒนา เป็นกรณีพิเศษ ดังนั้นจึงจำเป็นในการกำหนดยุทธศาสตร์ หรือกำหนดเป็นนโยบายและแผนงาน ในการส่งเสริมและพัฒนา จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืน เป็นที่ทราบกันดีว่ายุทธศาสตร์พระราชทานการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรัสไว้อย่างแข็งขันสามารถนำมากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืนแต่ปัญหามีอยู่ว่าอะไรคือมิติที่จะต้องทำความเข้าใจ การเข้าถึง เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนั้นการศึกษาเพื่อเข้าใจ เข้าถึง ประเด็นมิติต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงกันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืน การที่จะสามารถจะพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้นั้นสิ่งสำคัญสิ่งแรกคือการจะต้องดับไฟที่กำลังรุกในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยกระบวนการสันติวิธี ในขณะที่เดียวจะต้องสามารถพัฒนาด้วยกระบวนการต่างๆ เพื่อสามารถเสริมสร้างความมั่นคงของชุมชนซึ่งอยู่เหนือความมั่นคงของรัฐ (ทหาร) ด้วยยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"

อภิปรายผล

การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ

การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจนั้น แม้ว่าจะมีความสำคัญมาก แต่ก็ดูเสมือนดาบสองคม ทั้งนี้ ผู้ตอบคำถามร้อยละ 42.5 ไม่เห็นด้วย และผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า ความเคลื่อนไหวใดๆ ที่เป็นการเคลื่อนไหวด้านการเมืองแล้วก็จะถูกเพ่งเล็งจากฝ่ายรัฐบาลเป็นพิเศษ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ กลุ่มวาดะห์ (Al-Wahdah) ที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ทั้ง ๆ ที่กลุ่มวาดะห์มีความเคลื่อนไหวด้านการเมืองทางสายกลางตามระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทย และร่วมมือกับพรรคฝ่ายรัฐบาลในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยมาโดยตลอด แต่ก็ยังถูกตีความต่อสาธารณะผ่านทีวีเกือบทุกช่องว่า “วาดะห์” คือ “เอกราช” ทั้ง ๆ ที่คำว่า “วาดะห์” หมายถึง “เอกภาพ” นี่ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า กำลังทำลายความนิยมชมชอบที่เป็นกลุ่มการเมืองที่มีต่อชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ส่วนการตั้งข้อกล่าวหาต่าง ๆ นานาที่ว่ากลุ่มวาดะห์อยู่เบื้องหลังในคดีการปล้นปืนจากค่ายทหารในจังหวัดนราธิวาสและในจังหวัดยะลานั้น สำหรับชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูแล้ว การกล่าวหาอย่างนั้นโดยไม่มีการพิสูจน์ ดูเหมือนเป็นยุทธศาสตร์อีกอย่างหนึ่งของการทำลายความเชื่อถือหรือดิศเครติดต่อกลุ่มการเมืองที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายมลายู ทั้ง ๆ ที่ทั้งหมดนั้น จะต้องเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมมากกว่าการประจานและการป้ายสีในที่สาธารณะ และนี่คือเหตุผลที่ผู้ตอบคำถามร้อยละ 61.7 ที่เห็นด้วยว่าเป็นปัญหาที่ไม่สามารถพัฒนาในพื้นที่ และร้อยละ 23.4 ที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทางทหารและตำรวจมีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

และยังมีหลายหน่วยงานที่อาจปฏิบัติการที่แหวกนโยบายของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นไปได้ไหมที่เรามจะมีหน่วยงานอิสระที่สามารถสอดส่องดูแลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการบางหน่วยในพื้นที่อย่างตรงไปตรงมา หมายถึงผู้ปฏิบัติงานที่ผิดคำสั่งหรือขัดคำสั่งจากหน่วยเหนือ ก็จะต้องถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมโดยไม่มีการปกป้องพวกพ้อง

ทั้งนี้ ท่าน Che Man (1991) ได้วิเคราะห์ปัญหาในกลุ่มชาติพันธุ์ในมินดาเนาทางตอนใต้ของประเทศฟิลิปปินส์และปัตตานีทางตอนใต้ของประเทศ และได้สรุปไว้ว่า ปัญหาที่เกิดความไม่สงบทั้งทางภาคใต้ของประเทศฟิลิปปินส์และของประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นมาจากการทำลายล้างต่อระบบการเมืองปกครองท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายมลายูที่มีอยู่เดิมสูญสิ้นไป ซึ่งเกิดจากน้ำมือของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างถิ่นนั่นเอง และนั่นคือสาเหตุสำคัญที่นโยบายล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ได้

จากการสอบถามเกี่ยวกับอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์นั้น ผู้ตอบคำถามร้อยละ 82.9 เชื่อว่าคนมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเคลื่อนไหวด้านการเมือง ร้อยละ 46.8 เชื่อว่าประเทศมาเลเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู แต่เป็นการช่วยเหลือทางด้านสิทธิมนุษยชน เพราะว่าประเทศมาเลเซียเคยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยมาโดยตลอด ซึ่งมีใช่แต่เฉพาะชาวมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น แต่จะรวมไปถึงชาวกัมพูชา ชาวบอสเนีย และชาวเวียดนามที่ลี้ภัยสงคราม และผู้อพยพเหล่านั้นที่ได้รับการรับโอนสัญชาติมาเลเซียก็มีหลายราย ปัจจุบันชาวกัมพูชาที่ได้รับความช่วยเหลือจากมาเลเซีย นั้น ได้อาศัยพักพิงอยู่อย่างถาวรในเขตอำเภอคววมูซัง รัฐกลันตันที่ติดเขตแดนกับวิลายะห์เปอร์ลิสซูตัน ซึ่งเป็นที่ตั้งของกรุงกัวลาลัมเปอร์ เมืองหลวงของประเทศมาเลเซียนั่นเอง ส่วนชาวบอสเนียจะอยู่ในกรุงกัวลัมเปอร์กันเป็นส่วนใหญ่ และชาวบอสเนียส่วนใหญ่จะได้รับโอกาสเพื่อเข้ารับการศึกษต่อที่มหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติแห่งมาเลเซีย โดยไม่จำกัดจำนวน ส่วนคำถามที่ว่า ประเทศอินโดนีเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่ มีร้อยละ 32 ที่เห็นด้วย ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ตีความว่า อาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับแนวคิดของการปลดแอกเท่านั้นที่มาจากอินโดนีเซีย เพราะว่าประเทศอินโดนีเซียมีการยึดถือความเป็นชาตินิยมมาสูงมาก และมีความภาคภูมิใจที่ได้กอบกู้เอกราชจากฮอลันดา โดยกองทัพประชาชนชาวอินโดนีเซียประสบความสำเร็จในสมัยนั้น ทำให้ประธานาธิบดีบุงซูการ์โนได้รับขนานนามว่าเป็นบิดาแห่งชาติอินโดนีเซีย นักศึกษาชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าศึกษาต่อประเทศอินโดนีเซียมากขึ้น มีร้อยละ 78.6 ที่เห็นด้วย ทั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับทุนการศึกษาที่ได้รับนั่นเอง จะเห็นว่า กระแสโลกาภิวัตน์มีความเกี่ยวข้องกัน แม้ค่อนข้างน้อยก็ตาม แต่ก็ส่งผลกระทบต่อนโยบายรัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สิ่งที่เราพอจะสรุปได้นั้นคือ อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์ (identity) ซึ่งเป็นความรู้สึกของบุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนในกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และ “ฉันคือใคร” ในสายตาคนอื่น อัตลักษณ์นั้นเป็นลักษณะที่มีความสลับซับซ้อน และไม่ได้ชี้เฉพาะเจาะจงไปในเรื่องใด หรือในลักษณะใดในร่างกายอย่างรัดกุม สำหรับคนๆ หนึ่งแล้วสามารถระบุได้ว่าเป็นมีหลายอัตลักษณ์ภายในคน ๆ เดียว แต่สำหรับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์แล้วเป็นลักษณะทางชีวภาพไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งในส่วนของแนวคิดเรื่องชาติ ได้ก่อตัวเป็นแนวคิดชาตินิยม ชาตินิยมเป็นกระบวนการในการสร้างอุดมการณ์ให้เกิด

การวางแผน และสำนึกในการรักษาชาติ เป็นการแสดงถึงอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของมนุษย์ ลักษณะของชาตินิยมจากตัวอย่างที่ปรากฏอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มี 2 ลักษณะที่เด่น คือ 1. ชาตินิยมแบบพรมแดน หรือ ชาตินิยมพลเมือง โดยชาตินิยมประเภทนี้ได้ให้ความสำคัญต่อประชาชนทุกชาติพันธุ์ภายในประเทศประเทศของตน โดยไม่มีการเน้นถึงกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศนั้นๆ ตัวอย่างชาตินิยมประเภทนี้คือ ประเทศอินโดนีเซีย ตัวอย่างเช่น ได้มีการสร้างภาษาขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นภาษากลางที่ใช้ภายในประเทศ 2. ชาตินิยมแบบเน้นชาติพันธุ์ เป็นแนวคิดชาตินิยมที่ให้ความสำคัญเฉพาะกลุ่มของตนเองอย่างเช่น มาเลเซีย พม่า เป็นต้น ซึ่งในกรณีนี้ มีความพยายามผลักดันวัฒนธรรมของตนเองให้เป็นวัฒนธรรมกระแสหลักแห่งชาติ โดยส่วนชาติพันธุ์ได้กลายเป็นปัญหาที่บั่นทอนความมั่นคงภายในประเทศต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายภายในประเทศนั้น ๆ สำหรับภาพรวมของปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางชาติพันธุ์เกิดจากปัจจัยต่างๆ เช่น 1. โลกาภิวัตน์ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความเป็นชาติอ่อนแอลง 2. ทุนนิยม ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของเศรษฐกิจ และการพัฒนาเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ให้กับประชาชนชาติพันธุ์หลักของประเทศ และ 3. ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร เป็นการผูกขาดในการใช้ทรัพยากร ได้นำทรัพยากรตามภูมิภาคต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ สำหรับผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้กลับไม่ใช่เจ้าของพื้นที่ แต่เป็นนายทุน และรัฐบาลนำไปพัฒนาเมืองหลวงเป็นส่วนใหญ่ เช่นในกรณีของอาเจะห์ ที่ทางรัฐบาลอินโดนีเซีย ได้นำทรัพยากรที่มีในพื้นที่ตรงนี้ แต่กลับนำไปพัฒนาในอาเจะห์เพียงเล็กน้อย จึงทำให้เรื่องของชาติพันธุ์ได้กลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงต่อรัฐบาลในหลายประเทศ โดยปัญหาชาติพันธุ์เป็นเรื่องที่เป็นความขัดแย้ง ตัวอย่างในกรณีของประเทศวันดา เหตุความขัดแย้งก็เกิดขึ้นจากกลุ่มชาติพันธุ์ 2 กลุ่มที่อาศัยอยู่ภายในประเทศเดียวกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทูซี กับฮูตู ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนนับล้าน หรือแม้แต่สงครามกลางเมืองที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอย่างยาวนานเช่น สงครามระหว่างอิสราเอล กับปาเลสไตน์ ก็มีสาเหตุหนึ่งจากความแตกต่างของชาติพันธุ์ปรากฏอยู่ด้วย คือความขัดแย้งระหว่างชาวยิวกับชาวอาหรับนั่นเอง

ความเคร่งครัดในศาสนา

ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้ถือว่าเป็นชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีความเคร่งครัดทางศาสนาผู้ตอบคำถามร้อยละ 78.7 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพลังในการพัฒนาชีวิต ให้รู้จักความพอดี พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และดำเนินกิจกรรมด้านพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า มีแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามอย่างแนบแน่น ไม่ว่าจะป็นทั้งทางโลกและทางธรรม ตลอดจนการพัฒนาต่าง ๆ จะต้องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่างยิ่ง ร้อยละ 87.2 มีความเชื่อว่าขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้รักษาความสุข และร้อยละ 89.4 เชื่อว่าศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้มีบรรยากาศ ของการสร้างสมานฉันท์กับคนต่างศาสนิก นั่นคือธาตุแท้ของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู คือเป็นผู้รักสงบ รักศาสนา และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของตนอย่างเคร่งครัดมากกว่าศาสนิกอื่น ๆ นอกจากนี้ มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 74.5 ที่เห็นว่าความเชื่อทางศาสนาและประเพณีทำให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความกระตือรือร้นในการออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้ลงสมัครเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ความเชื่อทางหลักศาสนาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูมีความสอดคล้องกับหลักการของความเป็นประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่งต่อการหาผู้รู้คุณธรรมในการขึ้นไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การปกครอง หรือมองอีกแง่หนึ่งก็คือ การรณรงค์ด้านความรู้ความเข้าใจของรัฐเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ประชาธิปไตยที่เริ่มขึ้นมาตั้งแต่ท่านนายกรัฐมนตรีสัญญา ธรรมศักดิ์ในช่วงหลังการประท้วงใหญ่จน เกิดการนองเลือดเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2516 โดยกลุ่มเคลื่อนไหวประชาธิปไตยที่มีท่านอารี เพ็ญ อุตสินธุ์เป็นแกนนำกลุ่ม “สลาดัน” และได้รับการสนับสนุนจากท่านนายกรัฐมนตรีสัญญา ธรรม มาศักดิ์ในขณะนั้น และอาจเป็นเหตุผลนี้เองที่มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 59.6 เห็นด้วยต่อคำถามที่ว่า ความเชื่อทางศาสนาและประเพณีมีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้หรือไม่

เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม แนวคิดทางการเมืองการปกครองในอิสลามประกอบด้วยองค์ประกอบ สำคัญ 3 ประการคือ 1. แนวคิดที่ว่าด้วยความเชื่อในเอกภาพของอัลลอฮ์(เตาฮีด) หมายถึงมุสลิมต้อง เชื่อว่าอัลลอฮ์ เพียงองค์เดียวที่มีสิทธิในการวางกฎระเบียบต่างๆให้ปฏิบัติ ไม่มีผู้ใดมีอภิสิทธิ์ในการ ตัดสินร่วมกับพระองค์ ปฏิเสธการบูชาเคารพมนุษย์ด้วยกัน เพราะไม่มีสิ่งใดที่สมควรแก่การเคารพบูชา นอกจากอัลลอฮ์ เท่านั้น 2. แนวคิดที่ว่าด้วยศาสนแห่งนะบีมุฮัมมัด (ริสาละฮ์) เชื่อว่านะบีมุฮัมมัดคือ ต้นแบบสำหรับการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ของมุสลิมและประสบผลสำเร็จ มุสลิมต้องศึกษาและปฏิบัติ ตามวิธีการดำเนินชีวิตของนะบีมุฮัมมัด อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ 3. แนวคิดที่ว่าด้วยการเป็นผู้แทน ของอัลลอฮ์ (คิลาฟะฮ์) หมายถึงการใช้อำนาจในการเมืองการปกครอง มุสลิมต้องปฏิบัติในฐานะเป็นผู้ แทนเท่านั้น มิได้มีกรรมสิทธิ์ที่สมบูรณ์ จึงไม่มีสิทธิปฏิบัติตามอำเภอใจ

บนพื้นฐานแนวคิดดังกล่าว มุสลิมจึงสามารถบริหารบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมี ความยุติธรรมอย่างแท้จริง ความยุติธรรมถือเป็นหัวใจหลักของการปกครองในอิสลาม ทั้งนี้เพราะหนึ่งใน พระนามของอัลลอฮ์คือ พระผู้ทรงยุติธรรม ดังนั้นพระองค์ทรงกำชับให้มนุษย์ดำรงตนในความ ยุติธรรม ไม่ว่าจะในสถานการณ์ใดก็ตาม ดังที่อัลลอฮ์ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า

แท้จริงอัลลอฮ์ทรงสั่งใช้ให้รักษาความยุติธรรมและกระทำความดี และการบริจาคแก่ญาติ ไกล่ชิด และทรงสั่งห้ามจากการกระทำสิ่งชั่วช้าลามกและบาปทั้งปวง (อัลกุรอาน16:90)

การทวงแทนในอดีตลักษณะ

ความเห็นเกี่ยวกับการให้มีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และ ศาสนาโดยให้มีการสนับสนุนงบประมาณและทุนอุดหนุนด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และด้านภาษาแก่เยาวชนนักเรียนนักศึกษาจากทุกศาสนาในพื้นที่ ตามสัดส่วนที่แท้จริงของประชากร นั้น ผู้นำชุมชนจำนวนร้อยละ 95 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งด้วยเหตุผลคือ ภาษามลายูเป็นภาษาที่มีตัวตนและเป็นภาษาหลักในพื้นที่ หากการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการแล้วปัญหาที่จะหมดไป เพราะถือเป็นการพัฒนาด้านวัฒนธรรมอย่างแท้จริง และบางท่านให้ความเห็นว่า “คนมลายูเป็นคนที่ ฉลาดมาโดยกำเนิด” ส่วนเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และ ศาสนาทั้งภายในและภายนอกประเทศ อย่างเช่น ให้ทุนแก่นักศึกษาออกไปศึกษาต่างประเทศ และ เปิดโครงการศึกษาภาษามลายูให้มีการสอนอย่างแพร่หลายในระดับโรงเรียนไปจนถึงระดับ มหาวิทยาลัย ปรากฏว่า ผู้นำชุมชนจำนวนร้อยละ 90 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลคือ จำนวนร้อยละ 80 ของประชากรในสามจังหวัดชายแดนเป็นชาวมลายู คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็มีความรักต่อภาษาของตนเอง รัฐบาลต้องให้ความสำคัญทั้งวิชาศาสนาและ วิชาภาษามลายูของบรรพบุรุษของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู เพราะภาษามลายูใช้ได้กับหลาย ประเทศ ทั้งนี้ ภาษามลายูเป็นภาษาอาเซียน แต่ปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น นับวัน

ภาษามลายูจะยิ่งหายไป และจะยิ่งหายไปมากขึ้นหากไม่มีการส่งเสริมจากฝ่ายรัฐ และการส่งเสริมให้มีการกำหนดภาษามลายูเป็นหลักสูตรที่ใช้สอนในโรงเรียนของรัฐในพื้นที่เป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและรองรับการรวมตัวของอาเซียน ซึ่งร้อยละ 81 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งด้วยเหตุผลคือ ถือเป็นที่ยอมรับในสิทธิการนับถือศาสนา การใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ และยอมรับในความหลากหลายด้านวัฒนธรรมในระบบการเมืองการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญไทย นอกจากนี้ กลุ่มประเทศอาเซียนใช้ภาษามลายูในการติดต่อสื่อสาร บางท่านให้ความเห็นว่า การกำหนดภาษามลายูเป็นหลักสูตรนั้นจะส่งผลให้เกิดความเจริญของบ้านเมือง น่าจะใช้มาตั้งนานแล้ว เพราะภาษามลายูสามารถสื่อสารได้กับประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน และสิงคโปร์ ที่สำคัญคือ การวางแผนในอัตลักษณ์ของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 58 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งด้วยเหตุผลคือ เป็นการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งผู้นำชุมชนมีความเชื่อว่าการพัฒนาที่ขัดกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจะทำให้เกิดปัญหาตามมา

เกี่ยวกับการวางแผนในอัตลักษณ์นั้น ท่าน Dulyakasem (1981) ได้ศึกษาถึงการศึกษาศึกษาและความเป็นชาตินิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ ท่านได้โต้แย้งว่า ความพยายามใด ๆ ที่มุ่งก่อให้เกิดการกลืนชาติชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูที่กระทำโดยรัฐบาลด้วยรูปแบบของกระบวนการสมัยใหม่ อย่างเช่น จัดรูปแบบการศึกษาศึกษาสมัยใหม่ จัดขยายองค์กรทางราชการเข้าไปในท้องถิ่น การเพิ่มมาตรการในการควบคุมชุมชนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูตลอดจนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทันสมัยขึ้นนั้น จะก่อให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างประชาชนในท้องถิ่นกับรัฐบาลกลาง ซึ่งท่านได้เห็นว่า หากรัฐบาลกลางมีความจริงใจที่จะพัฒนาคุณภาพของชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั่วประเทศแล้ว รัฐจะต้องปรับปรุงนโยบายให้มีความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในท้องถิ่น

สถานภาพต่อทางการศึกษา

การศึกษานับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก ผู้ตอบคำถามร้อยละ 87.2 เชื่อว่าระดับการศึกษาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นหากเทียบกับ 15-20 ปีที่แล้ว ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ประชาชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูมีการตื่นตัวต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ การมีมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา (มหาวิทยาลัยฟาฏอนีในปัจจุบัน) ตั้งอยู่ที่ตำบลเขาตวม อำเภอยะรัง จังหวัดยะลา ซึ่งมีเปิดสอนอยู่หลายคณะอย่างเช่น คณะอิสลามศึกษาและประวัติศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร และคณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ และภาษาที่ใช้เป็นสื่อการสอนนั้น นอกจากภาษาไทยแล้ว มีหลายสาขาที่เปิดสอนในหลักสูตรนานาชาติโดยใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอาหรับเป็นภาษาสื่อกลาง ซึ่งมีนักศึกษาที่มาจากต่างประเทศประมาณ 20 ประเทศ และในบรรดานักศึกษาต่างประเทศเหล่านั้น จากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่เป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด โดยมีท่านดร. อิสมาแอล ลุตฟี หรือดร. อิสมาแอ จะปะเกีย เป็นอธิการบดีของมหาวิทยาลัยอยู่ในปัจจุบัน ก็เป็นตัวอย่างอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูมีการตื่นตัวทางการศึกษาเป็นอย่างมาก และสิ่งที่น่าภาคภูมิใจก็คือ มีผู้ตอบคำถามร้อยละ 89.3 ที่เชื่อว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ช่วยให้มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่น ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูนั้น จะยอมรับ

การศึกษาที่ควบคู่กันไปทั้งสายคือสายธรรมศึกษาและสายสามัญศึกษาเข้าไว้ในหลักสูตรเดียวกันจึงจะถือว่า เป็นการศึกษาที่สมบูรณ์ ฉะนั้นการศึกษาใด ๆ ที่ใช้สอนนักศึกษาชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูที่มองข้ามหลักการของศาสนาอิสลามนั้น จะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะตามความเชื่อของคนมุสลิมแล้ว การศึกษาเพียงสายใดสายหนึ่ง ถือเป็นความเป็นพิการทางด้านการศึกษา เพราะอิสลามสอนให้ผลิตคนที่มีศีลธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าคนเก่งที่ไม่มีศีลธรรม นี่ก็อีกเหตุผลหนึ่งที่ว่า เพราะเหตุใดที่คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูจึงนิยมส่งบุตรหลานให้ออกไปเรียนต่อต่างประเทศมากกว่าภายในประเทศ การสกัดกั้นโอกาสมิให้พวกเขาออกเดินทาง (เพื่อมิให้แสวงหาความรู้) นั้นทำไม่ได้แน่นอน เพราะเป็นการกระทำที่ผิดมารยาททางมนุษยธรรมอย่างไร้แรง อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์มิได้หมายความว่า ไม่ให้มีการจัดระเบียบเพื่อให้เกิดความเหมาะสมเลย แน่ละ รัฐสมควรต้องกระทำอย่างยิ่งเพื่อให้มีการจัดระเบียบที่เหมาะสมขึ้นในสังคม ซึ่งตามความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ก็คือ การส่งเสริมให้มีมหาวิทยาลัยอิสลามที่สมบูรณ์ขึ้น และเป็นมหาวิทยาลัยที่ประชาชนยอมรับเชื่อถือคือ ต้องเน้นว่าเป็นที่ประชาชนยอมรับขึ้นภายในประเทศ โดยรัฐจะต้องแก้กฎหมายเพื่อที่จะได้เข้าไปดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่มหาวิทยาลัยเอกชนได้ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความแข็งแกร่งทางด้านงบประมาณ มีการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการดำเนินการสอนทั้งสองสาขาคือทั้งศาสนาและสามัญอย่างสมบูรณ์ขึ้น และควรครอบคลุมรวมทั้งระดับมัธยมต้น-มัธยมปลาย หรือให้ริเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาล-ชั้นประถม แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ต้องระมัดระวัง คือไม่มีการทำลาย วัฒนธรรม ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะการกระทำเหล่านั้น จะกลายเป็นประเด็นการกลืนชาติหรือทำลายล้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้นมาทันที ส่วนที่ว่าสถานภาพต่อทางการศึกษาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 57.4 ที่เห็นด้วยหรือเชื่อว่าเป็นเช่นนั้น ทั้งนี้ การศึกษาสูงอาจเป็นกลไกสำคัญต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพราะผู้ที่รู้วิธีการจัดองค์กรต่าง ๆ นั้น ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงแทบทั้งสิ้น อย่างเช่น ประธานกลุ่มวาดะห์ (กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยวิธีสายกลาง) คือวันโมฮัมหมัดนอร์ มะทาภิได้จบปริญญาโทด้านศึกษาศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ Dr. Wan Kadir Che Man ประธานขบวนการเบอร์ซาตู (กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยวิธีรุนแรง) ก็ได้จบปริญญาเอกสาขารัฐศาสตร์สาขาเปรียบเทียบจาก Australian National University ประเทศออสเตรเลียตั้งนี้เป็นต้น

เกี่ยวกับสถาบันการศึกษานั้น ท่าน Pelly (1983) ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันทางสังคมที่ประชากรตั้งถิ่นฐานแยกกันและรวมกัน และในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานของประชากรกลุ่มชนชั้นสูงและชนชั้นสามัญในเขตเมือง Medan ทางตอนเหนือของ Sumatera ประเทศอินโดนีเซีย ท่านพบว่าสถาบันทางสังคม สถาบันทางการศึกษา และสถาบันทางศาสนาที่เปิดให้มีการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสาธารณะนั้น จะช่วยสร้างบรรยากาศความรู้สึกหวงแหนในสถาบันกลางร่วมกัน มีความใกล้ชิดระหว่างระดับของสังคมมากขึ้น และจะช่วยลดช่องว่างจากความรู้สึกที่ห่างเหินและแตกต่างกันระหว่างเผ่าพันธุ์ลงได้ จากผลงานของท่าน Pelly นั้นจะเห็นว่า การสร้างสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจร่วมกัน จะสามารถใช้เป็นสถาบันทางสาธารณะร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันได้ อย่างไรก็ตาม ท่านก็ไม่ได้มีคำตอบที่ชัดเจนถึงเผ่าพันธุ์ที่มีความเชื่อต่างศาสนาที่หลากหลายว่าจะมีผลกระทบอย่างไรต่อสิทธิเสรีภาพของชุมชน และท่านก็ไม่กล่าวถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในนโยบายของรัฐต่อชนกลุ่มน้อยออกมาแต่อย่างใด

สรุปแล้วความเชื่อของ Anthony D. Smith (1981) เกี่ยวกับความแปรผันของชนกลุ่มน้อยก็คือ ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยนั้น จะดำเนินไปจากลำดับความรุนแรงที่น้อยกว่าสู่ลำดับความรุนแรงที่มากกว่านั่นเอง อย่างไรก็ตาม ท่าน Samuel P. Huntington มีข้อเสนออีกทางหนึ่งที่เป็นความเห็นตรงกันข้ามกับ Anthony D. Smith ในตำราที่ชื่อ “Third Wave” (คลื่นลูกที่สาม) ของท่าน Huntington คือ “changes in the policies of external actors, global economic growth, and the transformation of culture from defenders of the status quo to opponents of authoritarianism have contributed to the occurrences of transitions to moderation” (Huntington, 1991:85) ความหมายของท่านก็คือ ความเปลี่ยนแปลงในนโยบายจากชนกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นผู้กุมอำนาจ การเติบโตของเศรษฐกิจโลก และการถ่ายเทหรือความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคมซึ่งกันและกันดังกล่าวนั้น จะเป็นปัจจัยหลักที่อาจก่อให้เกิดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ไม่รุนแรงของชนกลุ่มน้อยเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ความขัดแย้งนั้น ถึงแม้ว่าจะมีผลดี แต่ก็มีผลเสียมากกว่าผลดี ทั้งนี้ อาจจะทำให้องค์กรขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ถ้าหากผู้บริหารไม่รู้จักแก้ไขและสาเหตุของความขัดแย้งของบุคคลภายในองค์กรมีอยู่หลายประการด้วยกัน การแก้ไขจึงต้องใช้วิธีการที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้น ผู้บริหารหรือหัวหน้างานจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ มิฉะนั้นอาจมีการแก้ไขปัญหาได้ไม่ถูกต้อง และจะเกิดความเสียหายต่อผลงานขององค์กรในส่วนรวมได้ เช่น อาจมีผลให้คนที่ทนไม่ได้จะต้องย้ายหนีจากหน่วยงานนั้นไป ความเป็นมิตรระหว่างบุคคลจะลดลง บรรยากาศของความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกันจะหมดไป และอาจเป็นการต่อสู้ที่ใช้อารมณ์ไร้เหตุผล มีการต่อต้านซึ่งอาจขัดต่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

การแก้ปัญหาที่ดีที่สุด นอกจากการแก้ปัญหาด้วยวิธีการประนีประนอมแล้ว ยังมีวิธีการต่างๆ มาจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยจำแนกตามพฤติกรรมเป็นสำคัญซึ่งได้แก่ 1. การหลีกเลี่ยง (Avoidance) เป็นการหลบเลี่ยงปัญหา พยายามให้ตนเองหนีไปจากเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้ง โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับฝ่ายตรงข้ามที่จะนำข้อโต้แย้งมาหาตน โดยอาจจะเปลี่ยนประเด็นการสนทนา วิธีนี้จะใช้ได้ดีสำหรับประเด็นที่ไม่ค่อยสำคัญนัก และ 2. การปรองดอง (Accommodation) เป็นวิธีการแก้ปัญหาโดยการยอมเสียสละความต้องการของตนเองเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามบรรลุความต้องการของตนเอง ซึ่งทำให้บรรเทาความขัดแย้งได้ในเวลาอันรวดเร็ว เพราะคู่กรณีที่ได้รับประโยชน์เกิดความพึงพอใจและยุติข้อขัดแย้ง แต่อีกฝ่ายที่เสียประโยชน์ก็จะรอวันที่แก้แค้น อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ได้มีผลเสียแต่อย่างเดียว หากพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้วจะพบว่าความขัดแย้งก็มีด้านผลดีที่เป็นประโยชน์หลายด้าน เช่น 1. ทำให้องค์กรไม่หยุดนิ่ง 2. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มจะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคี เกิดความกลมเกลียวกัน และ 3. ทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่

ฉะนั้น ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการวิจัยที่ควรต่อยอดหรือเพิ่มเติมจากผลการวิจัยจากรายงานฉบับสมบูรณ์ที่คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยต่อไป เช่น ทำการตีพิมพ์ในวารสาร หาแนวทางลดปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยสันติวิธี และในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นคนพื้นที่ ซึ่งเป็นคนใน จึงขอความกรุณาขอให้ความบริสุทธิ์ใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานในพื้นที่ เพียงเท่านี้ เราก็จะได้เห็นนโยบายการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะเกิดเป็น

รูปธรรมขึ้นมาได้ นอกจากนี้ ควรหลีกเลี่ยงนโยบายของรัฐไทยที่ส่งผลต่อความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายที่ก่อให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์มาอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และขอได้โปรดเคารพวิถีชีวิตของประชาชนภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์. 2549. **เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์**. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล.
- คณะกรรมการการวิสามัญวุฒิสภา. 2542. รายงานการพิจารณาของคณะกรรมการการวิสามัญศึกษา ปัญหา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา กองกรรมาธิการ.
- คณะกรรมการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา. 2539. รายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่อง พัฒนาการขององค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือทางแพ่ง. กรุงเทพฯ: บริษัทเคพี พรินติ้ง จำกัด.
- คณะอนุกรรมการ. 2549. รายงานของศึกษาวิถีทางเพื่อพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2541. **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 : สุวีริยาสาส์น**.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2547. **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี จำกัด.
- ประคอง วรรณสุต. 2542. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรนพ พุกกะพันธ์. 2544. **ภาวะผู้นำและการจูงใจ**. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว. 2542. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ : พิกซ์อักษร. ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2536. **หลักการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2540. **หลักการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2542. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545)**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- สงคราม ชื่นภิบาล. 2518. การกลืนชาติชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2549. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องอาจ ไสโรถาวร. 2540. ขวัญในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขาย บริษัทไทยประกันชีวิตจำกัด สาขารัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (สำเนา).

- อริชัย กุลวิมลประทีป. 2542. กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารกองพันทหารปืนใหญ่
ต่อสู้อากาศยานที่ 6. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร (สำเนา).
- อุดม สารรัตน์. 2540. สภาพขวัญกำลังใจของข้าราชการสายสนับสนุนการสอนใน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
(สำเนา).
- อุษณีย์ ส่งเสริมพงษ์. 2545. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท โทรศัพท์
เคลื่อนที่. ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (สำเนา).
- AFP. 2006. Thai rebel leader says JI aiding guerrillas in Muslim south, 22 November.
- Agus Y., Mohammad. 2006. *Malaysian Federalism: Conflict or Consensus*. Bangi:
National University of Malaysia.
- Boyd, William Allen. 1994. "Teacher Morale and Sense of Efficacy as Psycho-Social
Variables :Prestige", *Dissertation Abstracts International*. (September 1994),
3274-A.
- Che Man, W.K. 1991. *Muslim Separatism: The Moros of Southern Philippines and
the Malays of Southern Thailand*. Singapore: Oxford University Press.
- Davis, Ralph C. 1964. *Managerial Psychology*. The University of Chicago Press.
- _____. 1951. *The Fundamentals of Top Management*. New York : Harper
and Brother, Co.
- Do Tien Sam. 1996. Vietnam-China Cross-Border Trading in the Northern Highlands of
Vietnam. *Chinese Studies Review*, No. 6.
- Dulyakasem, Uthai. 1981. Education and Ethnic Nationalism: A Study of the Muslim-
Malays in Southern Siam. Doctoral dissertation. Stanford University.
- Fianza, Myrthena L. 1996. *Conflicting Land Use and Ownership Patterns and the
"Moro Problem" in Southern Philippines*. Proceedings of the UGAT 18th
National Conference, October 17-19. Ugnayang Pang-Agham Tao, Inc.
- Finger, Sophia Celler. 1985. "Leadership Style of the Quasi Administrators And
Teacher Job Satisfaction", *Dissertation Abstracts International*. (June 1985),
3494-A.
- Fukuyama, F. 1992. *The End of History and the Last Man*. London: Hamish
Hamilton: 45 & New York: The Free Press.
- Flippo, Edwin B. 1961. *Principle of Personnel Administration*. New York : McGraw –
Hill.
- Herzberg, Frederick, Bernarol and Synderman, Barbara Bloch. 1959. *The Motivation to
Work*. New York : John Wiley and Sons, Inc.

- Huntington, Samuel P. 1991. *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman: University of Oklahoma Press.
- Inglehart, Ronald & Welzel, Christian (2005), *Modernization, Cultural Change and Democracy: The Human Development Sequence*, New York: Cambridge University Press.
- Katni Kamsono Kibat. 1986. *Asas Ilmu Politik*. Selangor: Biroteks, Institut Teknologi Mara.
- Keynes, J.M. 1973. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. (1936). Macmillan.
- Khan, Joel S. 2001. *Modernity and exclusion*. SAGE:ISBN 0-7619-6657-9.
- Krieger, Joel (ed.). 1993/2001. *The Oxford Companion to Politics of the World*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Kuper, Adam. & Kuper, Jessica (eds.). 1985. *The Social Science Encyclopedia*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Lewis, W. A. (1981) 'The rate of growth of world trade,1830-1973', in Grassman, S. and Lundberg, E. (eds) *The World Economic Orders: Pasts and Prospects*, London: MacMillan: 11-74.
- Maslow, Abraham. 1970. *Motivation and Personnality*. New York : Harper and Row Publishers.
- McGregor, Douglas. 1969. *The Human Side of Enterprise*. Now York : McGraw – Hill Book Company.
- Mehren, William A. and Lehmann, Irvin J. 1975. *Standardized Test in Education*. Second Edition. New York : Rinehart and Winston.
- Milton, Charles R. 1981. *Human Behavior in Organization : Three Level of Behavior*. New Jersey : Prentice – Hall, Inc.
- Nanuam, Wassana. 2004. Panlop to face trial for the storming of Krue Se mosque. Bangkok.N.P.
- Pelly, Usman. 1983. Social Institutions and Ethnic Cohesion in Medan. Urban Migration in Indonesia: A Case Study of Minangkabau and Madaliang Batak Migrants in Medan, North Sumatera, Ph.D. Dissertation, Urbana-Campaign: University of Illinois.
- Pitsuan, Surin. 1985. *Islam and Malay Nationalism: A Case Study of the Malay Muslims of Southern Thailand*. Thammasat University: Thai Khadi Research Institute.

- Schumpeter, J.A. 1961. *The Theory of Economic Development*. (first published 1911). New York: Oxford University Press.
- Smith, Anthony D. 1981. *The Ethnic Revival*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sothanasathian, Surapong. 1989. *Political Communication and News Circulation in Muslim Communities*. Bangkok: Thammasat University.
- Sugunnasil, Wattana. 2006. Islam, radicalism, and violence in Southern Thailand: Berjihad di Patani and the 28 April 2004 attacks, *Critical Asian Studies*, 38 (1):119-144
- Suwannathat-Pian, Khobkhua. 1988. *Thai-Malay Relations: Traditional Intra-regional Relations from the Seventieth to the Early Twentieth Centuries*. Singapore: Oxford University Press.
- Syed Serajul Islam. 2005. *The Politics of Islamic Identity in Southeast Asia*. Singapore: Thomson Learning.
- The Nation. 2006. Southerners now the happiest of Thais, 6 November.
- The Nation. 2006. Car and motorcycle showrooms bombed in Yala, 9 November.
- The Nation. 2006. PM Surayud issues apologies for Tak Bai Massacre, 3 November
- The Nation. 2006. Over 1,000 schools closed, 28 November.
- The Nation. 2006. Southern groups to be revived, 18 October 2006.
- Vroom, H Victor. 1964. *Work and Motivation*. Now York : Wiley and Sons Inc.
- Wan Mahmood, S.S. 1988. De-radicalization of Minority Dissent: A Case Study of the Malay-Muslim Movement in Southern Thailand, 1980-1944, Master's Thesis, Universiti Sains Malaysia.
- Wan Mahmood, S.S. 2007. The Politics of Ethnic Representation: Malay-Muslims in Southern Thailand and Thai Buddhists in Northern Malaysia, Ph.D. Dissertation, National University of Malaysia.
- Weber, Max. 1947. *The Theory of Social and Economic Organization*. New York: The Free Press.
- Winzeler, Robert L. 1985. *Ethnic Relations in Kelantan*. Singapore: Oxford University Press.

Wilcox, H. Douglas. 1993. "The Relationship between the teachers, Perception of the High School Principle's Leadership style and the Correlates Job Satisfaction and Morale", *Dissertation Abstracts International*. (March 1993), 3079-A.

Yamane, Taro.1973. *Statistics: An Introductory Analysis*. Third editio. Newyork : Harper And Row Publication.

Yoder, Dale and others 1955. *Personal Principles and Policies*, New Jersey : Prentice Hall

ภาคผนวก

คำถามต่างๆ ที่ใช้สอบถามความคิดเห็นผู้นำชุมชน 500 คนในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ กระแสโลกาภิวัตน์

1. ท่านคิดว่าชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเคลื่อนไหวด้านการเมืองหรือไม่
(29.7%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (53.2%) เห็นด้วย (6.4%) ไม่ทราบ (6.4%) ไม่เห็นด้วย (4.3%) ไม่เห็น
ด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านคิดว่าประเทศมาเลเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้หรือไม่
(6.4%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (40.4%) เห็นด้วย (38.3%) ไม่ทราบ (12.8%) ไม่เห็นด้วย (2.1%) ไม่เห็น
ด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านคิดว่าประเทศอินโดนีเซียให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้
หรือไม่
(4.3%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (27.7%) เห็นด้วย (51.0%) ไม่ทราบ (17.0%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็น
ด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านคิดว่าประเทศในกลุ่มตะวันออกกลางให้ความช่วยเหลือแก่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้หรือไม่
(17.0%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (38.3%) เห็นด้วย (31.9%) ไม่ทราบ (12.8%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่าง
ยิ่ง

5. ท่านคิดว่านักศึกษาชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าศึกษาต่อต่างประเทศ
หรือมีความสนใจที่จะเข้าศึกษาต่อต่างประเทศมากขึ้นหรือไม่
(14.9%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (63.9%) เห็นด้วย (10.6%) ไม่ทราบ (10.6%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง

6. ท่านคิดว่าอิทธิพลจากต่างประเทศมีส่วนทำให้นโยบายรัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบใน
พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่
(2.1%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (31.9%) เห็นด้วย (31.9%) ไม่ทราบ (34.1%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง

การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจ

1. ท่านคิดว่ารัฐบาลให้ความไว้วางใจชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการ
เคลื่อนไหวด้านการเมืองหรือไม่
(2.2%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (34.0%) เห็นด้วย (21.3%) ไม่ทราบ (25.5%) ไม่เห็นด้วย (17.0%) ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง

2. ท่านคิดว่าชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีโอกาสก่อตั้งพรรคการเมืองของชาว
ไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูหรือไม่
(17.0%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (27.7%) เห็นด้วย (21.3%) ไม่ทราบ (34.0%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่าง
ยิ่ง

3. ท่านคิดว่าหากมีการยุบพรรคการเมืองใหญ่อย่างเช่นประชาธิปัตย์และพรรคไทยรักไทยแล้วจะมีผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวด้านการเมืองของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่

(10.6%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (17.0%) เห็นด้วย (27.7%) ไม่ทราบ (29.8%) ไม่เห็นด้วย (14.9%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านคิดว่านโยบายของรัฐบาลมีส่วนทำให้การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่

(14.9%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (44.6%) เห็นด้วย (14.9%) ไม่ทราบ (21.3%) ไม่เห็นด้วย (4.3%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านคิดว่า การปฏิบัติการทางทหารและตำรวจมีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่

(14.9%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (46.8%) เห็นด้วย (23.4%) ไม่ทราบ (14.9%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่

1. ท่านคิดว่าคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้นหรือไม่

(4.3%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (34.0%) เห็นด้วย (25.5%) ไม่ทราบ (27.7%) ไม่เห็นด้วย (8.5%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่มีคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียเพิ่มขึ้นหรือไม่

(6.4%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (42.6%) เห็นด้วย (14.8%) ไม่ทราบ (36.2%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านคิดว่าโครงการต่างๆ จากฝ่ายรัฐที่ได้เข้าไปช่วยเหลือคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีเศรษฐกิจดีขึ้นหรือไม่

(10.6%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (38.3%) เห็นด้วย (21.3%) ไม่ทราบ (23.4%) ไม่เห็นด้วย (6.4%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านคิดว่าโครงการพระราชดำริได้สร้างประโยชน์ให้แก่คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่

(17.0%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (42.6%) เห็นด้วย (25.5%) ไม่ทราบ (10.6%) ไม่เห็นด้วย (4.3%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านคิดว่า การเลือกปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ได้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่

(6.4%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (46.8%) เห็นด้วย (21.3%) ไม่ทราบ (14.9%) ไม่เห็นด้วย (10.6%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ปัจจัยด้านศาสนา

1. ท่านคิดว่าศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพลังในการพัฒนาชีวิตให้รู้จักความพอดี พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และดำเนินกิจกรรมด้านพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าหรือไม่

(57.4%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (21.3%) เห็นด้วย (12.8%) ไม่ทราบ (8.5) ไม่เห็นด้วย(0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านคิดว่าชนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับความสงบสุขหรือไม่

(53.2%)เห็นด้วยอย่างยิ่ง(34.0%) เห็นด้วย (12.8%)ไม่ทราบ (0%)ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.ท่านคิดว่าศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีบรรยากาศของการสร้างสมานฉันท์กับคนต่างศาสนิกหรือไม่

(46.8%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (42.6%) เห็นด้วย (10.6%) ไม่ทราบ (0%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.ท่านคิดว่าความเชื่อทางศาสนาและประเพณีอย่างเคร่งครัดทำให้ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความกระตือรือร้นในการออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้ลงสมัครเลือกตั้งผู้แทนราษฎรหรือไม่

(21.3%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (53.2%) เห็นด้วย (12.7%) ไม่ทราบ (8.5%) ไม่เห็นด้วย (4.3%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5.ท่านคิดว่าความเชื่อทางศาสนาและประเพณีมีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่

(12.8%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (46.8%) เห็นด้วย (25.5%) ไม่ทราบ (14.9%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ปัจจัยด้านทัศนคติ

1. ท่านคิดว่าทัศนคติด้านเชื้อชาติของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสำคัญอย่างยิ่งหรือไม่

(29.8%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (47.0%) เห็นด้วย (23.2%) ไม่ทราบ (0%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านคิดว่าคนไทยพุทธเข้าใจในวัฒนธรรมของคนมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดีพอหรือไม่

(2.1%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง(23.4%) เห็นด้วย (17.1%) ไม่ทราบ (46.8%) ไม่เห็นด้วย (10.6%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.ท่านคิดว่าคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของคนไทยพุทธดีพอหรือไม่

(10.6%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (36.2%) เห็นด้วย(17.0%) ไม่ทราบ (31.9%) ไม่เห็นด้วย(4.3%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านคิดว่าคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเคารพและหวงแหนต่อองค์พระประมุขของชาติเหมือนกับคนไทยพุทธส่วนใหญ่หรือไม่

(10.5%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (42.6%) เห็นด้วย (25.6%) ไม่ทราบ (14.9%) ไม่เห็นด้วย (6.4%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านคิดว่าทัศนคติทางด้านเชื้อชาติของคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่

(21.3%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (27.7%) เห็นด้วย (29.8%) ไม่ทราบ (21.2%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ปัจจัยด้านการหวงแหนในอัตลักษณ์

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการให้มีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาโดยให้มีการสนับสนุนงบประมาณและทุนอุดหนุนด้านการศึกษาด้านวัฒนธรรม ประเพณี และด้านภาษาแก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษาจากทุกศาสนาในพื้นที่ ตามสัดส่วนที่แท้จริงของประชากร

(60%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (35%) เห็นด้วย (4%) ไม่ทราบ (1%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาทั้งภายในและภายนอกประเทศ อย่างเช่น ให้ทุนแก่นักศึกษาออกไปศึกษาต่างประเทศ และเปิดโครงการศึกษาภาษามลายูให้มีการสอนอย่างแพร่หลายในระดับโรงเรียนไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย

(64%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (26%) เห็นด้วย (8%) ไม่ทราบ (2%) ไม่เห็นด้วย (2%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการส่งเสริมให้นักศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษาจากแหล่งต่างๆ เหล่านั้นกลับมาชดใช้ทุนด้วยการกลับมารับใช้ประเทศชาติ

(40%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (45%) เห็นด้วย (5%) ไม่ทราบ (10%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการส่งเสริมให้ภาษาที่ใช้ในพื้นที่ โดยกำหนดภาษาไทยกับภาษามลายูเป็นภาษาราชการควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและรองรับการรวมตัวของอาเซียนตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(58%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (25%) เห็นด้วย (7%) ไม่ทราบ (10%) ไม่เห็นด้วย (0%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการส่งเสริมให้มีการกำหนดภาษามลายูเป็นหลักสูตรที่ใช้สอนในโรงเรียนของรัฐในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและรองรับการรวมตัวของอาเซียน

(51%) เห็นด้วยอย่างยิ่ง (30%) เห็นด้วย (10%) ไม่ทราบ (6%) ไม่เห็นด้วย (3%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับ “การส่งเสริมพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และศาสนาที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น” ทำให้เกิดการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองการปกครองจากการรวมอำนาจสู่การปกครองตนเอง

(33%)เห็นด้วยอย่างยิ่ง (25%)เห็นด้วย (27%)ไม่ทราบ (13%) ไม่เห็นด้วย (2%) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ปัจจัยด้านการศึกษา

1. ท่านคิดว่าระดับการศึกษาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นหรือไม่หากเทียบกับ 15-20 ปีที่แล้ว

(29.8%)เห็นด้วยอย่างยิ่ง (57.4%)เห็นด้วย (6.4%)ไม่ทราบ (6.4%)ไม่เห็นด้วย (0%)ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านคิดว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ช่วยให้มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นดีขึ้นหรือไม่

(40.4%)เห็นด้วยอย่างยิ่ง (48.9%)เห็นด้วย (3.3%)ไม่ทราบ (6.4%)ไม่เห็นด้วย (0%)ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านคิดว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้ได้รับตำแหน่งทางราชการที่สูงขึ้นหรือไม่

(10.6%)เห็นด้วยอย่างยิ่ง(53.2%)เห็นด้วย(10.6%)ไม่ทราบ(23.5%)ไม่เห็นด้วย(2.1%)ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านคิดว่าชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีตำแหน่งเป็นข้าราชการการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเทศบาล สมาชิกสภานิติบัญญัติ และสมาชิกสภาผู้แทนนั้นล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง

(23.4%)เห็นด้วยอย่างยิ่ง(34.0%)เห็นด้วย(10.6%)ไม่ทราบ(25.6%)ไม่เห็นด้วย(6.4%)ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านคิดว่าสถานภาพด้อยทางการศึกษาของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนทำให้รัฐล้มเหลวในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่

(8.5%)เห็นด้วยอย่างยิ่ง(48.9%) เห็นด้วย(29.9%)ไม่ทราบ (10.6%)ไม่เห็นด้วย(2.1%)ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ประวัติผู้วิจัย

1. ผู้สมัคร (ชื่อ-สกุล ภาษาไทย) ดร.วันฮารงค์ บินอิสริส
(ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ) Dr.Wanharong Binisris
2. บัตรประชาชนเลขที่ 3959900354458
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
4. หน่วยงานที่ติดต่อได้
  - 1) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัด ยะลา รหัสไปรษณีย์ 95000 โทร 073-221-068
  - 2) ที่อยู่ 26 ถนน ปรารจิณ ตำบล สะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000
โทรศัพท์ – โทรสาร 073221-068 โทรศัพท์มือถือ 098-670-4763
E-mail: wanharung@gmail.com
5. ประวัติการศึกษา
  - ปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์
สถาบัน มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2547
  - ปริญญาโท รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สถาบัน มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2550
  - ปริญญาเอก Doctor of Philosophy สาขาวิชา Political Science
สถาบัน Ramkhamhang University ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2556

หัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ทำ The Failure of Government Policy in Solving Violence. A case study of the Malay-Muslim unrests in three southern border provinces of Thailand between 2002-2012

ความล้มเหลวของนโยบายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความรุนแรง กรณีศึกษาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2545-2555
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ เขียนงานวิจัยภาษาอังกฤษ และภาษามลายู
7. ประสบการณ์ทางวิชาการ
  - 7.1 ประสบการณ์การสอน
    - 7.1.1 ระดับปริญญาตรี 2 ปี

การจัดการทางสังคม	2 (2-2-4)
ทฤษฎีองค์กรและระบบการบริหารสาธารณะ	3 (3-0-6)
การบริหารทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐ	3 (3-0-6)
    - 7.1.2 ระดับปริญญาโท 1 ปี

การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม	3 (2-2-5)
--	-----------
  - 7.2 ประสบการณ์อื่นๆ

ประสบการณ์การเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

-เอกเรื่องฤทธิ พรหมมา (2546).ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ.

โครงการโรงพักเพื่อประชาชนสถานีตำรวจภูธรทุ่งยางแดง.วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏยะลา.

-สุพัตรา พัทณี. (2546). ความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏ
ยะลา

วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

-รัตน์ สมบูรณ์. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท
ของอำเภอระแงะ จังหวัด นราธิวาสวิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

-อัปดุลรามัน เจะมะ. (2546). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วน
ตำบลท่าเสือ อำเภอ โคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี.วิทยานิพนธ์. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

